

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**AVRUPA'DA AŞIRI SAĞ PARTİLER ÇERÇEVESİNDE ULUSLARARASI GÖÇÜN
GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ: FRANSA VE MACARİSTAN ÖRNEKLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şeyma UZUN

HAZİRAN-2021

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**AVRUPA'DA AŞIRI SAĞ PARTİLER ÇERÇEVESİNDE ULUSLARARASI GÖÇÜN
GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ: FRANSA VE MACARİSTAN ÖRNEKLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şeyma UZUN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bülent ŞENER

HAZİRAN-2021

TRABZON

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca KTÜ – Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu Çalışmada yararlanılan kaynakların tümüne eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Şeyma UZUN

14/06/2021

ÖNSÖZ

İnsanlık tarihi kadar köklü bir geçmişe sahip olan göç, tarihsel süreçte farklı sebepler temelinde dinamik bir döngü içerisinde oluşum göstermiştir. Göçü, belirli bir kalıp dahilinde tanımlamak sahip olduğu kompleks yapısı sebebiyle mümkün olmamaktadır. Göç, Soğuk Savaş'ın 1991 yılında sona ermesiyle birlikte genişleyen ve derinleşen güvenlik alanının popüler konularından birisi haline gelmiştir.

Devletlerin ekonomik refah seviyelerinin yüksek olduğu dönemlerde göç hareketleri teşvik edilmekte, ekonomik darboğaza girildiği dönemlerde ise engellenmeye çalışılmaktadır. Uluslararası göç ve göçmenler Avrupa'daki aşırı sağ partilerin söylemlerinde refah devletinin olanaklarını kötüye kullanan “günah keçileri” olarak tasvir edilmekte, toplumun ekonomik, etnik ve kültürel değerlerine tehdit olarak sunulmaktadır.

Toplumsal, ulusal ve ekonomik güvenlik temelinde güvenikleştirilen uluslararası göç, kendilerini küreselleşmenin kaybedenleri olarak tanımlayan yerel halkı aşırı sağ partilere yönlendirmektedir. Son yıllarda bu partiler Avrupa genelinde seçmenlerden aldıkları yüksek oy oranları ile yükselmiştir. Bu Çalışma'da Avrupa'daki aşırı sağ partiler tarafından uluslararası göçün güvenikleştirilmesi Fransa ve Macaristan örnekleri ile sınırlı tutularak ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Bu Çalışma'nın her aşamasında kıymetli bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım danışmanım Sayın Doç. Dr. Bülent ŞENER'e teşekkür ederim.

Haziran, 2021

Şeyma UZUN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET	IX
ABSTRACT	X
TABLolar LİSTESİ.....	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XIII
GİRİŞ	1-4

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ULUSLARARASI GÖÇÜN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ VE ULUSLARARASI GÖÇ TEORİLERİ	5-31
1.1. Göç ve Uluslararası Göç Kavramlarının Tanımı.....	5
1.2. Uluslararası Göçün Tarihsel Gelişimi	7
1.2.1. İki Savaş Arası Dönemden Önceki Göç Hareketleri.....	8
1.2.2. İki Savaş Arası Dönemdeki Göç Hareketleri.....	9
1.2.3. İkinci Dünya Savaşı Sonrası Dönemdeki Göç Hareketleri.....	10
1.3. Uluslararası Göç Konu Olan Kişiler ve Diğer Kavramlar.....	13
1.3.1. Göçmen	13
1.3.2. Düzensiz (Yasadışı) Göçmen.....	14
1.3.3. Sığınmacı	14
1.3.4. Mülteci.....	14
1.3.5. Kaynak (Menşe) Ülke	15
1.3.6. Hedef Ülke.....	16
1.3.7. Transit Ülke	16
1.4. Uluslararası Göçün Nedenleri	16
1.4.1. Ekonomik Faktörler	16
1.4.2. Siyasal Faktörler	17
1.4.3. Sosyo-Kültürel Faktörler	18
1.4.4. Küreselleşme.....	18
1.4.5. Diğer Faktörler.....	19
1.5. Uluslararası Göç Çeşitleri	20

1.5.1. Bireysel Göç ve Kitlesele Göç.....	20
1.5.2. İsteğe Bağlı Göç ve Zorunlu Göç	20
1.5.3. Geçici Göç ve Kalıcı Göç	21
1.5.4. Düzenli Göç ve Düzensiz Göç	21
1.5.5. Beyin Göçü	21
1.5.6. Emekli Göçü	22
1.5.7. İşgücü Göçü	22
1.6. Uluslararası Göç Teorileri.....	22
1.6.1. Ravenstein'in Göç Kanunları.....	23
1.6.2. İtme Çekme Teorisi.....	24
1.6.3. Petersen'in Beş Göç Tipi Teorisi.....	25
1.6.4. Neoklasik Ekonomi Teorisi	27
1.6.5. Dünya Sistemleri (Merkez-Çevre) Teorisi.....	28
1.6.6. İlişkiler Ağı (Network) Teorisi	29
1.6.7. Göç Sistemleri Teorisi	31

İKİNCİ BÖLÜM

2. GÜVENLİK KAVRAMI, KOPENHAG OKULU VE GÜVENLİKLEŞTİRME

TEORİSİ.....	32-64
2.1. Güvenlik Kavramının Anlamı.....	32
2.2. Güvenlik Kavramının Tarihsel Gelişimi	33
2.2.1. İlk Çağlardan Soğuk Savaş'a Güvenlik Anlayışı.....	34
2.2.2. Soğuk Savaş ve Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Güvenlik Anlayışı.....	36
2.3. Güvenlik Kavramındaki Farklılaşma	38
2.3.1. Geleneksel Güvenlik Anlayışı	39
2.3.2. Güvenlik Çalışmalarının Genişletilmesi ve Derinleştirilmesi.....	41
2.3.3. Avrupa Merkezli Güvenlik Yaklaşımları.....	43
2.3.3.1. Aberystwyth (Galler) Okulu	43
2.3.3.2. Kopenhag Okulu.....	44
2.3.3.2.1. Güvenlik Sektörleri	45
2.3.3.2.2. Bölgesel Güvenlik Kompleksi Teorisi (Regional Security Complex Theory)	46
2.3.3.3. Paris Okulu	47
2.4. Uluslararası İlişkiler Teorileri ve Güvenlik	49
2.4.1. Realizm	49
2.4.2. Liberalizm.....	51
2.4.3. Eleştirel Teori.....	53
2.4.4. Postmodernizm	53

2.4.5. Feminizm	54
2.4.6. Sosyal İnşacılık (Konstrüktivizm)	55
2.5. Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi.....	57
2.5.1. Kopenhag Okulu'nun Ortaya Çıkışı	57
2.5.2 Güvenlikleştirme Teorisi ve Temel Kavramlar	57
2.5.3. İki Aşamalı Güvenlikleştirme Süreci.....	61
2.5.4. Toplumsal Güvenlik Sektöründe Güvenlikleştirme.....	62
2.5.5. Güvenlik-dışlaştırma (Desecuritization).....	63

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. AVRUPA'DA AŞIRI SAĞ PARTİLER ÇERÇEVESİNDE ULUSLARARASI

GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ: FRANSA ve MACARİSTAN ÖRNEKLERİ. 65-98

3.1 Aşırı Sağın Tanımı	65
3.2. Aşırı Sağ İdeolojiyle Bağlantılı Olan Kavramlar	66
3.2.1. Milliyetçilik, Nativizm ve Etno-Pluralizm.....	66
3.2.2. Irkçılık.....	68
3.2.3. Faşizm.....	69
3.2.4. Popülizm	70
3.3. Aşırı Sağın Yükselişini ve Uluslararası Göçün Güvenlikleştirilmesini Kolaylaştıran Gelişmeler	71
3.3.1. 1973 Petrol Krizi.....	71
3.3.2. 11 Eylül ve Sonrasında Avrupa'daki Terör Saldırıları	73
3.3.3. Mülteci Krizi.....	74
3.4. Avrupa'da Aşırı Sağ Partiler ve Uluslararası Göç	75
3.4.1. Almanya.....	75
3.4.2. Avusturya.....	76
3.4.3. Hollanda.....	76
3.4.4. İspanya	77
3.4.5. İtalya	77
3.4.6. İsviçre.....	78
3.5. Fransa'da Aşırı Sağ: Ulusal Cephe	78
3.6. Fransa'da Uluslararası Göçün Güvenlikleştirilmesi	82
3.6.1. Ulusal Cephe'nin Göç Karşıtı Söyleminde Ulusal Güvenlik Teması.....	82
3.6.2. Ulusal Cephe'nin Göç Karşıtı Söyleminde Toplumsal Güvenlik Teması	83
3.6.3. Ulusal Cephe'nin Göç Karşıtı Söyleminde Ekonomik Güvenlik Teması.....	87
3.7. Macaristan'da Aşırı Sağ: Fidesz ve Jobbik.....	90
3.7.1. Fidesz Partisi.....	90
3.7.2. Jobbik Partisi.....	91

3.8. Macaristan’da Uluslararası Göçün Güvenleştirilmesi	92
3.8.1. Fidesz ve Jobbik’in Göç Karşıtı Söyleminde Ulusal Güvenlik Teması.....	93
3.8.2. Fidesz ve Jobbik’in Göç Karşıtı Söyleminde Toplumsal Güvenlik Teması	94
3.8.3. Fidesz ve Jobbik’in Göç Karşıtı Söyleminde Ekonomik Güvenlik Teması.....	95
3.8.4. Fidesz’in Olağanüstü Önlemler Alma Yolunda Uyguladığı Kampanyalar	96
SONUÇ	99
KAYNAKÇA	103
ÖZGEÇMİŞ.....	120

ÖZET

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte uluslararası sistemde yaşanan değişim ve dönüşüm güvenlik kavramını dar ve sınırlı olan kalıbından çıkartmıştır. Aynı zamanda eleştirel güvenlik yaklaşımlarıyla birlikte Kopenhag Okulu ve "Güvenlikleştirme Teorisi"nin de katkısı ile genişletmiştir. Daha önceki dönemlerde devletlerin öncelikli ilgi alanlarına girmeyen "alçak politika" (low politics) alanındaki konuların "yüksek politika" (high politics) alanındaki konular kadar önemli olmasını sağlayacak bir dönüşümün yolunu açmıştır. Uluslararası göç olgusu da bu dönüşümün örneklerinden birisini teşkil etmesi açısından önem taşımaktadır. Başlangıçta pek çok Avrupa ülkesi tarafından iş gücü ihtiyacını karşılamak amacıyla teşvik edilen uluslararası göç, zaman geçtikçe güvenliğe karşı potansiyel bir tehdit olarak görülmeye başlanmıştır. Bu sebepten ötürü de Avrupa ülkeleri tarafından engellenmeye çalışılmıştır. Bir nevi devletlerin siyasal alanı dışında olan göç olgusu siyasal alanın içerisine dahil edilerek önce siyasallaştırılmış, ardından güvenleştirilmiştir. Bu şekilde günümüz uluslararası sisteminin güvenliğine tehdit oluşturan hayati bir uluslararası güvenlik sorunu haline getirilmiştir/gelmiştir.

Özellikle 11 Eylül 2001 terör saldırıları sonrasında Avrupa'daki aşırı sağ partiler tarafından güvenleştirilmeye başlanan uluslararası göç olgusu, "tehdit altındayız" mesajı ile Avrupa ülkelerindeki güvensizliğin temel nedeni olarak alımlayıcı kitlelere sunulmuştur. Bu durum mülteci krizi sonrasında Avrupa ülkelerine gerçekleştirilen göç dalgasıyla birlikte zirve noktasına ulaşmıştır. 11 Eylül sonrası göç ve göçmen karşıtlığı üzerinden seçmen desteği açısından yükselişe geçen aşırı sağ partiler, göçmenlerin Avrupa toplumunun homojen yapısını bozduğu, işsizliği ve suç oranlarını artırdığı şeklindeki yaygın olan söylemler vasıtasıyla uluslararası göçü ulusal ve toplumsal güvenlik bağlamında güvenleştirmektedirler. Bu şekilde söz konusu sorunlardan rahatsızlık duyan kitleleri kendi bünyelerine katmayı başarmaktadırlar. Bu çalışmada, Avrupa'daki aşırı sağ partiler çerçevesinde uluslararası göçün güvenleştirilmesi Fransa ve Macaristan örnekleri üzerinden ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Göç, Güvenleştirme, Aşırı Sağ Parti, Fransa, Macaristan.

ABSTRACT

With the end of the Cold War, the modification, and transmutation of the international system have abolished the concept of security from its parochial and limited pattern. Meanwhile, it has broadened with the contribution of the Copenhagen School and the "Securitization Theory" along with critical security approaches. It has provided that the subordinates in the field of "low politics", which were not in the priority domains of the states in the past, are as substantial as the subjects in the field of "high politics". The phenomenon of international migration is also significant concerning one of the instances of this transmutation. International migration was initially encouraged by several European countries to procurement to their labor wills. However, over some time, international migration initiated to have appeared as a potential threat to security. Therefore, it has been endeavored to be prevented by European countries. To clarify, the phenomenon of migration, which is apart from the political sphere of states, is comprised in the political sphere and politicized, and then secured. Thus, it has become vital to the international security cause that poses a threat to the security of today's international system.

The phenomenon of international migration has initiated to be securitized by far-right parties in Europe, exclusively after the terrorist attacks on September 11, 2001. The message "We are under threat" by these parties was introduced to the bystanders as the main reason for the insecurity in the European countries. This situation reached its peak with the wave of migration to the European countries following the refugee crisis. The far-right parties have been on the promotion in terms of elector support over the migration and anti-immigrant dissent after September 11. They are securitizing international migration pertaining to national and social security through pervasive discourses that immigrants disrupt the homogeneous structure of the European society and increase unemployment and crime rates. Concurrently, they succeed in integrating the masses who are inconvenient with these problems. In this study, the securitization of international migration within the framework of far-right parties in Europe is discussed through examples of France and Hungary.

Keywords: International Migration, Securitization, Far-Right Party, France, Hungary.

TABLolar LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	Dünya Üzerindeki Uluslararası Göçmen Sayısı 1990-2015	13
2	Yasadışı/Düzensiz Göçmen ve Sığınmacı/Mülteci Arasındaki Farklar.....	15
3	Geleneksel Güvenlik ve Soğuk Savaş Sonrası Güvenlik Anlayışının Karşılaştırılması	41
4	Güvenlik Sektörleri.....	46
5	Realist ve Liberal Güvenlik Sistemleri.....	52
6	Avrupa'da Aşırı Sağ Partilerin Genel Özellikleri.....	71
7	Ulusal Cephe 1974-2012 Seçim Sonuçları	79
8	Jean-Marie Le Pen ve Marine Le Pen'in Söylemlerinin Karşılaştırılması	81

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil Nr.	Şekil Adı	Sayfa Nr.
1	Menşe ve Gidilecek Yerdeki Faktörler ve Araya Giren Engeller	25
2	Güvenlik Kavramının Kökeni.....	32
3	Güvenlikleştirme Teorisi ve Temel Kavramlar	59

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AfD	: Almanya için Alternatif Partisi
BM	: Birleşmiş Milletler
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
EASO	: Avrupa Sığınma Destek Ofisi
ELTE	: Eotvos Lorand Üniversitesi
FN	: Ulusal Cephe
FPÖ	: Avusturya Özgürlük Partisi
IOM	: Uluslararası Göç Örgütü
İŞİD	: Irak Şam İslam Devleti
KDNP	: Hristiyan Demokratik Halk Partisi
LGBT	: Lezbiyen, gey, biseksüel ve transseksüel
LN	: Kuzey Ligi
MC	: Milletler Cemiyeti
M.Ö.	: Milattan Önce
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı
OPEC	: Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü
PVV	: Özgürlük Partisi
RSCT	: Bölgesel Güvenlik Kompleksi Teorisi
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
SVP	: İsviçre Halk Partisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
Uİ	: Uluslararası İlişkiler
UNHCR	: United Nations High Commissioner for Refugees (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği)

GİRİŞ

İnsanların bir yerden farklı bir yere hareket etmesi suretiyle vuku bulan göç olgusu, Homo sapiens var olduğu müddetçe onun üyeleri tarafından yiyecek aramak, doğal afetlerden, savaş ve çatışmalardan kurtulmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Göç hareketleri tarihi süreç içerisinde bu amaçların yanı sıra insanların daha iyi yaşam ve geçim şartlarına sahip olma arzusuyla zaman zaman azalarak ve artarak devamlılığını sürdürmektedir. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte göç olgusunun karmaşık olan yapısı daha da çözülemez bir hâl almıştır. Dünyanın belirli bölgelerinde gerçekleşen savaş ve iç savaşların yaratmış olduğu kaos ortamı insanların güvenliğe duydukları ihtiyaç temelinde uluslararası göç hareketlerini şekillendiren itici gücü oluşturmuştur. Uluslararası göç hareketleri eskiye kıyasla daha iyi imkânlarla ulaşabilme arzusundan ziyade, zorunlu bir şekilde yasadışı göçmen, sığınmacı ya da mülteci akınları biçiminde Avrupa'ya yönelik olarak oluşum göstermektedir. 1990'lı yılların sonu itibariyle Avrupa'ya yoğun bir şekilde düzensiz göç akışı gerçekleşmektedir. Bu gelişme ışığında uygulanan politikalar, söz konusu mülteci ve sığınmacı hareketlerini hem kara hem de deniz güzergâhları üzerinden engelleyecek şekilde oluşturulmaya başlanmıştır. Uluslararası göç olgusu da Avrupa'daki aşırı sağ partiler tarafından güvenleştirilerek günümüz dünyasının en önemli meselelerinden birisi haline getirilmiştir.

Avrupa ülkelerindeki aşırı sağ partiler zaman içerisinde uluslararası göçe yönelik olumsuz tutumlarını haklı göstermek amacıyla bir dizi ekonomik, sosyal, politik ve kültürel argümanlar inşa etmiştir. Bu argümanlar arasında en popüler olanları göçmenlerin ücretler üzerinde aşağı yönlü bir baskı uygulayarak yerli nüfus arasında işsizliği artırdığı, yüksek doğum oranlarına sahip olmalarının ise demografik yapıyı bozarak ulusal kimlik için potansiyel bir tehdit oluşturduğu şeklindedir. Bu çerçevede, aşırı sağ partilerin siyasi gündemindeki en popüler konu genel itibariyle göçmenler, özele indirildiğinde sığınmacı ve mültecilere yönelik karşıt görüşlerden oluşmaktadır. 11 Eylül 2001 terör saldırılarının yarattığı İslamofobi dalgasının ardından, Müslümanlar Batı medeniyetine yönelik en ciddi tehdidi oluşturan göçmen grup olarak görülmekte, en yabancı ve asimile edilmesi zor olanı şeklinde alımlayıcı kitlelere sunulmaktadır. Bu, Batı dünyasında bir anlamda Samuel P. Huntington'un "Medeniyetler Çatışması" tezine de bir örnek oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, uluslararası göç olgusunun Avrupa'da bir güvenlik konusu haline nasıl dönüştüğü ve uluslararası göçün güvenlik ile ilişkisinin ne olduğuna yönelik sorulara cevap aramaktır. Bu soruların cevabı Avrupa'da aşırı sağ partiler çerçevesinde uluslararası göçün güvenleştirilmesi Fransa ve Macaristan örnekleri üzerinden sınırlandırılarak ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışmada, Fransa ve Macaristan örneklerinin seçilme nedeni uluslararası göçün

Avrupa'daki aşırı sağ partiler tarafından güvenlikleştirilmesinde Fransa'nın Batı Avrupa'daki durumu, Macaristan'ın da Doğu Avrupa'daki durumu yansıtan başarılı sayılabilecek güvenlikleştirme örneklerini temsil etmelerinden kaynaklanmaktadır. Literatürde bu iki ülke özelinde uluslararası göçün güvenlikleştirilmesini konu alan detaylı bir çalışmanın olmaması nedeniyle, alana katkı sunma düşüncesi bu çalışmanın ortaya çıkışında belirleyici olmuştur.

Çalışmada vaka analizi betimleyici bir nitelikte ele alınmıştır. Çalışmadaki vaka örneklerinden ilkinin temsil eden Fransa'daki Ulusal Cephe Partisi'nin, özellikle 2015 ve 2017 yıllarını kapsayan dönemlerdeki söylemleri ele alınmıştır. Partinin bu dönem aralığındaki söylemlerinden yararlanılmasının nedeni Fransa'da meydana gelen terör saldırıları sonrasında, 2017 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde partinin seçim kampanyasındaki göç karşıtı söylemlerini güvenlikle bağlantılı bir şekilde kullanmasından kaynaklanmıştır. Çalışmada ele alınan tarihsel dönem dikkate alındığı için partinin 2018 yılında değiştirilen yeni adı (Ulusal Birlik) kullanılmamıştır.

Çalışmadaki vaka örneklerinden ikincisini temsil eden Macaristan'da uluslararası göçün güvenlikleştirilmesi, iktidardaki Fidesz-Hıristiyan Demokratlar ile ülkenin en büyük ikinci aşırı sağ partisi Jobbik arasında devam eden siyasi güç mücadelesiyle bağlantılı olarak analiz edilmiştir. Bu partilerin analize tabi tutulan göç karşıtı söylemleri özellikle mülteci krizi sonrasında Avrupa'ya gerçekleştirilen göç dalgasının zirve noktasına ulaştığı ve bu durumun her iki partinin de göç karşıtı söylemlerinin ana çerçevesini oluşturduğu 2015-2016 yıllarını kapsayan dönem ile sınırlandırılmıştır. Macaristan örneğinde belirtilmesi gereken diğer bir husus ise çalışmanın sınırlılıklarını oluşturan dil engelidir. Yararlanılmak istenen söylemlerin çoğunlukla ülkenin resmi dili olan Macarca yapılması ve bu söylemlerin ancak bir kısmının İngilizce'ye çevrilmiş olmasından dolayı bazı kaynaklara erişim sağlanamamıştır. Aynı zamanda Jobbik Partisi'nin kendi sitesinde yer alan önemli söylemlerine de siteye erişim izni olmadığı için ulaşılamamıştır.

Üç bölümden oluşan bu çalışmanın birinci bölümünde göç ve uluslararası göç kavramları kavramsal bir çerçeve içinde ele alınarak tanımlanmıştır. Bir yer değiştirme hareketinin uluslararası göç özelliği taşıyabilmesi için gerekli olan unsurlardan bahsedilmiştir. Ardından uluslararası göçün tarihsel gelişimi iki savaş arası dönemden önceki göç hareketlerinden günümüze dek uzanan süreçte ne şekilde gelişme gösterdiği ve toplumlar tarafından nasıl algılandığı açısından ele alınmıştır. Uluslararası göçe konu olan kişiler (göçmen, düzensiz göçmen, sığınmacı ve mülteci) ve diğer kavramlar (kaynak ülke, hedef ülke, transit ülke) literatürdeki tanımlayıcı ve ayırt edici özellikleriyle ele alınarak kavramsal karışıklıklar giderilmeye çalışılmıştır. Tarihsel süreç boyunca çeşitli nedenlere bağlı olarak gerçekleştirilen uluslararası göç hareketleri ekonomik, siyasal ve sosyo-kültürel faktörler ile küreselleşme ve diğer faktörler (doğa olayları ve iklim, din, cinsel kimlik) şeklindeki bir kategoriye ayrılarak incelenmiştir. Ayrıca göçün nedenlerine ve kalınacak süreye göre farklılık gösteren uluslararası göç çeşitleri (bireysel göç ve kitlesel göç, isteğe bağlı

göç ve zorunlu göç, geçici göç ve kalıcı göç, düzenli göç ve düzensiz göç, beyin göçü, emekli göçü, işgücü göçü) de bu bölümde ele alınmıştır. Birinci bölümün son kısmında ise, uluslararası göçün tek boyuta indirgenemeyecek ölçüde yapısal özellikler taşıması nedeniyle, göç teorisyenleri tarafından farklı bakış açılarıyla geliştirdikleri göç teorileri (Ravenstein'in Göç Kanunları, İtme Çekme Teorisi, Petersen'in Beş Göç Tipi Teorisi, Neoklasik Ekonomi Teorisi, Dünya Sistemleri (Merkez-Çevre) Teorisi, İlişkiler Ağı (Network) Teorisi, Göç Sistemleri Teorisi) uluslararası göç hareketlerinin nedenlerini daha iyi analiz edebilmek amacıyla incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde güvenlik kavramı öncelikle kavramsal bir çerçeve içinde tanımlanmıştır. Ardından güvenlik kavramının tarihsel gelişimi ilk çağlardan başlayarak Soğuk Savaş sonrası dönem ve günümüz de dahil olmak üzere ele alınarak bu dönemlerdeki güvenlik anlayışı irdelenmeye çalışılmıştır. Ayrıca Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve küreselleşmenin de ivme kazanmasıyla birlikte güvenlik kavramında meydana gelen farklılaşmayla bağlantılı olarak, güvenlik olgusunun genişletilmesi ve derinleştirilmesine yönelik eleştirel güvenlik yaklaşımları ve tartışmaları da ele alınmıştır. Geleneksel güvenlik anlayışının yeniden düşünülmesi ve yorumlanması sürecine katkılar sunan Avrupa merkezli eleştirel güvenlik yaklaşımlarını oluşturan ekoller/okullar (Aberystwyth (Galler), Kopenhag ve Paris Okulu) bu çerçevede incelenmiştir. Güvenlik kavramını ele alırken, bu kavramın farklı boyutlarını farklı bakış açılarıyla incelemiş olan ve böylelikle güvenlik kavramının çok boyutlu yapısının oluşumuna katkı sağlamış olan uluslararası ilişkiler teorileri de (Realizm, Liberalizm, Eleştirel Teori, Postmodernizm, Feminizm, Sosyal İnşacılık) güvenlikle olan ilişkileri üzerinden ele alınmıştır. İkinci bölümün son kısmında ise, hem güvenliğin genişletilmesi ve derinleştirilmesine büyük katkılar sunan hem de bu çalışmanın teorik kısmını oluşturan Kopenhag Okulu ve "Güvenikleştirme Teorisi"nden ayrıntılı bir şekilde bahsedilmiştir. Aynı zamanda Kopenhag Okulu'nun geliştirdiği "Güvenlik Sektörleri Yaklaşımı", "Bölgesel Güvenlik Kompleksi Teorisi" ve "Güvenlik-dışlaştırma Yaklaşımı" da incelenmiştir.

Çalışmanın esas konusunu teşkil eden ampirik örneklerin ele alındığı üçüncü ve son bölümde Avrupa'da aşırı sağ partiler çerçevesinde uluslararası göçün güvenikleştirilmesi Fransa ve Macaristan örnekleri üzerinden incelenmiştir. İlk olarak, literatürde halen ne olduğu konusunda tartışmaların devam etmekte olduğu aşırı sağ kavramının tanımı yapılmaya çalışılmıştır. Ardından aşırı sağ ideolojiyle bağlantılı olan kavramlar (Milliyetçilik, Nativizm ve Etno-Pluralizm, Irkçılık, Faşizm, Popülizm) incelenmiştir. Aynı zamanda aşırı sağın yükselişini ve uluslararası göçün güvenikleştirilmesini kolaylaştıran gelişmelerden bahsedilmiş, Avrupa'daki aşırı sağ partilerin uluslararası göçe bakış açıları ele alınmıştır. Çalışmada ele alınan vaka örneklerinden ilkini oluşturan Fransa'daki aşırı sağın temsilcisi Ulusal Cephe Partisi'nin tarihsel geçmişi, partinin uluslararası göçü güvenikleştirirken göç karşıtı söyleminde kullanmış olduğu ulusal güvenlik, toplumsal güvenlik, ekonomik güvenlik temaları incelenmiştir. Çalışmanın ikinci vaka örneğini oluşturan Macaristan'daki aşırı sağın temsilcileri olan Fidesz ve Jobbik partileri de tarihsel

gelişimleri, uluslararası göçü güvenleştirmede kullandıkları söylemler ve bu söylemlerin dayandığı ulusal güvenlik, toplumsal güvenlik ve ekonomik güvenlik temaları açısından incelenmiştir. Son olarak Fidesz'in olağanüstü önlemler alma yolunda Macaristan'da uyguladığı seçim kampanyalarından ve politikalarından bahsedilmiştir.

Çalışmanın sonuç bölümünde ise üç bölüm çerçevesinde elde edilen tespit ve bulgular çerçevesinde bir değerlendirme yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ULUSLARARASI GÖÇÜN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ VE ULUSLARARASI GÖÇ TEORİLERİ

1.1. Göç ve Uluslararası Göç Kavramlarının Tanımı

Bugün dünya üzerinde, insanlık tarihinin başlangıcından itibaren aynı bölgede veya ülkede yaşamını stabil bir şekilde devam ettirebilen toplulukların var olabilmeye ihtimali pek de mümkün gözükmemektedir. Çünkü, insanlar doğaları gereği her zaman daha fazlasını elde etme ve ona yönelme potansiyeli taşımaktadır. Diğer yandan da sahip oldukları imkânları başkalarıyla paylaşmak istemeyecek kadar da doyumsuz olabilmektedir. Bu ihtimallerin ilkinde bakıldığında daha güvenli ve iyi şartlara sahip olma arzusuyla yer değiştiren kişiler söz konusudur. İkincisinde ise meşru ya da gayrimeşru bir otoritenin elindeki politik ya da ekonomik olanakları kaybetmemek adına toplulukları yaşamakta oldukları yerleri terk etmeye zorlamasından kaynaklanabilecek göç hareketleri gerçekleşmektedir. İşte bu iki unsur tarihin ilk çağlarından günümüze dek süre gelen göç hareketlerinin temelinde dolaylı ya da doğrudan yer almaktadır (Battır, 2020: 1-2).

Ortaylı (2005: 19)'ya göre insanoğlu yaratılışından beri göç etmektedir ve ebediyen de göç edecektir. Göç olgusu, insanların topluluk olarak yaptığı birincil ve en önemli eylemi yansıtmaktadır. Eğer ki bir yerde göç hareketleri sona ererse; bu durum o toplumun eridiği anlamını taşıyacaktır. Göçsüz bir coğrafya ise tarihin sonuna geldiğinin kanıtını sunacaktır. Çandar (2005: 30)'a göre de göç dinamik bir olgudur. Göç eyleminin olmaması demek bir anlamda fosilleşme ve yok oluşun başlaması anlamına gelmektedir. Göç, insanların bir yerden başka bir yere hareket etmesiyle başlamaktadır. Göç, kişilerin yaşamakta olduğu şehir veya kasabadan daha uzaktaki bir yere giderek oraya yeniden yerleşmesini ifade eden coğrafi bir olgudur (Bartram vd., 2017: 13). Türk Dil Kurumu (TDK) göçü tanımlarken herhangi bir süreye tabi tutmamaktadır. Siyasi, toplumsal, ekonomik vb. nedenlerden dolayı kişi ya da insan topluluklarının mevcut yerleşim yerlerinden başka bir yerleşim yerine gittiği şeklinde ifade etmektedir (TDK, (t.y), <https://sozluk.gov.tr/>). Uluslararası Göç Örgütü (IOM), göç olgusunu tanımlarken gerçekleşme sebebi, kalınacak süre gibi kriterleri dikkate almamaktadır. IOM'a göre göç, kişinin tek başına ya da grup halinde ülke içinde veya uluslararası bir sınırı aşarak yer değiştirdiği nüfus hareketlerini ifade etmektedir (Çiçekli, 2009: 22). Tıpkı göç tanımlarının birbirinden farklılık göstermesi gibi sosyal bilimlerin içerisindeki farklı disiplinler de bu olguya kendi perspektiflerinden bakmaktadır.

Bu durum göçün dinamik, çok boyutlu ve karmaşık bir yapıda olmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin, coğrafyacılar göçü salt mekânsal değişiklik olarak ele almaktadır. Demograflar için göç eden kişilerin sayısal oranları önemlidir. İktisatçılar, göç olgusunu bir ülkede bulunan üretim faktörünün başka bir ülkeye geçişi ve sonuçları üzerinden değerlendirmektedir. Uluslararası İlişkiler (UI) disiplini, genellikle göç olgusunu güvenlik ile olan bağlantısı üzerinden değerlendirmektedir (Yazan, 2020: 21). Sonuç itibariyle göçe yönelik farklı tanımlamalar ve bakış açıları ortaya çıkmaktadır. Birbirinden farklılık gösteren düşüncelere ve tanımlamalara rağmen üzerinde uzlaşılan husus göçün mekânsal özellik taşıdığı şeklindedir. Kişinin göç etmesi, yaşam alanını değiştirmek anlamına gelmektedir. Yani, her zaman geçerli bir olgu olan göç, bir yerden başka bir yere hareket etmeyi, belirli bir mesafe alarak alan değiştirmeyi kapsamaktadır (Özcan, 1998: 79).

Bir göç hareketinin uluslararası nitelik taşıyabilmesi için dört unsur gerekmektedir. Bu unsurlar: i) Göç hareketinin ülke sınırlarını aşması, ii) İsteğe bağlı olarak ya da zorunlu bir şekilde gerçekleşmesi, iii) Geçici veya kalıcı süreliğine yapılması, iv) Göçün yasal açıdan düzenli veya düzensiz şekilde gerçekleşmesi şeklindedir. Bu unsurlar arasında en belirleyici olanı göç hareketinin bir ülkenin sınırını aşarak diğer bir ülkeye yönelik yapılmasıdır. Bu süreçte göç hareketi içerisinde birden fazla ülke dahil olabilmektedir. Uluslararası göç hareketinde, kişinin ayrıldığı ülkeye “kaynak ülke”, kişinin göç etmeyi planladığı ülkeye de “hedef ülke” denilmektedir. Eğer, kişi kaynak ülkeden hedef ülkeye giderken, üçüncü bir ülkeden geçtiyse bu ülkeye de “transit ülke” denilmektedir (Stalker, 2006’dan aktaran: Somuncu, 2006: 4).

Uluslararası göçün unsurlarından diğeri ise, isteğe bağlı veya zorunlu şekilde gerçekleşmesidir. İsteğe bağlı uluslararası göçler, genel itibariyle işgücü göçü, aile birleşmeleri ve uluslararası öğrencilerin göçünü kapsamaktadır. Zorunlu uluslararası göçler ise yaygınlıkla sığınmacı ve mülteci hareketlerini içermektedir. Aynı zamanda insanların çatışma, zulüm ve baskılardan, doğal afetlerden, özgürlüklerini ya da geçimlerini tehlikeye atan durumlardan kaçmak için yaptıkları yer değiştirmeleri de kapsamaktadır (IOM, 2000: 8). Uluslararası göçün başka bir unsurunu ise geçici ve kalıcı göç oluşturmaktadır. Göç hareketleri, kişinin isteğine ve içinde bulunulan şartlara bağlı olarak şekillenmektedir. Kişi, ayrıldığı ülkeye kısa bir süre sonra dönmek amacıyla geçici bir şekilde göç hareketinde bulunabilmektedir. Fakat tam tersi olacak şekilde kişi geri dönme amacı olmadan gittiği ülkede uzun bir süre de kalabilmektedir. Bu göç hareketi ise kalıcı yerleşme şeklinde gerçekleşmektedir (Mutluer, 2003: 10).

Son olarak, uluslararası göç hareketleri yasal statü açısından düzenli ya da düzensiz olmak üzere iki şekilde gerçekleşmektedir. Düzenli uluslararası göç, kişinin ikamet ettiği yerden bu ülkenin koymuş olduğu yasa ve kurallara uygun bir şekilde çıkışıdır. Aynı zamanda gideceği ülkeye de o ülkenin istediği düzenlemelere uygun şekilde girmesidir. Düzensiz uluslararası göç, kişinin bir ülkenin sınırlarına yasadışı şekilde girmesi, yasadışı şekilde kalması olarak

anlaşılmaktadır. Fakat kişinin yasal düzenlemelere uygun şekilde ülkeye girmesi ve vize süresi dolduktan sonra o ülkeden çıkmaması da düzensiz uluslararası göç şeklini oluşturmaktadır (Toksöz, 2006: 110).

Kısacası, uluslararası göç olgusu, insanların hür iradeleriyle veya zorunlu bir şekilde yaşadıkları ülkeden ayrılmalarını ifade etmektedir. Aynı zamanda başka bir ülkeye düzenli ya da düzensiz bir şekilde girerek; geçici ya da kalıcı olarak yeniden yerleşmeleridir. Burada belirleyici olan kriter göçün devlet sınırlarının ötesinde gerçekleşmesidir (Bartram vd., 2017: 13). Uluslararası göç olgusu, tüm göç yapılarını kapsamaktadır. Hareket edenler ile kalanlar arasındaki çeşitli bağları özetlediği için hem tek boyuta indirgenemeyecek kadar karmaşık hem de dinamik ve sürekli bir şekilde devinim halindedir. Ayrıca ortaya çıktığı koşullardan etkilenirken aynı zamanda bu koşulları da etkilemektedir. Bu sebepten ötürü de ekonomik, demografik ve kültürel dönüşümler yaratan bir süreci ifade etmektedir (Faist, 2003: 20; Şirin Öner, 2016: 13).

Uluslararası göçün dinamiklerini açıklamada ortak olan bir görüş söz konusudur. Bu görüşe göre insanlar ulusal ekonomiler arasındaki gelişmişlik düzeyi farkı nedeniyle az gelişmiş ülkelerden gelişmiş ülkelere doğru göç etmektedir. Göçün arkasındaki temel itici gücü ise daha iyi bir yaşam kalitesine ve daha yüksek bir gelire sahip olma isteği şekillendirmektedir (İçduygu, 2009: 2). Fakat bu bakış açısı zaman zaman oldukça sığ ve yanlış anlamlara da gelebilmektedir. Genellikle uluslararası göç olgusu kişinin daha iyi yaşam şartlarına sahip olmak amacıyla başka bir ülkeye göç etmesi ve doğduğu ülke ile bağlarını koparması şeklinde yorumlanabilir. Aynı zamanda kişinin gittiği ülkeye hızlı bir şekilde uyum sağlayarak asimile olması gibi basite indirgeyici bir yaklaşım ile de değerlendirilebilir. Ancak bu olgu sanılanın aksine kolay bir süreci temsil etmemektedir. Göçmenin kurmaya çalıştığı yeni hayatının geri kalan kısmını etkilemektedir. Diğer bir taraftan ise gelecek nesilleri de etkileyecek olan çok daha karmaşık ve uzun bir sürece tekabül etmektedir. Sonuç itibarıyla denilebilir ki uluslararası göç, toplumsal değişime sebep olan kolektif bir hareketi ifade etmektedir. Bu sebepten ötürü de hem göç alan hem de göç veren ülkelerdeki toplumları karşılıklı olarak etkileme potansiyeli taşımaktadır (Castles ve Miller, 2008: 29).

1.2. Uluslararası Göçün Tarihsel Gelişimi

Tarihi süreç içerisindeki göç hareketleri iklim değişikliği, demografik büyüme, üretim ve ticaretin gelişimi gibi etkenlere bağlı bir şekilde devamlılığını sürdürmüştür. Kişilerin kendi istekleriyle ya da zorunlu bir şekilde gerçekleştirdiği göç hareketlerini savaşlar ve iç savaşlar, imparatorlukların yıkılması, yeni ulus devletlerin ortaya çıkması, nüfus mübadeleleri gibi birtakım gelişmeler meydana getirmiştir. Erken dönemlerdeki emek göçü hareketleri, çoğunlukla fethedilen yerlerdeki insanların köleleştirilmesi şeklinde gerçekleşmiştir. Fakat göç hareketleri zaman içerisinde küreselleşmenin ve gelişen teknolojilerin de etkisiyle daha karmaşık bir hal almıştır. Kesintisiz bir şekilde varlığını devam ettirmeyi sürdürmüştür (Castles ve Miller, 2008: 69).

Bu bölümde uluslararası göçün tarihsel gelişimi iki savaş arası dönemden önceki göç hareketleri, iki savaş arası dönemdeki göç hareketleri ve İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemdeki göç hareketleri olmak üzere üç döneme ayrılarak incelenmektedir.

1.2.1. İki Savaş Arası Dönemden Önceki Göç Hareketleri

16. yüzyılın ortalarından 1820'lere kadar devam eden köle ticareti, modern dünyanın oluşumunu etkilemiştir. Aynı zamanda merkez ülkelerde kapitalizmin gelişimini sağlayan en büyük nüfus hareketlerinden birisini teşkil etmiştir. Kapitalist bir dünya ekonomisinin oluşumu yalnızca mal ve sermaye hareketleri sonucunda ortaya çıkan dünya pazarına ihtiyaç duymamıştır. Bununla birlikte, işgücü için de bir dünya pazarının oluşumuna ihtiyaç duyulmuştur. Avrupalı ve Arap tüccarlar işgücüne olan ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmıştır. Bu ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Kuzey Afrika'dan milyonlarca insanı köle olarak Avrupa ve özellikle de Güney Amerika'ya satmıştır. Milyonlarca insanın yerlerinden edilmesiyle birlikte göç hareketleri başlamıştır (Stalker, 2007'den aktaran: Vargas vd., 2008: 8).

Köle ticaretinin yasaklanmasından sonra, ücretli işgücü olarak 1830'lardan itibaren Hindistan ve Çin'den gelen sözleşmeli işçiler sermayenin işgücüne ihtiyaç duyduğu İngiliz, Fransız, Alman ve Hollanda sömürgeleri ile Kuzey ve Güney Amerika'ya gönderilmiştir. Batı Avrupa'da ve Amerika'da sanayileşen ekonomiler, göçmenleri ağır çalışma koşulları içerisinde çok düşük ücretlerle uzun yıllar boyunca çalıştırmıştır. Bu işçilerin önemli bir kısmı çalıştıkları ülkelerde yerleşik duruma geçmiştir (Canpolat ve Arıner, 2012: 8; Castles, 2000: 273).

Göç hareketleri yalnızca köle ticareti ve sözleşmeli işçilerin alınmasıyla gerçekleşmemiştir. Ayrıca, merkez ülkelerinin kendi içlerinde de yoğun göç hareketleri yaşanmıştır. Avrupa, 1890 yılına kadar, 17 milyon insanın yoksulluk sebebiyle kıtayı terk etmesi sonucunda deniz aşırı göçmenlerin kaynağı haline gelmiştir (Hatton ve Williamson, 2004: 17). Kaynak kıtlığı olan, emek bol Avrupa'daki göçmenler Arjantin, Brezilya, Kanada, Yeni Zelanda, Avustralya ve Amerika Birleşik Devletleri'ni (ABD) kapsayan Yeni Dünya'nın kaynak bol ancak emek kıt olan ülkelere göç etmiştir. Göçmenler hem "çekirdek Avrupa" hem de "çevre Avrupa'dan" gelmiştir (Solimano, 2003: 55). 3,5 milyon Alman, kırsal yoksulluk ve mahsul kıtlığı nedeniyle kendi topraklarından ayrılmıştır. Britanya Adaları'ndan yaklaşık sekiz milyon insan da bu dönemde topraklarını terk etmiştir. Bazıları, 1845-1849 yılları arasında İrlanda'da yaşanan patates kıtlığı ve acil durumlar nedeniyle göç etmiştir. Diğerleri ise sanayileşme süreci tarafından itilmiştir (Hatton ve Williamson, 2004: 17). Sanayileşme, Batı Avrupa'da topraksızlık ve yoksullaşmaya yol açmıştır. Bu durum da diğer kıtalara kitlesel göçü teşvik etmiştir. Sanayileşmenin kökleştiği 30 yıllık dönemin sonunda göç zirve noktasına ulaşmıştır. Amerika'daki ekonomik büyüme ve ulus inşası, 1861'den 1920'ye kadar yaklaşık otuz milyon insanın göç hareketleri ile sağlanmıştır. Batı Avrupa'daki, sanayileşen

lkeler işgücü açığını Britanya’da İrlandalıları, Almanya’da Polonyalıları, Fransa’da İtalyan göçmen işçileri kullanarak karşılamıştır (Castles, 2000: 273).

Göç hareketlerinin yoğunlaşmasına ekonomik liberalizmin nüfus hareketleri üzerindeki kontrolü ve merkantilizmin engellerini kaldırması önemli katkılar sağlamıştır. Ancak, Birinci Dünya Savaşı’na kadar geçen süreçte arlık Rusya’sı dışında, Avrupa’da yurtdışına seyahati kısıtlayan herhangi bir kontrol sistemi yoktur. Kontrol sisteminin olmaması ise insanların yabancı ülkelere gidişini ve orada çalışmaya başlamasını kolaylaştırmıştır. Bundan dolayı da gç hareketleri bu dönemde yoğunlaşmıştır (Marrus, 1985: 91-93; Holborn, 1938: 683).

1.2.2. İki Savaş Arası Dönemdeki Göç Hareketleri

Birinci Dünya Savaşı’nın patlak vermesiyle başlayan ve İkinci Dünya Savaşı’nın sona ermesine kadar süren dönemdeki gelişmeler, büyük kitleler halindeki göç hareketlerinin sınırlandırılmasına neden olmuştur. Bundan dolayı gç hareketlerinde kayda değer azalmalar yaşanmıştır. Bu azalışın sebebi, ekonomik durgunluk ve kriz ortamının getirdiği sorunlardan kaynaklanmıştır. Aynı zamanda savaş ortamının ülkeler arasında yarattığı düşmanlık duygusu ile ortaya çıkan göçmenlere yönelik tutumlar da etkili olmuştur. Savaştan nceki dönemlerde sayęı ve anlayış ile kabul edilen göçmenler, savaş ortamının yeni ulusal düşmanlıkları oluşturması sonucunda gittikleri ülkelerde güvensizlik ve düşmanlık duygularıyla karşılaşmıştır (Castles ve Miller, 2008: 91; Fairchild 1936: 293; Rystad, 1992: 1171).

Göçmenlere yönelik değişen algının en somut örneğini 1920’li yıllarda Avustralya’ya giden Güney Avrupalı göçmenlerin toplum tarafından düşmanlık ile karşılanması gösterilebilir. Bu düşmanlık göçmen gemilerinin kıyıya yanaşmalarının engellenmesine neden olmuştur. Diğer bir örnek ise 1930’lu yıllarda İtalyan ve İşpanyol göçmenlere yönelik isyanların başlatılması şeklinde gerçekleşmiştir. Göçmenlere karşı oluşan düşmanlık duygusu ABD’de de görülmüştür. Burada yaşayan yerli halk, Doğu ve Güney Avrupalı göçmenlerin asimile edilemeyecek karakterde olduklarını iddia etmiştir. Ayrıca göçmenlerin Anglo-Amerikan değerlerine ve kamu düzenine zarar vereceklerini gündeme getirerek ayaklanmalar çıkarmışlardır. Bu baskıları görmezden gelemeyen Amerikan Kongresi 1920’li yıllar içerisinde Kuzeybatı Avrupa haricindeki bütün bölgelerden gelen gç hareketlerini sınırlandırmaya yönelik kanunlar çıkarmıştır (Borjas, 1990: 28-29).

Diğer taraftan savaşa katılan ülkeler, askeri kapasitelerini en üst düzeye çıkarabilmek için ülkelerinde yaşayan insan gücünün dışarıya gidişine engel olmaya yönelik uygulamalar geliştirmiştir. Ayrıca kendi ülkesi dışında yaşayan insanlar da vatandaşı oldukları ülkenin ordusunda savaşmak için kitlesel seferberlik içerisine girmiştir. Bütün bu gelişmeler vergilendirme ve zorunlu askerlik amacıyla ulusal nüfusu düzenleme ihtiyaını ortaya çıkarmıştır. Bu döneme

kadar ihtiyaç duyulmayan pasaport ve vize sistemleri uygulamaya sokulmuştur. Sonuç itibariyle de bütün bu gelişmeler göç hareketlerini durma noktasına kadar getirerek göçe yönelik kontrol sisteminin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Castles ve Miller, 2008: 91; Fairchild 1936: 293; Rystad, 1992: 1171).

İki savaş arası dönemde göç hareketleri durma noktasına kadar gelmiştir. Fakat buna rağmen Birinci Dünya Savaşı sonrasında çözülen imparatorlukların tasfiye süreçlerinde sınırlı düzeyde de olsa uluslararası göç hareketleri yaşanmıştır. Örneğin, Osmanlı ve Habsburg imparatorluklarının çözülmesi beraberinde Avrupa'da yeni devletlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Yeni kurulan devletler homojen bir nüfus oluşturmak için milliyetçi göç politikaları benimsemiştir. Milliyetçi göç politikaları ise yoğunluklu olarak sığınmacı hareketlerini başlatmıştır. Farklı kökene sahip Türk, Macar, Bulgar, Sırp, Yunan gibi nüfus gruplarının yurt arayışına başlamıştır. Bu gelişmeler ışığında denilebilir ki 1920'li yıllarda yaşanan göç hareketleri daha çok nüfus değiş tokuşu sonrası meydana gelen mübadele göçleri ile sınırlı kalmıştır (Abadan Unat, 2002: 32). 1923 ve 1930 yılları arasında gerçekleşen Türk-Yunan nüfus mübadelesi sonucunda, Yunanistan'dan Türkiye'ye yaklaşık olarak 457 bin kişi gelmiştir. Türkiye'den Yunanistan'a giden Ortodoks Rumların sayısı ise 1,5 milyon civarındadır (Arı, 2000: 92; Emgili, 2017: 33). Ancak, diğer taraftan da Beyaz Rusların Rus Devrimi sonrası çıkan iç savaştan kurtulmak için yeni ülkelere yaptığı göçler de mübadeleye dayalı olarak gerçekleşen bu göç hareketleriyle birlikte gerçekleşmiştir. Ayrıca 1930'lu yıllarda Hitler'in iktidara gelmesiyle birlikte uygulanan Nazi ırkçılığı politikalarından kaçmayı başaran Yahudi göçleri de yaşanmıştır (Abadan Unat, 2002: 32).

1.2.3. İkinci Dünya Savaşı Sonrası Dönemdeki Göç Hareketleri

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'daki göçün tarihsel gelişimini Stalker dört kategoriye ayırmaktadır (Stalker, 2003: 160-161):

1. 1940'ların sonu ve 1950'lerin başında gerçekleşen kitlesel mülteci akımı: İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi, 1940'lı yılların ikinci yarısında ve 1950'li yılların başında Avrupa'nın ekonomik olarak yeniden inşası sürecini başlatmıştır. Ticaret ve yatırım ilişkilerinin ülkeler arasında yeniden kurulması, küresel ekonomide yeni bir refah dönemini beraberinde getirmiştir. Dönemin hâkim politikasını, kontrol edilen uluslararası sermaye piyasaları, ana para birimleri arasında sabit döviz kurları ve kısıtlı uluslararası göç sistemi oluşturmuştur (Solimano, 2003: 56). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki süreçte Eski Çekoslovakya, Polonya ve Almanya arasındaki sınırlarda değişiklikler gerçekleşmiştir. Yaklaşık on beş milyon insan sınır değişiklikleriyle birlikte yurdunu terk etmek zorunda kalmıştır. Değişen sınırların arasında yeni düzenlerini kurmaya çalışan bu insanlar yeniden yerleşmek amacıyla göç hareketlerini başlatmışlardır. 1950'lerin ortasından itibaren yavaşlamaya başlayan göç hareketleri Berlin Duvarı'nın inşa edildiği 1961 yılına kadar alt seviyelerde sürekliliğini korumuştur (Stalker, 2003: 160).

2. *1950'lerin başından 1973'e kadar sözleşmeli işçilerin işe alınması:* Avrupa'nın yeniden inşa edilme süreci ekonomik anlamda bir sıçrayışı da beraberinde getirmiştir. Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD) ülkelerinin ekonomilerinde beklenmeyen yükselmeler görülmüştür. Bu ekonomik gelişme Almanya, Fransa ve İngiltere gibi ülkelerin işgücüne olan talebini artırmıştır. Söz konusu ülkeler, ilk aşamada işgücü açığını savaş yüzünden yerinden edilen kişilerden karşılamışlardır. Sonraki aşamada ise bu açığı sanayileşmeleri hızlı olmayan İspanya, İtalya, ve Portekiz gibi ülkelerden temin etmişlerdir. Ancak, bu ülkelerin de zaman içerisinde kalkınması onları işgücü açığını karşılamak için daha uzak coğrafyalara yönelmeye zorunlu kılmıştır. Fransa ve İngiltere gibi ülkeler sömürge bağlarından yararlanarak bu ihtiyacı karşılamıştır. Sömürge kaynağı olmayan Almanya ise Eski Yugoslavya ve Türkiye'den sözleşmeli işçi alma yoluna gitmiştir (Stalker, 2003: 161).

1925 yılı öncesindeki uluslararası göç hareketlerinde göçmenlerin %85'i Avrupa kökenlilerden oluşmuştur. 1960 yılı itibariyle Afrika, Asya ve Latin Amerika'dan göç hareketleri önemli oranlarda artmıştır. Bu sebepten ötürü Avrupa'dan dünyadaki göç hareketlerine katılan göçmen sayısı azalmıştır. Aynı şekilde hedef ülkelerin sayısı ve çeşitliliği de artmıştır. Geleneksel anlamda göçmen alan Arjantin, Avustralya, Kanada, ABD, Yeni Zelanda gibi ülkelerin yanı sıra Batı Avrupa'daki ülkeler de artık önemli sayıda göçmen almaya başlamıştır. Batı Avrupa'ya göçler 1914 ve 1949 yılları arasında dört milyon iken; bu dönem içerisinde oran yaklaşık olarak on milyona çıkmıştır (Massey vd., 1999: 35).

3. *1974'ten 1980'lerin ortalarına kadar kapıların kapanması:* Avrupa'ya çok sayıda göçmenin gelişi ülkeler bazında hoşnutsuzluk yaratmıştır. Bu durum muhalif düşüncelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Göçmen karşıtlığı esas itibariyle 1973 Petrol Krizi'nin yol açtığı ekonomik durgunluk sonrasında yükselişe geçmiştir. Tüm devletler kapılarını işçi göçlerine kapatmış ve ülkelerinde bulunan misafir işçilerin ayrılmasını talep etmiştir. Ancak çoğu devlet bu işçileri sınır dışı etmeleri durumunda alacağı cezai yaptırımlardan kaçınmıştır. Bu yüzden de söz konusu işçilerin aile üyelerinin de gelmesini kabul etmek durumunda kalmıştır (Stalker, 2003: 161). 1970'li yılların ortalarından itibaren sermaye yatırımı eski merkezlerden uzaklaşmıştır. Ulus ötesi üretim ve dağıtım biçimleri dünya ekonomisini yeni baştan şekillendirmiştir. Eski sanayi ülkeleri yeni tür göç hareketleri yaşarken; Güney Avrupa, Körfez petrol ülkeleri, Latin Amerika, Afrika ve Asya'da yeni göç ülkeleri ortaya çıkmıştır (Castles, 2000: 274).

4. *1980'lerin ortalarından günümüze sığınmacılar, mülteciler ve yasadışı göçmenler:* Bu dönem, Doğu Avrupa'da komünizmin çöküşüne sebep olan siyasi karışıklıkların ön planda olduğu bir dönemdir. Eskiye kıyasla Doğu Avrupalılar, daha fazla seyahat özgürlüğüne sahiptir. Seyahat özgürlükleri sayesinde dünyanın çeşitli bölgelerindeki çatışmalardan kaçan ve Batı Avrupa'ya sığınma talebinde bulunan binlerce insan arasına katılmışlardır. Aynı zamanda daha önce sözleşmeli işçi olarak seyahat etmiş olan kişiler de sığınma kapısına doğru yönelmiştir. 1989 ve

1998 yılları arasında Avrupa’da dört milyondan fazla kişi sığınma başvurusunda bulunmuştur. Bunların %43’ü Avrupa’nın başka yerlerinden, %35’i Asya’dan ve %19’u Afrika’dan gelmiştir (Stalker, 2003: 161).

2004 yılına gelindiğinde ise, Avrupa Birliği’nin (AB) genişleme süreciyle birlikte, Doğu Bloğu ülkelerinden Batı Avrupa ülkelerine doğru bir göç akımı meydana gelmiştir. 1990’lı yıllar itibariyle Avrupa ekonomilerindeki büyüme hızının sona ermesi ve işsizlik oranlarındaki artışlar yerleşik duruma geçen göçmenlere ve yeni göç akışlarına bakış açısını değiştirerek yabancı düşmanlığının artmasına sebep olmuştur (Tibi, 2004: 54). Son yıllarda Avrupa’ya yapılan göç hareketleriyle önceki dönemlerde gerçekleştirilen göç hareketleri kıyaslandığında temel nedenlerde değişim yaşandığı görülmektedir. Günümüzdeki göç hareketleri işgücüne olan ihtiyacın karşılanması amacıyla ya da aile birleşimi şeklinde gerçekleşmemektedir. Genellikle yasadışı ve zorunlu göç şeklinde gerçekleşmektedir. Bu göç hareketleri özellikle Müslüman olan ülkelerdeki ekonomik ve siyasal sorunlardan, savaşlardan ve çatışmalardan kaynaklı olarak ortaya çıkmaktadır. Ortadoğu, Asya ve Afrika bölgelerindeki insanlar uzun yıllardan beri kaos içerisinde yaşamaya çalışmaktadır. Aynı zamanda açlık ve yoksulluk ile mücadele etmektedir. Ancak son yıllarda can ve mal güvenliğinin tehlikede olduğu ülkelerde hayatlarını devam ettiremedikleri için göç kararı aldıkları görülmektedir. Tarihsel süreçte Pakistan, Irak, Afganistan ve günümüzde ise Suriye’de ortaya çıkan siyasal istikrarsızlık, Avrupa’ya yönelik yasadışı ve zorunlu göç dalgasını meydana getirmiştir (Aygül, 2019: 219). Benzeri bir durum, siyasal ve ekonomik kriz yaşayan Venezuela’dan kaynaklı olarak Latin Amerika tarihinde görülen en büyük kitlesel göçü Latin Amerika ve ABD için ortaya çıkarmıştır.

2014 yılı içerisinde Avrupa’ya yönelik yasadışı sınır geçişlerinin 280 bin civarında olduğu tespit edilmiştir. Bu sayı Avrupa’nın İkinci Dünya Savaşı’ndan sonraki en büyük mülteci krizini yaşamakta olduğunu göstermesi açısından önemli olsa da alınan önlemler çerçevesinde 2019 yılı itibariyle rakam 140 bine düşürülmüştür. Söz konusu mültecilerin çoğunluğunu Suriye kökenliler oluşturmuştur (FRONTEX, 2015: 18; FRONTEX, 2020: 9). (Bu gelişmeler çalışmanın 3.bölümünde ele alınacağı için bu bölümde detaylandırılmamıştır).

Sonuç itibariyle tarihsel süreç içerisinde gerçekleşen göç hareketleri köle ticareti ile başlamıştır. Ardından, sömürgecilik akınları, iki büyük dünya savaşı sonrasında bazı devletlerin yıkılması ve yeni devletlerin kurulması, kurulan yeni devletlerin milliyetçi göç politikalarını benimsemeleri, mübadele ve misafir işçi alımı, aile birleşimi gibi olgular etrafında şekillenmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki süreçte göç olgusu daha karmaşık bir hal almıştır. Dünyanın belli bölgelerinde gerçekleşen savaş ve iç savaşlar kaos ortamı yaratmıştır. Bu kaos ortamında duyulan güvenlik ihtiyacıyla birlikte göç hareketleri şekillenmektedir. Göç hareketleri eskiye kıyasla zorunlu bir şekilde yasadışı göçmen, sığınmacı ve mülteci akınları biçiminde Avrupa’ya yönelik olarak gerçekleşmektedir (Atasü Topçuoğlu, 2016: 505). 1990’lı yılların sonu itibariyle Avrupa,

kara ve deniz güzergâhları üzerinden yoğun bir şekilde düzensiz (yasadışı) mülteci ve sığınmacı akımlarına maruz kalmaktadır. Bu dönem itibarıyla uygulanan politikalar söz konusu mülteci ve sığınmacı hareketlerini engellemeye yönelik oluşturulmaya başlanmıştır. Uluslararası göç olgusu da günümüz dünyasında güvenlikleştirilerek yeni bir özellik kazanmış olup, güncelliğini halen devam ettirmeyi sürdürmektedir (Şener, 2017: 5).

Tablo 1: Dünya Üzerindeki Uluslararası Göçmen Sayısı 1990-2015

	1990	1995	2000	2005	2010	2015
Gelişmiş ülkeler	82,4	92,3	103,4	117,2	132,5	140,5
Gelişmekte olan ülkeler	70,2	68,5	69,3	74	89,2	103,2
Dünya	152,6	160,8	172,7	191,2	221,7	243,7

Kaynak: UN, Department of Economic and Social Affairs, 2015

1.3. Uluslararası Göçe Konu Olan Kişiler ve Diğer Kavramlar

Uluslararası göçe konu olan kişiler, içinde buldukları durum, göç etme sebepleri, ikamet süreleri gibi hususlar göz önünde bulundurularak farklı kategorilerde tanımlanmaktadır. Fakat günümüzde siyasi liderlerin dilinde, kamuoyunda, yazılı ya da görsel medyada bu ayırım zaman zaman ortadan kaldırılarak kullanılmaktadır. Bu şekilde göçe konu olan kişiler, kavram kargaşası yaratarak birbiri yerine kullanılabilen tek boyutlu bir yapı haline getirilmektedir. Bu başlıkta uluslararası göçe konu olan kişiler, çalışma konusuyla ilgili olanlar ile sınırlı tutulmuştur. Aralarındaki farklılıklar vurgulanarak göçmen, düzensiz (yasadışı) göçmen, sığınmacı ve mülteci olmak üzere dört grupta incelenmiştir. Ayrıca diğer kavramlar kategorisinde yer alan kaynak (menşe) ülke, hedef ülke ve transit ülke kavramlarından da kısaca bahsedilmiştir.

1.3.1. Göçmen

Uluslararası ölçekte, kabul edilmiş bir 'göçmen' tanımı bulunmamaktadır. Fakat göçmen kavramı yaygın olarak, kişinin göç etme kararını, herhangi bir zorlama olmaksızın kendi iradesiyle aldığı durumları kapsayacak şekilde kullanılmaktadır. Dolayısıyla bu kavram, maddi ve sosyal imkanlarını iyileştirmek, beklentilerini karşılamak amacıyla başka bir ülkeye giden kişiler ve aile üyeleri için geçerli kabul edilmektedir (Çiçekli, 2009: 37).

Birleşmiş Milletler (BM), göçmen kavramını tanımlarken; yasal statü, göç nedenleri, düzenli veya düzensiz olması, hareketin gönüllü ya da zorla yapılması ve göç güzergâhları gibi kriterleri dikkate almamaktadır. Göçmen, ikamet ettiği ülkeyi değiştirerek yabancı bir ülkede ikamet eden kişi olarak tanımlanmaktadır. Genellikle, üç ila on iki ay arasındaki bir süreyi kapsayan hareketler kısa vadeli veya geçici göçmenlik olarak nitelendirilmektedir. Bir yıl veya daha uzun bir süreyi

kapsayan ikamet değişikliği ise uzun vadeli veya kalıcı göçmenlik olarak belirtilmektedir. Bu şekilde göçmenlik iki kategori şeklinde ele alınmaktadır (UN, (t.y.), <https://refugeesmigrants.un.org/definitions>).

Göçmenler, sığınma hakkı arayanlardan farklı olarak vatandaşı oldukları devletin korumasından yararlanmaya devam etmektedirler. Aynı zamanda göç kararını kendi istekleri doğrultusunda almaktadırlar. Bu sebepten ötürü de göçmenleri kabul eden ülkelerin, sığınma hakkının aksine, göçmenler üzerinde temel insan haklarından kaynaklanan yükümlülükleri bulunmamaktadır (Ergüven ve Özturanlı, 2013: 1020).

1.3.2. Düzensiz (Yasadışı) Göçmen

Bir ülkeye yasadışı yollardan giriş yapan, giriş şartlarını ihlal eden ya da vizesinin geçerliliğinin dolması yüzünden gittiği ülkede hukuki statüsü bulunmayan kişiler düzensiz (yasadışı) göçmen olarak tanımlanmaktadır. Ancak, bu durumlar dışında; bir ülkeye meşru yollarla girerek sonrasında kalış süresini aşıp çalışmaya başlayan kişiler de bu kategori içerisinde değerlendirilmektedir. Düzensiz göçmen ve yasadışı göçmen, anlam itibarıyla aynı şeyi ifade etmektedir. Fakat cezai bir çağrışım içermemesi ve daha insancıl olması sebebiyle düzensiz göçmen kavramının kullanımı tercih edilmektedir (Çiçekli, 2009: 27). Yasadışı göçmen statüsü değişebilen göç yasaları ile yasal hale getirilebilmektedir. Örneğın aniden çıkan bir af programı ile yasadışı göçmen statüsünde olan kişi yasal göçmen statüsü elde edebilmektedir. Ayrıca oturma ve çalışma iznine de sahip olabilmektedir. Bu yüzden düzensiz göçmen kavramının kullanılması daha doğru olmaktadır (Özcan, 2015: 25).

1.3.3. Sığınmacı

Kendi ülkesindeki zulüm veya ciddi zararlardan korunmak için başka bir ülkede güvenlik arayışı içerisinde olan kişiler sığınmacı olarak adlandırılmaktadır. Bu kişiler, mültecilik statüsü kazanmak için ulusal ya da uluslararası kanunlar doğrultusunda yaptıkları başvurunun sonucunu beklemektedirler. Kararın olumsuz çıkması durumunda ülkeyi terk etmek zorundadırlar. Bu eylemi yapmamaları durumunda ülkede bulunan düzensiz veya kanuna aykırı herhangi bir yabancı gibi sınır dışı edilebilmektedirler (Çiçekli, 2009: 74).

Her mülteci başlangıçta bir sığınmacıdır. Çünkü mülteci statüsü elde etmek için ilgili devlete sığınma başvurusunda bulunmaktadır. Fakat her sığınmacı mülteci statüsü kazanamamaktadır. İlgili devlet tarafından sadece sığınma başvurusu kabul edilen kişiler mülteci statüsü elde edebilmektedir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) 1951 Cenevre Sözleşmesi ile mültecilere bazı yasal haklar ve uluslararası koruma hakkı vermiştir. Fakat mülteci

statüsü kabul edilmeyen sığınmacılar bu haklardan yararlanamamaktadır (Şimşek ve Anık, 2018: 283).

1.3.4. Mülteci

BMMYK, mülteci kavramını iki şekilde tanımlamıştır (UNHCR, (t.y), <https://www.unhcr.org/what-is-a-refugee.html>): i) Yaşadığı ülkede mevcut olan savaş, çatışma, şiddet veya zulüm olaylarından kurtulmak ve güvenlik arayışı için uluslararası bir sınırı aşan kişi, ii) Siyasi görüşü veya belirli bir sosyal gruba aidiyeti nedeniyle ya da ırkı, milliyeti, dini seçimi gibi nedenlerden ötürü zulme uğrayarak acı çekme korkusu içerisinde olan, ülkesine geri dönmek istemeyen ya da dönemeyen kişi.

Mülteciler ikamet ettikleri ülkeden başka bir ülkeye göç ettikleri ve hayatlarını yabancı bir ülkede sürdürdükleri için uluslararası göçmenler olmalarına rağmen, her göçmen mülteci olamamaktadır. Çünkü, göçmenler istediklerinde menşe ülkelerine geri dönme imkanına sahiptir. Fakat mülteciler insani yaşam koşulları sağlanmadıkça ve mülteci olmaya neden olan olumsuz koşullar sona ermedikçe menşe ülkeye geri dönme imkanına sahip olamamaktadırlar (Şimşek ve Anık, 2018: 282).

Tablo 2: Yasadışı/Düzensiz Göçmen ve Sığınmacı/Mülteci Arasındaki Farklar

	Yasadışı/Düzensiz Göçmen	Sığınmacı/Mülteci
Ülkesini gönüllü olarak terk etme	Evet	Hayır
Ülkesini terk etme nedenleri	Daha iyi şartlarda yaşama isteği	Zulüm görme endişesi
Ülkesini terk etme ya da hedef ülkeye ulaşmak ya da bu ülkede bulunmak için seçtiği yol	Yasadışı	Yasal ve/veya yasadışı
Ulaştığı ülkede kendisi için alınan koruma tedbirleri	Yok	Var
Kişi hakkında yapılan idari işlem	Geri gönderilme	Geri dönüş, yerel entegrasyon veya üçüncü ülkeye yerleştirme

Kaynak: Demir ve Erdal, 2010: 38

Tablo 1, yasadışı/düzensiz göçmen, sığınmacı ve mülteci kavramları arasındaki farklılıkları içermekle birlikte literatürdeki genel bakışı yansıtmaktadır. Yasadışı göçmenlik ekonomik nedenlerle herhangi bir zorlama olmaksızın kişinin hür iradesi ile gerçekleşmektedir. Fakat mülteci ve sığınmacıların göç etme kararını zulüm görme korkusu oluşturmaktadır. Devletlerin taraf olduğu antlaşmalar mültecilere hukuki koruma ve özel statü sağlamaktadır. Sığınmacılar ise bu tarz bir korumayı talep eden, ancak bu korumadan söz konusu devletin değerlendirmesi sonucunda yararlanabilen kişileri ifade etmektedir. Yasadışı göçmenin gittiği ülkede yakalanması sınır dışı edilmesine yol açmaktadır. Ancak mülteci ve sığınmacılar kamu düzeni ve güvenliği için tehdit

oluşturmuyorsa sınır dışı edilememektedir (Demir ve Erdal, 2010: 37; Ergüven ve Özturanlı, 2013: 1020).

1.3.5. Kaynak (Menşe) Ülke

Menşe ülke, göç kararı alan kişinin vatandaşı olduğu ülkedir. 2019 yılı içerisinde menşe ülkeler arasından Venezuela'dan yaklaşık 46 bin, Suriye'den 80 bin ve Afganistan'dan 61 bin kişi AB ülkelerine sığınma talebinde bulunanların toplamda 4/1'ini oluşturmuştur (Avrupa Sığınma Destek Ofisi [EASO], 2020: 12).

1.3.6. Hedef Ülke

Hedef ülke, göçmenlerin nihai olarak gitmeyi amaçladıkları ülkedir. Hedef ülkenin göç hareketlerinin yönetilmesi konusunda birbiriyle bağlantılı olan bazı süreçleri iyi yönetmesi ve düzenlemesi gerekmektedir. Örneğin göç için yasal kanallar açarken, bu kanalları işgücü piyasası ihtiyaçları ve kalkınma yardımı hedefleri doğrultusunda yönetmelidir. İşe alma acentelerini düzenlemek ve çalışma standartlarını sürdürmek için menşe ülke ile iş birliği yapmalıdır. Göçmenlerle çalışan sivil toplum gruplarına destek olarak göçmen entegrasyonunu teşvik etmesi gerekmektedir (Gamlen, 2010: 19).

1.3.7. Transit Ülke

Transit ülke, coğrafi açıdan kaynak ülke ile hedef ülke arasında yer almaktadır. Herhangi bir zaman diliminde yasal ya da yasa dışı ikamet eden nüfusa dönüşme ihtimali olan geçici nüfusu idare etmesi gereken ülkedir (De Tapia, 2004: 113). Göçe kaynaklık eden ülkeler ile hedef konumunda olan AB ülkeleri arasında kalan Türkiye, sahip olduğu coğrafi konumuyla genellikle göç hareketlerinin içinden geçtiği transit ülke kategorisinde değerlendirilmektedir (Tepealtı, 2019: 126).

1.4. Uluslararası Göçün Nedenleri

Uluslararası göçün karmaşık olan doğası gibi nedenleri de görecelilik taşımaktadır. Ancak, ağırlıklı olarak ekonomik, siyasal ve sosyo-kültürel faktörler üzerinde durulmaktadır. Gelişen teknoloji imkânları, ulaşım ve iletişim alanlarındaki yenilikler insanların çok kısa sürelerde dünyanın farklı coğrafyalarındaki durumlardan ve kişilerden haberdar olmalarını sağlamaktadır. Küreselleşmenin ortaya çıkardığı yeni dünya düzeninde ülkeler arasında karşılaştırma yaparak göç kararı almalarına yardımcı olmaktadır. Bu sebepten ötürü bu başlık altında ekonomik, siyasal ve sosyo-kültürel faktörlerin yanında küreselleşme faktöründen de bahsedilecektir.

1.4.1. Ekonomik Faktörler

Tarihin eski dönemlerinden günümüze dek insanların yoksulluk ve kötü ekonomik şartlardan daha iyi imkanlara ve daha iyi yaşam koşullarına sahip olma arzusu, göç hareketlerini şekillendiren ana unsur olmaktadır. İnsanların ekonomik beklentilerinin içerisinde daha yüksek maaşlı bir işte çalışarak refah ve gelirlerini artırma isteği bulunmaktadır. İş imkanlarının yetersiz olduğu ülkelerde işsizlik oranları artış göstermektedir. Bu sebepten ötürü de insanlar ekonomik beklentileri gereği sanayileşmiş ve ekonomik imkanların gelişmiş olduğu ülkelere doğru göç etme kararı almaktadır (Battır, 2020: 59; Oral ve Çetinkaya, 2017: 4). Ülkeler arasındaki ekonomik farklılıkların gün geçtikçe artmaya devam etmesi, daha yüksek gelir ve işler için göçü teşvik etmektedir. 1975'te, yüksek gelirli ülkelerdeki kişi başına düşen gelir, düşük gelirli ülkelerdekinden kırk bir kat, orta gelirli ülkelerdekinden sekiz kat daha fazladır. Fakat çeyrek yüzyıl sonra, yüksek gelirli ülkelerin kişi başına düşen geliri, düşük gelirli ülkelerdekinin altmış altı katı ve orta gelirli ülkelerdekinin on dört katı olmuştur. Kişi başına düşen gelirdeki artan bu farklılıklar, düşük ve orta gelirli ülkelerdeki çok sayıda göçmenin neden yüksek gelirli ülkelerde yaşamak için büyük riskler aldığını, kaçakçılara yöneldiğini veya sahte belgeler satın aldığını açıklamaya yardımcı olmaktadır (Martin vd., 2006: 9-10).

1.4.2. Siyasal Faktörler

Siyasal faktörlü göçler genellikle ülkeler arasındaki, savaş, terör, siyasal rejim farklılıkları siyasal baskı gibi insanların ve kitlelerin yaşamını tehdit eden olayların yol açtığı göçler olarak tanımlanmaktadır. Fakat kitleleri göçe zorlayan siyasal nedenler çeşitlilik göstermektedir. En çok bilinen ve yaygın olan türlerini şu şekilde sıralamak mümkündür (Battır, 2020: 71; Oral ve Çetinkaya, 2017: 4): i) İnsanların yaşadıkları ülkede savaş ve iç savaşların olması, sivillerin zulüm görmesine, işkence, baskı gibi insan haklarının ayaklar altına alındığı durumların yaşanmasına neden olmaktadır. Bu olumsuz durumlardan etkilenen insanların can güvenliği endişesi ile yaptığı göçler, ii) Terör ve illegal şiddetin söz konusu olduğu durumlarda insanların can, mal, kişisel, ailesel güvenliklerini kaybetmeleri sonucunda daha güvenli olan ülkelere kaçması şeklinde gerçekleşen göç hareketleri, iii) Zorla yerinden edilerek ülkesinden sürülen mülteci durumuna düşürülen insanların yaptığı göç hareketleri, iv) İnsanların dini inançları ya da mezhepsel inançları yüzünden yaşadıkları yerde maruz kaldıkları psikolojik, fiziksel şiddet ve baskılar sonucunda gerçekleştirdiği göçler, v) İnsanların etnik farklılıklardan dolayı ötekileştirme ve şiddete maruz kalmaları sonucunda gerçekleştirdiği göç hareketleri, vi) Belli bölgelerde yaşayan insanların devlet ya da siyasi rejimlerin aldığı politik kararlar sonucunda karşılıklı yer değiştirmesi şeklinde gerçekleşen toplu mübadele göçleri, vii) Siyasi kazanımlar elde etmek için mevcut olan nüfus yapısını değiştirmeye yönelik baskı ve zorlamaya dayalı kitlesel nüfus hareketleri.

Görüldüğü üzere siyasal nedenlere dayalı göç hareketlerinde şiddet, kötü muamele, ötekileştirme, ayrımcılık gibi durumların güvenlik ihtiyacı doğurması sonucunda göç hareketleri oluşmaktadır. Kısacası, siyasal faktörler insanların güvenlik ihtiyacına olan gereksinimini ortaya çıkarmakta ve kurtuluş olarak onları göçe teşvik etmektedir.

1.4.3. Sosyo-Kültürel Faktörler

Sosyo-kültürel faktörler arasında en çok etkili olan husus demografik özelliklere bağlı olarak gerçekleşen hızlı nüfus artışları veya azalışları sonrasında karşılaşılan problemlerin sebep olduğu göç hareketleridir. Gelişmiş ülkelerde doğum oranlarının düşük olması bu ülkelerde emek kıtlığına neden olmaktadır. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde doğum oranlarının yüksek olması ise emek fazlasının bir sonucu olarak işsizlik problemine neden olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde çalışacak nüfusun yetersiz olması işçi ücretlerinin yükselmesine ve şirketlerin kâr oranının azalmasına neden olmaktadır. Bu sebepten dolayı da şirketler yükselen işçi ücretlerini dengeleyebilmek ve kâr oranını artırabilmek amacıyla farklı ülkelere yabancı işçi alımlarına yönelmektedir. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ise düşük işçi ücretleri ve yetersiz iş olanakları buralarda yaşayan kişilerin gelişmiş ülkelere göç etmesine neden olmaktadır (Ünsal, 2019: 52). Aynı zamanda, gelişmiş ülkelerde yüksek olan yaşam kalitesi ve sosyo-kültürel gelişmişlik seviyesi de insanların göç etme kararları üzerinde etkili olmaktadır. Düzgün işleyen altyapı, ulaşım ve iletişim hizmetleri, nitelikli eğitim olanakları, her an erişilebilir olan sağlık hizmetleri göç hareketlerine ivme kazandırmaktadır. Aynı zamanda daha önce göç eyleminde bulunmuş olan akraba, arkadaş gibi yakın çevredeki kişilerin tecrübeleri, olumlu düşünceleri ve sahip oldukları kaliteli yaşam koşulları da bağlantı kurdukları diğer kişileri etkileyerek onların da göç etmesini teşvik etmektedir (Oral ve Çetinkaya, 2017: 5).

1.4.4. Küreselleşme

Uluslararası göçün hacmi, çeşitliliği, coğrafi kapsamı ve karmaşıklığındaki varsayılan artışlar, genellikle ulaşım ve iletişim teknolojisindeki gelişmelerle yakından ilişkilidir. Daha genel anlamda ise küreselleşme süreciyle bağlantılıdır. Küreselleşme, çağdaş sosyal yaşamın tüm yönlerinde dünya çapında birbirine bağlılığın genişletilmesi, derinleşmesi ve hızlanması şeklinde tanımlanabilir (Held vd., 1999: 2). Küreselleşmenin, uluslararası göçe olan etkisi üzerindeki temel inanç, birbirinden uzak coğrafyalarda bulunan menşee ve hedef ülkeleri arasındaki sosyal ekonomik ve kültürel bağlantıları artırdığı yönündedir. Bu durum, uluslararası göç hareketlerinin hız kazanmasına sebep olmaktadır. Küreselleşme, teknolojik ve politik bir süreç olarak görülmektedir. Teknolojik gelişmeler, giderek daha uzun mesafeler arasındaki seyahat ve iletişim maliyetlerini düşürmektedir. (Castells, 1996'dan aktaran: Czaika ve de Hass, 2014: 284).

Teknolojik gelişmelerin, gittikçe farklılaşan coğrafi yollar boyunca göçü kolaylaştırdığına dair üç varsayım bulunmaktadır (De Hass, 2009: 14; Vertovec, 2004: 971): i) Teknolojinin gelişmesi, seyahat ve iletişim maliyetlerini düşürmektedir. Bu durum göç etmek için ayrılması gereken bütçe miktarında azalma sağlamaktadır, ii) Teknolojik gelişmeler, aile ve arkadaşlarla iletişim halinde kalmayı, para göndermeyi, hedef ve menşe ülkeler arasında gidip gelmeyi kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda göçmen ağlarını ve ulus ötesi bağları güçlendirmektedir, iii) İnsanların okuryazarlık ve eğitim seviyelerinin yükselmesi, televizyon, cep telefonu ve internet kullanarak küresel bilgilere daha kolay erişim sağlayabilmelerine olanak sunmaktadır. Diğer yandan ise bu durum dünyanın farklı bölgelerinde bulunan ülkelere ve oradaki fırsatlardan haberdar olmalarını sağlamakta ve bu da göç etme kararını etkilemektedir.

Kısacası küreselleşmeyle birlikte insanların yaşam standartları arasındaki farkın giderek artması, teknolojideki gelişmeler ve iletişimin hızlanması dünyanın farklı bölgelerindeki olayların, durumların, gelişmelerin çabuk yayılmasına neden olmaktadır. Bu sayede insanlar dünyadaki her şeyden daha fazla haberdar olabilmekte ve araştırabilme şansına sahip olabilmektedir. Bu şekildeki imkânlar gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkelerdeki insanların yeni bir hayat arayışı peşinden koşarak gelişmiş ülkelere doğru göç etme kararı almasını teşvik etmektedir (Tepealtı, 2019: 126).

1.4.5. Diğer Faktörler

Uluslararası göçe neden olan ekonomik, siyasal, sosyo-kültürel faktörler ve küreselleşme dışında diğer faktörler kategorisinde değerlendirebileceğimiz doğa olayları ve iklim, din, cinsel kimlik gibi unsurlar da söz konusudur. Bu faktörlerden kısaca bahsedilecektir.

Doğa Olayları ve İklim

Deprem, kuraklık, çölleşme, kıtlık, sel, volkanik püskürme, kasırga ve nükleer kazalar gibi doğa olayları insanların göç etmesinde önemli bir itici faktör olmaktadır. Örneğin 1986 yılında Ukrayna’da meydana gelen “Çernobil nükleer faciası”nın iklim olaylarıyla etki etmesi sonucunda 120 binden daha fazla insan Avrupa’nın farklı bölgelerine göç etmek zorunda kalmıştır. Başka bir örnek olarak 1988 yılında Ermenistan’ın Erivan şehrinde gerçekleşen deprem sonucunda 500 bin insan Rusya ve Ukrayna’ya göç etmiştir (Mutluer, 2003: 17). 2005 yılında ABD’de görülen “Katrina Kasırgası” sonucunda büyük bir nüfus hareketliliği yaşanmıştır. Binlerce insan Louisiana’dan ayrılarak farklı bölgelere göç etmek durumunda kalmıştır (Varol ve Gültekin, 2016: 48). Uluslararası bilim dünyası, iklim değişikliğinin 21. yüzyıl itibariyle dünya genelinde yoğun bir şekilde yaşandığı konusunda hemfikirdir. Buna bağlı olarak meydana gelen göç hareketlerinin de gelecek süreçte etkilerini göstermeye devam edeceğini öngörmektedir. 2050 yılına kadar yaklaşık 25 milyon ile 1 milyar civarındaki insanın iklim değişikliği nedeniyle göç edeceği tahmin edilmektedir (Laczko ve Aghazarm, 2009: 9).

Din

İnsanlık tarihi, din zulmünün neden olduğu veya bireysel inancın özgürce yaşanabileceği bir ülke hayalinin ardından giden kitlesel nüfus hareketlerinin örnekleriyle doludur. Örneğin din, Ortadoğu'da Irak Şam İslam Devleti (İŞİD), Sahra Altı Batı Afrika'da Boko Haram gibi silahlı köktendinci grupların elinde etnik zulüm ve sınır dışı edilmenin aracı olarak kullanılmaktadır. Bu durum ise kitlesel göç hareketlerini teşvik etmektedir (Castelli, 2018: 5).

Cinsel Kimlik

Bazı ülkelerde insanların cinsel tercihleri konusunda kısıtlayıcı politikaların olması lezbiyen, gey, biseksüel ve transseksüel (LGBT) insanların psikolojik ya da fiziksel şiddete maruz kalmalarına neden olmaktadır. Bu sebepten ötürü de LGBT'liler cinsel kimliklerini gizlemek zorunda kalmayacakları ülkelere göç etmeye karar vermektedir (Castelli, 2018: 5). Özellikle İran, Suriye, Afganistan, Irak gibi ülkelere gelen sığınmacıların ülkelerinde sosyoekonomik açıdan büyük sorunları söz konusudur. Fakat sığınmanın aksine bu kişilerin sığınma isteklerinin en temel nedeni cinsel yönelimlerinden kaynaklanmaktadır. Kendi ülkelerinde saldırıya ya da cinsel tacize uğramaları, cinsel yönelimleri sebebiyle hak ve hizmetlerden yararlanamamaları, devlet tarafından baskı görmeleri, iş bulamamaları gibi nedenler LGBT'li kişilerin sığınma sebeplerini oluşturmaktadır (Çırakoğlu ve Baysal, 2017: 154).

1.5. Uluslararası Göç Çeşitleri

Bu başlıkta uluslararası göç çeşitleri, göçün aktörleri ve ölçeği ile ilgili kriterlere göre: “bireysel göç” ve “kitlesel göç”; göç kararını almada göçmen tercihlerinin belirleyici olup olmamasına göre: “isteğe bağlı göç” ve “zorunlu göç”; gidilen yerde kalınacak süre bakımından: “geçici göç” ve “kalıcı göç”; hukuki statüleri açısından: “düzenli göç” ve “düzensiz göç”; göç eden kişinin özelliğine göre: “beyin göçü”, “emekli göçü” ve “işgücü göçü” şeklindeki kategorilere göre incelenmiştir

1.5.1. Bireysel Göç ve Kitlesel Göç

Bireysel göç, kişilerin tek başına ya da aile fertleriyle birlikte gerçekleştirdiği yer değişikliğidir. Kitlesel göçün aksine masraflar kişinin kendisi tarafından karşılanmaktadır. Bazı durumlarda bu göç türü örgütler veya devletlerin ekonomik desteğiyle de gerçekleşebilmektedir. Bireysel göç zorunlu olarak gerçekleşmemekte, kişinin isteğine bağlı bir şekilde yapılmaktadır (Çiçekli, 2009: 14). Kitlesel göç hareketleri ise; genellikle savaş, kuraklık, doğal afet gibi zorlayıcı durumlara bağlantılı olarak göç eylemine katılanların sayıca alışılmışın dışında bir büyüklüğe ulaştığı toplu yer değiştirmeler şeklinde gerçekleşmektedir (Battır, 2020: 82).

1.5.2. İsteğe Bağlı Göç ve Zorunlu Göç

İsteğe bağlı göç, kişinin kendi isteği ve arzusu ile gerçekleştirdiği yer değişikliğidir. Göç etme kararı tamamen kişinin beklentileriyle oluşmaktadır. Genellikle daha iyi bir yaşam şartına sahip olma, yeni yerler keşfetme, yüksek maaş beklentisi, demokratik haklardan yararlanma isteği bu kararı almada etkili olmaktadır (Yılmaz, 2014: 1687). Zorunlu göç; kişilerin yaşadıkları ülkede maruz kaldıkları psikolojik ve yapısal şiddet, ölüm tehlikesi, işkence görme, cezalandırılma korkusu gibi etkenler tarafından şekillenmektedir. Aynı zamanda kişisel özgürlüklerinin sınırlandırılması ve resmi otoritelerin baskıları sonucunda kendi rızaları olmadan gerçekleştirdikleri göç hareketidir (Adıgüzel, 2016: 19). Zorunlu göç hareketleri bu sebepler dışında, ekonomik açıdan geri kalmışlık ve iklim değişikliklerinin neden olduğu doğal afetler sonucunda da insanların yaşadıkları ülkeyi terk etmesi şeklinde gerçekleşebilmektedir (Kedikli, 2019: 87).

1.5.3. Geçici Göç ve Kalıcı Göç

Kişinin en az üç ay ve en çok bir yılı aşmamak şartı ile başka bir ülkeye gitmesi geçici göç hareketini oluşturmaktadır. Ancak, kişilerin tatil, eş dost ziyareti, dinlenme ya da iş seyahati amacıyla yaptığı hareketler bu kapsam içerisine girmemektedir (Çiçekli, 2009: 57). Kişinin ayrıldığı yere yeniden dönme düşüncesi olmadan, gittiği yeni yere yerleşmesi sonucunda ise kalıcı göç hareketi oluşmaktadır (Battır, 2020: 84).

1.5.4. Düzenli Göç ve Düzensiz Göç

Düzenli göç menşe ülkeden çıkışı ve hedef ülkeye seyahati, transit geçişi ve girişi düzenleyen kanun ve yönetmeliklere uygun olarak yasal yollar üzerinden insanların buldukları yerden yeni bir ikamet yerine gitmelerini ifade etmektedir. Düzensiz göç ise göçmen kaçakçılığını, insan ticaretini, yasal şekilde ülkeye giriş yapıp vize süresi dolduktan sonra ülkeden çıkış yapmayanları kapsamaktadır. Aynı zamanda ülkede kalış süresini uzatmak amacıyla sahte evlilik yapanları ve evlat edinenleri de içermektedir. Ayrıca göçmenlerin kaçak şekilde veya zorla çalışması, öğrenci olmadığı halde sahte öğrenci belgesi edinenleri veya kendisini serbest meslek mensubu olarak gösterenleri vb. pek çok olguyu içerisine alan karmaşık bir göç çeşidini teşkil etmektedir (Atasü Topçuoğlu, 2016: 501; Koyuncu, 2006: 16; Oral ve Çetinkaya, 2017: 2). Düzensiz göç ile ilgili hususları devletlerin benimsemiş oldukları göç politikaları ve göç ile ilgili kurallar belirlemektedir. Düzensiz göç, devletler tarafından neyin yasal kabul edildiği ve neyin yasal kabul edilmediği ile bağlantılı olarak tanımlanmaktadır. Devletlerin uluslararası göç ile ilgili belirlemiş oldukları kurallara aykırı bir şekilde düzensiz göç hareketi gerçekleşmektedir (Özcan, 2015: 25).

1.5.5. Beyin Göçü

Beyin göçü, az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde iyi eğitim gören, donanımlı kişilerin daha iyi şartlarda çalışmak ve yüksek bir gelir düzeyine sahip olmak için gelişmiş ülkelere yerleşmesi sonucunda oluşmaktadır. Genellikle alınan düşük ücretler, imkânların eksikliği, ekonomik anlamda var olan güvensizlik, yetersiz düzeydeki teknolojik ve bilimsel altyapı, siyasal çatışmalar ve istikrarsızlık beyin göçünün başlıca sebeplerini oluşturmaktadır. Beyin göçü eğitim amaçlı göçün devamı şeklinde gerçekleşebilmektedir Aynı zamanda gelişmekte olan ülkelerin vasıflı insan gücünü gelişmiş ülkelere kaybetmesi şeklinde de ortaya çıkabilmektedir. Bu durum tek boyutlu olacak şekilde yalnızca vasıflı insan gücü kaybı olarak değerlendirilmemektedir. Vasıflı kişiler uzmanlık alanlarını ülke dışına çıkardığı için beyin göçü eğitim yatırımlarının ve vergi gelirlerinin kaybını da kapsamaktadır (Aksoy, 2012: 295; Bartram vd., 2017: 57).

1.5.6. Emekli Göçü

Emekli göçü hareketleri göçmenlerin yaş ve ekonomik durumu, göç etme nedenleri ve sonuçları bakımından göç türleri içerisinde farklılık göstermektedir. Yaygın bir şekilde Avrupa merkezli hareketleri kapsayan bu göç hareketi üç farklı şekilde gerçekleşmektedir: i) İnsanların, AB üyesi bir ülkeye çalışmak için gitmesi ve o ülkede emekli olması şeklinde, ii) İnsanların AB üyesi bir ülkeye gidip orada emekli olması ve tekrar ülkesine geri dönmesi şeklinde, iii) İnsanların kendi ülkesinde emekli olduktan sonra başka bir ülkeye göç etmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Son kategori içerisine giren göçmenler, genellikle Kuzey Avrupa'dan Türkiye'nin de içinde bulunduğu Güney Avrupa sahillerine ve kırsal bölgelere yerleşmektedir (Balkır vd., 2008: 9).

1.5.7. İşgücü Göçü

İşgücü göçü, insanların yaşadıkları ülkede sınırlı iş olanaklarının olması, iş bulamaması ya da çalıştıkları işte maruz kaldıkları fırsat eşitsizliği, ekonomik tatminsizlik gibi sebeplerden ötürü başka bir ülkeye iş bulmak amacıyla veya ayarladığı işte çalışmak üzere gitmeleri şeklinde gerçekleşmektedir (Yılmaz, 2014: 1687). Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren, sanayileşmiş ülkelerdeki nüfusun yaşlanması, sağlık ve ev bakımı gibi önemli hizmetlere olan talebi artırmaktadır. Bu talepler kendi ülkelerinde iş bulma konusunda sıkıntı yaşayan insanların geçici işgücü göçü ile karşılanmaktadır. İşgücü göçü ile dünyanın farklı bölgelerine giden işçi göçmenler genellikle düşük vasıflıdırlar. Gelişmiş ülkelerde ticaret, inşaat, yemek, eğitim sağlık hizmetleri gibi sektörlerde çalışmaktadırlar. Az gelişmiş ülkelerde ise tarım, balıkçılık, madencilik, imalat gibi sektörlerde çalışmaktadırlar (IOM, 2008: 32).

1.6. Uluslararası Göç Teorileri

Göç olgusunun geçmişi her ne kadar eskiye dayansa da uluslararası göçü açıklayan teoriler 19. yüzyılda oluşturulmuştur. Bu geç kalışın nedeni, göçlerin sebep ve sonuçlarının yanı sıra türlerinin ve gerçekleştiği yerlerin de birbirinden farklılık gösteren çok boyutlu bir niteliğe sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Uluslararası göç, tek boyuta indirgenebilecek yapısal unsurlar içermediği için tek bir teorik çerçeve ile de sınırlandırılmamaktadır (Battır, 2020: 13-14; Özyakışır, 2013: 44). Uluslararası göçün bütün dinamiklerini içerisine alan, kapsamlı ve tartışmasız kabul edilebilecek bir göç teorisi günümüze dek geliştirilememiştir. Ancak farklı disiplinlerin etkisiyle birbirinden ayrı olacak şekilde oluşturulmuş çok sayıda göç teorisi mevcuttur (Massey vd., 1993: 432). Göç teorileri genel olarak cevap aramaya çalıştıkları sorulara göre makro, mikro ve orta düzey olarak sınıflandırılmaktadır. Makro düzey teoriler küresel faktörlerin neden olduğu göç hareketlerini kolaylaştıran toplumsal yapıyı incelemektedir. Mikro düzey teoriler, insanların neden göç etmediği hususunu incelemektedir. Orta düzey teoriler ise daha büyük yapılar arasındaki ilişkilere önem vermektedir. Bu yapılar ulus devletler olabileceği gibi resmi organizasyonlar, aile grupları, arkadaşlık ilişkileri şeklinde de olabilmektedir (Faist, 2010: 146).

Bu başlık altında uluslararası göç teorilerinden “Ravenstein’in Göç Kanunları”, “İtme-Çekme Teorisi”, “Petersen’in Beş Göç Tipi Teorisi”, “Neoklasik Ekonomi Teorisi”, “Dünya Sistemi (Merkez-Çevre) Teorisi”, “İlişkiler Ağı (Network) Teorisi” ve “Göç Sistemleri Teorisi” ele alınacaktır.

1.6.1. Ravenstein’in Göç Kanunları

Göç teorilerinin başlangıç noktasını George Ravenstein’in 1885 yılında yayınladığı “Göç Kanunları” (The Laws of Migration) adlı çalışması oluşturmaktadır. Göç teorileri alanındaki ilk çalışma olmasının yanı sıra daha sonraki yazılacak olan göç kuramlarının yapı taşı da oluşturmaktadır. Ravenstein’in bu çalışmayı yapmaktaki amacı, William Farr’ın “*göçün belirli bir kanuna bağımlı kalmadan devamlılık gösterdiği*” fikrini çürütmeye çalışmasıdır. Aynı zamanda bu çalışmada göç olgusunun genel geçer kanunlarını da bulmayı amaçlamıştır. Göç hareketlerini kesin ve değişmez bir kurala bağlama arzusu içerisinde olan Ravenstein, bu sebeple çalışmasının başlığına kanun ibaresini koymuştur. Ravenstein, göçü sosyoloji alanından alarak doğa bilimleri alanına yerleştirme eğiliminde olmuştur (Feldman, 2007: 106-107). Ravenstein çalışmasını, 1871 ve 1881 yılı İngiliz nüfus sayımı istatistiklerinin verileri üzerinde temellendirmiş ve bu veriler ışığında yedi göç kanunu oluşturmuştur. Göç Kanunları’nda yer alan yedi yasa şu şekilde özetlenebilir (Ravenstein, 1885: 198-199): i) Göçmenlerin çoğu kısa mesafeli göçleri tercih eder ve göç hareketleri büyük ticaret merkezlerinin yönünde gerçekleşir, ii) Göç hareketi, hızlı büyüyen şehirlere yakın bölgelerden gelen göçü arttırmaktadır. Kırsal alanda ortaya çıkan boşluklar ise daha uzak bölgelerde bulunan göçmenler tarafından doldurulmaktadır, iii) Yayılma süreci göç sürecinin

tersi olmasına rağmen onunla benzer özellikler göstermektedir, iv) Her ana göç akımı, dengeleyici bir karşı akım oluşturmaktadır, v) Genellikle uzun mesafelere giden göçmenler, ticaretin ya da endüstrinin gelişmiş olduğu merkezlerden birini tercih etmektedir, vi) Kırsal bölgelerde yaşayan insanlar, kentte yaşayan insanlara göre daha fazla göç etme potansiyeli taşımaktadır, vii) Göç eğilimlerine cinsiyet temelli bakıldığında kadınların göç etme eğilimleri erkeklere göre daha yüksektir.

Ravenstein'in çalışması her ne kadar göç teorilerinin temel kaynağını oluştursa da zaman zaman çeşitli eleştirilerin de odak noktası haline gelmiştir. Örneğin Samers ve Collyer (2017: 54-57) göç kanunlarının bireyci, ekonomik olarak nedensel ve aşırı derecede çağ dışı olduğunu iddia etmiştir. Aynı zamanda kanun kavramının sosyal bilimlerin karmaşık ve belirsiz doğasına aykırı olduğu görüşünü savunmuştur. Demografik değişimlerin bu yedi kanuna tabii olamayacağını ifade etmiştir. Ayrıca bu kanunların sadece İngiltere odaklı veriler dikkate alınarak oluşturulması uluslararası göçten ziyade İngiltere'nin iç göçünü açıklayıcı niteliktedir.

1.6.2. İtme Çekme Teorisi

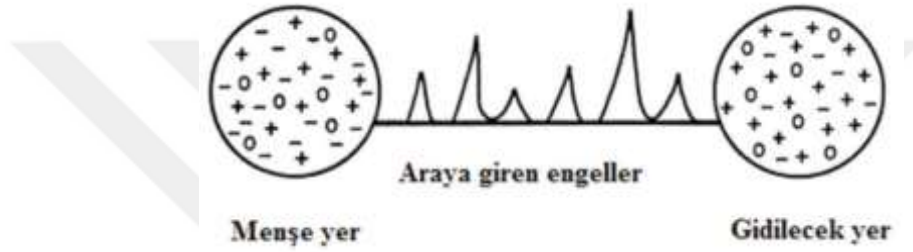
Everett Lee 1966 yılında "Bir Göç Teorisi" (A Theory of Migration) isimli çalışmasında Ravenstein'in "Göç Kanunları" eserindeki bulgularını dar kalıbından çıkartarak genişletmiştir. Aynı zamanda farklı olarak sadece göçe odaklanmamış, göçmenler üzerine de yoğunlaşmıştır. Göç hareketlerini itici ve çekici etkenlere dayandırarak açıklamıştır. Göç eden kişilerin çıkış ve varış noktalarındaki olumlu ve olumsuz unsurların üzerinde durmuştur. Çıkış noktasından hedef ülkeye varıncaya kadar karşılaşılabilecek engellerin de göç kararı üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Göç kararını ve göç sürecini etkileyen faktörleri Lee dört kategoriye ayırmıştır (Castles ve Miller, 2008: 31; Lee, 1966: 50-51; Todara, 1980: 17-18):

1. *Bulunulan yer ile ilgili faktörler*: İtici ve çekici faktörler birlikte ele alınmasına rağmen itici faktörler ağırlıktadır. Göç sürecindeki itici faktörler daha çok ekonomik temellidir. Toprak ve kaynak kıtlığı, kuraklık, düşük ücretler, işsizlik başlıca etkenlerdir.
2. *Gidilecek yer ile ilgili faktörler*: İtici ve çekici faktörler birlikte ele alınmasına rağmen çekici faktörler ön plandadır. Çekici faktörler, kentsel alanlarla ilişkili olan faktörlerdir. Gidilecek yerdeki ekonomik fırsatlar, emeğe olan talep ve yüksek ücretler, politik özgürlükler çekici faktörlerin temelini oluşturmaktadır.
3. *Aradaki engeller (intervening obstacles)*: Bulunulan yer ile gidilecek yer arasındaki süreçtir. Bu engeller makro ve mikro olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Mikro faktörler göçün beraberinde getireceği hukuksal ve sosyal belirsizlik, göç mesafesi, ulaşım için ödenecek bedel ve ulaşım imkânları gibi çeşitli etmenlerdir. Makro faktörler ise, katı göç kanunları, ırk ya da ulusal kimliğe gönderme yapan göç sistemleri, göç için fiziksel uygunluk ve sağlamlık kontrolleri gibi üst düzeydeki faktörlerdir.

4. *Kişisel etkenler*: Ailevi, dini, mezhepsel, sosyal bağlar, ekonomik durum, eğitim ve sağlık durumu gibi kişiden kişiye değişebilen unsurlar göç kararında ve eyleminde belirleyici olabilmektedir.

Göç sürecini etkileyen değişkenler kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Örneğin, çocuğu olan kişiler çocuklarının eğitimini ön planda tutmaktadır. Fakat çocukları olmayan kişiler için gidilecek yerin gelişmiş eğitim olanakları çekici bir etki oluşturmayacaktır. Benzer şekilde sağlıklı insanlar için iş imkânlarının çeşitliliği sağlık hizmetlerinin kalitesinden daha önemlidir. Aksine sağlık sorunları olan yaşlı insanlar için ise sağlık hizmetleri daha çekici olacaktır.

Şekil 1: Menşe ve Gidilecek Yerdeki Faktörler ve Araya Giren Engeller

Kaynak: Lee, 1966: 50

Şekil 1’de göç için “+” lar olumlu, “-” ler olumsuz “0”lar nötr, faktörleri yansıtmaktadır. Nötr değerler, göçe olumlu ya da olumsuz bir katkı yapmamakla birlikte herkes için aynı olan faktörleri yansıtmaktadır. Olumlu faktörler göçe yönelik çekmeyi ifade ederken; olumsuz faktörler ise itmeyi temsil etmektedir. Bu birlikteliğin meydana getirdiği bütünlük hem yaşanan yerin hem de gidilecek yerin kendi içinde olumlu ve olumsuz faktörlere, yani itme ve çekme faktörlerine sahip olduğunu göstermektedir (Lee, 1966: 50).

Sonuç olarak kişiler buldukları yerdeki ve gidecekleri yerdeki itici-çekici faktörleri kıyaslamaktadır. Diğer bir deyişle iki yerleşim yerini fayda zarar analizinden geçirdikten sonra göç etmeye karar vermektedir. Hiç kuşkusuz ki insanları çeken veya iten faktörler ne sosyal bilimciler tarafından ne de doğrudan etkilenen kişiler tarafından tam olarak anlaşılamamaktadır. Bazı kişilerin göç etme kararlarını zorlayıcı nedenler etkilemektedir. Bazı kişilerin ise bu kararı vermesi için çok az bir provokasyon veya vaat yeterli bir kriter olmaktadır. Esas itibarıyla göç, anlaşılması zor ve karmaşık bir olgudur. Bu sebepten dolayı da göçü anlamlandırabilme hususunda sadece itme çekme faktörlerini incelemek yetersiz kalmaktadır. Göçü tam anlamıyla analiz edebilmek için itme çekme faktörlerinin yanında, göçü engelleyebilecek olan makro ve mikro faktörlerin de incelenmesi gerekmektedir (Çağlayan, 2006: 75; Lee, 1966: 51).

1.6.3. Petersen'in Beş Göç Tipi Teorisi

İtme ve çekme faktörleriyle ilgilenen diğer bir isim ise William Petersen'dir. Petersen 1958 yılında "Göçün Genel Tipolojisi" (A General Typology of Migration) adlı çalışmasında bu faktörlerin oluşmasına neden olan asıl öğeleri araştırmıştır. Petersen, tarihsel döngünün göz ardı edilmemesi gerektiğini söylemiştir. Belli bir zaman diliminde göç için itme faktörü olabilecek bir durumun, zamanla değişerek çekme faktörü olabileceğinden bahsetmiştir. Araştırmalarının temelini ise bazı insanların göç ederken; bazı insanların neden göç etmediği sorunsalı oluşturmuştur. Göçü, "yenilikçi" (innovating) ve "muhafazakâr" (conservative) ayrımına tabi tutarak analizini bir temele oturtmaya çalışmıştır. Ona göre bazıları mevcut durumunu değiştirmek için coğrafik olarak yer değiştirerek yenilikçi göç yapmaktadır. Bazıları ise mevcut koşullarında gerçekleşmesi muhtemel olabilecek herhangi bir değişime karşı çıktıkları için muhafazakâr göç yaparak yer değiştirmektedir (Özyakışır, 2013: 49; Petersen, 1958: 258).

Ekonomik yapının farklı sınıflar için ne anlam taşıdığı ve göçü ne şekilde etkilediğini ortaya çıkarabilmek için ise Petersen göç sürecini sınıflandırarak beş grupta incelemiştir (Petersen, 1958: 259-263).

1. *İlkel (primitive) göç*: Genellikle ekolojik itme ve kontroller tarafından belirlenen, coğrafi ama bazen sosyal olan göç türüdür. İnsanlar, kötü hava şartları, sel, kuraklık gibi doğal çevrenin yarattığı itme etkisiyle ya da artan nüfusun sınırlı bir alanda sürekli olarak saldırılara maruz kalması sonucunda toplu olarak gitmeye karar vererek ilkel göç hareketini gerçekleştirmektedirler.
2. *Zorunlu (forced) göç*: İlkel göçlerde harekete geçiren etken ekolojik baskının oluşturduğu itme etkisidir. Zorunlu göçte ise harekete geçiren etken devlet ya da devlete eş değer nitelikte olan sosyal bir kurumdur. Buradaki en önemli kriter, insan topluluklarının göç kararı verme konusunda herhangi bir inisiyatifte bulunamıyor olmasıdır.
3. *Yönlendirilmiş (impelled) göç*: İnsanların sosyal veya politik bir baskıya rağmen göç etme eylemi üzerinde karar mekanizması kullanabildikleri ve bu karar mekanizmasını yürütme gücüne sahip oldukları göç türüdür.
4. *Serbest (free) göç*: Kişilerin ya da toplulukların üzerlerinde herhangi bir zorlayıcı durum ve itici bir güç olmadan göç etme kararını kendi hür iradeleriyle verdikleri göç türüdür. Bu göç türünü diğerlerinden ayıran özellik, büyük kitlesel göçleri değil, bireysel tercihlerle ilerleyen kişisel göçleri kapsamasıdır. Petersen'e göre 19. yüzyıl boyunca Avrupa'dan denizaşırı topraklara gelen hareketler, bu göç türünün önemli bir örneğini yansıtmaktadır.
5. *Kitlesel (mass) göç*: Teknolojik gelişmelerle birlikte demiryollarının iç kısımlarının liman şehirlerine bağlanması, yelkenli gemilerin yerine çok daha hızlı ve daha güvenli olan vapurların kullanılması gibi ulaşım imkanlarındaki değişim bu göç türünü ortaya çıkarmıştır. Petersen'e göre, teknolojik gelişme ve öncü göçmenlerin oluşturdukları

göçmen ağıları yeni göçmenleri göçe cesaretlendirmektedir. Aynı zamanda göçü kolektif davranış haline getirmektedir.

Petersen'in çalışmasında ortaya koyduğu sınıflandırma ve göç tipleri, bu çalışmayı yaptığı dönem göz önüne alındığında oldukça kapsamlıdır. Tek bir tarihsel dönemle sınırlı kalmayarak, dünyada meydana gelen göç hareketlerini, kronolojik bir sıralama ile ele alarak sosyal açıdan değişimini ve gelişimini göstermiştir. Göç hareketlerini sadece itme ve çekme faktörlerine bağlı kalarak incelememiştir. Aynı zamanda, bireysel ve toplumsal unsurları da analizine dahil etmiştir. Bu sebeplerden ötürü bu çalışma, göç sosyolojisi alanında anlamlı bir yere sahiptir. Günümüzdeki göç hareketlerini açıklamada halen kullanılabilirliğini sürdürmektedir (Çağlayan, 2006: 76-77).

1.6.4. Neoklasik Ekonomi Teorisi

Neoklasik Ekonomi Teorisi, kişinin göç kararı almasında etkili olan itici faktörler ile gidilecek ülkedeki çekici faktörlerin varlığı üzerine kurgulanmıştır. Fayda maksimizasyonu, ülkeler arasındaki ücret farklılıkları, beklenen net getiri, rasyonel beklentiler gibi çeşitli ilkelere dayanmaktadır. Bu nedenden ötürü de göç teorileri içerisinde neredeyse en etkili olanıdır. Göç olgusuna makro ve mikro olmak üzere iki farklı perspektiften yaklaşmaktadır (Arango, 2000:285; Yazan, 2020: 31).

Sermaye ve işgücü arasındaki denge baz alınarak kurgulanan bu teoriye göre, göç, emek ve sermayenin eşit olmayan coğrafi dağılımından kaynaklanmaktadır. Bazı ülkeler sermaye anlamında yeterli olmamasına rağmen yüksek oranda bir işgücü potansiyeline sahiptir. Bu sebeple de ücretler düşüktür. Diğer taraftan ise bazı ülkeler gelişmiş bir sermayeye sahip olmasına rağmen yeterli oranda iş gücü sağlayamadığı için ücretler yüksek seviyede olmaktadır. Durum böyleyken işçiler gelirlerini maksimize etmek amacıyla düşük ücretli ekonomilerden, yüksek ücretli ekonomilerin bulunduğu ülkelere harekete geçmeye çalışmaktadırlar. Bu durum her iki yerde de işgücü arz ve talep dinamiklerini değiştirmektedir. Aynı zamanda ücret farklılıklarının ve dolayısıyla göçün de ortadan kalkmasına yol açmaktadır. Kişisel faktörlere bağlı olmayan bu durum Neoklasik Ekonomi'nin Makro Düzeyi'ni oluşturmaktadır (King, 2012: 13-14).

Neoklasik Ekonomi Makro Teorisi'ne göre ülkeler arasında değişiklik gösteren ücret farkları, işçilerin uluslararası göçünü teşvik etmektedir. Beşerî sermayenin getiri oranlarındaki fark, yüksek nitelikli işçilerin uluslararası hareketine sebep olmaktadır. Ücret farklarının ortadan kaldırılması durumunda ise hem işçi hareketleri hem de göç sona erecektir. Emek piyasaları, tek başına uluslararası göçü belirleyebilme kapasitesine sahiptir. Bu sebepten ötürü de göç hareketlerini kontrol etmek isteyen devletler, göç alan ya da göç veren ülkelerdeki emek piyasasını düzenleyecek veya etkileyecek kurallar koymalıdır. (Massey vd., 1998: 434).

Mikro düzeyde ise rasyonel aktör olan kişiler, göç etme kararını vermeden önce bu sürecin kendilerine sağlayacağı artı ve eksi yönleri mantık süzgecinden geçirerek karşılaştırmaktadır. Bu karşılaştırma sonrasında seçimini yapmaktadır. Genellikle kişiler, gerçekleştirecekleri göç hareketinden parasal anlamda pozitif net getiri beklemektedir. Dolayısıyla da belirli bir zaman içerisinde elde etmeyi planladıkları kazancın en yüksek olduğu ülkeye göç etmektedirler. Ancak kaynak ülke ile hedef ülke arasındaki istihdam ve kazanç oranları açısından kayda değer bir farklılık olmaması durumunda uluslararası göç hareketi gerçekleşmemektedir. Mikro düzeyi makro düzeyden ayıran en önemli husus ise kişilerin göç etme kararında kendi tercihlerinin belirleyici olmasıdır (Battır, 2020: 28; King, 2012: 14).

Neoklasik Teori, yalnızca göçün nedenlerini değil aynı zamanda etkilerini de analiz etmek için bir dizi test edilebilir hipotez ve yararlı araçlar önerme yeteneğine sahiptir. Bu sayede göç teorileri içerisinde önemli bir yere sahiptir. Ancak, bazı yönlerden eleştirilere tabi tutulmuştur: i) Göç belirleyicilerini mekanik olarak azaltarak siyaset ve politikaları dışlaması, ii) göçmenleri ve göçmen topluluklarını (hane halkı, aile ve topluluk gibi göç hareketine neden olan diğer faktörleri göz ardı etmesi) homojenleştirmesi, iii) piyasa kusurlarını görmezden gelmesi, iv) tarih dışı ve statik olması, v) göç konusunda uygulanan politika ve tedbirleri yalnızca bozucu faktörler ya da ek maliyet olarak görmesi eleştirildiği hususlardan bazılarını oluşturmaktadır (De Haas, 2010: 231; Kurekova, 2010: 7).

1.6.5. Dünya Sistemleri (Merkez-Çevre) Teorisi

Dünya Sistemleri Teorisi ya da Bağımlılık Teorisi olarak da adlandırılan Merkez-Çevre Teorisi Immanuel Wallerstein'in 1974 yılında ilk cildini yazdığı "Modern Dünya Sistemi" (The Modern World System) adlı eseriyle işlevsellik kazanmıştır. Dünya Sistemleri Teorisi, dünyayı "merkez" ve "çevre" olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Aynı zamanda aralarındaki ilişkiye göre değişiklik gösteren "yarı çevre" bölgeleri de bulunmaktadır. Bu teori dünya kapitalist sisteminin iş gücü göçünü ortaya çıkardığını iddia etmektedir. Gelişmekte olan çevre ülkelerden gelişmiş merkez ülkelere doğru nüfus hareketlerinin meydana geldiğini savunmakta ve bu hareketleri açıklamaya çalışmaktadır (Çağlayan, 2006: 78).

Dünya Sistemleri Teorisi'ne göre göç, modernleşmeyi ya da gelişmeyi sağlamaktan ziyade "merkez", "çevre" ya da "gelişmiş", "az gelişmiş" ülkeler arasındaki sömürü ve çıkara dayalı ilişkilere zemin hazırlamaktadır. Aynı zamanda işçi gönderen ülkelerdeki işgücü kaynaklarının gelişmiş ülkelerin menfaatine kullanılmasını kolaylaştırmaktadır. Bu durum gelişmekte olan ülkelerin sosyo-ekonomik düzeylerini olumsuz bir şekilde etkilemektedir (Güllüoğlu, 2012: 67). Gelişmiş ülkeler, küreselleşme süreci boyunca hammadde, sermaye, üretim, teknoloji ve emeğin kontrolünü elinde bulundurmuştur. Böylelikle iş gücü çevre ülkelerden merkez ülkelere doğru yer değiştirmiştir. Bu gelişmeler 16. yüzyıla hâkim olan sömürgeci düzenin, büyük bir pazar hacmine

sahip olan günümüz dünyasında varlığını sürdürmeye devam ettiğini göstermektedir (Aksoy, 2012: 295).

Dünya Sistemleri Teorisi uluslararası göçün genişlemekte olan bir küresel pazarın ekonomik ve politik örgütlenmesini takip ettiğini savunmaktadır. Bu görüş altı farklı varsayımdan oluşmaktadır (Massey vd., 1993: 447-448).

1. Gelişmiş dünyanın sahip olduğu kapitalist piyasa sistemini çevre ülkelere dayatması uluslararası göç hareketlerini tetiklemektedir.
2. Çevre ülkelerine yapılan kapitalist yatırımlar, orada bulunan kişilerin kökleriyle olan bağlantılarını zayıflatmaktadır. Diğer taraftan ise merkez ülkelerle güçlü maddi ve kültürel bağlantılar oluşturarak ulus ötesi hareketliliğe sebep olmaktadır.
3. Uluslararası göç, sıklıkla sömürge geçmişi olan devletler ile bu devletlerin eski sömürgeleri arasındaki sömürgecilik döneminde geliştirilen kültürel, finansal, ulaşım sal bağların kurulmasıyla kolaylaşmıştır. Bu etkileşim ulus ötesi pazarların ve kültürel sistemlerin oluşumuna zemin hazırlamıştır.
4. Uluslararası göç hareketleri, piyasa ekonomisinin küreselleşmesiyle oluştuğu için bu hareketi durdurmanın bir yolu hükümetlerin, çokuluslu şirketlerin finans hareketlerini ve denizaşırı yatırım alanlarını denetlemesi yoluyla sağlanabilir. Fakat bu seçenek dünya genelinde ekonomik gerilemeye sebep olacağı ve çokuluslu şirketleri de olumsuz şekilde etkileyeceği için pek tercih edilebilir gözükmemektedir.
5. Kapitalist ülkeler, çevre ülkelerde yapmış oldukları yatırımları korumak için bazen askeri ya da siyasal müdahalelerde bulunabilmektedirler. Bu tarz müdahalelerin başarısızlıkla sonuçlanması, merkez ülkelere sığınmacı hareketlerine yol açarak uluslararası göçün farklı bir boyutunu ortaya çıkarabilmektedir.
6. Uluslararası göçü, çoğunlukla küresel ekonominin yapısı ve pazar oluşumunun dinamikleri etkilemektedir. Fakat devletlerin sahip oldukları istihdam farkları ya da ücret oranları pek fazla etkilememektedir.

Dünya Sistemleri Teorisi'nin eleştirilen yanı, uluslararası göçü açıklamada küreselleşmenin yapısal öğelerine çok fazla önem vermesidir. Aynı zamanda göçün küresel, sistemsel, proleter niteliğine dikkat çekmesi ve kişilerin tercihlerini göz ardı etmesidir. Yapısal koşulların önemli olduğu doğrudur. Ancak göç, insanlara bağlıdır ve bireysel kararlar tarafından şekillenir. Bu teori göçü, insanların hareketinden çok bir süreç olarak değerlendirmektedir (Cizreli, 2015: 35; Sert, 2016: 37).

1.6.6. İlişkiler Ağı (Network) Teorisi

İlişkiler Ağı Teorisi'nin temelini uluslararası iş gücü göçünde göçmenler arasında kurulan ilişkiler ağı oluşturmaktadır. Bu teori, göçü incelerken sadece nedensellik boyutuyla sınırlı

tutmamaktadır. Göç hareketlerinin zaman ve mekân içerisinde süreklilik göstermesini sağlayan faktörlere de dikkat çekmektedir (Massey vd., 1993: 454).

İlişkiler Ağı, uluslararası göçü hızlandırırken aynı zamanda da yeni göç hareketlerini oluşturarak zincirleme göçleri meydana getirmektedir. Her hareket, geride kalanlar için bir kaynak oluşturmaktadır. Bu şekilde bir sonraki hamleyi kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda ağları ve daha fazla genişleme olasılıklarını geliştirdiği için giderek daha fazla büyüme eğilimi taşımaktadır. Sosyal ağlar gelecekteki göç hareketlerinin en önde gelen belirleyicileri olmaktadır. Öncelikle bir yere gidip yerleşen öncü göçmenler göç tecrübelerini kullanarak ayrıldıkları yer ile göç ettikleri yeni yeri birbirine bağlayan bir ağ kurmaktadır. Sonrasında ise aynı yere göç etmeye karar veren yeni kişiler bu ağı kullanarak nasıl göç edecekleri, nerede iş arayacakları, hangi kaçakçılara güvenecekleri konularında bilgi alabilmektedir. Aynı zamanda alacakları ortalama maaşın ne kadar olacağı, göç maliyetleri ve göç sürecinde karşılaşacakları muhtemel riskleri ve en önemlisi de bunların üstesinden nasıl gelineceği hakkında bilgilenecek göç sürecini daha kolay bir şekilde atlatabilmektedirler (Adıgüzel, 2016: 31; Arango, 2000: 292; Taylor, 2006: 4-5).

Crisp (2006: 6-7)'e göre ilişkiler ağı öncelikli olarak göçmenler için bilgi kaynağı olma özelliği taşımaktadır. Göçmenler bu ağlar sayesinde hedef ülkeye hangi güzergâh üzerinden gidebileceğini, ülkeye giriş için gereken belgeleri sağlamayı, farklı ülkelerdeki göçmenlik yasaları hakkındaki hukuksal prosedürler konusunda bilgi almaktadır. İlişkiler Ağı, bilgilendirme özelliği dışında göçmenlerin düşük ya da orta gelirli ülkelerden daha gelişmiş şartların var olduğu ülkelere gidebilmeleri için gerekli olan finansal kaynağı sağlama konusunda da katkıda bulunmaktadır. Bu şekilde kişilerin maliyetlerini azaltmaktadır. Ayrıca, İlişkiler Ağı ülkeler arasında gerçekleşebilecek düzensiz göç hareketlerinin düzenlenmesi konusunda gerekli olan organizasyonları sağlayabilmektedir. Son olarak ise, bu ağlar göçmenlerin hedef ülkeye ulaştıklarında istihdam edilmeleri ve geçinmeleri konusundaki ihtiyaçlarına yönelik desteği de sunmaktadır.

İlişkiler Ağı'nın göçmenler açısından farklı bir etkisi ise, onları kendi grubunun içerisine çekerek yaşadıkları toplumdan izole olmalarına sebep olabilmesidir. Göçmenin bütün ihtiyaçlarına ilişkiler ağının sağlamış olduğu kendi grubu içerisinden ulaşabilmesi, onun grubuyla daha bağımlı ilişkiler yürütmesine neden olmaktadır. Diğer taraftan ise yaşadığı toplum ile ilişkisini minimum düzeye indirmektedir. Bu duruma örnek olarak Almanya'da yaşayan Türk göçmenlerin bir kısmı gösterilebilir. Halen, Almanca konuşmayı bilmeyen ve yaşadığı Türk mahallesi dışında farklı bir yere gitmeyen kendisini Alman toplumundan izole eden göçmenler bulunmaktadır (Yalçın 2004'ten aktaran: Çağlayan, 2006: 87).

Sonuç itibariyle İlişkiler Ağı, göçmenin gideceği hedef ülkeyi belirlemesi aşamasından oraya varıncaya kadar merak ettiği her konuda bilgi elde edebilmesini, maddi açıdan destek almasını

sağlayarak göç sürecinde karşılaşılabilecek olumsuz ihtimalleri azaltmaktadır. Göçmenin hedef ülkeye ulaştıktan sonra da irtibat halinde olabileceği ve destek almayı sürdürebileceği bağlantılar sağlamaktadır. Bu olumlu etkilerin yanı sıra ilişkiler ağının düzensiz göç hareketlerinin organize edilmesini kolaylaştırması hedef ülke ve göçmenin kendisi için riskli durumlar taşımaktadır. Aynı zamanda göçmenlerin kendilerini sadece bu ağlar ile sınırlı tutarak yaşadıkları toplumdan izole şekilde yaşamaları ilerleyen süreçlerde uyum problemi de yaratabilmektedir.

1.6.7. Göç Sistemleri Teorisi

Göç Sistemleri Teorisi'ne göre göç hareketleri, göç sisteminde yer alan ülkelerin coğrafi açıdan yakın ya da uzak olmasından daha çok siyasal ve ekonomik ilişkilerinin niteliğine dayanmaktadır. Uzaklık göç hareketlerine bir engel teşkil etmediği gibi yakınlık da bu hareketlerin oluşumunu garanti altına almamaktadır. Çok kutuplu sistemler göçmen gönderen ülkelerden göçmen alan dağınık haldeki merkezi ülkeler sayesinde oluşabilmektedir. Ülkeler çok sayıda göç sisteminin içerisinde yer alabilmektedir. Genellikle çok sayıdaki bu üyelik, göçmen gönderen ülkelerde göçmen kabul eden ülkelere kıyasla daha az görülmektedir. Göç Sistemleri istikrarlı bir yapıya sahip olmadığı için ülkeler, siyasal nedenler, ekonomik dalgalanmalar ya da sosyal değişimler sonucunda sistemden çıkabildikleri gibi sisteme katılabilmektedirler (Massey vd., 1993: 454). Aynı zamanda bu teori ticaret, güvenlik bağları ve kolonyal ilişkilerin de uluslararası göç hareketlerinin kaynak ve yönünü belirlemeye yardımcı olduğunu iddia etmektedir. Göç Sistemleri Teorisi kişiler arasındaki ilişkilerden ziyade ülkelerin arasında mevcut olan bağlantılara odaklanmaktadır. Bu bağlantılar, güvenlik ya da ticaret ittifakları olabileceği gibi geçmişte kurulan kolonyal ilişkiler ve malların, hizmetlerin, bilginin veya fikirlerin akışı şeklinde de gerçekleşebilmektedir. Söz konusu bu ilişkiler göç akışı ile başlamamıştır. Aksine, göç akışından önce oluşturulmuştur. Örneğin Fransa, Hollanda ve İngiltere gibi ülkelere genellikle eski kolonileri ile bağlantılı olacak şekilde göç akışı gelmektedir (Faist, 2010: 155-157).

Sonuç itibarıyla Göç Sistemleri Teorisi, göç sürecini ülkeler arasındaki eşitsizliklere ya da ekonomik nedenlere odaklanarak açıklamak yerine, daha sistematik bir şekilde ele almak için geliştirilmiştir. Bu teori Uİ temelinde açıklanmaya çalışılan ve zaman içerisinde belirli ülke ve bölgeler arasında göç sistemlerinin oluştuğunu iddia etmektedir. Aynı zamanda göç hareketlerinin, ülkelerin coğrafi açıdan birbirine yakın ya da uzak olmasından daha çok birbirinden göç alan ve göç veren ülkelerin zaman içerisindeki gelişen ilişkilerinden kaynaklandığını savunmaktadır (Battır, 2020: 49).

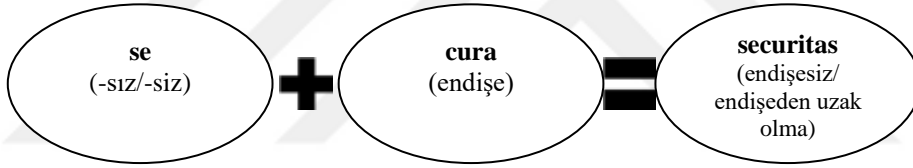
İKİNCİ BÖLÜM

2. GÜVENLİK KAVRAMI, KOPENHAG OKULU VE GÜVENLİKLEŞTİRME TEORİSİ

2.1. Güvenlik Kavramının Anlamı

Güvenlik kavramı zihnin psikolojik ve felsefi durumunu ifade eden anlamında ilk olarak Cicero ve Lucretius tarafından Şekil 2’de de gösterildiği üzere Latince “se” -sız/ -siz ve “cura” endişe ikilisinden türetilmiş olan “endişesiz/endişeden uzak olma ve sükûnet” anlamına karşılık gelen “securitas” olarak kullanılmıştır (Arends, 2015: 200).

Şekil 2: Güvenlik Kavramının Kökeni

Kaynak: Arends, 2015: 200

Güvenlik kavramı bir Uİ kavramı olarak ise ilk kez 1952 yılında Arnold Wolfers tarafından nesnel ve öznel olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutularak kullanılmıştır. Nesnel anlamdaki güvenlik, sahip olunan değerleri hedef alan herhangi bir tehdidin olmaması durumudur. Öznel anlamdaki güvenlik ise sahip olunan değerlere yönelik bir saldırının gerçekleşmesine dair korkunun yokluğu anlamına gelmektedir. Wolfers, sahip olunan değerleri hedef alan saldırıları ölçmenin mümkün olmadığını iddia etmektedir. Bu yüzden de saldırı halinin korkular, algılamalar ve hisler gibi öznel değerlendirmelerin konusunu oluşturduğunu savunmaktadır (Wolfers, 1952: 485). Baldwin (1997: 13)’ e göre ise güvenlik, hissedilebilir öznel bir duyguysa bu hissi tetikleyecek bir tehdit olmalıdır. Bu tehdidi anlamının yoluysa ilk sırada hangi değerlerin korunmak istendiğinin belirlenmesiyle gerçekleşebilmektedir. Söz konusu değerler: toprak bütünlüğü, özerklik, ekonomik refah, sağlık vb. kategorilerden oluşabilmektedir. Öncelikli olarak korunması hedeflenen bu değerleri tehlikeye atan her şey tehdit olarak görülmektedir.

Dedeoğlu (2020: 34)'na göre güvenlik kavramından bahsedilebilmesi için varlığın korunması ve devamlılığın sağlanması adına bir ya da birden daha fazla iç tehdidin ve/veya bir dışsal tehdidin var olması ve/veya aynı zamanda bu tarz algılamaların ve öngörülerin bulunması gerekmektedir.

Bir toplumsal değer olarak güvenlik risk, düzensizlik, tehlike ve korku durumlarının karşıtı olan koruma, güvenilirlik, kesinlik, itimat ve güven ile öngörülebilirliğı ifade etmektedir. Bir sosyal bilim terimi olarak ise güvenlik, anlamsal açıdan muğlak ve esnektir (Brauch, 2015: 169). Güvenlik kavramının çok boyutlu bir yapıya sahip olması üzerinde uzlaşılan ve sınırları kesin şekilde belirlenmiş olan bir güvenlik tanımının yapılamamasına neden olmaktadır. Booth (1997: 83)' a göre kesin anlamda bir güvenlik tanımının yapılamamasının nedeni güvenlik kavramının türetilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü "güvenlik nedir ?" sorusu geçmişten günümüze dek kişilerin ve toplumların kendi siyasi bakış açıları ve felsefi dünya görüşlerinden türediğı için bütün zamanlar ve mekanlar için geçerliliğini sürdürebilecek ölçüde tek bir cevaba sığdırılamamaktadır. Brauch, güvenlik kavramının tek başına bir anlam ifade etmediğini iddia etmektedir. Ancak bir bağlam içinde ve belli değerler sisteminin benimsenmesiyle bağlantılı bir şekilde kullanıldığında anlam kazandığını söylemektedir (Brauch, 2015: 168). Nitekim literatürdeki yapılan çalışmalara bakıldığında kavramın sıklıkla ulusal, uluslararası, küresel vb. kavramlarla beraber kullanıldığı ve farklı anlamlara sahip olduğu görülmektedir (Haftendorn, 1991: 3). Literatürde birbirinden farklılık gösteren çok sayıda güvenlik tanımı bulunsa da bu tanımlamalarda mutlaka tehdit, risk ve tehlike sözcükleri kullanılmaktadır (Dedeoğlu, 2020: 28).

Güvenlik kavramı en kısa tabirle tehdit, korku ve tehlikeden uzak olmak demektir. Bir kişi ya da birimin güvende olması için sahip olunan değerleri hedef alan bir tehdidin olmaması gerekmektedir. Eğer tehdit söz konusuysa tehlide maruz kalan aktörün tehdidi savuşturma potansiyeline sahip olması beklenmektedir. Teorik açıdan tam anlamıyla bir güvenlik durumundan bahsedilebilmesi için hiçbir seviyede tehdit ve tehlike durumunun olmaması gerekmektedir. Fakat pratikte böyle bir durum söz konusu olamayacağı için güvenlik tehdit ya da tehlike durumunun minimum seviyede olması anlamına gelmektedir (Karabulut, 2015: 7).

2.2. Güvenlik Kavramının Tarihsel Gelişimi

Güvenlik, tarihin her döneminde insanlar, toplumlar ve devletler için en önemli değerlerden biri olarak var olmuştur. Devlet davranışlarının özünü ve temel amacını oluşturmuştur. Tarihi süreçte meydana gelen uluslararası güç mücadelelerinin, savaş ve barış kavramlarının ve hatta ekonomik yaklaşımlardan uluslararası hukuk kurallarına kadar pek çok oluşumun güvenlik ile yakın bir ilişkisi bulunmaktadır. Bu açıdan insanlık tarihi ile güvenlik tarihinin aynı anda gelişim gösterdiği düşünülebilmektedir (Karabulut, 2015: 41). Bu başlık altında güvenlik kavramının tarihsel gelişimi İlk Çağlardan Soğuk Savaş'a güvenlik anlayışı ile Soğuk Savaş ve Soğuk Savaş sonrası dönemde güvenlik anlayışı olmak üzere iki ayrı kategoriye ayrılarak incelenecektir.

2.2.1. İlk Çağlardan Soğuk Savaş'a Güvenlik Anlayışı

Güvenlik kavramının tarihsel gelişimi "tehdit-çatışma-uzlaş" üçgeni çerçevesinde Antik dönemlere kadar geri getirilebilmektedir. Tehdit algısı ve güvenlik endişesinin ilk örneği Asur, Hitit ve Mısır medeniyetlerinde görülmüştür. M.Ö 16. yüzyıl sonunda ilk monarşik yapıyı kuran Hitit uygarlığı Mısır uygarlığının artan gücü karşısında yoğun bir tehdit algısı hissederek Mısır Uygarlığı'na saldırmıştır. Bu iki uygarlık arasında yaşanan Kadeş Savaşı Asur Uygarlığı'nın ortak bir tehdit algısı oluşturacak şekilde güçlenmesiyle birlikte M.Ö 1283 yılında tarihteki ilk yazılı barış antlaşması olan Kadeş Antlaşması ile sonlandırılmıştır (Dedeoğlu, 2020: 40- 41). Mısır ve Hitit uygarlıkları örneği tehdit algısının öncelikle tarafların kendi güvenliklerini sağlamaları adına bir çatışmaya sebep olduğunu göstermektedir. Ardından ortak bir tehdidin ortaya çıkmasının taraflar arasındaki çatışma durumunu güvenliklerini sağlamaları amacıyla bir barış antlaşması etrafında şekillendirerek uzlaş durumuna dönüştürdüğünü göstermesi açısından önemlidir.

Bu dönemde güvenlik alanında yaşanan büyük gelişmelerden birisi M.Ö 478'de Antik Yunan'da Attik Delos Deniz Birliği'nin kurulması olmuştur. Birlik dünya üzerindeki ilk güvenlik örgütü olmasının yanı sıra bölgesel savunma örgütü olması açısından Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)'nün bir protatipi olarak kabul edilmektedir. Bu birliğin kurulma nedeni Pers İmparatorluğu'nun profesyonel ordusunun Yunan site devletleri için güvenlik tehdidi olarak algılanmasıdır. Birliğin kurulması sonrası bu tehdit azalmıştır. Ancak Atina'nın birlik içinde giderek güçlenmesi Sparta ve diğer site devletlerinin egemenliklerini kaybetme endişesine sebep olmuştur. Ortak güvenlik tehdidiyle bir araya gelen site devletleri bu kez kendi aralarından bir devletin güçlenmesini yeni tehdit olarak algılamıştır. Sonrasında Sparta'nın Atina'ya saldırmasıyla yaklaşık 30 yıl sürecek olan Peleponnes Savaşları yaşanmıştır. Dönemin güvenlik sorunlarına dair ayrıntıları Thuchdides'in "Peleponnes Savaşları" adlı eserinde kaleme alınmıştır. Antik Yunan örneği bir taraftan dış tehdidin güçlü olması durumunda ortak güvenlik arayışını artırarak iş birliğini teşvik ettiğini göstermektedir. Fakat diğer taraftan ise dış tehdidin zayıflaması durumunda bu iş birliğinin yeni rekabetleri oluşturduğunu ve üyelerden birinin diğerleri üzerinde baskı kurmasını kolaylaştırdığını göstermesi açısından önemlidir (Dedeoğlu, 2020: 43-45, Yorulmaz, 2014: 110).

Güvenlik kavramı, Roma Uygarlığı'nda ise merkeze bağlı bir sistemin devamlılığı ile bütün aktörlerin bu sisteme dahil edilmesi ve sistemin güçlü bir orduyla korunması, iç düzenlemelerin hukuk kuralları vasıtasıyla yapılması esaslarına dayandırılmıştır. Bu sistem imparatorların korunması altında bulunan özel ve kamu hayatlarının güvenliği olarak anlaşılan "Roma Barışı" yani "Pax Romana" ile ifade edilmiştir (Arends, 2015: 211; Dedeoğlu, 2020: 46). Orta Çağ'da güvenlik kavramı din ile eşit bir kavram olarak kullanılmıştır. Din, toplumsal güvenliğin ayrılmaz bir parçası olduğu için din adamları da güvenliğin sağlayıcısı ve koruyucu olarak kabul edilmiştir. Tek Tanrılı dinlerin yaygınlaşmasına kadar geçen sürede güvenlik kavramı istila, fetih ve ganimet

kavramlarıyla bağlantılı bir şekilde kullanılmıştır. Fakat Tek Tanrılı dinlerin kabul edilmesiyle birlikte cihat ve Haçlı Seferleri gibi din temelli güvenlik kavramları ortaya çıkmıştır. Bu dönemde din olgusu, düşman ve öteki anlayışını şekillendirmiştir (Dedeoğlu, 2020: 48; Karabulut, 2015: 42).

Modern anlamdaki güvenlik anlayışının temelleri ise iç güvenlik ile dış güvenlik ayrımının yapılmaya başlandığı 17. yüzyıl itibarıyla atılmıştır. Özellikle Otuz Yıl Savaşları sonrasında 1648 yılında imzalanan Osnabrück ve Münster Anlaşmaları'nı kapsayan "Westphalia Barışı" ile oluşturulan ulus devlet sistemiyle güvenlik, ulus seviyesinde ele alınan bir kavram özelliği taşımıştır. Devletin güvenliği ile yurttaşlarının güvenlikleri arasında birbirini tamamlayan doğrusal bir ilişki kurulmuştur. Devletin ve vatandaşlarının güvenliği dışarıdan gelecek olan tehditlere karşı devlet egemenliğinin kapsamına dahil edilmiştir (Ergüven, 2016: 778).

17. yüzyılda merkantalizm yani dış politikada saldırgan ve savaşçı uygulamalar hakimken; iç politikada mutlakiyetçi yönetimler yaygındır. Güvenlik anlayışını şekillendiren etkenler altın ve gümüş gibi ganimetlerin ele geçirilmesi, hazinenin güçlendirilmesi ve bu değerli madenlerin korunması için güçlü askeri bir orduya sahip olma ihtiyacı olmuştur (Dedeoğlu, 2020: 51). Bu dönemin düşünürlerinden olan Hugo Grotius "Savaş ve Barış Kanunu" adlı eserinde uluslararası sistemi egemen devletlerin üzerinde bir üst otoritenin bulunmaması nedeniyle anarşik bir yapı olarak değerlendirmektedir. Fakat Grotius bu yapının mutlak bir çatışma ortamı yaratacağını iddia etmemektedir. Savaşı ancak meşru savunma amacıyla yapılması durumunda olağan kabul etmektedir (Knutsen, 2015: 139; Yorulmaz, 2014: 111). Thomas Hobbes ise güvenlik ile ilgili düşüncelerini "Leviathan" adlı eserinde dile getirmiştir. Güvenlik kavramıyla iç düzenin sağlanmasını kastetmiştir. Devleti ise iç güvenliğin sağlanmasından sorumlu olan bir aktör olarak değerlendirmiştir (Telatar, 2019: 9).

18. yüzyıla gelindiğinde liberalizmin öncülük ettiği ticari, ekonomik ve siyasal dönüşümler öncelikle Avrupa'da zenginliği artırmış sonrasında bu durum özgürlüğü geliştirmiş ve son evrede de devletin gücünü artırmıştır. Ulus devletleşme süreci 18. yüzyılın sonlarından 19.yüzyılın ortalarına kadar yaşanan devrimler eşliğinde bugünün dünyasının temel dinamiklerini yaratmıştır. 19.yüzyıl savaş ve barış konusunda denge arayışının hâkim olduğu bir döneme karşılık gelmektedir. Bu dönemde ülkesel, bölgesel ve küresel boyutta sisteme hâkim olan güçlerin kalıcı olmayan ittifakları söz konusu olmuştur. Uluslararası sistem genelinde güçlü bir aktör olmak demek ulusal varlığını dünya ganimetleri ile zenginleştirmek anlamına gelmiştir. Bu sebepten ötürü de 19.yüzyılın büyük güçlerine göre güvenlik, yalnızca ulusal sınırları korumak veya komşu devletlere doğru genişlemek amacıyla sınırlı kalmamıştır. Güvenlik gidilebilecek ve ulaşılabilecek her yer anlamı taşımıştır (Dedeoğlu, 2020: 51-52).

19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında güvenlik bir tür örgütlenme sürecini ifade etmiştir. Devletler, kendi aralarındaki sorunları uluslararası hukuk kurallarıyla çözüme

kavuşturmaya çalışmıştır. Bu sayede de sürekli bir barış ortamının bir örgütlenme vasıtasıyla yaratılmasına yönelik girişimlerde bulunmuşlardır. Birinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan idealizm teorisi kapsamında Milletler Cemiyeti (MC) kurulmuştur. MC'nin temelinde devletlerin uluslararası sistemde iş birliği ve uluslararası barış için birlikte güvenlik politikaları geliştirmelerini hedefleyen kolektif güvenlik anlayışı yer almıştır. Ancak devletlerin güç odaklı uluslararası sistemde sürekli çatışmadan yana tavır sergilemeleri kolektif güvenliği pratikte mümkün hale getirememiştir. MC her ne kadar uluslararası güvenliğin korunmasında başarılı bir örnek teşkil edemese de 1945 yılında halefi olacak olan Birleşmiş Milletler'in (BM) kurulması için belirli bir birikim ve zemin hazırlamıştır (Bakan ve Şahin, 2018: 149; Birdişi, 2020: 245; Yorulmaz, 2014: 113-114).

İkinci Dünya Savaşı'nda ABD tarafından Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan atom bombası nükleer silah kullanımının en dehşet verici ve kanlı örneğini göstermesi açısından uluslararası güvenlik için yeni bir dönemin başlangıç noktası olmuştur. Soğuk Savaş Dönemi'ndeki Doğu ve Batı bloğu arasındaki güvenlik politikalarının belirlenmesinde ve tehdit algısının şekillenmesinde nükleer silah kapasitesi belirleyici etken olmuştur. Her iki bloktaki nükleer silah kapasitesi ve özellikle birbirlerine yönelik ikinci vuruş kapasitesine sahip olmaları uluslararası güvenliğin caydırıcılık esasına dayandığını ve savaşları önlediğini göstermiştir (Sancak, 2013: 128-129).

İki savaş arası dönemde ise güvenlik alanında çalışan akademisyenler için demokrasi ve arabuluculuk güvenliği teşvik eden etkenler olarak düşünülmüştür. Askeri güçten ziyade uluslararası hukuk ve kurumlarıyla silahsızlanmanın barışın ve güvenliğin teminatı konusunda daha etkili olabileceği ifade edilmiştir (Baldwin, 1995: 119). Yeni uluslararası sistem devletlerin birbiriyle rekabet ettiği ya da birbirini baskıladığı bir kaos ortamı olmaktan daha çok herkesin ortak güvenliği ve eşit olması amacıyla iş birliği yapacağı bir güçler topluluğu olarak görülmüştür (Haftendorn, 1991: 7).

2.2.2. Soğuk Savaş ve Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Güvenlik Anlayışı

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) iki süper güç olarak uluslararası sistem içerisinde sivrilmıştır. Bir uça Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) şemsiyesi altında ABD'nin hakimiyetindeki Batı Avrupalı müttefiklerinden oluşan ittifak varlık göstermiştir. Diğer tarafta Varşova Paktı'nın askeri kanadı altında öncülüğünü SSCB'nin yaptığı ve Doğu Avrupalı müttefiklerinin oluşturduğu ittifak yer almıştır. Bu şekilde Soğuk Savaş'ın iki kutuplu yapısı meydana gelmiştir. Soğuk Savaş Dönemi'nde devletlerin kendilerini güvende hissetmeleri için üç seçenek söz konusu olmuştur: ya Doğu veya Batı Bloğu içerisine dahil olmak ya da bu iki bloktan ayrı bir şekilde var olan Bağlantısızlar adındaki üçüncü bir yapı içerisinde yer almaktır. Bu dönemin güvenlik anlayışı askeri, ideolojik ve siyasal temeller

çerçevesinde şekillenmiştir. Özellikle askeri rekabete dayanan katı bir blok siyaseti izlenmiştir (Gül, 2016: 385; Sancak, 2013: 128).

1945-1955 arası dönemde güvenlik kavramı ve bu alandaki çalışmalar 4 temel konu etrafında şekillenmiştir (Baldwin, 1995: 122): i) Güvenlik devletler için en temel amaç olmaktan ziyade devletlerin sıradan amaçları ve temel değerlerinden birisi olarak görülmüştür, ii) Ulusal güvenlik askeri yöntemlerin yanı sıra askeri olmayan diplomatik yollarla da ulaşılabilecek bir dış politika amacı olarak görülmüştür. Silahlanmaya ve askeri araçlara olan bağımlılığa karşı uyarılar söz konusu olmuştur, iii) Devletlerin askeri ve stratejik politikalarını güvenlik ikileminin varlığının farkına varıldığı durumlarda daha dikkatli ve ihtiyatlı bir şekilde uyguladıkları görülmüştür, iv) Demokrasi, sivil haklar ve özgürlükler, ekonomik, siyasal faktörler tarafından şekillenen iç politika ve ulusal güvenlik arasındaki ilişkiye önem verilmiştir.

Soğuk Savaş'ın son yıllarında askeri tehdit kapasitesinin giderek azalması daha önceki dönemlerde ikincil plana atılan toplumsal, siyasal, çevresel ekonomik vb sorunların aslında güvenlik ilişkilerini etkilediği gerçeğini gün yüzüne çıkartmıştır. Bu gerçek, güvenlik kavramının devlet merkezli ve askeri konulara odaklanan yapısının sorgulanmasına neden olmuştur (Akgül Açıkmeşe, 2018: 247). Soğuk Savaş sonrası dünyadaki güvenlik sorunları ve tehditleri Doğu-Batı çatışmasının hâkim olduğu Soğuk Savaş Dönemi'nin açık ve belirgin olan sorunları gibi değildir. Yeni güvenlik sorunları giderek soyutlaşan ve yaygınlaşan, her zaman kesin olarak belirlenemeyen risklerden ve zorluklardan oluşmaktadır. Bu sorunlar genellikle odaklanılmayan korkular, güvensizlik algısı ve tedirginlik duyguları şeklinde gerçekleşmektedir (Hyde-Price, 2001: 27).

Soğuk Savaş sonrası dönemde güvenliğin merkezinde 2 önemli gelişme yaşanmıştır. İlk olarak terörizm, uluslararası organize suçlar ve hafif silahlar gibi yeni tehditler ortaya çıkmıştır. İkinci olarak ise Sivil toplum örgütleri (STK), uluslar ötesi şirketler ve özel güvenlik şirketleri ulusal ve uluslararası güvenliğin sağlanmasında popüler hale gelmiştir (Ağır ve Arman, 2014: 108). Soğuk Savaş sonrası dönemde bir taraftan devlet merkezli olan geleneksel güvenlik anlayışı ve askeri metotlar kullanılmaya devam edilmiştir. Diğer taraftan kaynağını tek bir merkezden almayan ve bu yüzden de devletlerin kendi başlarına mücadele etme imkanlarının olmadığı asimetric tehditler ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu tehditler bölgesel ve küresel güvenliği etkileyecek nitelikteki çevre sorunları ve salgın hastalıklar, yasadışı göç, uluslararası terörizm, kitle imha silahlarının yayılması, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, uluslararası organize suçlar, ekonomik krizler, enerji güvenliği gibi güvenlik tehditlerinden oluşmaktadır (Gül, 2016: 306).

Booth (2012: 17)'a göre Soğuk Savaş sonrasında ortaya çıkan bu yapı Demir Perde'nin Soğuk Savaş döneminde Sovyet İmparatorluğu'ndaki milletleri doğuya hapsettiğini göstermektedir. Aynı zamanda ise dünya çapında insanları stratejik, psikolojik, siyasi ve kültürel açılardan sınırlandırdığını ortaya koymaktadır. Ayrıca bu fiziki engelin 1989 yılında ortadan kaldırılmasıyla

gerisinde ötekileştiren ve hapseden Demir Perde'den çok daha kuvvetli olan farklı yapılar bıraktığını göstermektedir. Özellikle 11 Eylül 2001'de ABD'ye karşı gerçekleştirilen terör saldırıları dünyanın daha tehditkâr bir geleceğe doğru evrildiğinin göstergelerinden birisi olmuştur. Aynı zamanda geleneksel güvenlik yaklaşımının dünyadaki güvensizlik kaynaklarının farkına varılmasında etkisiz kaldığını kanıtlamıştır. Bununla birlikte güvenlik anlayışının devletlerin yanı sıra devlet dışı aktörlere, savaşa ve de barışa odaklanarak anlaşılabilirliğini göstermiştir (Bilgin, 2010: 75).

2.3. Güvenlik Kavramındaki Farklılaşma

Güvenlik kavramı Soğuk Savaş Dönemi'nin sona ermesine kadar çok uzun yıllar boyunca realizmin egemenliğinde devlet merkezli bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Fakat bu süreç özellikle SSCB'nin dağılmasıyla birlikte ortaya çıkan yeni devlet altı ve ötesi gelişmeler eşliğinde yeni bir görünüm kazanmıştır. Sovyetlerin miladını doldurması sonrasında Yugoslavya'nın kanlı bir şekilde dağılma sürecine girmesi yeni dönemdeki çatışmaların etnik, dini ve mezhepsel kökenli olacağına sinyallerini vermeye başlamıştır. Devlet altı ve üstü gelişmeler olarak görülebilen bu tarz çatışmalar güvenliği sağlanacak yegâne aktörün devlet olması gerektiğini savunan realist bakış açısının da sorgulanmasını beraberinde getirmiştir (Çiçekçi, 2012: 30-31). Güvenlikte meydana gelen bu yapısal değişim küreselleşmenin ulaşım ve iletişim sektörlerinde yaratmış olduğu radikal gelişmeler ile de yakından ilişkilidir. Özellikle insanların internete erişim imkânlarının kolaylaşması sosyal medya kullanım oranlarını artırmıştır. Aynı zamanda demokrasi, özgürlük, kadın erkek eşitliği, adalet gibi kavramların büyük kitleler tarafından dile getirilmesini ve talep edilmesini kolaylaştırmıştır. Bu gelişmelerin en somut örnekleri başlangıçta Eski Sovyetler Birliği coğrafyasındaki ülkelerde gerçekleşen renkli devrimlerde kendisini hissettirmiştir. Son dönemlerde ise Ortadoğu'da pek çok devleti etkisi altına alan Arap Halk Hareketleri'nde yaşanmıştır. Vuku bulan bu olaylar sonrasında gerçekleşen iktidar ve siyasal yapı değişiklikleri daha önceki dönemlerde benzerine pek de rastlanmamış olan yeni güvenlik sorunları yaratmıştır. Bu şekilde güvenlik olgusuna siyasi ve sosyolojik bir boyut kazandırmıştır. Geleneksel anlamda askeri meseleler ile özdeşleştirilen güvenlik kavramı askeri meselelerin yanı sıra ekonomik, sosyolojik, siyasi ve ekolojik meseleler ile de bağlantılı bir şekilde değerlendirilmeye başlanmıştır (Sancak, 2013: 132).

Güvenlik anlayışında meydana gelen değişikliği anlayabilmek adına öncelikle bu başlık altında geleneksel güvenlik anlayışı incelenerek olup ardından güvenlik çalışmalarının genişletilmesi ve derinleştirilmesine yönelik girişimler ile son olarak da Avrupa merkezli güvenlik yaklaşımları ele alınacaktır.

2.3.1. Geleneksel Güvenlik Anlayışı

Geleneksel güvenlik anlayışı güvenlik kavramını realist yaklaşımın etkisinde kalarak yalnızca devlet odaklı ve askeri merkezli terimlerle ele almıştır. Aynı zamanda askeri konularla ve kuvvet kullanımıyla eşitlemiştir. Geleneksel güvenlik anlayışının özünü ulusal güvenlik kavramı oluşturmaktadır. Ulusal güvenlik kavramı çıkar, güç ve askeri tehdit kavramları temelinde şekillenmiştir. Genel haliyle devletlerin zararlı tehditlerden uzak kalma özgürlüğü olarak tanımlanabilmektedir. Aynı zamanda devletlerin toprak bütünlüğünü, fiziki güvenliğini, milli egemenliğini, siyasal, ekonomik ve sosyal istikrarı gibi unsurlarını kapsamaktadır. Milli değerlerin, yaşam biçimlerinin ve sosyal ilişki kalıplarının korunmasını ve devam ettirilmesini amaçlamaktadır (Karabulut, 2015: 22). Bu bakış açısı Soğuk Savaş yıllarına uygun görünen dış politikaya yönelik oldukça sert yaklaşımları tamamlamıştır. Walt, geleneksel güvenlik yaklaşımını ve bu yaklaşımın oluşturduğu güvenlik kavramını askeri gücün tehdidi, kullanımı ve kontrolünün incelenmesi olarak tanımlamaktadır. Özellikle devletlerin savaşa hazırlanmak, savaşı önlemek ya da savaşa girmek için benimsediği belirli politikalar olarak kabul etmektedir. Ancak devletlerin karşılaştığı güvenlik tehditlerinin yalnızca askeri kaynaklı olmadığını da belirtmektedir (Walt, 1991: 212).

Geleneksel ulusal güvenlik anlayışı beş ana boyuttan oluşmaktadır (Miller, 2001: 16-17):

1. *Tehditlerin kaynağı:* Geleneksel güvenlik anlayışında ulusal güvenliğe yöneltilen tehditlerin kaynağı, statükodan memnun olmayan revizyonist devletler, yeterli kapasiteye ve önemli çatışma kaynaklarına sahip olan yakın komşular ile küresel güç yeteneklerine ve dünya çapında çıkarları söz konusu olan büyük güçler olarak görülmektedir.
2. *Tehditlerin niteliği:* Geleneksel güvenlik anlayışında tehditlerin niteliği, çoğunlukla muhalifler tarafından sahip olunan veya edinilen saldırgan askeri yetenekleri içermektedir. Fakat çoğu durumda saldırı ve savunma yetenekleri arasında ayırım yapmak imkânsızdır. Bu sebepten ötürü de rakiplerin herhangi bir askeri takviyesi diğer devletler tarafından potansiyel bir tehdit olarak algılanmaktadır. Rakibin askeri kapasitesini artırması dışında tehdit algısı oluşturabilecek hareketler: muhalif bir ittifaka katılmak, kuvvetlerin seferber edilmesine izin vermek, onları yüksek derecede alarma geçirmek veya sınırın yakınında yoğunlaştırmak şeklinde gösterilebilir.
3. *Tehditlere verilecek karşılık:* Geleneksel güvenlik anlayışına göre bu tür askeri tehditlere karşı en uygun karşılık askeri ittifakların kurulması, silahlanma, kuvvetlerin harekete geçirilmesi, diplomatik ve askeri yollarla caydırıcı bir duruşun sürdürülmesi şeklindedir.
4. *Güvenliğin sağlayıcısı:* Geleneksel güvenlik anlayışı devletlerin ulusal güvenliğini sağlayabilecek güvenilir bir ulus üstü yapının olmaması sebebiyle devletleri kendi kendine yardım sistemi içerisinde kendi güvenliklerini sağlayabilen tek organ olarak görmektedir.
5. *Güvenliği sağlanacak temel değerler:* Geleneksel güvenlik anlayışında devletlerin tehdit, çatışma veya savaş durumunda korumakla mükellef oldukları temel değerler söz

konusudur. Bu değerlerden bazıları egemenliğin ve ulusal bağımsızlığın korunması, toprak bütünlüğünün ve sınırların korunması, iç işlerine zorlayıcı müdahaleyi tolere etmeme şeklindedir.

Geleneksel güvenlik anlayışı, başta rakip devletlerin oluşturduğu askeri tehditler olmak üzere dış sorunlara ve dış meydan okumalara odaklandığı için eleştirilmiştir. Çağdaş güvenlik tehditlerinin kaynağı rakip devletlerden ziyade ya devlet dışıdır ya da farklı bir anlayışa göre devletin kendi vatandaşları için bir tehdit oluşturması şeklinde gerçekleşmektedir. İnsanların büyük bir çoğunluğu, en büyük güvenlik tehdidini insan haklarını ihlal eden, etnik, ırksal veya cinsiyet temelinde ayrımcılık yapan devletlerin kendileri tarafından oluşturulduğunu düşünmektedir. Özellikle Üçüncü Dünya olmak üzere birçok devletin silahları, vatandaşlarını korumaktan ziyade yalnızca rejimi ve seçkinleri güvence altına almak için genellikle halka karşı kullanılmaktadır. Diğer taraftan günümüzdeki insanlığa yönelik güvenlik tehditlerinin çoğu belirli saldırgan devletler tarafından gerçekleştirilmemektedir. Genellikle açlık, hastalıklar, uyuşturucu, kitle imha silahlarının ve füzelerin ulus ötesi terörist gruplara yayılması gibi küresel ve ulus ötesi nitelik taşımaktadır (Miller, 2001: 19).

Brown, devletlerin kendi ulusal yasaları ve kurumları vasıtasıyla güvenlik tehditleriyle başa çıkma konusunda giderek güçsüz hale geldiğini belirtmektedir. Bunun en çarpıcı örneğini terör ve terörle mücadelenin ulus ötesi boyutu teşkil etmektedir. Özellikle küreselleşme süreci ulusal ve uluslararası boyuttaki gücü yeniden şekillendirmektedir. Otorite yetkisinin dönüşüme uğramasını sağlamaktadır. Aynı zamanda yeni aktörlerin ortaya çıkması için uygun zeminler yaratmaktadır. Terör örgütleri, küreselleşmenin sunmuş olduğu teknolojik imkânları kullanma yetkisine haiz oldukları için eylem alanlarını ulusal düzeyden uluslararası düzeylere çıkartarak dünya genelinde yaygınlaştırmaktadır. Terörizm bu şekilde asimetrik bir güvenlik tehdidi haline gelerek eskisine kıyasla daha fazla tehdit içerme ve zarar verme potansiyeline sahip olmaktadır. Bu şekilde faaliyetlerini ulus ötesi boyutlarda gerçekleştirebilmektedir. Ulusların tek başlarına mücadele edemeyeceği düzeyde faaliyetler yürütebilmektedir. Bu gelişmeler güvenlik kavramının farklı düzlemlerde ele alınmasını gerekli kılmıştır (Aksu ve Turhan, 2012: 71; Notions of Security, 2007: 39). 11 Eylül 2001 terör saldırıları değişen güvenlik algılamalarının dönüm noktasını oluşturmuştur. Bu terör olayı güvenlik kavramının kapsam olarak yasadışı göç, örgütlü suç şebekeleri, küresel terör, dini ve etnik temelli çatışmalar, silah kaçakçılığı, kitle imha silahlarındaki artış gibi tehditlerle genişlediğini göstermiştir (Yorulmaz, 2014: 121).

Tablo 3: Geleneksel Güvenlik ve Soğuk Savaş Sonrası Güvenlik Anlayışının Karşılaştırılması

	Geleneksel Güvenlik Anlayışı	Soğuk Savaş Sonrası Güvenlik Anlayışı
Tehditlerin kaynağı	Rakip devletler (komşular/ büyük güçler)	Devlet dışı: yerel / sınır ötesi; Devlet, vatandaşlarına karşı
Tehditlerin niteliği	Askeri yetenekler	Askeri olmayan: ekonomik, iç siyaset; Ulusötesi / küresel (Göç, uyuşturucu, hastalıklar, çevre, kitle imha silahlarının yayılması, terörizm)
Yanıt şekli	Askeri (silahlar ve ittifaklar)	Askeri olmayan: serbest / küresel piyasalar, demokratikleşme, devlet kurma.
Güvenliğin sağlayıcısı	Devletler	Uluslararası kuruluşlar; çok taraflı müdahaleler
Temel değerler	Ulusal bağımsızlık, toprak bütünlüğü, egemenlik, sınırların kutsallığı	İnsan hakları ve ihtiyaçları, ekonomik refah, çevre koruma

Kaynak: Miller, 2001: 23

2.3.2. Güvenlik Çalışmalarının Genişletilmesi ve Derinleştirilmesi

Güvenlik kavramı 1940'tan 1950'li yılları kapsayan erken dönemde stratejik çalışmalar alanında yalnızca devletleri ilgilendiren askeri sorunlara odaklı ve güç politikalarıyla şekillenen dar bir bakış açısıyla tanımlanmıştır. Bu alan ABD'de "Ulusal Güvenlik Çalışmaları" olarak adlandırılırken, Birleşik Krallık'ta Stratejik Çalışmalar olarak adlandırılmıştır. Farklı yerlerde farklı adlar kullanılmış olsa da Uİ'nin bir alt alanı olduğu konusunda fikir birliği söz konusu olmuştur. Ancak 1980'ler itibariyle güvenlik, stratejik çalışmaların askeri ve devlet odaklı dar kalıbına sığmayan kompleks bir yapı haline dönüşmüştür. Bu sebepten ötürü de yaygınlıkla güvenlik çalışmaları alanında tanımlanmaya ve incelenmeye başlanmıştır (Akgül Açıkmeşe, 2018: 242; Waever ve Buzan, 2017: 394; Williams, 2008: 3). Çünkü 1980'li yılların sonuna gelindiğinde Doğu ve Batı Blokları arasındaki nükleer gerilimin ortadan kalkması Soğuk Savaş dönemindeki askeri güç ve nükleer silahlar üzerine yoğunlaşan araştırma anlayışını bir kenara bıraktırmıştır. Bunun yerine güvenlik anlayışı çevre sorunları, göç, salgın hastalıklar, yoksulluk vb. sorunları içine alacak şekilde genişletilip yeniden tanımlanmıştır (Öztürk, 2007: 37).

Güvenlik kavramının genişletilmesine yönelik eğilimin ilk işaretleri, 1960'ların sonlarına kadar geri getirilebilir. İlk kez Robert Mcnamara, güvenliğin bir devletin gelecekteki konumunu geliştirme ve iyileştirme özgürlüğü anlamına geldiğini ifade etmiştir. Fakat güvenlik kavramının genişletilmesi fikri akademik anlamda ilk olarak 1983 yılında Barry Buzan'ın yazdığı "İnsanlar, Devletler ve Korku" (People, States and Fear) adlı kitabı ve Richard Ulman'ın yazdığı "Güvenliği Yeniden Tanımlamak" (Redefining Security) isimli makalesiyle somutlaştırılmıştır (Akgül Açıkmeşe, 2018: 247; Notions of Security, 2007: 17-18). Güvenlik anlayışının genişletilmesine duyulan ihtiyaç 1980'ler itibariyle oluşmaya başlamıştır. Ancak özellikle SSCB'nin dağılması bu ihtiyacın giderek artmasına neden olmuştur. Güvenliği devlet merkezli geleneksel askeri tehditlerle sınırlamanın yanıltıcı olduğu görülmüştür. Geleneksel tehditlerin yok olmadığı ancak küreselleşme

süreciyle birlikte ortaya çıkan yeni tehdit kaynaklarının daha önemli olduğu savunulmuştur (Notions of Security, 2007: 33).

Güvenliğin genişletilmesi, güvenliğin kapsamının askeri konuların yanında ekonomik ve çevresel tehditlerden insan hakları ve göçe kadar pek çok farklı sektörü içine alacak şekilde artırılmasıdır. Özellikle 1973 OPEC petrol ambargosu ile petrol fiyatlarında gerçekleşen beklenmedik artış ve bunun karşısında doların değerinde meydana gelen düşüş ekonomik sorunların da güvenliği tehdit eden konular arasına dahil edilmesini gündeme getirmiştir (Krause ve Williams, 1996: 230; Sheehan, 2005: 65). Güvenliğin derinleştirilmesi ise devlet dışındaki varlıkların kendilerine yönelik güvenlik tehdidi iddiasında bulunup bulunmayacağını sorgulamaktadır. Toplumsal güvenliği ya insan güvenliği seviyesine inerek ya da uluslararası veya küresel güvenlik seviyesine kadar çıkararak çok boyutlu bir hale getirmeye çalışmaktadır (Krause ve Williams, 1996:230). Güvenliğin genişlemesi, güvenlik tehditlerinin kaynağı ile ilgili sorular sormaktadır. Güvenliğin derinleşmesi ise güvenliğin kimin için sağlanması gerektiğiyle ilgili konuları kapsamaktadır (Notions of Security, 2007:33).

1980'li yıllar itibarıyla güvenlik kavramı 4 boyutta genişlemektedir: i) İlk olarak, güvenlik kavramı devletlerin güvenliğinden grupların ve bireylerin güvenliğine yönelik aşağıya doğru genişleme şeklindedir, ii) İkinci olarak, ulusal güvenlikten uluslararası sistemin güvenliğine ya da uluslar üstü bir fiziksel çevreye yani ulustan biyosfere olacak şekilde yukarıya doğru genişleme şeklindedir, iii) Üçüncü olarak, askeri güvenlikten ekonomik, politik, sosyal, çevresel ve insan güvenliğine doğru yatay genişleme şeklinde gerçekleşmektedir, iv) Dördüncü olarak ise güvenlik kavramı güvenliği sağlama adına siyasi sorumluluğun kendisini genişletmektedir. Bunu da ulusal devletlerden uluslararası kurumlara olacak şekilde yukarı doğru, ulusal devletlerden yerel ve bölgesel yönetimlere doğru olacak şekilde aşağıya doğru yapmaktadır. Son olarak ulusal devletlerden sivil toplum kuruluşlarına, kamuoyuna, hükümet dışı kuruluşlara doğru yanlamasına olacak şekilde çok boyutlu olarak genişlemektedir (Rothschild, 1995: 55).

Güvenlik kavramının genişletilmesi gerektiğini savunanlar Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte çoğu insanın askeri konulardan ziyade askeri tehdit taşımayan konulara daha çok ilgi gösterdiğini savunmuştur. Örneğin sanayileşmiş dünyadaki çoğu insan ekonomik kaynaklı tehditlere daha fazla ilgi duymaktadır. Bu tehditler iş güvensizliğinden işsizlik endişesine veya düşük ücretli işlerle başa çıkmak zorunda olmaya kadar çeşitlendirilebilmektedir. Yasadışı göç ve mültecilerden oluşan bazı gruplara yönelik kimlik ve kültürel tehditler meydana gelmektedir. Ulus ötesi suç çeteleri yasadışı yollardan uyuşturucu kaçakçılığı yapmakta, AIDS gibi hastalıklar ulusal sınırları aşarak yüksek ölüm oranlarına neden olmaktadır. Bütün bu gelişmelere ek olarak küresel ısınma, nüfus artışı karşısında yetersiz kalan kaynak kıtlığı vb. tehditler geleneksel güvenlik tehditlerinden çok daha önemli hale gelmiştir (Miller, 2001: 20).

2.3.3. Avrupa Merkezli Güvenlik Yaklaşımları

Bu başlık altında geleneksel güvenlik anlayışının yeniden düşünülmesi ve yorumlanması sürecine katkılar sunan Avrupa merkezli güvenlik yaklaşımlarını oluşturan Aberystwyth (Galler) Okulu, Paris Okulu ve Kopenhag Okulu'ndan bahsedilmiştir.

2.3.3.1. Aberystwyth (Galler) Okulu

Galler Okulu'nun temelleri Ken Booth ve Richard Wyn Jones'un Aberystwyth Üniversitesi'nde güvenlik alanında yaptıkları çalışmalarla atılmıştır (Küçük, 2020: 12). Aberystwyth Okulu düşünürleri, güç ilişkisi temelinde ele alınan güvenlik tanımlarının aslında güvensizlik ürettiğini savunmaktadırlar. Bu sebepten ötürü de uluslararası düzenin sosyal yaşamla birlikte bireyleri de her türlü şiddetten uzak tutarak güvenli kıldığı sürece bir anlam ifade edebileceğini düşünmektedirler (Birdişli, 2010: 246).

Aberystwyth Okulu'nun 3 temel ilkesi bulunmaktadır:

1. *Bireyi güvenliğin temel nesnesi olarak kabul etmek*: Aberystwyth Okulu “kimin güvenliği?” sorusuna “bireylerin güvenliği” cevabını vermektedir. Bireyi, güvenliğin referans nesnesini olarak kabul etmektedir. Booth (1991: 319)'a göre güvenliğin referans nesnesine devleti yerleştirmek araçlarla amaçları birbirine karıştıracığı için problemler yaratacaktır. Bu sebepten ötürü de güvenliğin sağlayıcıları bireyler, devletler, sivil toplum kuruluşları (STK) gibi birbirinden farklılık gösteren aktörler olmalıdır. Korunması gereken öncelikli aktörler ise bireyler olmalıdır. Aberystwyth Okulu, devlet güvenliği ile bireylerin güvenliği arasındaki bağlantıyı sorgulamakta ve bu iki boyut arasındaki düşük uyumu göstermektedir. İç düzen ve dış tehditlerden koruma sorumluluğu egemen devlet tarafından sağlanmaktadır. Ancak bu durum her geçen gün zorlu güvenlik deneyimleriyle başa çıkabilen yüksek düzeyde güvenli bireyler anlamına gelmemektedir. Aberystwyth Okulu geleneksel güvenlik anlayışının alçak politika konusu olarak gördüğü ve güvenlik analizlerine dahil etmediği yoksulluk ve göç gibi konuları merkezi araştırma konuları haline getirmiştir (Olteanu, 2019: 39).
2. *Güvenliği türetilmiş bir kavram olarak kabul etmek veya derinleştirmek sonrasında ise genişletmek*: Booth'a göre güvenliği derinleştirmek demek devlet dışındaki birey ya da grupları analiz odağı haline getirmekle değil güvenliğin türetilmiş bir kavram (derivative concept) olduğunu kabul etmekle başlamaktadır. Güvenliğin türetilmiş olması demek güvenlik anlayışımızın dünya politikasındaki süreçler, birimler ve yapılar hakkındaki varsayımlarımızla şekillenmesi demektir. Diğer bir deyişle güvenlik anlayışı, içinde yaşadığımız dünyadan bağımsız bir şekilde gelişmemektedir. Kişilerin ve toplumların siyasi bakışı ve felsefi dünya görüşünden oluşmaktadır (Booth, 2012: 186-187). Aberystwyth Okulu güvenliği derinleştirdikten sonra onu genişletme aşamasına

geçmektedir. Güvenliğin genişletilmesi (broadening security) bireyler için önemli olan güvenlik sorunlarını siyasallaştırarak bu sorunları önemsemeyen devlet elitlerinin elinden kurtarmak ve siyaset teorisi alanına dahil etmek demektir. Sonuç itibariyle de güvenlik siyaset teorisiyle bütünleşmektedir. Bu konuyla bağlantılı olan meseleler eleştirilebilir hale gelerek bireylerin lehine çözüme kavuşturulacak şekilde yeniden inşa edilebilmektedir (Bilgin, 2008: 89-102).

3. *Özgürleşmeyi güvenlik için bir ön koşul olarak görmek*: Özgürleşme (emancipation), bireyleri yapmak istedikleri şeylerden alıkoyan savaş, siyasi baskı, sefalet, niteliksiz eğitim gibi siyasi, ekonomik, sosyal vb. kısıtlamalardan kurtarılması demektir. Booth güvenlik ile özgürleşme arasındaki ilişkiyi “madalyonun iki yüzü” olarak tasvir etmektedir. Birinin diğerinden ayrılamayacağını söylemektedir. Madalyon örneğinde güvenlik araç özgürleşme ise amaç olarak görülmekte; gerçek anlamdaki güvenliği güç değil özgürleşme sağlamaktadır (Booth, 2012: 139-144). Ancak Aberystwyth Okulu güvenlik ile sınırları belirsiz olan özgürleşme kavramı arasında kurduğu bağlantı sebebiyle eleştirilmektedir. Çünkü bütün bireylerin özgürleşmesi açık bir içerikten yoksundur. Aynı zamanda güvenlik üzerinde uzlaşılan bir anlama sahip değildir. Bu iki sebepten ötürü özgürleşme güvenlik ile ilişkilendirildiğinde kavramın daha geniş şekilde yorumlanması ihtimalini ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca teorik çözümlerle kıyaslandığında daha fazla problem yaratacağı düşünülmektedir. Özgürleşmenin eşitlikçi ve ütopyik yapısı ile tutarlı bir güvenlik tanımının olmaması ise her şeyin bir güvenlik meselesi haline getirilmesi ihtimalini artırmaktadır. Bu sebepten ötürü de Aberystwyth Okulu'nun bakış açısı güvenlik kavramını saptırdığı ve onu aşırı derecede genişlettiği gerekçesiyle eleştirilmiştir (Olteanu, 2019: 46-47).

2.3.3.2. Kopenhag Okulu

Kopenhag Okulu'nun yapı taşını Barry Buzan'ın 1983 yılında yayınlanan ve 1991 yılında yenilenerek yeniden basılan “İnsanlar, Devletler ve Korku” (People, States and Fear) adlı kitabı oluşturmaktadır (Mcsweeney, 1996: 81). Buzan ve Kopenhag Okulu'nun diğer üyeleri birlikte 1998 yılında “Güvenlik: Yeni Bir Analitik Çerçeve” (Security: A New Framework for Analysis) isimli eseri yayınlamışlardır. Bu eser uluslararası güvenlik alanına bir yenilik olarak “güvenlik sektörleri” kavramını getirmiştir. Güvenlik sektörleri geleneksel askeri konulara ek olarak ekonomik, politik, çevresel, toplumsal ve insani güvenlik konularından oluşmaktadır. Kopenhag Okulu, güvenlik çalışmaları alanını derinleştirmeye ve aynı zamanda bireylerin, devlet dışı oluşumların ve grupların güvenlik endişelerini kapsayacak şekilde genişletmeye çalışmıştır (Balamir Coşkun, 2014: 70).

Kopenhag Okulu, geleneksel güvenlik anlayışının güvenlik politikalarının somut güvenlik sorunları tarafından şekillendirildiği yönündeki varsayımını eleştirmektedir. Kopenhag Okulu hem

güvenlik sorunlarının hem de uygulamaya sokulan güvenlik politikalarının aktörler tarafından inşa edildiğini savunmaktadır. Aynı zamanda güvenlik kavramını inşacı yaklaşımın ışığında bir söz edimi olarak tanımlamaktadır. Bu durum ise güvenlik alanında çalışan analizcilerin politika ile dilin karşılıklı olarak birbirini şekillendirdiği özneler arası pratiğe odaklanmasını gerekli kılmaktadır. Kopenhag Okulu'nun bakış açısıyla güvenlik, kendini referans alan bir uygulama şeklinde tanımlanmaktadır. Çünkü herhangi bir sorun gerçek bir varoluşsal tehdit oluşturup oluşturmadığına bakılmaksızın dinleyici kitleye söz edimi vasıtasıyla bir tehdit olarak sunulduğunda güvenlik sorunu haline getirilmektedir (Buzan vd., 1998: 24).

Kopenhag Okulu iki açıdan güvenlik çalışmalarının genişletilmesine katkı sunmuştur: İlk olarak, varoluşsal bir tehdidi temsil etmeleri şartıyla askeri konuların dışındaki meselelerin de dikkate alınmasını kolaylaştırmıştır. İkinci olarak, tehdit edici devletler olmasalar bile söz konusu sorunların güvenlik konuları olarak kabul edilebileceğini savunmuştur. Bu şekilde güvenliğin anlamını kısmen derinleştirmiştir (Buzan vd., 1998: 8). Kopenhag Okulu, zaman zaman devlet merkezli bir bakış açısıyla anarşi gibi geleneksel güvenlik yaklaşımlarına özgü kavramlara atıfta bulunmuştur. Bu yüzden dolayı da Avrupa merkezli güvenlik yaklaşımları içinde en muhafazakâr olanı olarak nitelendirilmiştir. Ancak Kopenhag Okulu'nun güvenlik çalışmaları alanında önemli ve yenilikçi görüşleri de söz konusudur. Örneğin özneler arası bakış açısı vasıtasıyla güvenlik konusunu dil ve etkileşim tarafından şekillendirmiştir. Ayrıca güvenlik kavramını askeri ve maddi faktörlerin sınırları dışına çıkartarak genişletmiştir (Olteanu, 2019: 38). Esas itibarıyla Kopenhag Okulu, güvenlik çalışmaları alanına “güvenikleştirme teorisi”, “sektörel güvenlik yaklaşımı” ve “bölgesel güvenlik kompleksi teorisi” olmak üzere 3 farklı şekilde önemli katkı sağlamıştır (Baysal ve Lüleci 2011: 70).

Bu başlık altında “güvenlik sektörleri” ve “bölgesel güvenlik kompleksi teorisi” ele alınacaktır. Güvenikleştirme teorisi ise çalışmadaki önemi sebebiyle Kopenhag Okulu ve Güvenikleştirme Teorisi başlığı altında kapsamlı bir şekilde incelenecektir.

2.3.3.2.1. Güvenlik Sektörleri

Kopenhag Okulu'nun önemli isimlerinden olan Barry Buzan geleneksel güvenlik anlayışının askeri konulara odaklanan dar bakışını “İnsanlar, Devletler ve Korku” (Peoples, States and Fear) isimli kitabında genişletmiştir. Güvenlik kavramını söz konusu eserde askeri, siyasal, toplumsal, ekonomik ve çevre güvenliği olmak üzere beş farklı sektörde inceleyerek çok boyutlu bir nitelik kazandırmıştır (Buzan, 2015: 38). Bu beş sektörü şu şekilde özetlemek mümkündür: i) Askeri güvenlik, devletlerin silahlı saldırı ve savunma gücüyle birbirlerinin niyetleri hakkındaki algılarıyla ilgilidir, ii) Siyasi güvenlik, devletlerin örgütsel istikrarını, yönetim sistemini ve bunlara meşruiyet kazandıran ideolojilerle ilgilidir, iii) Ekonomik güvenlik, refah düzeyinin ve devlet gücünün sürdürülmesi için gerekli olan kaynaklara, finans ve pazarlara erişim ile ilgilidir, iv) Toplumsal

güvenlik, dil, kültür, ulusal kimlik ve gelenek kalıplarının kabul edilebilir evrim koşulları içinde sürdürülebilirliği ile ilgilidir, v) Çevre güvenliği ise diğer tüm insan faaliyetlerinin bağlı olduğu temel destek sistemi olan biyosferin korunması ile ilgilidir (Buzan, 2015: 38).

Güvenlik Sektörlerinin amacı, oyundaki değişkenlerin sayısını azaltmak suretiyle araştırmanın kapsamını yönetilebilir oranlarla sınırlandırmaktır. Örneğin ekonomik sektörde bir ekonomist -refah ve gelişmeyi vurgulayan ve faydayı maksimize etme arzusuyla davranış motivasyonu gibi kısıtlayıcı varsayımları haklı gösteren- insan sistemlerine bakmaktadır. Siyasal sektörde bir siyasal gerçekçi, aynı sistemlere -egemenliği ve gücü vurgulayan ve iktidarı maksimize etme arzusuyla davranış motivasyonu gibi- kısıtlayıcı varsayımları haklı gösteren terimlerle bakmaktadır. Askeri sektörde bir askeri stratejist, sistemlere saldırma ve savunma kabiliyetini vurgulayan ve zorlayıcı avantajın fırsatçı hesaplamaları ile davranış motivasyonu gibi kısıtlayıcı varsayımları haklı çıkaran terimlerle bakmaktadır. Çevresel sektörde bir çevreci, sistemlere uygarlığın ekolojik temelleri ve sürdürülebilir kalkınmaya ulaşma ihtiyacı açısından bakmaktadır. Toplumsal sektörde bir analist sistemlere kimlik kalıpları ve kültürel bağımsızlığı sürdürme arzusu açısından bakmaktadır. Sektörlerin her biri güvenlik sorunsalını kendi bakış açısına göre değerlendirmektedir. Fakat birbirleriyle etkileşim içinde oldukları ve güçlü bir ilişki ağı halinde oluşturuldukları için birbirlerinden bağımsız bir şekilde faaliyet göstermemektedirler (Buzan vd., 1998: 8). Örneğin Wæver (2017: 258)'a göre bir aktörün askeri güvenlik korkusu başka bir aktörün ekonomik güvenlik endişelerine neden olabilmektedir. Bu durum ise karşı önlemlerin alınmasını beraberinde getireceği için farklı olan güvenlik sektörleri arasında bir güvenlik ikileminin meydana gelmesine sebep olacaktır. Bu iki nedenden ötürü güvenlik sektörleri birbirlerinden bağımsız olmayacak şekilde ele alınmalıdır.

Tablo 4: Güvenlik Sektörleri

Güvenlik Sektörleri	Kapsamı
Askeri güvenlik	Zorlama ve baskı ilişkileri
Siyasi güvenlik	Otorite ilişkileri, yönetim statüsü tanınma
Ekonomik güvenlik	Ticaret, üretim ve finans ilişkileri
Toplumsal güvenlik	Kolektif kimlik ilişkileri
Çevresel güvenlik	İnsan faaliyetleri ve biyosfer arasındaki ilişkiler

Kaynak: Buzan vd., 1998: 7

2.3.3.2.2. Bölgesel Güvenlik Kompleksi Teorisi (Regional Security Complex Theory)

Bölgesel Güvenlik Kompleksi Teorisi (Regional Security Complex Theory- RSCT) ilk kez Buzan tarafından “İnsanlar, Devletler ve Korku” adlı eserinde ele alınmıştır. Bu teorinin ayrıntılı şekilde incelenmesi ise Barry Buzan ve Ole Wæver’in 2003 yılında birlikte yazdıkları “Bölgeler ve Güçler: Uluslararası Güvenliğin Yapısı” (Regions and Powers: The Structure of International

Security) isimli eserde yapılmıştır (Şir, 2013: 346; Öрки, 2016: 218). RSCT, Soğuk Savaş sonrası dönemde ortaya çıkan yeni uluslararası sistemin anlaşılması için önem arz etmektedir. Buzan'ın IRSC ile açıkladığı yapı Samuel Huntington'ın "Medeniyetler Çatışması" adlı eserinde açıkladığı yeni sistem yapısından farklılık göstermektedir (Huntington, 2005). Buzan'a göre yeni uluslararası sistemde ortaya çıkacak olan çatışma veya ittifaklar, küresel, kültürel, dinsel ve medeniyetsel ayrılıklar temelinde bölgeler tarafından oluşturulan alt sistemlerde gerçekleşecektir. Buzan, bölgeleri birbirine olan coğrafi yakınlıkları ve ortak güvenlik algılamalarıyla uygulamalarının bir güç dengesi oluşturduğu alt sistemler olarak nitelendirmektedir. Güç dengesi, bölgedeki devletleri birbirine yaklaştıran ya da uzaklaştıran, jeopolitik bir olguyu ifade etmektedir. Fakat devletler arası ilişkilerde belirleyici olan etken, Huntington'ın medeniyet temelli ayrımı değildir. Esas belirleyici olan etken, askeri, siyasi, toplumsal ve çevresel güvenlik uygulamaları tarafından şekillendirilen güç dağılımlarıdır (Şir, 2013: 346)

Bölgesel güvenlik kompleksleri ait oldukları coğrafi ve tarihsel kökenleri itibariyle ampirik bir özellik taşımakta iken; teorik açıdan devlet ve sistem düzeylerinden oluşabilmektedir. Güvenlik komplekslerine aşağıdan yukarıya doğru bakıldığında devletler arasındaki etkileşimin komplekslerin oluşumuna katkı sağladığı görülmektedir. Bir nevi güvenlik kompleksleri devletler ile yüzleştikleri çevresel, askeri ve siyasi tehditlerin yoğunluğu arasındaki ilişki sonucunda algıladıkları mesafenin yakınlığı hakkındaki endişelerini yansıtmaktadır. Yakın mesafedeki tehditler ile uzak mesafedeki tehditler karşılaştırıldığında yakın olan tehditlerin daha etkili olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu bağlantıdan hareketle komşularla olan güvenlik ilişkilerinin hayati bir mesele olma özelliği taşıdığı görülmektedir. Güvenlik komplekslerine yukarıdan aşağıya doğru bakıldığında ise anarşi ve coğrafyanın komplekslerin oluşumunda etkili olduğu ortaya çıkmaktadır. Devletler, güvenlik ikilemiyle anarşinin siyasi yapısı nedeniyle karşı karşıya gelmektedir. Güvenlik karşılıklı bağımlılığı coğrafi özellikler tarafından şekillenmektedir (Buzan, 2015: 160-161).

RSCT'ye göre bir güvenlik kompleksinin oluşması için dört faktör aranmaktadır: i) Güvenlik Kompleksi'ni oluşturacak olan ülkelerin coğrafi konumları itibariyle birbirlerine yakın bölgelerde olması, ii) Aynı bölge içinde yer alan devletlerin güvenlik alanındaki ilişkilerinin birbiriyle bağlantılı olması, iii) Bölge içindeki ülkelerin karşılıklı jeostratejik çıkarlarının var olması ve iv) Devletler arasında başta komşuluk ve savunma olmak üzere şüphe ya da endişe gibi durumları içeren güçlü ilişkilerin olması gerekmektedir (Şibelikova, 2007: 1320).

2.3.3.3. Paris Okulu

Avrupa merkezli güvenlik yaklaşımlarının üçüncüsü ve en radikal olanı, geleneksel yaklaşımlara göre en zıt görüşlere sahip olan Paris Okulu'dur. Paris Okulu'nun entelektüel temelleri Uİ teorisinden daha çok uluslararası siyaset sosyolojisine, Avrupa'da göç sosyolojisi ve polislik faaliyetlerine dayanmaktadır. (Collective, 2006: 446; Olteanu, 2019: 40). Aberystwyth ve

Kopenhag Okulu'nun çalışmaları Uİ bünyesindeki uluslararası güvenlik, stratejik çalışmalar ve barış araştırmaları alanlarındaki uzmanlarla yapılan görüşmeler çerçevesinde oluşturulmuştur. Paris Okulu'nun çalışmaları ise siyaset sosyolojisi, kriminoloji, hukuk ve Uİ dahil olmak üzere farklı disiplinlere mensup uzmanların çalışmalarına dayanmaktadır. Onları birbirine bağlayan şey, polislik faaliyetlerine olan araştırma ilgisi, toplumsal güvensizliklerin siyasallaştırılması (holiganlar, göç ve sınır kontrolleri dahil) ve iç güvenlik alanlarının yapılandırılmasıdır (Collective, 2006: 449).

Paris Okulu'nun önde gelen düşünürleri Didier Bigo ve Thierry Balzacq'tır. Araştırma konuları arasında göç, insan kaçakçılığı, Ban-Opticon ve kitlesel gözetleme sorunu, güvenlik profesyonellerine ait ağların güvenliği inşa etmedeki rolü yer almaktadır. Ban Opticon kavramı Bigo ve onunla aynı düşünceye sahip olan yazarlar tarafından 18. yüzyılda var olan Pan-Opticon fikrine dayandırılarak geliştirilmiştir. Bireylerin sürekli olarak gözetime maruz kalmalarını ifade eden bir kavramdır. İstihbarat servisleri, askeri personel, özel güvenlik şirketleri, polis kuvvetleri, akademisyenler vb. aktörler güvenlik profesyonelleri kapsamına girmektedir. Güvenlik profesyonelleri, modern teknolojinin sunmuş olduğu imkânlarla birlikte sürekli olarak veri toplamakta ve insanları gözetim sürecinden geçirmektedir. Bu şekilde insanların davranış kalıplarını ayırmaya, eylemlerini tahmin etmeye, potansiyel tehlikeleri belirlemeye ve tehdit edici eylemleri yasaklamaya çalışmaktadır. Etik bir bakış açısına sahip olan Paris Okulu, kitlesel gözetim gibi önlemlerin aşırıya kaçan yönünü ve olumsuz etkilerini ele almaktadır (Olteanu, 2019: 40). Paris Okulu bu tarz uygulamaların mevcut tehditlere karşı zorunlu bir gereksinim sonucunda olmadığını iddia etmektedir. Ayrıca bu uygulamaların güvenlik profesyonellerinin ulusal ve ulus ötesi ağları tarafından yaratılmış olan korku söylemlerinin bir sonucu olduğunu savunmaktadır. Bigo veya Balzacq'a göre bu ağlar tarafından teşvik edilen görüşler güç ve bilgi bağı aracılığıyla tehlike ve tedirginlik hakkındaki gerçeği elinde tutmaya çalışan güvenlik profesyonellerinin çıkarlarını yansıtmaktadır. Bu şekilde güvenlik, korunacak nihai değer olarak tanımlanmaktadır. Güvenliğin yapısı yeni var olan tehditler açısından değil, korku söylemleri açısından değişmektedir. Korkuya dayalı söylemlerin tehditlere karşı farkındalığı artırmasıyla da şiddetli bir algı güvenliği oluşturulmaktadır. Sürekli bir güvenlik mücadelesi ise demokratik ilkeler ve insan hakları üzerinde etki yaratarak daha derin bir güvensizlik durumuna yol açabilmektedir (Bigo, 2006: 387, 47; Collective, 2006: 457).

Paris Okulu, güvenliği temel bir kavram olarak analiz etmek yerine, buna karşı çıkmaktadır. Esas itibariyle güvenliğin bir "hükümet tekniği" olarak ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Güç kullanımının arkasındaki amaçları araştırmak yerine, güç oyunlarının etkilerine odaklanmaktadır. Konuşma eylemlerine odaklanmak yerine belirli yönetim şekillerinin oluşumunu sağlayan ve sınırlayan uygulamaları, izleyicileri ve bağlantıları vurgulamaktadır. Sonuç olarak bu yaklaşım, günümüzdeki güvenlik alanının hem egemen devlet gücünün söylemsel yeteneği sayesinde hem de izleyicinin tanımladığı düşmanın görüntüsünü üretme yeteneğiyle belirlendiğini savunmaktadır.

Tüm güvenikleştirme süreçleri, kendilerini yetkilendiren ve güvenliğin ne olduğunu belirleme yetkisine sahip gruplar ve kurumlar tarafından oluşturulan bir güvenlik alanı ile bağlantılıdır. Bu nedenle, güvenikleştirme çalışmaları güvenlik uzmanlarından oluşan ağların ürettikleri anlam sistemlerinin ve uygulamalarının üretken gücünün yaratılmasına odaklanmaktadır (Collective, 2006: 457-458).

Sonuç itibariyle Kopenhag, Aberystwyth ve Paris Okullarının güvenlik çalışmaları alanındaki bakış açıları her ne kadar farklılık taşıyor gibi gözükse de kesiştikleri yönleri beş ortak nokta etrafında toplayabilmek mümkündür: i) Geleneksel bakış açılarıyla eleştirel olarak ilişkilidirler, ii) Güvenliğe, toplumda güçlü ve hatta temel bir rol vermektedirler, iii) Güvenliğin inşa edildiğini savunmakta ve siyasi eylemle daha tutarlı bir bağlantının altını çizmektedirler, iv) Güvenlik kavramının boyutlarını derinleştirmeye ve genişletmeye çalışmaktadırlar, v) Güvenliğin tanımlanmasında tek aktör olarak görülen devlet fikrine karşı çıkmaktadırlar (Olteanu, 2019: 42).

2.4. Uluslararası İlişkiler Teorileri ve Güvenlik

Uİ disiplininin bir alt alanı olarak kabul edilmiş olan güvenlik alanı bu disiplinin yapı taşlarından birisini oluşturmaktadır. Uİ teorisinde yer alan bütün aktörlerin birincil olarak ihtiyaç duydukları şey tartışmasız bir şekilde güvenlidir. Bu aktörler güvenliklerini sağlamak adına çeşitli politikalar oluşturmaktadır. Uluslararası politikadaki en basit bir meselenin bile güvenlik kavramının olmaması durumunda açıklanamayacağı yönündeki temel düşünce yapısı güvenliğin Uİ’de merkezi bir yere sahip olduğunu göstermektedir (Terriff vd. 200’den aktaran: Çikrıkci, 2017: 217). Uİ teorileri güvenlik kavramını incelerken, bu kavramın farklı boyutlarını farklı bakış açılarıyla ele almıştır. Böylelikle kavramın çok boyutlu yapısının oluşmasına katkı sağlamışlardır. Örneğin kavram güvenlik özneleri açısından incelenirken, teoriler kendi bakış açılarına göre analizlerinin merkezine devleti, bireyi veya sistemi koymaktadır. Günümüzde tek ve kesin bir güvenlik tanımının yapılamamasının nedeni, güvenliğe yönelik farklı kavramsallaştırmaların ve incelemelerin varlığından kaynaklanmaktadır (Akgül Açıkmeşe, 2018: 243).

Bu başlık altında güvenliğe farklı perspektiflerden bakan Realizm, Liberalizm, Eleştirel Teori, Postmodernizm, Feminizm ve Sosyal İnşacılık teorilerinin güvenlik ile olan ilişkileri ve güvenlik alanına yapmış oldukları katkılar ele alınmıştır.

2.4.1. Realizm

Realizmin düşünsel temelleri, eski Yunan’daki şehir devletlerinin yaptığı savaşları kaleme alan Thucydides’ten Rönesans düşünürleri olan Niccolo Machiavelli ve Thomas Hobbes’a kadar geri götürülebilmektedir. Fakat realizmi ilk olarak özgün bir şekilde Hans J. Morgenthau kullanmıştır (Sönmezoğlu, 2015: 49; Sönmezoğlu, 2017: 480). Tarihsel süreç içinde ulusal

güvenliğin nasıl sağlanabileceği konusunda Hobbes, Machievelli ve Rousseau gibi düşünürler devlet egemenliğinin etkilerine karamsar bir bakış açısıyla yaklaşmıştır. Kantçı anlamda kalıcı bir barışın sağlanması imkânsızdır. Devletlerin yapmaları gereken şey aralarından birinin mutlak anlamda bir kontrol elde etmesini engelleyebilmek için diğerlerinin gücünü dengelemeye çalışmaktır. Bu görüş İkinci Dünya Savaşı sonrasında realist düşünce ekolünü geliştiren Edward H. Carr, Kenneth Waltz, Hans Morgenthau ve John Mearsheimer tarafından da benimsenmiştir. Bu düşünürlere göre güvenlik ya da güvensizlik durumu uluslararası sistemin anarşik yapısıyla bağlantılıdır. Uluslararası sistemin anarşik yapısı, devletlerin güvenliğini sağlayacak kuralların uygulanıp uygulanmadığını denetleyecek merkezi bir otoritenin var olmaması durumunu ifade etmektedir. Merkezi bir otoritenin yokluğu da devletlerin kendi güvenliklerini tek başlarına sağlamak zorunda olmalarına ve çıkarları doğrultusunda hareket etmelerine neden olmaktadır. Bu yapının süreklilik göstermesi ise uluslararası politikanın tıpkı geçmişte olduğu gibi gelecekte de şiddet eğilimli olmasına yönelik beklentiye neden olmaktadır (Arı, 2012: 27; Baylıs, 2015: 155).

Realistlere göre uluslararası anarşi 3 sebepten ötürü çatışma ve savaş olasılığını artırmaktadır: i) İlk olarak, devletler ayrı ve eşit siyasi birimler oldukları için çıkarlarını elde etme konusunda başka devletlerden gelen dış destek yerine sahip oldukları kaynaklara güvenmek zorundadırlar. Bu şekilde uluslararası anarşi “self-help” sistemi yaratmaktadır, ii) İkinci olarak, devletlerin arasındaki ilişkiler daima şüphe ve belirsizliğe dayalıdır. “Güvenlik ikilemi” kavramı bunun en güzel örneğini teşkil etmektedir. Bir devletin gücünü maksimize etmesi kendisinin güvenlik kaygılarını azaltmaktadır. Fakat güvenliğini sağlamlaştırmak adına aldığı önlemler diğer devletin hem güvenlik kaygısını yoğunlaştırmakta hem de güvenlik önlemlerini artırmasına sebep olmaktadır. Bu durum ise güvenlik ikileminin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Güvenlik ikilemi realizmin karşılaştığı en önemli güvenlik paradoksunu teşkil etmektedir, iii) Üçüncü olarak, devletlerin diğer devletlerin karşısındaki göreceli konumlarını korumaları veya artırmaları yani “göreceli kazanç elde” etmeleri de çatışma olasılığını artırmaktadır. Diğer taraftan ise iş birliği olasılığını ve uluslararası örgütlerin etkisini azaltmaktadır (Heywood, 2013: 92; Karabulut, 2015: 61).

Realistler uluslararası sistemin anarşik yapısının doğal bir sonucu olarak güvenlik ikileminin ortaya çıktığını ve bu durumun engellenemez bir gerçeklik olduğunu savunmaktadırlar. Realistlere göre güvenlik ikilemi engellenemese de güç dengesi sistemi ile kontrol altına alınabilmektedir. Kendi güvenliğini sağlama amacıyla maksimum güce erişmeye çalışan devletler birbirlerinin bu amacına engel olmaya çalıştıkları için ortaya güç dengesi çıkmaktadır. Güç dengesi, sistemdeki istikrarı sağlamaktadır. Realistler, uluslararası güvenliğin teminatı hususunda güç dengesinin sağlanmasını hayati açıdan önemli bulmaktadırlar (Arı, 2012: 27; Karabulut, 2015: 61).

Realizm için güvenlik demek, bir devletin hayatta kalmasıyla ilişkilidir. Devletler sahip oldukları askeri güçler aracılığıyla kendi güvenliklerini garanti edemedikleri durumlarda güç dengesi onların güvende olma ihtiyaçlarını sağlama konusunda bir umudu temsil etmektedir.

Realistler, iç politikanın aksine, dünya siyasetinde yasaları uygulayacak bir hükümet olmadığını ve bu yüzden de devletlerin kendi güvenliklerini sağlaması gerektiğini savunmaktadırlar. Bu koşullar altında devletlerin kendi güvenliklerini koruyabilmeleri gerekmektedir. Bu yüzden dolayı da diğer devletlerden gelen yardımlara ya da yapılan iş birliği anlaşmalarına güvenmemektedirler (Steans vd., 2010: 65). Realistler ulusal güvenlikle bağlantılı olan siyasi ve askeri konuları “yüksek politika” (high politics) olarak adlandırarak gündem maddeleri haline getirmektedir. Buna karşılık parasal, çevresel ve sağlıkla ilgili konuları ise “alçak politika” (low politics) olarak adlandırarak ikincil plana atmaktadır (Arı, 2012: 27)

Realizmde UI doğası gereği çatışma ve rekabet ile karakterize edilmektedir. Barış, çatışmanın ve rekabetin olmadığı, ancak zaman içinde geri döneceği bir durumu ifade etmektedir. Yani savaşın varlığı er ya da geç kaçınılmaz bir sonudur. Dolayısıyla barış, kalıcı bir durum olarak görülmediği gibi güvenliği sağlamak için izlenmesi gereken bir yol olarak da görülmemektedir (Steans vd., 2010: 64). Realistlerin söz konusu yaklaşımlarına bakıldığında dünya güvenliğini korumak gibi bir çabalarının olmadığı ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda ulusal güvenliği her şeyden üstün tutarak önemsedikleri sonucuna varılabilmektedir (Karabulut, 2015: 63).

2.4.2. Liberalizm

Liberalizmin önde gelen teorisyenlerinden birisi Aydınlanma dönemi düşünürlerinden olan Immanuel Kant'tır. Kant, insanların sorunlarını akıl yürütme ve mantıklarını kullanma yoluyla çözüme kavuşturabileceklerine inanmaktadır. Kant 1700'lü yılların sonunda yazdığı “Ebedi Barış Üzerine Felsefi Deneme” isimli kitabında bazı koşulların sağlanması durumunda süreklilik arz eden bir barış ortamının yaratılabileceğini savunmuştur. Bu ön koşullar kısaca şu şekilde özetlenebilir (Çelik Wiltse, 2018: 137): i) Devletler yaptıkları antlaşmaları kötü niyetten yoksun bir şekilde hazırlamalıdır. Bu antlaşmalar sonraki süreçte savaşa neden olabilecek içten pazarlıklı hesaplar üzerine inşa edilmemelidir, ii) Bütün devletlerin egemenlik hakkına saygı duyulmalıdır, iii) Düzenli orduların varlığı silahlanma yarışına neden olacağı için zaman içinde ortadan kaldırılmalıdır, iv) Devletlerin sahip olduğu borçlar haksız menfaat sağlamak için kötüye kullanılmamalıdır, v) Devletler, iç anlaşmazlıkların tamamen bir anarşi ortamına dönüşmediği durumlarda birbirlerinin iç işlerine müdahale etmemelidir, vi) Bazı hukuk kuralları savaş durumunda dahi geçerlidir. Bu yüzden devletlerin birbirlerine olan güvenine zarar verecek nitelikteki düşman devlet liderini zehirleme, suikast düzenleme, halkı devlete karşı kışkırtma gibi yöntemlere başvurmamalıdır.

Liberalizm, I. Dünya Savaşı sonrasındaki süreçte yeni bir dünya savaşının yaşanmaması ve barışın sağlanması için birtakım varsayımlarda bulunmuştur. Bu iyimser olan varsayımların temeli Avrupa aydınlanmasının düşünsel yapısına dayanmaktadır. İnsan doğasının iyi ve iş birliğine yatkın olduğu düşüncesi liberalizmin temel varsayımlarından birisini teşkil etmektedir. Liberalizm,

bireylerin arasındaki ortak çıkar ve uyumdan kaynaklanan iş birliğinin, devletler arasında da olduğunu savunmaktadır. Devletler arasındaki iş birliğinin uluslararası sistemdeki barışı garanti altına aldığını varsaymaktadır. Liberal piyasa ekonomisi ise barışın garantisi olan iş birliğinin en verimli şekilde çalışacağı ortam olarak görülmektedir. Serbest piyasa ekonomisi ile serbest ticaret, uluslararası barışın önkoşulunu oluşturmaktadır. Çünkü bu iki unsur ortak çıkarlara dayalı olan iş birliğinin kolaylaştırılmasında etkili olmaktadır (Sönmezoğlu, 2017: 385).

Ayrıca birçok liberal, hükümetin şeffaflığı için gerekli olan demokratik süreçlerin, hukukun üstünlüğünün, devlet gücünü sınırlandırmanın çok taraflı kurumlarda garanti altına alınması gerektiğini savunmaktadır. Aynı zamanda bu yöndeki uygulamaların, uluslararası iş birliğini sürdürmeyi kolaylaştırdığına inanmaktadır. Liberal görüşe göre, bir savaş durumunda devlet tek başına rasyonel bir aktörü temsil etmemektedir. Aslında devlet, bireyleri ve grupları temsil eden bir koalisyon veya çıkar topluluğudur. Bireyin özgürlüğünün önemi liberalizmin ana ilkesini oluşturmaktadır. Dış politika, bireylerin hak ve sorumluluklarını yansıtmalıdır (Notions of Security, 2007: 26). Liberalizm, barış durumunun hâkim olduğu bir dünyanın yaratılabileceğine inanmaktadır. Bundan dolayı da uluslararası aktörler arasındaki iş birliği ihtimaline iyimser bir şekilde yaklaşmaktadır. Uluslararası politikanın doğasında çatışma ve şiddet içeren olgular bulunmamaktadır. Bu yüzden de barış ve güvenlik ulaşılabilecek durumlardır. Elde edilme ihtimalleri süreç içinde gittikçe artmaktadır (Morgan, 2017: 29). Görüldüğü üzere liberallerin güvenlik anlayışı realistlerin güvenlik anlayışından farklıdır. Bireylerin amaçlarını yansıtan liberal devletler, güvenliği yalnızca askerî açıdan değil, aynı zamanda bireysel hakların korunması ve geliştirilmesi açısından da görmektedir. Liberal güvenlik kavramı, göç, çevresel bozulma ve ulus ötesi organize suç gibi konuları kapsamaktadır (Notions of Security, 2007: 27).

Tablo 5: Realist ve Liberal Güvenlik Sistemleri

Teorik temel		Realist (ittifak)	Liberal (Hukuk topluluğu)
Uluslararası sistemin yapısı		Materyalist; değişmeyen; anarşik; kendi kendine yardım (self-help)	Sosyal; dinamik; hükümet olmadan yönetim
Güvenlik kavramları	Temel Prensipler	Güç biriktirme	Entegrasyon
	Stratejiler	Askeri caydırıcılık; Müttefiklerin kontrolü	Demokratikleşme; çatışma kontrol çözümü; hukukun üstünlüğü
Kurumsal özellikler	Fonksiyonel kapsam	Sadece askeri alan	Çoklu sorun alanı
	Üyelik kriteri	Stratejik ilgi	Demokratik yönetim sistemi
	İç güç yapısı	Güç dağılımını yansıtır; büyük olasılıkla hegomanik	Simetrik; yüksek derecede karşılıklı bağımlılık
	Karar verme	Egemen güçlerin iradesi hâkim	Demokratik olarak meşrulaştırılmış
Sistemin çevre ile ilişkisi		Ayrılmış; tehdit algısı	Cazip bir model olarak hizmet eder; İşbirliğine açıktır

Kaynak: Williams, 2008: 42

2.4.3. Eleştirel Teori

Eleştirel teori kavramı sosyal bilimler alanında ilk kez Max Horkheimer'ın 1937 yılında yayımlanan "Geleneksel ve Eleştirel Teori" (Traditionelle und kritische Theorie) isimli makalesinde kullanılmıştır. Horkheimer söz konusu bu makalede eleştirel teori kavramını Marksist teori yerine kullanarak kapitalist sistemi eleştirmiştir (Wiggershaus 1995'ten aktaran; Okur ve Ongur, 2019: 328-329). Eleştirel teorisyenlerin büyük bir kısmı barış ve güvenliğin önündeki en büyük engeli kapitalizm olarak görmektedir. Onlara göre barış ve güvenlik durumu, kapitalizmin ekonomik kriz ve istikrarsızlığa yol açan çelişkilerinin üstesinden gelinmesi halinde sağlanacaktır. Diğer bir deyişle bireyler, kâr etmek için üretimde sömürülen bir araç olarak görülmemelidir. Aynı zamanda dünyada var olan kaynakların da tüketicilerin isteklerinden ziyade ihtiyaçlarını karşılamak için kullanılması yani israf edilmemesi gerekmektedir. Ancak bu şartların sağlanması halinde barış ve güvenliğe ulaşılabilecektir (Steans vd., 2010: 124).

Eleştirel teori Soğuk Savaş sonrası dönemdeki tehdit algısının değiştiğini ve çeşitlendiğini iddia etmektedir. Göç, etnik çatışmalar, küresel durgunluk, nüfus artışı, yoksulluk, çevre kirliliği, küresel ısınma doğal kaynakların kontrolsüz bir şekilde kullanılması gibi faktörlerin bir bütün olarak insanlığın gelecekteki refah ve güvenliğine yönelik tehditler oluşturacağını iddia etmektedir. Tehditlerin değişen doğası, devlet merkezli güvenlik anlayışının terk edilmesini ve bu anlayışın yerine bireyin güvenliğini ön plana alan evrensel bir bakış açısının benimsenmesini mecbur kılmaktadır (Steans vd., 2010: 125). Genel itibarıyla eleştirel teori, realizmin etkisinde gelişen klasik güvenlik anlayışının varsayımlarına itiraz etmektedir. Onlara göre güvenlik, öznel yapıya sahip bir olgudur. Bu sebepten ötürü de tek bir güvenlik anlayışına indirgenemez. Devlet güvenliğiyle sınırlandırılan klasik güvenlik anlayışı terk edilmelidir. Bu güvenlik anlayışının yerine birey ve toplum güvenliğini de dikkate alan alternatif yaklaşımlar geliştirilmelidir (Sandıklı ve Emeklier, 2012: 32).

2.4.4. Postmodernizm

Postmodernistler klasik güvenlik anlayışının Batı merkezli olduğunu ve birey güvenliğini göz ardı ettiğini iddia etmektedirler. Bu iddialarını doğrulayacak nitelikteki gelişmeler ise günümüz dünyasında mevcuttur. Örneğin uluslararası göç sorunu güvenlik gündemini meşgul eden önemli bir konudur. Yaygın bir şekilde bu konu hiyerarşik bir yaklaşımla ve aynı zamanda ben merkezli bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Bu bakış açısı, toplum güvenliğini önemsemekte ve özellikle göç alan Batı ülkelerinin güvenliğini ön plana çıkarmaktadır. Fakat göç eden kişilerin ve toplumların güvenliğini ikincil plana atmaktadır. Göç eden ya da göç etmek durumunda kalan bireylerin psikolojik ve güvenlik durumlarından bahsedilmemektedir. Postmodernistler, savaş, çatışma, güç gibi kavramların, insandan bağımsız bir şekilde düşünülerek sıradanlaştırılmasını eleştirmektedir. Bu durumu birey ve toplum güvenliği için tehdit olarak değerlendirmektedir. Göz

ardı edilen psikolojik unsurları güvenlik çalışmalarına kazandırmaya çalışmaktadır (Sandıklı ve Emeklier, 2012: 34-35).

Postmodernistler devletin varlığını devam ettirebilmesi için düşmanca bir öteki inşa etmesi gerektiğini ileri sürmektedir. İnşa edilen tehdit ya da tehlike söylemi kimliklerin oluşturulması ve sınırların korunması için önemlidir. ABD'nin sahip olduğu siyasal uyum düşmanca yarattığı ötekilerin inşasına dayanmaktadır. Soğuk Savaş Dönemi'nde ABD dış politikasında SSCB dünya güvenliğine karşı bir kırmızı tehdit olarak ötekileştirilmiştir. Postmodernist bakış açısı şiddetin anarşi koşulları nedeniyle ya da devletlerin diğer düşman devletler tarafından kendilerine yöneltilen tehditlerle karşılaştıkları için UI'ye özgü olmadığını iddia etmektedir. Aslında şiddetin düşmanca ve tehdit edici bir şekilde inşa edilerek meşru hale getirildiğini savunmaktadır (Steans vd., 2010: 146). Postmodernizm devleti uluslararası sistemin temel aktörü olarak kabul eden realizmi eleştirmektedir. Bu durumu bir gerçeklik olarak değil; oluşturulmuş bir düzen olarak tanımlamaktadır. En basit tabiriyle modernite süreci devleti yücelterek onu en üst mevkiye getirmektedir. Ama bu durum doğal, gerekli ya da zorunlu bir durum olarak görülmemelidir. Devletin sahip olduğu konum sorgulanmalıdır. Aynı zamanda bireyin ön planda olduğu alternatif yaklaşımlar oluşturulmalıdır (Demirtaş Çoşkun, 2007: 194).

2.4.5. Feminizm

Feminizm, güvenliği anlamlandırabilmek için önemli görülen konuların devlet merkezli bir dünyada rasyonel aktörlere dayalı bir bakış açısıyla sağlanamayacağını iddia etmektedir (Tickner, 2004: 46). Feminizme göre geleneksel düşünce yapısı uluslararası güvenlik konusunda devletin kendisini ve vatandaşlarını korumak amacıyla güç biriktirmesi gereken tehlikeli ve çatışma odaklı bir uluslararası ortam yaratmaktadır (Tickner, 1995: 55). Geleneksel güvenlik anlayışı çatışmayı yukarıdan aşağıya ya da yapısal bir perspektiften incelemektedir. Feministler ise çatışmayı aşağıdan yukarıya doğru mikro düzeyde olacak şekilde inceleyen bir bakış açısına sahiptir. Feministler savaşların kadınları, çocukları ya da savunmasız kategorisinde yer alan diğerlerini korumak için yapıldığı düşünce mitine meydan okumaktadır (Tickner, 2004: 44). Kadın, savaş sırasında korunan ya da savaşı erkeğin onu koruması vasıtasıyla dolaylı bir şekilde yaşayan pasif bir aktör değildir. Aksine kadın, savaşı doğrudan yaşamakta ve suistimal edilmektedir. Bu şekilde de karar süreçlerinde ve savaşla ilgili konularda pasif bir konuma düşürülmektedir. Savaşın kendisi de maskülen düşünce yapısı ile toplumsal anlamda cinsiyetleştirildiği için maskülenite savaşılabirliği gösteren militarizasyonu ifade etmektedir. Buna karşılık feminenlik ise pasif anlamdaki bir korunaksızlık anlamı taşımaktadır. Maskülenlik bu düşünce yapısı sayesinde feminenlik üzerinde üstünlük kurmaktadır. Böylelikle de kendisine süreklilik kazandıran toplumsal ve düşünsel bir zemin yaratmaktadır (Goldstein 2012'den aktaran; Eken, 2019: 499; Tickner, 2004: 45). Feminizm, cinsiyet eşitsizliğinin militarizme, yapısal şiddete ve doğaya karşı şiddete sebep olan yönlerini aydınlatmaya çalışmaktadır. Bu şekilde farklılık göstermekte olan güvensizlik

biçimleri arasındaki ilişkileri anlamamızı kolaylaştırmaktadır. Geleneksel güvenlik anlayışının güvenlik sağlayıcıları olarak gördüğü devlet ve ulusal güvenlik politika yapıcıları dışında kalan yapılara ve bireylere de odaklanılması gerektiğini söylemektedir (Tickner, 1995: 54).

Feministler güvenlik çalışmalarına bir yenilik olarak savaş zamanı gerçekleştirilen tecavüz ve askeri fuhuş gibi konuları getirmiştir. Güvenlik sağlayıcı konumunda olan devletin rolünü sorgulamaktadır. Savaşların çoğunda devletlerin doğrudan şiddet yoluyla ya da savaş ve refah arasında yapılan ödünleşmeler vasıtasıyla kendi vatandaşlarını tehdit ettiğini öne sürmektedir. Kimlik ve sosyal ilişkilere odaklanan feminizm etnik savaşlara yeni bir bakış açısı getirmiştir. Örneğin Eski Yugoslavya ve Ruanda'daki savaş tecavüzleri bu durumun bir savaş stratejisi olarak kullanıldığını göstermektedir. Ayrıca yaşananların yalnızca kadınları korkutmadığı; erkeklerin de kadınlarını koruyamadıkları için maskülenliklerinin aşağılanmasına neden olduğu gerçeğini ortaya çıkarmaktadır (Tickner, 2004: 45).

Blanchard (2003: 1290)' a göre Feminist teori en az dört açıdan güvenlik alanına yenilik katmıştır: i) İlk olarak, feministler kadınların uluslararası güvenlik politikalarına dahil edilmemelerini ve karar alma mercilerinden dışlanmalarını sorgulamaktadır. Bununla birlikte cinsiyet ve güç arasındaki ilişkiyi değiştirmeye çalışmaktadır, ii) İkinci olarak, kadınların savaş ve barış zamanlarında devlet tarafından ne ölçüde korunduğunu ve güvence altına alındığını sorgulamaktadır, iii) Üçüncü olarak, kadınların barış yapıcıları olduğu yönündeki tek boyutlu söyleme karşı çıkmaktadır. Kadınların savaşa verdikleri destek ve katılımlarını da göz önünde bulundurarak bu söylemin dengelenmesi gerektiğini savunmaktadır, iv) Son olarak, cinsiyete dayalı güvenlik çalışmalarını yalnızca kadınlar temelinde ele aldıkları varsayımını sorgulamaktadır. Erkeklerle ilişkili kavramları da analizlerine dahil etmeye çalışmaktadır.

Kısacası feminist güvenlik anlayışı realizmin reddi, stratejik söylemin soyut yapısının sorgulanması, kadınların günlük hayatlarındaki deneyimleriyle güvenlik arasındaki ilişkinin farkındalığına odaklanmaktadır. Aynı zamanda yapısal şiddetin normatif ve dönüştürücü bir bakış açısıyla birleştirilmesi, mevcut devlet anlayışının eleştirisi üzerinde de durulmaktadır.

2.4.6. Sosyal İnşacılık (Konstrüktivizm)

Sosyal İnşacılık kavramı Uİ disiplininde ilk kez Nicholas Onuf tarafından “Dünya Bizim Yaptığımız Dünya” (World of Our Making) isimli çalışmasında kullanılmıştır. Ancak, günümüzde inşacı yaklaşımın en ünlü teorisyeni Alexander Wendt olarak kabul edilmektedir. Wendt'in “*anarşi devletler ondan ne anlıyorsa odur*” sözü anarşi durumunun devletler tarafından yaratıldığını ifade etmektedir. Bu görüşe göre devletlerin davranışları uluslararası sistemin yapısından ziyade onların anarşiye yükledikleri anlam ve bakış açıları tarafından şekillenmektedir. Devletlerin bir kısmı anarşiyi tehlikeli ve çatışma olasılığını artıracı bir durum olarak görmektedir. Buna

karşılık diğer bir kısmı ise özgürlük ve fırsatlar sunan olumlu bir durum olarak görmektedir (Heywood, 2013: 105; Rumelili, 2018: 152). Aktör ve yapıların birbirlerini karşılıklı olarak oluşturması Alexander Wendt'in şu sözüyle somutlaşmaktadır: *“Eğer biz bir anarşi dünyasında yaşıyorsak bu bizim böyle bir dünya olduğuna inanmamızdan kaynaklanmaktadır ve davranışlarımız da bu algı tarafından şekillenmektedir”* (Agius, 2017: 89). Sosyal İnşacılığa göre toplumsal ve siyasal gerçeklikler kendi anlayışımız tarafından şekillenmektedir. Sosyal dünya, bizden bağımsız bir şekilde somut nesnelere tarafından yaratılan ve dönüşen bir dış dünya anlamı taşımamaktadır. Esas itibarıyla insanlar, içinde yaşadıkları dünyayı inşa etmekte ve bu kurgular ışığında hareket etmektedirler (Heywood, 2013: 104).

Sosyal İnşacılık, güvenlik kavramını insanların aralarında kurdukları etkileşimin bir sonucu olarak kendi bakış açılarıyla geliştirdikleri “ben”, “öteki” ya da “dost”, “düşman” algısıyla tanımlanan bir olgu olarak kabul etmektedir. Bununla birlikte güvenlik sorunları ve politikalarının sadece askeri ve maddi unsurlardan kaynaklanmadığını; en belirleyici kriterin düşünsel faktörler olduğunu söylemektedir (Kardaş, 2007'den aktaran: Karabulut, 2015: 87-88). Sosyal İnşacılık güvenliği analiz etmeye çalışırken, maddi faktörlerle birlikte düşünsel faktörlerin de dünyayı ve ona yüklediğimiz anlamları inşa ettiğini ileri sürmektedir. Aynı zamanda düşüncelerin, kimliklerin ve uluslararası sistemdeki karşılıklı olan ilişkilerin de önemine dikkat çekmektedir. Kimlikler, devletlerin çıkarlarını anlamak için bir kılavuz görevi görmektedir. Çıkarlar ise devletlerin ne tür amaçlar gerçekleştirmeye çalıştığını ya da nasıl hareket edeceğini anlamada bizlere yardımcı olmaktadır (Agius, 2017: 87).

Sosyal İnşacılıkta, devletler kendilerine has kimlikleri olan sosyal aktörler olarak görülmektedir. Devletlerin kimlikleri sabit olmamakla birlikte egemen oldukları halkın dinine, etnisitesine indirgenmemektedir. Bu kimlikler, ulusal düzeyde ve devletler arasındaki ortak anlayışlar tarafından inşa edilmektedir. Örneğin, devletlerin büyük çoğunluğu demokratik devlet kimliğine sahip olduklarını ileri sürmek istemektedir. Fakat bu durum, diğer devletler tarafından söz konusu devletlerin demokratik olarak tanımlanmasıyla gerçekleşebilmektedir. Sosyal İnşacılıkta, kimlik devletlerin çıkarlarını, tercihlerini ve tehdit algılarını yansıtmaları açısından önemli bir yere sahiptir. Aynı zamanda kimlikler, devletlerin tehditlere karşı olan bakış açılarını da şekillendirmektedir. Bu varsayım şu örnek ile somutlaştırılabilir: ABD için İngiltere'nin nükleer güce sahip olması bu devletin barışçıl, demokratik ve uluslararası normlara riayet eden bir kimliğe sahip olması açısından tehdit olarak görülmemektedir. Fakat İran ve Kuzey Kore gibi devletlerin nükleer kapasiteleri bu devletlerin otoriter ve saldırgan kimliklere sahip olmalarından ötürü ABD tarafından tehdit olarak görülmektedir. İnşacılara göre bu durum devletler arasında hâkim olan ortak anlayış olduğu için sosyal gerçeklik olarak kabul edilmektedir. Fakat kesin bir şekilde doğru olduğu savunulmamaktadır (Rumelili, 2018: 159-160).

2.5. Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi

2.5.1. Kopenhag Okulu'nun Ortaya Çıkışı

Kopenhag Okulu'nun temeli 1985 yılında Kopenhag Üniversitesi'nin bünyesinde kurulan "Barış ve Çatışma Araştırma Merkezi" (Centre for Peace and Conflict Research) ile atılmıştır. Kopenhag Okulu'na bu ismi veren kişi Bill McSweeney'dir. Okul, ilk çalışma projesini "Avrupa Güvenliğinin Askeri Olmayan Boyutları" (Non-military Aspects of European Security) başlığı altında geliştirmiştir. Kopenhag Okulu'nun düşünsel kökenini kuruluşundan itibaren Ole Wæver ve 1988 yılı itibariyle proje direktörlüğünü yapan Barry Buzan şekillendirmiştir. Buzan ve Wæver, güvenlik çalışmaları için genişleyen bir güvenlik gündeminin önemi ve sonuçları üzerinde yoğunlaşmışlardır. Bunun bir sonucu olarak ise Kopenhag Okulu ile bütünleşen "güvenlikleştirme", "sektörel analiz" ve "bölgesel güvenlik kompleksleri" olmak üzere toplamda 3 ana yaklaşımı geliştirmişlerdir (Huysmans, 1998: 479).

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte bazı akademisyenler güvenlik çalışmalarının kapsamının askeri konuların ötesinde devlet dışı aktörleri de kapsayacak şekilde genişletilmesi gerektiğini savunmuştur. Fakat buna karşılık bir takım akademisyen grubu da geleneksel bakış açısının korunması gerektiğini iddia etmiştir. Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme yaklaşımı ise bu iki farklı bakış açısından bağımsız bir şekilde üçüncü bir seçenek olarak ortaya çıkmıştır. Kopenhag Okulu bu tartışma içinde bir taraftan güvenlik çalışmalarının askeri sorunlara odaklı ve devlet merkezli bakış açısının bir kenara bırakılarak genişletilmesi gerektiğini savunanların tarafında yer almıştır. Diğer taraftan ise kendisini her şeyin güvenlik sorunu olarak kabul edilmesini reddeden geleneksel bakış açısına sahip olanların tarafında konumlandırarak güvenlik kavramının anlamını kaybetmesine dair kaygıları gidermiştir (Akgül Açıkmeşe, 2018: 250).

Özetlemek gerekirse Kopenhag Okulu, güvenlikleştirme yaklaşımı ışığında araştırmalarının güvenlik çalışmalarının devlet merkezli ve askeri meselelere odaklanan dar gündemin ötesine nasıl taşınacağı konusunda sürdürmüştür. Fakat güvenlik kavramının bireylerin, sosyal grupların, ulusların ve insanlığın varlığı, refahı veya gelişimi için her türlü tehditle uğraşan kapsamlı, şişirilmiş bir kavrama dönüşebilme ihtimalinden de kaçınmıştır (Huysmans, 1998: 482).

2.5.2. Güvenlikleştirme Teorisi ve Temel Kavramlar

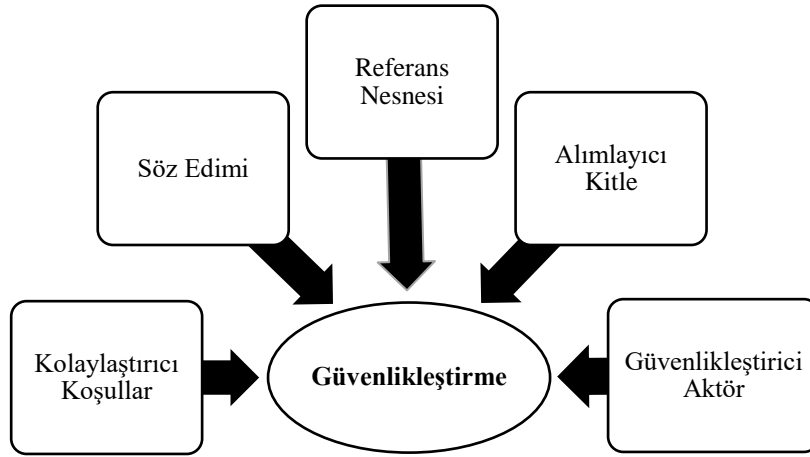
Güvenlik kavramını tanımlama hususundaki zorluklar Ole Wæver tarafından da kabul edilmiştir. Wæver'a göre, kendi içlerinde meydana gelen güvenlik sorunları bulunmamaktadır. Sadece güvenlikleştirici aktör olarak nitelendirilen bazı aktörlerin konuşma eylemleri aracılığıyla inşa edilen sorunlar söz konusudur. Güvenlikleştirici aktör, öncelikle belirli bir konuyu bir güvenlik sorunu olarak çerçevelemektedir. Sonrasında ise bu sorunu güvenlik alanına taşımaktadır. Söz

konusu sorunu engellemek için olağanüstü yöntemler kullanma konusunda özel bir hak iddia etmektedir. Burada önemli olan husus güvenlikleştirici aktör tarafından acil müdahale gerektiren bir varoluşsal tehdidin belirlenmesidir. Bununla birlikte bu sorunu bir alımlayıcı kitleye kabul ettirebilmektir (Buzan vd., 1998: 27). Dolayısıyla güvenlikleştirme, siyasetteki varoluşsal meselelerin onları siyasetin üstüne çıkarmak için sahnelenmesi olarak tanımlanabilir.

Güvenlikleştirme teorisi, ilk kez Ole Wæver tarafından 1995 yılında “Güvenlikleştirme ve Güvenlikdışılaştırma” (Securitization and Desecuritization) adlı eserde ortaya atılmıştır. Ancak tarihsel süreç içerisinde Kopenhag Okulu mensuplarının geliştirdikleri sektörel güvenlik ve bölgesel güvenlik kompleksi teorileri gibi çalışmalara da temel olan popüler bir teori haline gelmiştir (Baysal ve Lülecı, 2011: 63). Güvenlikleştirme teorisi güvenlik kavramını inşacı yaklaşımının bakış açısıyla özneler arası bir olgu olarak kavramsallaştırmaktadır. Başka bir deyişle bir sorun sahip olduğu belli özellikler sebebiyle değil, güvenlik sorunu olarak görüldüğü, lanse edildiği ve anlamlandırıldığı için güvenlik sorunu haline getirilmektedir. Yaşamsal tehdit oluşturan meseleler özü itibarıyla sübjektiflik taşımaktadır. Tehdit algısı ise güvenliğe tehdit oluşturan şey üzerindeki hem ortak anlayışa hem de ortak kabule dayanmaktadır (Rumelili ve Karadağ, 2017: 73).

Güvenlikleştirme teorisi, belirli bir kamusal sorunun bir güvenlik sorunu haline nasıl dönüştüğünün anlaşılması hususunda yol gösterici olmaktadır. Herhangi bir kamusal sorun, siyasal alanın dışındayken siyasal alana dahil olabilmektedir. Siyasal alana giren sorun ardından güvenlik alanına dahil olarak/güvenleştirilerek geniş bir yelpaze içinde yer alabilmektedir. Siyasal alanın dışında olan sorun devletin ilgi alanına girmemektedir. Aynı zamanda herhangi bir şekilde kamusal tartışmaların ve kararların konusu içinde de yer almamaktadır. Siyasal alanın dışında olan bir sorunun siyasal alana dahil olması sorunun siyasallaşarak kamu politikasının bir parçası haline gelmesiyle mümkün olmaktadır. Ayrıca, hükümetin bu sorunla ilgili belirli kararlar alması ve gerekli kaynak aktarımını yaptıktan sonra toplumu da ilgilendiren bir boyut kazanmasıyla gerçekleşmektedir. Sorunun güvenlik alanına girmesi yani güvenleştirilmesi ise alımlayıcı kitleye söz konusu sorunun acil ve olağanüstü önlemlerin alınmasını gerekli kılacak varoluşsal bir tehdit olarak sunulmasıyla gerçekleşmektedir (Buzan vd., 1998: 23-24; Miş, 2011: 348). Diğer bir deyişle güvenlikleştirme, siyasallaştırma sürecinin aşırı bir ucuna karşılık gelmektedir. Çünkü normal bir konu önce kamu politikasına dâhil edilerek siyasallaştırılmaktadır. Sonrasında ise varoluşsal bir tehdit unsuru olarak sunularak güvenleştirilmektedir (Çetinkaya 2012-2013: 256).

Şekil 3: Güvenlikleştirme Teorisi ve Temel Kavramlar

Kaynak: Buzan vd., 1998: 23-45

Güvenlikleştirme teorisini anlayabilmek için öncelikle Şekil: 3'te de gösterildiği üzere bu teoriyle bağlantılı olan temel kavramları: “güvenlikleştirici aktör”, “referans nesnesi”, “alımlayıcı kitle”, “söz edimi” ve “kolaylaştırıcı koşullar”ın ne anlama geldiğini incelemek gerekmektedir.

Güvenlikleştirici aktör (Securitizing actor): Kopenhag Okulu, güvenlikleştirici aktörü bir referans nesnesinin varlığına yönelik varoluşsal bir tehdit olduğu söyleminde bulunan ve sorunları güvenlikleştiren birim olarak tanımlamaktadır. Alımlayıcı kitle üzerinde etkisi olan güvenlikleştirici aktör, aynı zamanda bir konuyu güvenlikleştirme kapasitesi bulunan önemli bir siyasi özne konumundadır (Buzan vd., 1998: 40). Güvenlikleştirici aktör, sahip olduğu siyasi otorite ile bir meseleyi güvenlik alanına taşımaktadır. Aynı zamanda alımlayıcı kitleden günlük siyasi süreçlerde uygulanması mümkün olmayacak olağanüstü uygulamaları kullanma hakkını talep edebilmektedir. Güvenlikleştirici aktörler kategorisinde siyasi liderler, hükümetler, bürokrasi, lobi ve baskı grupları yer almaktadır (Buzan vd., 1998: 36, 40). Güvenlikleştirme eyleminin gerçekleştirilmesi aşamasında hükümetler ve siyasi elitler, hedef kitleleri etkileme ve olağanüstü önlemlerin uygulamaya sokulması hususlarında diğer güvenlikleştirici aktörlere kıyasla daha avantajlı bir konuma sahip olmaktadır (Collins 2005).

Referans nesnesi (Referent object): Referans nesnelere varoluşsal olarak tehdit altında görülen ve hayatta kalmak için meşru bir hak iddiasına sahip olan şeyleri temsil etmektedir (Buzan vd., 1998: 36). Referans nesnelere hem bireyler hem de gruplar (mülteciler, insan hakları ihlali mağdurları vb.) olabilmektedir. Aynı zamanda meşru var olma iddiasında bulunabilen ve varlıkları görünüşte tehdit edilebilen mesele alanları (ulusal egemenlik, çevre, ekonomi vb.) da olabilmektedir (Emmers, 2017: 134).

Alımlayıcı kitle (Audience): Alımlayıcı kitle güvenlikleştirici aktörün varoluşsal tehdit olarak sunduğu güvenlik sorununu kabul ettirmeye çalıştığı topluluktur. Kopenhag Okulu'nun alımlayıcı kitle üzerindeki görüşleri kesinlik taşımamaktadır. Wæver, alımlayıcı kitlenin her zaman için halk veya insanlardan oluşmak zorunda olmadığını söylemektedir (Wæver, 2003: 26). Alımlayıcı kitle ülkelerin yönetim sistemlerine göre farklılık göstermektedir. Eğer güvenlikleştirme hareketi demokratik olmayan sistemlere mensup ülkelerde gerçekleştiriliyorsa alımlayıcı kitle güç elitleri ile sınırlandırılmaktadır. Fakat demokratik ülkelerde alımlayıcı kitle halk adına karar veren parlamento olmaktadır. Otoriter sistemlerde ise alımlayıcı kitle daha özele indirgenmiş diktatör, cunta ya da kriz komitesi olabilmektedir (Gromes ve Bonocker, 2007: 7).

Konuşma eylemi/Söz edimi (Speech act): Güvenlikleştirme teorisinin temelini söz edimi kuramı oluşturmaktadır (Buzan vd., 1998: 25). Kopenhag Okulu'nun konuşma eylemi yaklaşımını geliştirmesinde Austin'in söz edimi kuramı etkili olmuştur. Austin, dilin işlevini meselelerin doğru ya da yanlış betimlenmesiyle sınırlandırmanın yanlış olduğunu dile getirmektedir. Bu şekildeki bir tutumun dilin bir eylemin hayata geçirilmesindeki gücünü görmezden gelmek anlamına geldiğini düşünmektedir. Bu yüzden de dili edimsel bir yapı olarak görmekte, bir şeyi söylemenin o şeyin yapılması anlamına geldiğini savunmaktadır (Rumelili ve Karadağ, 2017: 73). İki aşamadan oluşan güvenlikleştirme sürecinde söz edimi çok önemli bir yere sahiptir. Konuşma eylemi, belli bir meselenin güvenliğe karşı oluşturduğu yaşamsal tehdidin söylemsel temsili olarak tanımlanmaktadır. Kopenhag Okulu'na göre güvenlikleştirme sürecinin başlangıç noktasını konuşma eylemi oluşturmaktadır. Konuşma eylemi vasıtasıyla bir mesele gerçek anlamda yaşamsal bir tehdit oluşturup oluşturmadığına bakılmaksızın bir güvenlik sorununa dönüştürülebilmektedir (Emmers, 2017: 137).

Kolaylaştırıcı koşullar (Facilitating conditions): Kolaylaştırıcı koşullar iç ve dış koşullar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İç koşullar güvenlik grameri olarak adlandırılmaktadır. Güvenlikleştirici aktör, alımlayıcı kitleyi söz edimiyle daha kolay ikna edebilmek için meselenin varoluşsal bir tehdit oluşturduğunu, olağanüstü önlemlerin alınmasından başka bir çıkış yolunun olmadığı şeklindeki dramatik bir dil ile destekleyen ifadeler kullanmaktadır. Dış koşullar ise söz ediminde bulunan güvenlikleştirici aktörün sosyal konumu ve tehdide yönelik tarihsel koşullardan oluşmaktadır. Aktörün sosyal konumu, söz ediminin hedef kitle tarafından benimsenmesinde etkili olabilecek otoriteye sahip olmasını ifade etmektedir. Tehditle bağlantılı olan tarihsel koşullar ise objektif olarak var olduğu kabul edilen gerçek bir tehdit olması açısından söz ediminin başarılı olmasına katkı sunabilmektedir. Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi'nin başarıya ulaşmasında söz ediminin kolaylaştırıcı koşullar tarafından desteklenmesi gerektiğini düşünmektedir (Buzan vd.,1998: 32-33).

2.5.3. İki Aşamalı Güvenlikleştirme Süreci

Kopenhag Okulu, bir meselenin nasıl ve ne zaman güvenliğe yönelik yaşamsal bir tehdit olarak görüldüğünü ve eyleme geçildiğini anlatmak için 2 aşamalı güvenlikleştirme süreci ortaya koymaktadır. Güvenlikleştirme sürecinin ilk aşaması güvenlikleştirici aktör tarafından belli meselelerin, kişilerin ya da varlıkların referans nesnelere yaşamsal tehdit olarak sunulmasıyla başlamaktadır. İlk güvenlikleştirme aşaması, devletin yanı sıra sendikalar ve halk hareketleri gibi devlet dışı aktörler tarafından da gerçekleştirilebilmektedir. Devlet dışı aktörler güvenlikleştirme modelinde önemli oyuncular olarak görülmektedir. Fakat güvenlikleştirme eylemi genellikle imtiyazlı konumlarını fırsata çevirebilen devlet veya onun elitleri olan güvenlikleştirici aktörün gücü ve etkisine dayanmaktadır. Bu ilk adımın bir güvenlikleştirme eylemine dönüşmesi ya da dönüşmemesi ise güvenlikleştirici aktörün söz edimini başarılı bir şekilde kullanmasına ve kitleleri etkileyebilme becerisine bağlıdır (Emmers, 2017: 133-134).

Güvenlikleştirme sürecinin ikinci aşamasında güvenlikleştirici aktör referans nesnesinin varlığına yönelik tehdit olduğu yönündeki söylemini kolaylaştırıcı koşullar vasıtasıyla alımlayıcı kitleye bir güvenlik sorunu olarak kabul ettirmeye çalışmaktadır. Eğer alımlayıcı kitle, söz konusu meseleyi bir güvenlik sorunu olarak kabul eder ve bu tehdidin bir an evvel bertaraf edilmesi için olağanüstü önlemlerin uygulanmasını kabul ederse, güvenlikleştirme başarılı bir şekilde gerçekleşmektedir. Fakat alımlayıcı kitlenin varlığa yönelik tehdit olarak inşa edilen söz edimine ikna olmaması ve olağanüstü önlemlerin alınmasına rıza göstermemesi durumunda güvenlikleştirme değil güvenlikleştirme adımı gerçekleşmektedir. Ayrıca söz konusu mesele bir güvenlik sorunu olarak nitelendirilememektedir (Akgül Açıkmeşe, 2018: 252; Buzan vd., 1998: 24-25; Emmers, 2017: 134).

Sonuç itibarıyla güvenlikleştirme süreci bir güvenlikleştirici aktörün öncelikle güvenlik dilini kullanarak referans nesnesinin varlığına yönelik yaşamsal bir tehdidin var olduğuna yönelik bir söz ediminde bulunmasıyla başlamaktadır. Güvenlikleştirici aktör söz ediminin alımlayıcı kitle tarafından bir güvenlik sorunu olarak kabul edilmesi için kolaylaştırıcı koşulların yardımıyla acil önlemlerin benimsenmesini talep etmektedir. Bu aşamada önemli olan husus güvenlikleştirici aktörün söylemini alımlayıcı kitleyi ikna edecek şekilde kullanmasıdır. Alımlayıcı kitle, söz konusu sorunu referans nesnesinin varlığına yönelik bir tehdit olarak kabul etmek durumundadır. Görüldüğü üzere güvenlikleştirme eylemi siyasi bir karar ve bu kararın etrafında şekillenen siyasi ve sosyal eylemlerden kaynaklanan sonuçları kapsamaktadır. Normal siyasi süreçler sadece başarılı güvenlikleştirme eylemlerinde tehdiye karşı koyma aşamasında yetersiz görülmektedir. Kopenhag Okulu güvenlikleştirme eyleminin başarısını hedef kitlenin söz konusu söylemi kabul etmesine dayandırmaktadır (Emmers, 2017: 136). Başarılı bir güvenlikleştirmenin kaderini güvenlikleştiren aktör değil, alımlayıcı kitlenin söz edimini kabul etmesi belirlemektedir. Alımlayıcı kitlenin ikna edilmesiyle birlikte, güvenliğe tehdit oluşturan sorunun aciliyetle ortadan kaldırılması gerektiğine

inanılmaktadır. Aynı zamanda alımlayıcı kitle tarafından alınacak olağanüstü önlemler kabul edilmektedir. Bu sayede de olağan siyaset mekanizmalarının dışına çıkılabilmektedir (Booth, 2012: 207).

2.5.4. Toplumsal Güvenlik Sektöründe Güvenikleştirme

Toplumsal güvenlik sektörü güvenikleştirme teorisinin kimlik alanına uygulanmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu açıdan toplumsal güvenlik, kimliğin güvenliği ile yakından ilişkilidir. Kimlik kavramı güvenlik çalışmaları alanına ilk kez 1998 yılında Buzan, Wæver ve De Wilde'in birlikte kaleme aldıkları "Güvenlik: Yeni Bir Analitik Çerçeve" (Security: A New Framework for Analysis) isimli kitap ile sokulmuştur. Bu kitapta güvenliğin kimlik ile olan bağlantısı toplumsal güvenlik sektörü kapsamında ele alınmıştır. Ayrıca meselelerin çözümünde kimlik, ayırt edici bir rol üstlenmiştir (Buzan vd., 1998: 119-140).

Toplumsal güvenlik sektörünün merkez kavramını kimlik teşkil etmektedir. Herhangi bir topluluğun bir gelişmeyi ya da bir durumu kendi varlığına yöneltmiş bir tehdit unsuru olarak tanımlanmasıyla birlikte toplumsal güvensizlik oluşmaktadır. Toplumsal güvenlik kavramının tanımı uluslar göz önüne alınarak yapılamamaktadır. Bu kavram devletten bağımsız bir şekilde kendi kendini yeniden üretebilen ve devamlılığını sağlayabilen büyük kimlik grupları olarak tanımlanabilmektedir. Bu grupların kapsamına nelerin girdiği hususu ise zaman ve mekâna göre değişim göstermektedir. Günümüzde Avrupa temelinde bu gruplar yaygınlıkla ulusal özellik taşımaktadır. Fakat diğer bölgelerde dini ya da ırksal gruplar söz konusu olabilmektedir. Bu açılardan toplumsal güvenlik kavramı kimlik güvenliği anlamına gelmektedir (Wæver, 2008:155).

Toplumsal güvenlik sektörünün güvenlik çalışmaları içinde yükselişe geçmesinin nedeni kimliğe, kültüre ve inşacı yaklaşıma olan yöneliştir. Aynı zamanda Soğuk Savaş sonrası dönemde etnik çatışmaların yoğunlaşmasıyla birlikte bu çatışmaları analiz edebilecek kategorilerin güvenlik çalışmalarında yer almaması da etkili olmuştur. Özellikle Eski Yugoslavya'da meydana gelen etnik temelli çatışmaların eski Sovyet coğrafyasına sıçrayabilme ihtimaline dayanan korku bu kavramın Kopenhag Okulu tarafından geliştirilmesine ve analiz edilmesine neden olmuştur (Wæver, 2015: 262). Kopenhag Okulu'nun bakış açısına göre toplumsal güvenlik, hem güvenliğin beş sektöründen birisini oluşturmaktadır hem de güvenikleştirme teorisi kapsamında varlığı tehdit altında olan referans nesnesini temsil etmektedir. Örneğin, göçmenlerin toplumsal barışa tehdit olarak gösterildiği söz ediminde referans nesnesi toplum olarak sunulmaktadır. Göçün güvenlik ile olan ilişkisi göz önüne alındığında güvenikleştirme adımı devletten ziyade toplum referans nesnesi olarak kabul edilmektedir. Bu şekilde toplumsal güvenlik, bir güvenlik konusu olarak inşa edilmektedir (Rumelili ve Karadağ, 2017: 76).

Güvenlikleştirme süreci ulusal kimliğin referans nesne olarak sunulmasıyla başlamaktadır. Ulusal kimliğin güvenlikleştirilmesi için ise öncelikle bir tehdide ihtiyaç duyulmaktadır (Çiçekçi, 2012: 78-79). Toplumsal güvenlik gündemi, farklı dönemlerde ve bölgelerde farklı aktörler tarafından belirlenmektedir. Weaver (2015: 264)'a göre toplumsal güvenliğe tehdit olarak görülen en yaygın konular dört başlık altında özetlenmektedir:

1. Göç: Kimlik üzerinden inşa edilen güvenlikleştirme eyleminde genellikle tehdit, söz konusu ulusun almış olduğu göç olarak gösterilmektedir. X halkının, Y halkı tarafından istila edildiği veya Y halkı yüzünden homojen yapıdaki toplumsal değerlerini kaybettiği iddia edilmektedir. Aynı zamanda X topluluğunun nüfusunun büyük bir kısmının “öteki” olarak nitelendirilen diğerleri tarafından oluşması X kimliğinde değişimlere sebep olarak gösterilmektedir. Bu durumun farklılıklar yaratacağı ve bu yüzden de artık eski varlığını sürdüremeyeceği şeklinde sunularak güvenlikleştirme süreci tamamlanmaya çalışılmaktadır.
2. Yatay rekabet: X halkı ülkede yaşamaya devam etmesine rağmen, komşu kültür olan Y'nin öne çıkan kültürel ve dilsel etkileri nedeniyle X halkının yaşam şekilleri değişime uğrayacaktır.
3. Dikey rekabet: İnsanlar kendilerini belirli bir süre sonra X olarak görmeyi bırakacaktır. Bunun sebebi ise ya bir entegrasyon projesi (Yugoslavya, AB) ya da ayrılıkçı bölgeselci bir projenin (Katalon, Kürt) varlığına dayanmaktadır. Bu projeler insanları daha geniş ya da daha dar kimliklere doğru çekmektedir.
4. Doğal afet, savaş, veba, açlık veya soykırım politikaları sebebiyle nüfusun azalması olası bir dördüncü konuyu teşkil etmektedir.

Huysmans (2006: 51)'a göre ise göçün güvenlikleştirilmesi varoluşsal olarak birbiriyle ilişkili olan iki süreç şeklinde gerçekleşmektedir: i) İlk olarak, göç bir siyasi birimin bağımsız kimliğini ve işlevsel özerkliğini varoluşsal olarak tehlikeye atan olaylara ve gelişmelere dönüştürülmektedir, ii) İkinci olarak, güvenlikleştirme sürecinde göçün özerk bir siyasi bütünlük olan toplumu tehlikeye sürüklediği iddia edilmektedir. Göçün güvenlikleştirilmesi bu şekilde siyasi bir güvensizlik topluluğu yaratmaktadır. Özetle toplumsal güvenlik kavramı toplumun bekasına yönelik bir tehdit algısıyla ortaya çıkmaktadır. Toplumun biz kimliğini ve bu kimliğin devamlılığını tehdit ettiği düşünülen meseleler özellikle de göç meselesi güvenlikleştirmenin kapsamına dahil edilmektedir. Biz kimliğini tehlikeye atacak bir mesele, güvenlikleştirici aktörün bunu bir güvenlik tehdidi olarak sunmasına zemin hazırlamaktadır (Buzan vd., 1998: 119, 120).

2.5.5. Güvenlik-dışlaştırma (Desecuritization)

Güvenlik-dışlaştırma acil bir güvenlik tehdidi haline getirilerek güvenlikleştirilen bir konunun acil durum modundan çıkartılarak kamusal alanın normal pazarlık süreçlerine kayması

olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, aynı zamanda güvenikleştirilenlerden siyasallaştırılanlara doğru ters bir hareket anlamına da gelmektedir (Collective, 2006: 455). Güvenikleştirme ve güvenlik-dışlaştırma kavramlarını Wæver 1995 yılında yazdığı “Güvenikleştirme ve Güvenlikdışlaştırma” (Securitization and Desecuritization) isimli makalesinde bir araya getirmiştir. Bu gerçeklikten hareketle güvenikleştirmenin onun zıt kavramı olan güvenlik-dışlaştırma ile birlikte oluşturulduğu sonucuna varılabilmektedir (Hansen, 2012: 530). Güvenikleştirme, olağanüstü önlemlerin alınmasını meşru hale getirmektedir. Normal siyasi süreç içinde gerçekleştirilen müzakere yapma, tartışma gibi zaman alan ve yavaş ilerleyen uygulamaları ortadan kaldırmaktadır. Yani bir anlamda karar alma sürecine hız katmaktadır. Ayrıca müzakere yapmayı, farklı görüşlerin beyan edilmesini ve muhalefetin varlığını değersizleştirme adımı olarak nitelendirmektedir. Güvenlik-dışlaştırma ise bu sürecin tam tersini içermektedir. Meseleler normal siyasetin demokratik sınırları dahilinde değerlendirilmektedir. Diğer bir deyişle meseleler olağanüstü uygulamaların alanına girmeden daha çok siyaset daha az güvenlik ile bağlantılı olacak şekilde ele alınmaktadır (Hisarlıoğlu, 2019: 5; Rumelili ve Karadağ, 2017: 81). Böylelikle Güvenlik-dışlaştırma, insanların ortak bir dünya inşa etmek için tartışabilecekleri ve harekete geçebilecekleri gerçek bir kamusal alan yaratmaktadır (Hansen, 2012: 531). Ancak güvenlik-dışlaştırma, iktidar sahibinin gerçek güvensizliklerin önemini azaltmaya yönelik bir aracı şeklinde de kullanılabilir. Örneğin, ırkçılık meselesi güvenlik-dışlaştırıldığında kurumsallaşmış ırkçılığın gündelik siyaseti büyüyebilmektedir. Bu tarz güvenlik-dışlaştırmalar iktidar sahiplerinin işine yaramaktadır. Aynı zamanda mağdur olanların olağanüstü halini iktidar sahibinin olağan siyaseti haline dönüştürebilmektedir (Booth, 2012: 208).

Güvenlik-dışlaştırmada amaç bir meselenin güvenlik sorunu ve güvenlik söylemi olmaktan çıkarılmasıdır. Kopenhag Okulu’na göre Güvenlik-dışlaştırma 3 şekilde gerçekleşmektedir: i) İlk olarak konuyu güvenlik söylemine dahil etmemek, ii) Konu güvenikleştirilmişse konuyu güvenlik paradoksu haline dönüştürmemek, iii) Sorunu olağan siyaset konusu haline geri getirmek için söylemi değiştirerek konuyu güvenlik sorunu olmaktan çıkarmak (Wæver 1998’den aktaran Balamir Çoşkun, 2014: 186). Kopenhag Okulu, Güvenlik-dışlaştırma üzerinde derinlemesine bir çalışma yapmamıştır. Bundan dolayı Güvenlik-dışlaştırma en çok tartışma yaratan kavramlarından birisi olma özelliğini taşımaktadır. Tartışma, meselelerin güvenikleştirilerek mi yoksa güvenlik-dışlaştıırılarak mı ele alınması gerektiği konusunda yoğunlaşmaktadır. Güvenikleştirmeye negatif bir anlam yükleyen Okul güvenliğin devletin bekasını ilgilendiren konularla sınırlı tutulmasını istemektedir. Geriye kalan meselelerin ise güvenlik-dışlaştıırılarak normal siyasi sınırlar içinde müzakere yoluyla çözülmesi gerektiğini savunmaktadır. Çünkü güvenlik kavramının çerçevesini genişletmek güvenlik sarmalını farklı konulara çözüm bulma konusunda zorlaştırmaktadır. Diğer yandan ise çoğu meselenin çözümünde şiddet odaklı yöntemlere başvurulma olasılığını artırmaktadır. Bu sebepten ötürü güvenlik alanı mümkün olduğu ölçüde asgari düzeyde tutulmalıdır. Bu açıdan bakıldığında Kopenhag Okulu’nun güvenlik tanımının dar bir bakış açısıyla oluşturulduğu görülmektedir (Bilgin, 2010: 83-84; Rumelili ve Karadağ, 2017: 80).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. AVRUPA'DA AŞIRI SAĞ PARTİLER ÇERÇEVESİNDE ULUSLARARASI GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ: FRANSA ve MACARİSTAN ÖRNEKLERİ

3.1. Aşırı Sağın Tanımı

Literatürde aşırı sağın temel ideolojisinin neyi kapsadığına yönelik kesin bir görüş birliği bulunmamaktadır. Hollandalı siyaset bilimci Cas Mudde, aşırı sağ partilerle ilgili olarak 26 farklı tanım ve 58 farklı ideolojik özellik ortaya koymuştur. Son yıllarda aşırı sağ üzerine yapılan çalışmalar bu kavramı popülizm, milliyetçilik ve radikalizm-aşırıçılık temelinde sınıflandırmaktadır. Özellikle de anti-demokrasi, milliyetçilik, ırkçılık, zenofobi ve güçlü devlet vurgusu üzerinden ele almaktadır (Golder, 2016: 478). Aşırı sağ, farklı akademisyenler tarafından, “aşırı sağ” (Arzheimer, 2015), “radikal sağ” (Kitschelt, McGann, Norris), “popülist radikal sağ” (Mudde), “neo-popülist sağ” (Taggart) ve “göçmen karşıtı” (Fennema, Van der Brug) olmak üzere farklı şekillerde adlandırılmaktadır (Berning, 2017: 16).

Taş (1999: 76)'a göre aşırı sağı tanımlamak başlı başına bir problem teşkil etmektedir. Fakat en kısa şekilde aşırı sağ, sosyal adalet karşıtı bir politikaya sahip olan, yabancı düşmanlığıyla birlikte ırkçılığı benimseyen, etnik azınlıkların topluma entegrasyonunu engelleyen, küçük ya da büyük nitelikteki bütün partileri kapsayan hareket anlamına gelmektedir. Aşırı sağ partiler benimsemiş oldukları ideolojileri itibariyle ya radikal ya da aşırılık yanlısı özellikler taşımaktadır. Radikalizm, siyasal ve ekonomik sistemin bir reform sürecinden geçmesini gerekli görmektedir. Fakat açık bir şekilde demokrasi biçimlerinin ortadan kaldırılmasını talep etmemektedir. Liberal demokrasinin ise genel anayasal parametrelerini kabul etmektedir. Savaş sonrası (İkinci Dünya Savaşı) uzlaşmanın, refah devletinin ve savaş sonrası geleneksel siyasi partilerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel normlarını söylemleriyle birlikte eleştirmektedir. Radikalizm, liberal demokrasilerin ve mevcut anayasal düzenin sınırlarına kapalı bir şekilde meydan okuyan partileri ifade etmektedir. Bu noktada aşırılık yanlısı sağ partiler farklılık göstermekte ve açık bir şekilde demokrasi karşıtı tutumlarıyla ön plana çıkmaktadırlar (Golder, 2016: 478; Zaslove 2007: 65).

Guibernau (2010: 4)'a göre yeni aşırı sağ hareketleri birleştirici ve homojen bir yapıda değildir. İki savaş arası dönemdeki faşizme ve sanayi sonrası dönemde kendini göstermeye başlayan aşırı sağ politikalara bağlılık gösteren partileri kapsamaktadır.

Yeni aşırı sağ partiler önceki dönemlerde varlık gösteren radikal sağ oluşumlardan bazı açılardan farklılık göstermektedir. Bu farklılardan en önemlisi yeni aşırı sağın anayasal çerçeve içinde hareket etmekte olmasıdır. Liberal demokrasinin ortadan kaldırılmasını ya da yerine faşist veya otoriter rejimlerin getirilmesini istemeyen, radikal sağ gruplardan oluşan bir hareketi ifade etmektedir. Yeni aşırı sağ, demokrasiye her ne kadar karşı olmasa da demokrasinin mevcut işleyişini büyük ölçüde eleştirmektedir. Farklı tarzdaki bir etnik milliyetçiliği savunarak popülist söylemler kullanmaktadır. Göçe, özellikle de Müslüman ve siyahi kişileri kapsayan göç hareketlerine karşı çıkmaktadır. Yeni aşırı sağın siyasi gündeminin en popüler konusunu göç ve göçmenlere karşı olan muhalefeti oluşturmaktadır. Küreselleşme süreci tüm hızıyla devam ederken, bu sürece paralel bir şekilde pek çok Avrupa ülkesinde göçmen sayısı büyük bir artış göstermektedir. Bu gelişme ise aşırı sağ partiler tarafından göçmenlerin göç ettikleri ülkelerdeki güvencesiz işler ve geçim kaynakları için büyük bir tehdit olarak yansıtılmalarına neden olmaktadır. Aynı zamanda aşırı sağ partiler göçmenlerin ulusal kültür ve kimliklere karşı da tehdit oluşturdukları yönündeki söylemlerde bulunmaktadır. Bu tarz söylemler Avrupa toplumlarındaki yabancılara yönelik düşmanlık hislerini beslemektedir.

3.2. Aşırı Sağ İdeolojiyle Bağlantılı Olan Kavramlar

Bu başlık altında aşırı sağ ideolojinin tam olarak ne olduğu, hangi ideolojilerin birleşiminden oluştuğu ve neyi temsil ettiği gibi hususları daha iyi analiz edebilmek için, aşırı sağ ideolojinin en çok ilişkili olduğu milliyetçilik, nativizm ve etno-pluralizm, ırkçılık, faşizm ve popülizm kavramlarından kısaca bahsedilecektir.

3.2.1. Milliyetçilik, Nativizm ve Etno-Pluralizm

Milliyetçilik, aşırı sağdaki ortak bir ideolojik özellik olmakla birlikte devlet ve ulus arasında karşılıklı bir uyumu gerektirmektedir. Milliyetçiliğin farklı çeşitleri mevcuttur. Mudde (2002: 169)'a göre milliyetçilik, “devlet milliyetçiliği” ve “etnik milliyetçilik” olmak üzere iki kategoriye ayrılmaktadır. Devlet milliyetçiliğinin temelinde vatandaşlık yer almaktadır. Bu anlayışa göre devlet, insan yapılanmasının esas birimini oluşturmaktadır. Bireyler ise ortak bir kültürel değeri kabul ederek ulusun üyesi olmayı seçmektedir. Devlet milliyetçiliğinde ulus, kültürel açıdan homojen iken; ulusun etnik açıdan homojen olması gerekmemektedir. Devlet milliyetçiliğinde tek kültürlü homojen bir devlet yaratılması için hem asimilasyon politikasının hem de vatana geri gönderme yöntemlerinin uygulanması gerektiği savunulmaktadır. Etnik milliyetçilikte etnik ulus, insan yapılanmasının ana birimini oluşturmaktadır. Vatandaşlık ise yalnızca kan bağıyla kazanılabilmektedir. Bu anlayışa göre vatandaşlık doğuştan kazanılmakla birlikte genellikle ortak bir dili ya da dini de kapsamaktadır. Etnik milliyetçilik aynı etnik topluluğu elde etmenin temel yolu olarak vatana geri gönderme uygulamasına odaklanmaktadır. Devlet milliyetçiliği kapsayıcı

iken; etnik milliyetçilik ayrıştırıcı ve dışlayıcıdır. Bazı aşırı sağ partiler devlet milliyetçiliğini benimserlerken; bazıları etnik milliyetçiliği benimsemektedirler (Mudde, 2002: 171).

Mudde (2017: 19)'a göre aşırı sağ partilerin milliyetçilik anlayışı yabancı düşmanlığı üzerine inşa edildiği için özel bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenden dolayı da aşırı sağ partilerin milliyetçilik anlayışlarını "nativizm" kavramıyla adlandırmak daha doğru olacaktır. Bir ölçüde nativizm kavramı, aşırı sağ partilerin milliyetçiliğini ana akım partilerin milliyetçiliğinden ayırt etmek için kullanılmaktadır. Nativizm, milliyetçiliği yabancı düşmanlığı ile birleştirmektedir. Devletlerin sadece yerli grubun (ulus) üyelerinden oluşmasını savunmaktadır. Yerli olmayan unsurların (kişi ve fikirlerin) ise homojen (mono kültürel) ulus devletin varlığını tehdit ettiğini varsaymaktadır. Nativizm, toplumdaki yabancı ya da yabancı unsurları ulusun bütünlüğüne tehdit olarak görmektedir. Bu unsurlardan toplumun tamamen arındırılması gerektiğini savunduğu için dışlayıcı bir özelliğe sahiptir. Fakat ırkçılıktan farklılık göstermektedir. Çünkü nativizm, yerli olmayan unsurları yerli olandan ayırırken biyolojik özelliklerden ziyade dini ya da kültürel değerleri önemsemektedir. Nativizmin geleneksel ırkçılıktan diğer bir farkı ise hiyerarşik olmayan özelliğidir. Nativizm, ulusal kimliğin farklılığını savunsa da diğer ulusal kimliklerden üstün olduğunu iddia etmemektedir (Halhallı, 2020: 456).

Sanılanın aksine nativizmin etnik geleneksel ırkçılık ile bağlantısı bulunmamaktadır. Nativizm, 1960'lı yıllarda Avrupa yeni aşırı sağının temel doktrinlerinden olan etno-pluralizm ile yakından ilişkilidir. Etno-pluralizm kavramı, kültürel ve etnik farklılıklara saygı gösterilmesini savunmaktadır. Bu kavram etnik farklılıkları korumanın en iyi yolunun bunların birbirleriyle karışmasını önlemek olduğunu iddia eden yeni aşırı sağ tarafından inşa edilmiştir. Etno-pluralizm, farklı kültürleri eşit, ancak farklı ve dolayısıyla uyumsuz olarak kabul etmektedir. Bu düşüncenin savunucuları kültürel farklılıkların kitlesel göç, kültürel emperyalizm ve tek dünyacılık gibi oluşumlardan korunması gerektiğini iddia etmektedir. Onlara göre çok kültürlü toplumlarda meydana gelen kültürel karışım bir ulusal soykırım biçimini temsil etmektedir. Yeni aşırı sağ tarafından etno-pluralizm kavramının kullanılması, ırksal veya etnik üstünlüğe yapılan vurgunun terk edildiğini göstermektedir. Bunun yerine ulusal kimlik ve kültürün korunmasına dayanan ırkçı bir söylemi öngörmektedir. Aynı zamanda göçmenlerin de ulusal kültür ve kimliklerinin korunması gerektiğini savunmaktadır. Bunu başarılı bir şekilde hayata geçirebilmek için ise farklı kültür ve kimliklerin birbirine karıştırılmaması gerekmektedir. Çünkü aksi halde kültür ve kimlikler zayıflatılmakta ve sonunda ise yok edilmektedir. Nativizm de etno-pluralizmin etkisiyle dünya üzerindeki tüm ırkların eşit ancak farklı olduğunu kabul etmektedir. Fakat yerli olanın yerli olmayana karşı yerli olması nedeniyle tercih edildiğini iddia etmektedir. Bütün bu gelişmeler temelinde denilebilir ki Avrupa'daki aşırı sağ partilerin yükselişinde faşizm ile ilişkilendirilen geleneksel ırkçı ve üstünlükçü düşüncelerin etno-pluralizm ile yer değiştirmesinin önemli bir etkisi söz konusu olmuştur (Golder, 2016: 480; Guibernau, 2010: 14-15; Halhallı, 2020: 456).

3.2.2. Irkçılık

Taş (1999: 73-76)' a göre ırkçılığın dört farklı düzeyi bulunmaktadır:

1. *Kendini savunma*: Irkçılığın kendini savunma düzeyi İskandinavya ülkelerinde görülmektedir. Irkçılık düzeylerinin en zayıf ve anlaşılması zor olan biçimidir. Yabancılara mesafeli yaklaşılmamasına neden olan düşünce, yerli halkın çıkarlarının tehlike altında olduğuna dair önyargıdan kaynaklanmaktadır. Fakat yabancıların ülkeye gelişinin yasaklanmasına yönelik bir durum bulunmamaktadır. Sınırlı sebeplerle ve geçici olmak şartıyla yabancıların ülkeye kabul edilmesine yönelik talepler gündeme getirilmektedir. Irkçılık bu ülkelerde henüz ana sorun haline gelmemiştir. Özetle kendini savunma düzeyinde açık şekilde bir ırkçılık ve sistemli bir yabancı düşmanlığı bulunmasa da ırkçı önlemlerin alınmasına yönelik bir talep söz konusudur (Taş, 1999: 73-74).
2. *Yabancı düşmanlığı*: Irkçılığın yabancı düşmanlığı düzeyi kültür merkezilik etrafında şekillenmektedir. Genel olarak yabancıların gelenek ve göreneklerinden, kültürlerinden nefret etme durumu ve buna yönelik girişimler söz konusudur. Bu düzeyde toplumdaki insanlar arasında ırkçı duygular bulunmaktadır. Ancak bu duyguların somut bir hale getirilmediği görülmektedir. Yabancı düşmanlığı düzeyinde ırkçılık için gerekli olan bütün alt yapı hazır hale getirilmiştir. Bununla birlikte bu aşamada halkın bazı sorunlara yaklaşımı ırkçılık ile eşdeğer nitelik taşımaktadır. Fakat sistemli bir ideoloji topluma henüz yerleşmemiştir (Taş, 1999: 74). 1990'lı yıllarda artan yabancı düşmanlığıyla birlikte pek çok ülkede ırkçı şiddet eylemleri de yükselişe geçmiştir. Yabancı düşmanlığının yükselişi faşizme sebep olan eski ırkçı davranışlardan farklılık göstermektedir. Her şeyden önce bu davranışlar biyolojik ırkçılık ile alakalı değildir. Aksine kültürel farklılıklara dayanan yeni bir ırkçılık türüyle bağlantılıdır (Batur, 2019: 23). Yabancı düşmanlığı, aşırı sağ partilerin vazgeçemediği özellikleri arasında yer almaktadır. Aşırı sağ partiler, kendi ulusunun mensubu olmayan her şeyi yabancı olarak değerlendirmekte ve bunları tehdit olarak algılamaktadır. Bu yüzden ki aşırı sağ partiler, Avrupa bütünleşmesiyle birlikte iç sınırların ortadan kaldırılması fikrini kendi uluslarının varlığına yönelik bir tehdit olarak görmektedir. Bu sebepten ötürü de karşı çıkmaktadır (Mudde, 2002: 172-173).
3. *Açık ve Kapalı Irkçılık*: Aşırı sağ partilerin bir kısmı açık ırkçılığı benimserken diğer bir kısmı gizli ırkçılığı kabul etmektedir. Geleneksel ırkçılar bir ırkın üstünlüğünü savunmaktadır. Yeni ırkçılar ise ırklar ile kültürlerarası farklılığın savunuculuğunu yapmaktadır. Özellikle yeni ırkçılar grubuna giren kişiler göçmenlerin davranış biçimlerini kendilerine hedef olarak seçmektedir. Ayrıca göçmenlerin kültürlerinin Avrupa kültürüyle uyum sağlayamayacağı tezini savunmaktadır. Bu sebepten ötürü de göçmenlerin topluma entegre edilmeleri istenmemektedir (Taş, 1999: 175)
4. *Genel veya Devlet Irkçılığı*: Irkçılığın bu son aşamasında devletin bizzat kendisi ırkçı ilkelere dayalı faaliyetler göstermektedir. Irkçılığın uygulama yöntemi olan faşizm tam

anlamıyla bu aşamada ortaya çıkmaktadır. Demokratik kökene sahip kurum ve kuruluşlar kaldırılmaktadır. Yerlerine ırkçı nitelikli faşist diktatörlükler kurulmaktadır. Fakat 21. yüzyıl itibarıyla demokrasilerin ortadan kaldırılması ve yerine yeniden faşist diktatörlüklerin kurulması Avrupa genelinde muhtemel görülmemektedir (Taş, 1999: 76).

İrkçılık, tarihsel süreç içerisinde biçim değiştirmiştir. Değişimin nedeni ırka dayalı olan ırkçılık anlayışının gittikçe değerini kaybetmesinden kaynaklanmıştır. Bu değişiklik “*yeni bir ırkçılık anlayışından bahsetmek doğru mudur?*” tartışmasını gündeme getirmiştir. Balibar ve Wallerstein (2017: 32)’a göre yeni ırkçılık anlayışının kökeni eski sömürgeler ve metropoller arasındaki karşılıklı göç hareketlerine dayanmaktadır. Aynı zamanda insanlığın tek bir siyasal alana bağlı olduğu eski döneme ait olan ırkçılığın izlerini taşımaktadır. Yeni ırkçılık anlayışı, eskisinden farklı olarak biyolojik soya çekime bağlı değildir. Dolayısıyla bir kimsenin diğerine üstün olduğuna yönelik iddiası bulunmamaktadır. Kültürel farklılıkların toplumların uyum içinde bir arada yaşamalarına mâni olduğu anlayışı temelinde şekillenmektedir. Genellikle bu düşünce yapısının yansımaları ise yaşam şekillerinin ve geleneklerin birbirleriyle uyumsuz olduğunu savunmaktadır. İrkçılık anlayışı tarihi süreç içinde her ne kadar değişime uğrasa da değişmeyen en temel özelliği ötekileştirmenin yeni ırkçılık anlayışının da merkezinde yer almaya devam etmesidir (Batur, 2019: 16). Biyolojik ırkçılık, kavram olarak miladını doldurmuştur. Fakat Avrupa’daki “öteki” yaratma süreçleri, yeni dışlayıcı yöntemler ve tanımlar ile var olmaya devam etmektedir. Yaratılan yeni ötekiler kategorisinde genellikle göçmenler, Müslümanlar, beyaz tenli olmayanlar, başörtülü kadınlar, vb. gruplar yer almaktadır. Özellikle kriz dönemleri içerisinde, ötekileştirmenin somutlaştırılmış biçimini temsil eden yeni ırkçı eylemlerin sayısında artış yaşanmaktadır (Atikkan, 2017: 179).

3.2.3. Faşizm

Aşırı sağ partilerin yalnızca küçük bir kısmı ideolojik olarak faşist nitelik taşımaktadır. Geleneksel anlamda faşizm tamamen olumsuz bir fenomen ve anti ideolojiler (anti komünist, anti kapitalist ve anti liberal) bütününden oluşmaktadır. Günümüzde faşizmin temel ideolojisinin popülist aşırı milliyetçiliğin palingenetik (yeniden doğuş) bir şekli olduğu hususunda fikir birliği söz konusudur (Griffin, 1993: 26). Aslında faşizm aşırılık, popülizm ve milliyetçiliğin birleşiminden oluşmaktadır. Faşizm, ulusal bir yeniden doğuş ile yozlaşmış ve sıradan olan liberal demokratik düzenin devrimci bir şekilde yıkılması çağrısında bulunmaktadır. Ulusal yeniden doğuşun esas amacı yeni bir siyasi sistem türü ve yeni bir insan türü yaratmaktır (Griffin, 2000: 165). Çağdaş faşist partiler güçlü olamamaktadır. Çünkü olağanüstü siyaset yapabilen, karizmatik liderlere ve gençlik hareketlerine sahip değildir. Seçimlerde başarı elde edebilen faşist partilerin varlığı savaşlar arası dönemin bir daha benzerine rastlanamayacak derecedeki koşullarına (devrimci komünizmin varlığı, Birinci Dünya Savaşı sırasındaki devletleştirilme politikaları, liberal ve muhafazakâr sistemleri etkisi altına alan sistematik kriz ve kapitalizmin ekonomik çöküşü) bağlı olmuştur.

Ancak savaştan sonraki dönemin koşulları oldukça farklılık göstermiştir. Liberal demokrasi, çoğunluk tarafından kabul görmüştür. Kapitalizm, refah seviyeleri üretmiştir. Diğer yandan emperyalizm ve militarizm itibarsızlaştırılmıştır. Devrimci milliyetçilik ise savaş ve soykırımla ilişkilendirilmiştir. Bu değişiklikler başarılı bir siyasal faşizm şeklini sürdürmek için gerekli olan kitlesel desteğin artık Avrupa ülkelerinde var olmadığı anlamına gelmektedir (Golder, 2016: 481). Fakat ana akım siyasi partiler yeni aşırı sağ meşruiyeti olmayan faşist partiler olarak değerlendirilerek reddetme eğilimi taşımaktadırlar. Yeni aşırı sağ, düzen karşıtı olmasına ve bazı durumlarda anti-semitizmi desteklemesine rağmen, parlamenter demokrasinin kurallarına karşı gelmemektedir. Ayrıca piyasa kapitalizmini kabul etmektedir. Yeni aşırı sağda, burjuvaziye yönelik faşist geleneksel karşıtlık terk edilmiştir. Bunun yerine göçmenlere, sığınmacılara ve mültecilere özellikle de Batılı ve beyaz olmayanlara yönelik karşıtlık geliştirilmiştir (Guibernau, 2010: 8).

3.2.4. Popülizm

Müller (2019: 36-37)'a göre popülizm, temsili demokrasinin başlangıcıyla birlikte yükselişe geçmiştir. Bütüncülük fikrinden hareketle halkın bir olduğunu ve tek bir temsilcisinin var olduğunu, yönetimin bölünmemesi gerektiğini savunmaktadır. Bu bakış açısı popülizmin ahlaklaştırılmış bir çoğulculuk karşıtı ideoloji olduğunu göstermektedir. Mudde ve Kaltwasser (2019: 16)'a göre popülizm, toplumu "saf halk"a karşı "yozlaşmış seçkinler" olmak üzere iki homojen ve zıt gruba ayırmaktadır. Aynı zamanda siyasetin, halkın genel iradesinin bir yansıması olması gerektiğini ileri sürmektedir. Bu sebepten ötürü de ince merkezli bir ideolojiyi temsil etmektedir. Popülizmin ince merkezli bir ideolojiyi temsil etmesi onun kolay bir şekilde biçim almasından ileri gelmektedir. Faşizm, liberalizm ya da sosyalizm gibi "kalın merkezli" veya "eksiksiz" ideolojilere benzememektedir. Aksine ince merkezli olan popülizm sınırlı bir morfolojiye sahiptir. Bu özelliği onun diğer ideolojilere eklenmesine ve bazen de bu ideolojiler tarafından asimile edilmesine neden olmaktadır. Popülizm, çelişkili ideolojilerle birlikte şekillenmesi sebebiyle tutarlı bir ideolojik gelenek olmaktan ziyade bir fikirler kümesini yansıtmaktadır (Mudde ve Kaltwasser, 2019: 16-17).

Popülizme göre seçkinler, kendilerini zenginleştiren ve halkın şikayetlerini görmezden gelen bir sınıfa temsil etmektedir. Seçkinlerin ahlaka aykırı olan değerleri, halkın sağduyusuyla ters düşecek niteliktedir. Popülizm, gücün halkın eline verilmesini istemektedir. Ayrıca referandumları, halk girişimlerini ve yönetimin doğrudan seçilmesini desteklemektedir (Golder, 2016: 279). Popülistler seçkin karşıtı olmalarının yanı sıra aynı zamanda çoğulculuk karşıtıdır. Bu yüzden de sıklıkla halkı sadece kendilerinin temsil ettiğini iddia etmektedirler. İktidar mücadelesi sürecinde rakiplerini ahlaksız ve yozlaşmış elitler olarak nitelendirmektedirler. İktidara gelmeleri durumunda ise hiçbir muhalefet partisi ve oluşum onlar için meşru nitelik taşımamaktadır (Müller, 2016: 15). Popülistler, elitlerin bahsetmeye değer görmediği konuları halk adına savunduklarını iddia

etmektedirler. Toplumu ilgilendiren meselelerin çözümü konusunda genellikle referandum yapılması gerektiğini savunmaktadırlar. Bu şekilde siyasileri görmezden gelerek çözümü halka bırakmaya çalışmaktadırlar. Aşırı sağ partiler de istekleri ve ihtiyaçları görmezden gelinen sıradan insanlar adına konuştuklarını iddia ettikleri için popülist olarak adlandırılmaktadırlar. Seçim kampanyalarında ise toplumdaki kaygıların ve karşı oldukları siyasi oluşumların üzerinden şekillendirdikleri temel değerleri ve tanımlamaları kullanmaktadırlar (Batur, 2019: 29).

Aşırı sağ partilerin ideolojik konuları ve tezleri şu şekilde özetlenebilir: i) Egemen etnik topluluğuyla birlikte güçlü bir devleti (devlet baskısı ve militarizm de dahil olmak üzere) destekleyen etnik milliyetçi anlayış, ii) "Biz" olarak nitelendirilen baskın etnik veya dini grup ile "onlar" olarak ötekileştirilen diğer gruplar arasındaki bölünmeye dayalı dışlayıcılık anlayışı, iii) Yabancılara, göçmenlere, Müslümanlara vb. yönelik korku, nefret veya saldırganlık içeren yabancı düşmanlığı, iv) Çoğulcu demokrasiye ve onun temel değerlerine düşmanlık ile beslenen anti-demokratik karakter, v) Baskıcı devlet iktidarını, elitizmi, hoşgörüsüzlüğü ve otoriterliği desteklemek, vi) Geleneksel ahlaki ve dini değerleri modern, çoğulcu topluma karşı gelişi teşvik etmek için kötüye kullanmak, vii) Devletin refah hizmetleri ve sosyal politikalarından sadece baskın etnik gruptaki insanların yararlanması gerektiği fikrini yani "refah şovenizmi"ni vurgulamak (Gowland vd., 2006'dan aktaran: Yeşilyurt Gündüz, 2010: 39).

Tablo 6: Avrupa'da Aşırı Sağ Partilerin Genel Özellikleri

Tehdit olarak tanımlananlar	i) (Müslüman) göçmenler, sığınmacılar, etnik / dini azınlıklar ii) Siyasi, ekonomik ve kültürel seçkinler iii) AB prosedürleri, yapıları ve bürokratları
Çözüm seçenekleri	i) Göçü durdurmak, daha katı göçmenlik yasaları ve refah devleti yardımlarının uygulanması, sabıka kaydı olan veya entegre olmak istemeyen göçmenlerin sınır dışı edilmesi ii) Daha fazla AB entegrasyonunu ve daha fazla mali transferleri durdurmak
Temel siyasi yönelim	Yabancı düşmanı, göçmen karşıtı, düzen karşıtı ve elitizm karşıtı
İletişim tarzı	Alarmist, gürültücü, dışlayıcı, aşırı basitleştirilmiş, tabu yıkıcı, kasıtlı olarak yanıltıcı, fırsatçı, çatışmacı (onlara karşı biz)
Parti içi örgütlenme	Halkın kendisiyle özdeşleştiği bir liderlik figürü tarafından yönetilir veya ona göre uyarlanır, yukarıdan aşağıya karar verme

Kaynak: Grabow ve Hartleb, 2014: 18

3.3. Aşırı Sağın Yükselişini ve Uluslararası Göçün Güvenlikleştirilmesini Kolaylaştıran Gelişmeler

3.3.1. 1973 Petrol Krizi

İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde Avrupa'nın küllerinden yeniden doğarak ekonomik açıdan kalkınması Batı Avrupa ülkelerindeki iş gücüne olan ihtiyacı artırmıştır. Batı Avrupa ülkeleri iş gücü açığını Akdeniz ülkelerinden ve eski sömürgelerinden getirdikleri göçmen işçiler ile kapatmaya çalışmıştır. Bu dönem içerisinde göçe siyasi ve sosyal anlamda ihtiyaç duyulmasının

yanı sıra ekonomik refah seviyesinin yüksek olması sebebiyle de göçmenlere yönelik herhangi bir ayrımcılık ya da saldırı durumu yaşanmamıştır (Fassmann ve Munz: 1992: 461). Ancak Batı Avrupa'ya gelen göçmen sayısı söz konusu dönemde on milyon civarına ulaşmıştır. Aynı zamanda göçmenlerin kesintisiz bir şekilde gelmeye devam etmesi de 1960'lı yılların sonu itibariyle göçmen karşıtı düşünceleri gün yüzüne çıkarmıştır (Stalker, 2002: 153). Göçmenlere yönelik algı esas itibariyle 1973 yılında petrol krizinin sebep olduğu ekonomik durgunlukla birlikte değişime uğramaya başlamıştır. Ekonomik durgunluk Avrupa ülkelerinin ilk olarak misafir işçi alımlarını durdurmasına ve mevcut göçmenlerin geri dönmelerine yönelik adımlar atmasına sebep olmuştur. Sonrasında ise bu uygulamalar ırkçı anlaşmazlıkların yaşanarak yabancı düşmanlığının oluşum göstermesine ortam hazırlamıştır (Fassmann ve Munz: 1992: 461). Göç almayı sonlandıran ilk ülkeler arasında 1971 yılında İngiltere, 1972 yılında Fransa ve 1973 yılında Almanya yer almıştır. Geri kalan ülkeler de iki yıllık süre zarfında göç almayı sona erdirmişlerdir (Hansen, 2003: 27).

Ekonomik durgunlukla birlikte 1973 yılı sonunda artmakta olan toplumsal gerginlikler emek göçünün sonlandırılmasına neden olmuştur. Bu sebepten ötürü de 1974 ile 1988 yılları arasında kontrollü göç dönemine geçilmiştir. Kontrollü göç döneminde Avrupa'ya aile birleşimi yoluyla göçmen akışı gerçekleşmiştir. (Zimmermann, 1995: 1178). 1980'li yılların ortalarına gelindiğinde ise göç hareketlerinin niteliğinde değişiklik oluşmaya başlamıştır. Emek göçünün yerine iltica başvurusunda bulunanların sayısında ve yasa dışı göç hareketlerindeki oranlarda artış yaşanmıştır (Rystad, 1992: 1179). 1973 yılı ve sonrasında yaşanan gelişmeler emek göçünün yasadışı ve iltica başvurusu şeklindeki göç hareketlerine evrilmesine neden olmuştur. Bu değişiklik ise göçmenlere yönelik olan algıyı Avrupa'da kötü yönlü olacak şekilde dönüştürmüştür. 1973 yılından önceki süreçte misafir işçi olarak benimsenen göçmenler 1973 yılı itibariyle yabancı olarak görülmeye başlanmıştır. 1970'li yılların sonuna gelindiğinde ise "öteki" olarak ayrıştırılmıştır (Tekin, 2007: 47). "*Çiçeklerle karşılanan işçilerden, istenmeyen yabancılara dönüşmek*" biçimindeki slogan 1960'lı yıllar itibariyle uluslararası göç olgusuna bakışın zaman içinde geçirdiği evrimi somutlaştırması açısından önemlidir. Yoğun şekilde göç alan ülkelerde göçmen aileleri hedef alan saldırılar artmıştır. Devletler göç yasalarını kademeli şekilde sıkılaştırmıştır. İnsan haklarının ayaklar altına alınmasından uluslararası hukukun hükümlerinin yok sayılmasına varıncaya kadar çok sayıda eylem ve uygulamada bu dönüşümün izlerini bulmak mümkündür (Baştürk, 2009: 516-517). Aşırı sağ partiler ise bu kaos ortamını kendi iktidarları için fırsata çevirmiştir. Bu partiler uluslararası göç hareketleriyle gelen göçmenleri kendini güvende hissetmeyen seçmenlere karşı işsizliğin temel nedeni olarak sunmaktadır. Böylelikle göçmenleri toplumdaki güvensizliğin yaratılmasından ve terör tehdidinin artırılmasından sorumlu tutarak kitlelerden oy devşirmeye çalışmaktadır (Zaslove, 2004: 100-102).

3.3.2. 11 Eylül ve Sonrasında Avrupa'daki Terör Saldırıları

11 Eylül 2001 tarihinde Dünya Ticaret Merkezi ile Pentagon'a gerçekleştirilen terör saldırıları Avrupa genelindeki göçmen karşıtı eğilimlerin artmasına ivme kazandırmıştır. Özellikle bu terör saldırılarını gerçekleştiren teröristlerin Müslüman kökenli olmaları ve göç yollarını kullanmaları Avrupa ülkelerinde Müslüman göçmenlere yönelik var olan olumsuz bakış açısını daha da derinleştirmiştir. Yerleşik göçmenler tarafından 2004 yılında Madrid'de ve 2005 yılında Londra'da gerçekleştirilen terör olayları sonrasında Avrupa toplumlarının nezdinde hem düzensiz göçmenlere hem de yasal bir şekilde ülkelerinde yaşamakta olan göçmenlere karşı bir güven sorunu oluşmuştur (Yılmaz Elmas ve Kutlay 2011: 14). Terör olaylarının Avrupa genelinde bir domino etkisi yaratarak peş peşe ve farklı yerlerde gerçekleştirilmesi göçmenlere ve göçe olan bakış açısının olumsuz bir dönüşüme uğramasına neden olmuştur. Örneğin Mayıs 2014 ve Mart 2016 tarihlerinde Brüksel'de bir takım terör olayları yaşanmıştır. Ardından Ocak 2015'te Paris'te Charlie Hebdo saldırısı gerçekleşmiş ve sonrasında Kasım 2015'te Fransa Stadi'nda terör saldırısı meydana gelmiştir. Terör olayları tüm hızıyla Şubat 2015'te Kopenhag'da, Temmuz 2016'da Fransa'daki Nice saldırısında, Aralık 2016 Berlin'de devam etmiştir. Terör olaylarının en yoğun şekilde yaşandığı yıl 2017 olmuştur. Şubat-Mart 2017'de Paris'te, Nisan 2017'de Stockholm'da, Mayıs 2017'de Manchester'da, Haziran 2017'de Londra'da, Ağustos 2017'de Barcelona'da çok sayıda terör saldırısı gerçekleştirilmiştir. Bütün bu saldırıları IŞİD terör örgütünün üstlenmesi ise Avrupa'daki aşırı sağ partilerin toplumlarında var olan göçmen karşıtlığını İslamofobik söylemler temelinde inşa etmelerini kolaylaştırmıştır. Bu olaylar aşırı sağ partilerin daha geniş kitlelere hitap etmelerine fırsat sunmuştur (Avrupa'daki terör saldırılarının kronolojisi 17.08.2017, <https://www.dw.com/tr/avrupadaki-ter%C3%B6r-sald%C4%B1r%C4%B1lar%C4%B1n%C4%B1n-kronolojisi/a-38945764>).

11 Eylül sonrası dönemde aşırı sağ partiler tarafından göçün güvenleştirilmesi aynı zamanda olağanüstü önlemlerin alınması ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Bu açıdan ABD ve Avrupa ülkeleri göç politikalarını sertleştirerek terörizme karşı başlatılan küresel savaş çerçevesinde yeniden düzenlemişlerdir. Düzenli ya da düzensiz ayırt etmeksizin bütün göç hareketlerini kısıtlamaya yönelik uygulamalar yürürlüğe sokulmuştur (Karyotis, 2007: 1-2). Müslüman karşıtlığı, 11 Eylül'e kadar ekonomik kaygıların şekillendirdiği bir durumu yansıtmaktadır. Fakat 11 Eylül saldırılarından sonra Müslümanların kültürel özellikleri de göze çarpmaya başlamıştır. Diğer bir deyişle, göçmenlerin ekonomik açıdan dışlanmaları kültürel dışlanmayla da iç içe geçmiştir (Akdemir, 2009: 16). Terör saldırıları ve terörist gruplar 11 Eylül ile görünürlük kazanarak eylemlerini Avrupa ülkelerinde artırmayı sürdürmüştür. Artan terör olayları Avrupa toplumlarında vatandaşlık, ulusal kimlik ve toplumsal uyum gibi kavramların tartışmaya açılmasına zemin hazırlamıştır. Pek çok aşırı sağ parti ise İslam karşıtlığı üzerinden göçmenleri ülke içi suç oranlarını artırmakla suçlamıştır. Aynı zamanda da söylemlerini göçmenlerin refah devletinin imkânlarını kötüye kullandığı şeklinde inşa etmeye başlamıştır.

Günümüzde halen bu partiler seçim kampanyalarında ana gündem maddesi olarak göç konusuna çokça yer vermekte ve göç karşıtı söylemlerde bulunmaktadır (Batur, 2019: 65).

3.3.3. Mülteci Krizi

2010 yılında başlayarak etkisini 2011 yılında gösteren Arap Baharı bir domino etkisi yaratarak Tunus, Mısır, Libya ve Yemen’de yönetim değişikliklerine neden olmuştur. Söz konusu ülke vatandaşları toplumda var olan adaletsizlik ve liyakat eksikliğine karşı gelmiştir. Aynı zamanda ekonomik beklentilerinin karşılanması, demokratikleşme talepleri gibi nedenlerle ayaklanarak gösteriler düzenlemişlerdir. Ayaklanma ve gösteriler hükümet ile vatandaşlar arasında çatışmalara yol açmıştır. Bu kaos ortamı darbe yoluyla siyasi otoritelerin değiştirilmesine zemin hazırlamıştır. Suriye ise bu ülkeler arasında en istisnai örneği teşkil etmesi açısından önemlidir. Arap Baharı’nın en çok kan dökülen ve etkileri hâlen daha devam etmekte olan ayağını Suriye teşkil etmektedir. Arap Baharı diğer ülkelerin aksine Suriye’deki siyasi otoriteyi değiştirmemiş, ülkede iç savaşın başlamasına neden olmuştur. Suriye’de yaşayan milyonlarca insan can ve mal güvenliklerinin tehlikede olması nedeniyle ülkelerini terk ederek daha güvenli olan bölgelere göç etmek zorunda kalmıştır (Balcı ve Göcen, 2018: 2; Batur, 2019: 77).

Arap Baharı sürecinde Kuzey Afrika ve Ortadoğu’dan göç dalgası iki aşamada gerçekleşmiştir. İlk aşama 2011 ve 2015 yılları arasında kapsamıştır. Çatışma ve iç savaştan kaçan Suriyeliler ilk etapta komşu ülkelere sığınmışlardır ve bu ülkeleri geçiş ülkesi olarak kullanmayı amaç edinmişlerdir. Yasal statülerini iyileştirmek, kendilerine sağlanan imkânları artırmak ve daha iyi yaşam şartlarına sahip olabilme hayaliyle Avrupa ülkelerine gitmek istemişlerdir. Bu istek sonucunda ise 2015 yılında göçün ikinci aşaması gerçekleşmiştir (Vatandaş, 2016: 12). Mülteci kriziyle birlikte 2015 yılı içerisinde göçmenlerin en çok sığınma başvurusunda buldukları ülkeler sırasıyla Almanya, Macaristan, İsveç, Avusturya, İtalya ve Fransa olmuştur. Bu gelişmeyle bağlantılı olarak Almanya’da “*Almanya için Alternatif Partisi*”, İsviçre’de “*İsviçre Halk Partisi*”, Macaristan’da “*Fidesz*” ve “*Jobbik*”, İtalya’da “*Kuzey Ligi*” ve son olarak Fransa’da aşırı sağ parti olan “*Ulusal Cephe*” söylemlerini göçmen karşıtlığı üzerinden sürdürmüştür. Söz konusu aşırı sağ partiler bu şekilde oy potansiyellerini yükselterek popüler hale gelmişlerdir. Aşırı sağ partiler, ülkelerindeki göçmen artışını kimlik ve İslamiyet temelli olumsuz söylemler üzerine inşa etmektedirler. Göç karşıtı duruşlarını farklı kimliklerin Avrupa değerlerine entegrasyonunun mümkün olamayacağı şeklindeki söylemlerle hedef kitlelere sunmaktadırlar. Aşırı sağ partiler tarafından ortaya atılan bu söylemler, göçmenlerin çoğunluğunun Müslüman kökenli oluşu sebebiyle toplumlarındaki İslamofobi eğiliminin artmasına neden olmaktadır. Diğer taraftan bu durum Avrupa genelinde göçmenlere karşı olan önyargılı ve düşmanca yaklaşımları yoğunlaştırmaktadır. Mülteci krizi sonrasında AB ülkelerine sığınan göçmenlerin kayıt altına alınma sürecinde barınma ve temel ihtiyaçların karşılanması konusunda ek maliyetleri söz konusu olmuştur. Bu maliyetlerin karşılanması hususunda AB’nin mali kaynaklarının göçmenlere

aktarılması AB vatandaşları tarafından eleştirilmiştir. Bu eleştiriler aşırı sağ partilere aradıkları fırsatı vermiştir. Aşırı sağ partiler göçmenlerin Avrupa ülkelerine ekonomik açıdan yük oldukları, AB vatandaşlarının faydalanması gereken imkânlardan yararlandıkları şeklindeki söylemlerde bulunmuşlardır. Bu söylemler Avrupa toplumlarındaki ırkçı ve yabancı karşıtı duyguların güçlenmesinin yolunu açmıştır (Balcı ve Göcen, 2019: 22, 24, 25).

3.4. Avrupa’da Aşırı Sağ Partiler ve Uluslararası Göç

Bu başlık altında Avrupa ülkelerinde yükselişe geçen aşırı sağ partilerden en başarılı olan örnekler seçilmiştir. Aynı zamanda uluslararası göçe bakış açılarından kısaca bahsedilmiştir. Bu örnekler sırasıyla Almanya’daki Almanya için Alternatif Partisi (Alternative für Deutschland-AfD), Avusturya’daki Avusturya Özgürlük Partisi (Freiheitliche Partei Österreichs-FPÖ), Hollanda’daki Özgürlük Partisi (Partij Voor de Vrijheid – PVV), İspanya’daki Vox Partisi, İtalyada’ki Kuzey Ligi Partisi (Lega Nord-LN) ve son olarak İsviçre’deki İsviçre Halk Partisi’dir (Schweizerische Volkspartei-SVP). Fransa’daki Ulusal Cephe Partisi (Front National-FN) ile Macaristan’daki Fidesz ve Jobbik Partileri ise çalışmanın ilerleyen bölümünde ayrı başlıklar altında detaylı olarak ele alınmıştır.

3.4.1. Almanya

Almanya için Alternatif Partisi (Alternative für Deutschland-AfD) Şubat 2013’te Konrad Adam, Alexander Gauland ve Bernd Lucke’un Seçim Alternatifi (Wahlalternative) isimli bir siyasi eylem grubu kurmasıyla siyasal hayata başlamıştır (Aras ve Sağıroğlu,2020: 36-37). Frauke Petry’in 2015 yılında AfD liderliğine gelmesiyle birlikte parti siyasal programında değişiklik yoluna gitmiştir. Göç, mülteci ve İslam karşıtlığı ekonomik meselelerin önüne geçerek partinin öncelikli olarak dikkate aldığı çalışma alanları haline gelmiştir (Çakır, 2020: 18-19). Aslında AfD 2015 yılı itibariyle Almanya’nın en önemli meselesini teşkil eden mülteci krizinin yarattığı sorunları ele almaya başlamıştır. Bu sorunu partinin oy potansiyelini artırması adına seçim kampanyalarında göç ve göçmen karşıtlığı üzerinden inşa etmeye başlamıştır. Bir nevi AfD mülteci krizinin etkileri devam etmekte iken Alman toplumunun genel odak noktasını ekonomik konulardan ziyade kimlik konusuna yönlendirmiştir. Mültecilerin Alman değerlerini ve Alman toplumunun homojen yapısını tehdit ettiği yönündeki söylemleriyle toplumdaki göçmen karşıtlığını derinleştirmiştir. Partiye göre göçmenlerin aile birleşimi yoluyla Almanya’ya gelmeleri engellenmelidir. Alman vatandaşlığı ise yalnızca Alman değer yargılarına ve toplumuna asimile olan kişilere verilmelidir. Ancak Alman vatandaşlığı verilenler arasından suça karışan kişilerin de vatandaşlıktan çıkartılmaları gerekmektedir (Batur, 2020: 108, 111).

3.4.2. Avusturya

Avusturya Özgürlük Partisi (Freiheitliche Partei Österreichs-FPÖ) 7 Nisan 1956 tarihinde, Bağımsızlar Derneği'nin devamı niteliğinde kurulmuştur. FPÖ Jörg Haider'ın ölümüne kadar Yahudi düşmanlığını sürdürmüştür. Fakat Heinz-Christian Strache'ın 2005 yılında göreve başlamasıyla FPÖ Yahudi düşmanlığından vazgeçmiştir. Parti, yahudi düşmanlığının yerine Müslüman göçmen karşıtlığını benimsemiş ve bu anlayışı partinin merkezine yerleştirmiştir. FPÖ söylemlerinde ülkede yaşayan yaklaşık 700 bin Müslüman nüfusu Avusturya'nın bir parçası olarak görmediğini açıklamıştır. Ayrıca kamu kurumlarında başörtüsünün yasaklanması gerektiğini savunmuştur. İslam dinini ise 21. yüzyılın faşizmi olarak tanımlamıştır. Aynı zamanda göçmen dalgasını da Avusturya'nın işgali olarak nitelendirmiştir (Yıldız, 2020: 48-49). FPÖ sıklıkla İslam'ı eleştirmekte ve camileri de radikalleşme yerleri olarak tasvir etmektedir. Özellikle Paris'te meydana gelen terör saldırılarından sonra parti söylemleri Avusturya Hükümeti'ni etkin bir şekilde hareket etmeye davet etmektedir. Hükümetin başta radikal İslami dernekler olmak üzere camileri ve ülkedeki İslami anaokullarını kapatmasına yönelik baskılarda bulunmaktadır (Halhallı, 2020: 124). FPÖ'ye göre düzensiz göç kesinlikle durdurulması gereken bir tehlikeyi ifade etmektedir. Ancak Avusturya'nın ihtiyaçları göz önüne alınarak vasıflı kişilere yani nitelikli göçe izin verilmelidir. FPÖ, Avusturya'da yaşayan sabıkalı yabancıların Avusturya toplumunun kurallarına uyum sağlama hususunda isteksiz olduğunu iddia etmektedir. Bu sebepten ötürü de sabıkalı kişilerin ikamet izinlerinin ellerinden alınarak kaynak ülkelerine geri gönderilmesi gerektiğini ifade etmektedir. FPÖ'ye göre geri gönderilmesi gerekli görülen bir diğer grubu ise ekonomik ve sosyal açıdan Avusturya'ya yük oluşturan ekonomik göçmenler oluşturmaktadır (Gülyüz ve Akdemir 2020: 145, 147).

3.4.3. Hollanda

Hollanda, aşırı sağ partilerin yükselişini ekonomik refah seviyesinin düşük olmasıyla ilişkilendiren bakış açısını sorgulatacak nitelikteki ülkeler arasındadır. Çünkü Hollanda gelir düzeyi yüksek olmasına rağmen aşırı sağın yükselişte olduğu bir ülkedir. Bu ülkede aşırı sağın göçmen karşıtı söylemleri halk tarafından İslam karşıtlığı temelinde algılandığı için değer bulmaktadır. Özellikle 11 Eylül'le birlikte terörizm ve İslam ayrılmaz bir ikili olarak bir arada kullanılabilir hale gelmiştir. Akabinde Londra ve Madrid'de patlayan bombalar ve Hollanda toplumu için belki de bu karşıtlığı perçinleyecek nitelikteki en çarpıcı örneği teşkil eden Van Gogh'un öldürülmesi olayları gerçekleşmiştir. Bu olaylar toplumun büyük bir kesiminin kendisini güvensiz ve yalnız hissetmesine sebep olmuştur. Hollanda toplumu ülkeyi Müslüman göçmenlerden ve İslam ideolojisinden kurtarmayı vadeden aşırı sağ partilere yönelmiştir (Atikkan, 2017: 170). Hollanda'daki aşırı sağ partiler arasında en güçlü konumda bulunan Geert Wilders tarafından 2005 yılında kurulan Özgürlük Partisi'dir (Partij Voor de Vrijheid- PVV). PVV kuruluşundan itibaren göç, İslam ve yabancı karşıtı ideolojilere sahip olmuştur. İslami değerlerin özel olarak

Hollanda'nın, genel itibariyle de Batı toplumunun laik ve liberal olan değerleriyle uyum sağlayamayacağını iddia etmektedir (Halhallı, 2020: 75). PPV'nin kurucusu olan Wilders'ın Faslı göçmenler için "*Hollanda'yı tehdit eden pislikler*" olarak yaptığı tanımlama partinin uluslararası göçe ve göçmenlere yönelik bakış açısının en somut örneğini teşkil etmektedir. PPV, Hollanda'nın sınırlarının göçmenlere özellikle de Müslüman olan göçmenlere kapatılmasını amaçlamaktadır. Aynı zamanda ülkede yaşamakta olan Müslümanların dini özgürlüklerinin kısıtlanması gerektiğini savunmaktadır (Karpuzcu, 2020: 100).

3.4.4. İspanya

Vox Partisi 17 Aralık 2013 tarihinde Santiago Abascal tarafından İspanya'da kurulan ve son dönemlerde popülaritesi artan bir aşırı sağ partidir. Vox Partisi'nin söylemleri arasında göç karşıtlığı önemli bir yer tutmaktadır (Cebeci, 2020: 162, 166). Vox resmî belgeye sahip olmayan göçmenlerin İspanya'ya alınmaması gerektiğini savunmaktadır. Oturma izni olmayan göçmenlerin ivedilikle geri gönderilmesini istemekte, yasadışı göçün ülke ekonomisine ve toplumsal uyum ile bir arada yaşama ilkesine zarar verdiğini iddia etmektedir (İspanya'daki aşırı sağcı parti Vox, nasıl ve neden yükselişe geçti? (11.11.2019), <https://tr.euronews.com/2019/11/11/ispanya-daki-asiri-sagci-parti-vox-nasil-ve-neden-yukselise-gecti>). Vox'un göçmen karşıtı tutumunu yansıtan en güncel gelişme 4 Mayıs 2021'de yapılması beklenen yerel parlamento seçimleri öncesinde gerçekleşmiştir. Vox, öksüz olan 18 yaşından küçük göçmen çocuklara İspanya tarafından yapılan yardımı hedef alarak, göçmen karşıtı söyleminde "*Bir göçmen çocuğa ayda 4700 avro, anneannene 426 avro*" ifadesinin yer aldığı seçim afişini Madrid şehir merkezine asmıştır. Bu afiş partinin göçmen karşıtlığı üzerinden oy potansiyelini artırmaya yönelik bir tutumu olarak değerlendirilebilir (İspanya'da aşırı sağcı Vox partisi hakkında göçmenleri hedef alan afişinden dolayı soruşturma başlatıldı (21.04.2021), <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ispanyada-asiri-sagci-vox-partisi-hakkinda-gocmenleri-hedef-alan-afisinden-dolayi-sorusturma-baslatildi/2215678>).

Aslında Vox, İspanya kültürünün ve etnik yapısının yok olacağını düşündüğü için genel itibariyle Müslüman göçmenlerin İspanya'ya gelmesini istememektedir. Onların İspanya'nın homojen yapısı ve güvenliği için tehdit oluşturacağını iddia etmektedir. Fakat Avrupa'daki çoğu aşırı sağ partinin aksine bir açıdan Vox göç konusunda farklı düşünmektedir. Vox, İspanya kültürüne yakın olması sebebiyle ve topluma uyumunun kolay olacağını öngördüğü için yalnızca Latin Amerika'dan gelen göç hareketlerinin kabul edilebileceğini belirtmektedir (Cebeci, 2020:166).

3.4.5. İtalya

İtalyan parlamentosu içindeki en eski parti grubunu temsil eden Kuzey Ligi (Lega Nord-LN), 1991 yılında Umberto Bossi tarafından sistem karşıtı bir parti olarak kurulmuştur. Ancak LN'nin

temelleri 1980'li yıllarda Kuzey İtalya'da örgütlenmiş olan altı ligin birlikteliğinden meydana gelmiştir. LN'nin benimsemiş olduğu ideoloji Bossi'nin liderliğinin sonuna doğru değişime uğramaya başlamıştır. 11 Eylül terör saldırıları sonrasında göçmenler kuzey İtalyanların kimliklerine ve kültürel yapılarına yönelik en büyük tehdit olarak LN'nin söylemlerinde yer edinmeye başlamıştır. Artık kuzeyin değer yapısını tehdit eden tek faktör güneyliler değil buna ilaveten kuzeyin değerleriyle uyum içinde olmadıkları iddia edilen göçmenlerdir. 2013 yılında LN'nin liderlik koltuğuna oturan Matteo Salvini 2018 yılındaki seçimler öncesinde partinin ismini Lega Salvini Premier (La Lega) olarak değiştirmiştir. Bu değişiklikte beraber bir taraftan parti içindeki kişiselliğini artırmıştır. Diğer taraftan ise sadece Kuzey İtalya'dan değil Güney İtalya'dan da seçime katılmıştır. Salvini, camilerin inşasının engellenmesi ve başörtüsünün yasaklanması gibi Müslüman göçmenlere yönelik İslam karşıtı söylemlerde bulunmaktadır. Bu şekilde İslam'ı İtalyan toplumu değerlerine karşı bir numaralı tehdit olarak yansıtmaktadır. Göçmenler, yalnızca dini bir tehdit olarak değil, ekonomik bir yük olarak da görülmektedir. Kısaca Salvini'nin parti liderliğine gelmesiyle birlikte göçmenler, ulusun dini ve kültürel değerlerine, ekonomisine ve güvenliğine tehdit olan ötekiler olarak inşa edilmektedir (Rızzi, 2020: 186, 190, 191, 196).

3.4.6. İsviçre

İsviçre Halk Partisi'nin (Schweizerische Volkspartei-SVP) temelleri 1917 Zürih Tarım Partisi ile atılsa da resmi olarak parti 1971 yılında kurulmuştur. 2000'li yılların başına dek SVP siyasal anlamda merkez sağda yer almıştır. Fakat zamanla aşırı sağa doğru kayarak göçmen karşıtı söylemlerde bulunmaya başlamıştır. SVP'ye göre İsviçre ekonomik ve siyasal imkânlar ile sosyal toplum açısından göçmenlerin ilk sıralarda tercih ettiği ülkeler arasında cazibe merkezi haline gelmiştir. Parti, göçmen problemine çözüm bulunmaması halinde ülkedeki göçmen sayısının yaklaşık 20 yıllık bir süre zarfında 10 milyonu geçeceğini iddia etmektedir. Göçmen nüfusundaki artışın ise işsizlik ve kira oranlarını artıracak, trafik ve toplu taşıma araçlarını kalabalıklaştıracak ve bu şekilde İsviçre toplumunun düzenini ve homojen yapısını bozacağını belirtmektedir (Gülyüz ve Akdemir, 2020: 156-157,163). SVP'ye göre peçe, aşırılıkçı İslam'ın bir simgesini yansıtmaktadır. Her geçen gün Avrupa'da artmakta olan siyasal İslam'ın İsviçre'de yeri bulunmamaktadır. Bu sebepten ötürü de SVP peçenin kaldırılmasına yönelik teklifi referandumuna sunmuştur. %51 oranında evet oyu çıkan referandum sonuçlarına göre peçe takmak ülke genelinde yasaklanmıştır (İsviçre'deki referandumda peçe yasağına destek çıktı (07.03.2021), <https://tr.sputniknews.com/avrupa/202103071043972190-isvicredeki-referandumda-pece-yasagina-destek-cikti/>).

3.5. Fransa'da Aşırı Sağ: Ulusal Cephe

Ulusal Cephe (Front National-FN), 1972 yılında François Duprat, François Brigneau ve Jean Marie Le Pen tarafından kurulmuştur. Partinin liderliğini 1972 yılından 2011 yılına kadar Jean

Marie Le Pen yapmıştır. Jean Marie Le Pen'in liderliği boyunca parti göçmen karşıtı, yabancı düşmanı, Yahudi karşıtı, ırkçı ve homofobik, söylemleriyle öne çıkarak popülerlik kazanmıştır. Parti, kuruluşundan itibaren göçmen karşıtı bir tutum içerisinde var olmuştur. Fransız toplumunda etno-kültürel ve dinsel çeşitliliğe neden olan göçün tamamen durdurulmasına yönelik amacını göçmen karşıtı söylemleriyle ön plana çıkartmıştır (Bektaş, 2019: 96-97).

Ulusal Cephe, 1980'li yıllara gelinceye kadar yapılan seçimlerde zaman zaman dibe vurmuş zaman zaman da yükselerek başarılar elde etmiştir. Özellikle 1979 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde parti başarısız olmuştur. Ardından 1981 yılında parti adaylarının zorunlu olan 500 imzayı toplayamamaları üzerine Ulusal Cephe 1981 yılındaki genel seçimlerden %0,4 oy alarak yeniden başarısız olmuştur. 1982 ile 1983 yıllarını kapsayan dönem ise Ulusal Cephe'nin yükselişinin başlangıç noktası olarak kabul edilmektedir. Ulusal Cephe, 1984 Avrupa seçimlerinden %11 oy alarak adeta bir oy patlaması yaşamıştır. Bununla birlikte 1984 yılında göçü durdurma ve binlerce Afrikalı göçmenin sınır dışı edilmesine yönelik bir seçim kampanyasıyla birlikte Paris'in batısındaki Dreux'deki belediye seçimlerini de kazanmıştır. Parti 1985 yılındaki bölgesel seçimlerden %8,8 oy almıştır. 1986 yılındaki genel seçimden ise %9,6 oranında oy alarak siyasal arenadaki yerini kanıtlamıştır. Jean Marie Le Pen, 1988 yılındaki cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ise %14,38 oy oranıyla Fransa'da aşırı sağın oy rekorunu kırmıştır (Vardar, 2004: 137). 1990'lı yıllar Ulusal Cephe'nin tam anlamıyla Fransız siyasetinde önemli bir güç haline geldiği dönemi kapsamı açısından önem teşkil etmektedir. Çünkü 1990'lı yıllarda işçi göçmenler yerine mültecilerin sayısındaki artış, yani göçmen kategorisinin değişime uğraması, Fransız kamuoyundaki göçmenlere yönelik tedirginliği artırmıştır. Ulusal Cephe'nin göçmen karşıtı tutumu ise bu gelişmeyle bağlantılı olarak oy oranının artmasına olanak sağlamıştır. Ulusal Cephe'nin aldığı oy oranı 1995 başkanlık ve 1997 parlamento seçimlerinde %15'e kadar yükselmiştir. Ulusal Cephe, 1998 yılında bölge konseylerinde 275 sandalye hakkı elde etmiştir (Swyngedouw ve Ivaldi, 2001: 2).

Tablo 7: Ulusal Cephe 1974-2012 Seçim Sonuçları

	Oy Oranı (%)	Kayıtlı Seçmenler (%)	Oylar	Çekimser Kalanlar (%)
1974	0.75	0.62	190, 921	15. 77
1988	14.38	11.47	4, 376, 742	18. 65
1995	15.00	11.42	4, 571, 138	21. 62
2002 (1. Tur)	16.86	11.66	4, 804, 703	28.40
2002 (2. Tur)	17.79	13.41	5, 525, 906	20.29
2007	10.44	8.62	3, 834, 530	16. 23
2012	17.90	13.95	6, 421, 426	20. 52

Kaynak: Mondon, 2014: 304

Marine Le Pen, Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra politikaya atılmaya ve babasının yolundan yürümeye karar vermiştir. Ulusal Cephe'ye ilk olarak 1993 yılındaki yerel seçimlerde katılmıştır. 1998 yılında Ulusal Cephe'nin hukuk bürosunun başına geçmiştir. 2011 yılında babasından parti liderliğini devralmıştır. Çoğu kişinin başaramaz gözüyle baktığı partiyi şeytani imajından kurtarmak için kendi politikalarını hayata geçirmeye başlamıştır. Marine Le Pen, babası Jean Marie Le Pen'den 2011 yılında parti liderliğini devraldıktan sonraki üç yıllık kısa bir zaman aralığında Ulusal Cephe'yi babasından daha başarılı bir konuma yükseltmiştir. Avrupa'nın, aşırı sağ partiler arasında aşırı ırkçı ideolojisi nedeniyle en çok korktuğu parti olan Ulusal Cephe'yi Fransa'da birinci parti konumuna taşımıştır. Marine Le Pen, ilk başarısını 2012 yılındaki cumhurbaşkanlığı seçimlerinde %18 oy alarak elde etmiştir. 2014 yılında yapılan yerel seçimlerde ise partiden 11 belediye başkanı çıkartmayı başararak babasının oy potansiyelini aşmıştır. Ardından Avrupa Parlamento seçimlerinde Ulusal Cephe'yi ülkenin birinci partisi yaparak, babasının elde etmeyi başaramadığı bir zafere daha ulaşmıştır (Marine Le Pen: “Şeytanın kızı” (29.05.2014), <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/marine-le-pen-seytanin-kizi-26510219>).

Marine Le Pen, babası Jean Marie Le Pen'in Ulusal Cephe'ye liderlik yaptığı dönemde hâkim olan kutuplaştırıcı ve ayrıştırıcı anti-semitik söylemini terk etmiştir. Bu söylemin yerine ekonomik, toplumsal ve kültürel sorunları göçmen karşıtlığı üzerine inşa ettiği daha yumuşak bir söylem tercih etmiştir. Camus'ye göre iki lider arasındaki en temel farklılık Marine Le Pen'in ayrıştırıcı konuları ele almaktan kaçınmasıdır. Çünkü savaşın ne olduğu konusunda bir fikre sahip olmayan Fransa'daki 18-24 yaş arası grupta bu söylemin bir karşılığı bulunmamaktadır. İşsizlik ve göç ilgilerini çeken en önemli konulardır. Marine Le Pen, bunun farkında olduğu için partiyi klasik söylemlerin dışına çıkartarak daha geniş kitleleri mobilize etmeye çalışmaktadır (Le Pen'in 'aykırı' siyaseti Fransa'da merkeze yerleşiyor (06.05.2017), <https://www.dw.com/tr/le-penin-ayk%C4%B1r%C4%B1-siyaseti-fransada-merkeze-yerle%C5%9Fiyor/a-38728486>).

Marine Le Pen, yetersiz ekonomi bilgisini ise kendilerini “küreselleşmenin kaybedenleri” olarak tanımlayan kitleleri mutlu edecek söylemler ile güçlendirmeye çalışmıştır. Fransa'da yaşayan göçmenleri ve Fransa'ya gelmekte olan göç akınını ülkedeki işsizliğin temel nedeni olarak sunmuştur. Böylelikle Fransa'daki işsizlerin ve kriz altında ezilen işçilerin ilgisini çekerek partinin oy oranının artmasına katkı sağlamıştır. Yabancıların sosyal yardım almasına ve oy kullanmasına karşı çıkmıştır. Bütün bunlara ek olarak sınırların kapatılması ve yasa dışı göçmenlerin sınır dışı edilmesini destekleyecek nitelikteki söylemleriyle daha geniş kitlelere hitap edebilmiştir (Marine Le Pen: “Şeytanın kızı” (29.05.2014), <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/marine-le-pen-seytanin-kizi-26510219>).

Marine Le Pen, 2018 yılında ise Ulusal Cephe'nin aşırı sağcı geçmişi geride bırakmak için partinin yeni ismini “Ulusal Birlik” (Rassemblement National) olarak değiştirmiştir. Le Pen'e göre Ulusal Cephe ismi kimsenin görmezden gelemeyeceği başarılı ve onur dolu bir geçmişe sahiptir.

Fakat bu ismin Fransa'daki bazı grupların partiye oy vermesini engelleyen ve geçmişiyle bağlantılı olan psikolojik bir etkisi söz konusudur. Marine Le Pen, Ulusal Birlik isminin partinin geleneksel tabanı dışındaki seçmenlere de hitap edecek nitelikte olduğunu iddia etmektedir (Le Pen'den yeni isim önerisi: Ulusal Cephe yerine Ulusal Toplanma (12.03.2018), <https://tr.sputniknews.com/avrupa/201803121032598320-le-pen-den-yeni-isim-onerisi-ulusal-cephe-yerine-ulusal-toplanma/>). Çünkü partinin eski adında geçen Cephe (Front) kavramı bir çatışmayı ifade ederken, yeni ismi çatışma değil birlik mesajı vermektedir. Marine Le Pen, bu değişiklik vasıtasıyla partinin Fransa toplumundaki daha geniş kitlelere erişebileceğini, geçmişle olan bağlantılarından ve insanların gözündeki önyargılarından da kurtulacağını düşünmektedir (Fransa'da Ulusal Cephe Ulusal Birlik Oluyor (11.03.2018), <https://www.amerikaninsesi.com/a/fransada-ulusal-cephe-ulusal-brlk-oluyor/4292877.html>).

Tablo 8: Jean-Marie Le Pen ve Marine Le Pen'in Söylemlerinin Karşılaştırılması

Jean-Marie Le Pen	Marine Le Pen	Ortak Söylem
<ul style="list-style-type: none"> • Yabancı düşmanlığı • Anti-Semitizm • Gelenekselcilik • Hristiyan ahlakına hitap • Eşcinsellik karşıtlığı • Komünizm karşıtlığı • Yasa ve Düzen a) İdam cezasının geri getirilmesi çağrısı • İkinci Dünya Savaşı ve Fransız sömürge savaşlarına atıf • Anavatanla ilgili referans 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaba sözlerle şekillenen muhalif dil kullanımı • Açık, kısa ve basit mesajlar • Referandum yoluyla doğrudan demokrasi çağrısı • Seçmenlerin sağduyusuna hitap • Tartışmalı ifadelerin yumuşatılarak tonlanması, yani: a) Avrupa Şüphecilği b) Yahudi düşmanlığı c) Göçmen karşıtlığı d) Dışlayıcılık e) İdam cezası • Laikliğe artan referans • Demokrasiye artan referans • Fransız Cumhuriyeti'nin geleneksel değerlerinin savunucusu olma iddiası • Ulusal egemenliği yeniden kurma çağrısı • Cumhuriyet değerleriyle bağdaşmadığı iddiasıyla çok kültürlülüğe ve İslam'a saldırı • Kontrollü göç için çağrı • Artan ekonomik söylem: a) AB, Avrupa Merkez Bankası ve euro karşıtlığı b) Küreselleşme karşıtı 	<ul style="list-style-type: none"> • Krizleri fırsata çevirmek • İdeolojiden vazgeçmek- ne sağ ne de sol olduğunu iddia etmemek. • Düşman yaratmak • Milliyetçilik • Göç karşıtlığı • Güvensizliğe odaklanmak • Fransız kimliğini öne çıkartmak ve değerinin eskisine kıyasla azaldığını iddia etmek • Ulusal önceliği ısrarla talep etmek • Liyakat temelli vatandaşlığa kabul

Kaynak: McGregor, 2019: 69-70

3.6. Fransa’da Uluslararası Göçün Güvenlikleştirilmesi

3.6.1. Ulusal Cephe’nin Göç Karşıtı Söyleminde Ulusal Güvenlik Teması

Ulusal Cephe’nin göçmen karşıtı söyleminde ulusal güvenlik teması Marine Le Pen’in AB karşıtı söylemleriyle yakından ilişkilidir. AB üyesi olan Fransa’nın, AB’nin göç politikalarına uymak zorunda olması Ulusal Cephe’nin ana endişelerinden birisini teşkil etmektedir. Marine Le Pen, egemen bir devlet olarak Fransa’nın topraklarına kimlerin girebileceği ve sınırları dışında kimlerin kalması gerektiği gibi sınır kontrolüyle ilgili temel kuralları AB’den bağımsız bir şekilde belirlemesi gerektiğini savunmaktadır. Göçün bir ulusal güvenlik sorunu teşkil ettiğine yönelik söylemlerini AB karşıtlığı üzerinden şekillendirmektedir. Başka bir deyişle, Marine Le Pen göçü Avrupa şüpheciliği temelinde sınır denetimi ile ilişkilendirerek Fransız toplumunun ilgisine sunmaktadır. Göçün Fransız toplumu üzerindeki olumsuz etkilerinden ancak sınırların kontrolünün AB’den geri alınarak sağlanabileceğine inanmaktadır. Marine Le Pen’in 2015 yılında Charlie Hebdo saldırılarından sonra Oxford Üniversitesi’nde gerçekleştirdiği konuşmasında sarf ettiği şu sözler bunun yansımaları açıkça göstermektedir (OxfordUnion (14.09.2015), Marine Le Pen- Full Address and Q&A (English Subtitles), <https://www.youtube.com/watch?v=XVKTcGcPLW8&t=98s>):

“Sınırlarımızın kontrolünü ve komutasını yeniden elde etmeliyiz. İnsanların ve malların serbest dolaşımı doğması, Avrupa Birliği liderlerinin zihninde o kadar güçlü bir şekilde yer edinmiştir ki, ulusal sınır kontrolü fikri bile onlar tarafından bir sapkınlık olarak kabul edilmektedir. Ancak sınırlar cihatçılıktan ilk korunma şeklimizi oluşturmaktadır ...Dünyadaki ülkelerin %95’inin kendilerini korumak, kontrol etmek ve topraklarına kimlerin girebileceğine karar vermek için sınırları vardır. Sınırlar yoksa, devlet yoktur, güvenlik yoktur, egemenlik yoktur, bağımsızlık ve özgürlük yoktur!”

Marine Le Pen’e göre Schengen Anlaşması teröristlerin Fransa’nın ulusal sınırlarında özgürce hareket etmesine olanak sağlamaktadır. Marine Le Pen’in, aynı konuşmasındaki şu sözlerinden de görülebileceği gibi, AB’yi AB sınırlarını etkin bir şekilde korumamakla suçlamaktadır (OxfordUnion (14.09.2015), Marine Le Pen- Full Address and Q&A (English Subtitles), <https://www.youtube.com/watch?v=XVKTcGcPLW8&t=98s>);

“Ulus devletlerin dağılmasını kendisine hedef olarak seçen teknokratik bir Avrupa Birliği...Her yıl, Balkanlar’dan gelen tonlarca silah, onları durdurmak için gerçek bir engel olmadan Fransız topraklarına giriyor ve yüzlerce cihatçı Avrupa’da engel olmadan dolaşılıyor. Beş kişiyi öldüren cihatçı Amedy Coulibaly’nin makineli tüfeği Belçika’dan geçti. Arkadaşı ve suç ortağı Hayat Boumeddiene, İspanya üzerinden sorunsuz bir şekilde Suriye’ye kaçabildi. Bunlar, ulusal hükümetlerin Brüksel’in emirlerine boyun eğmelerinin sonuçlarıdır. AB, tamamen açık sınırlar dayatmasıyla bizi zayıflatıyor ...Daha az personel, daha az ekipman, düşük performans. Ulusal sınırlarımız olsaydı, 9 Ocak’ta öldürülen köktendinci teröristlerden en az birinde olduğu gibi, Suriye’de savaşmaya veya Yemen’de eğitim almaya gittikten sonra, Fransız topraklarına giren teröristlerin çoğunu muhtemelen durdurabilirdik.”

Marine Le Pen söylemlerinde yalnızca Fransa'ya yeni gelen göçmenleri değil aynı zamanda ülkede doğan 2. ve 3. nesil göçmen Fransızları da güvenlikleştirmektedir. Bu insanları terörist saldırılar gerçekleştirme potansiyeli taşıyan tehlikeli saldırganlar olarak tasvir etmektedir. AB'yi sınırların güvenliğini sağlayamadığı gerekçesiyle eleştirmektedir. Ortaya çıkan sınır güvenliği zafiyetinin teröristler tarafından kullanıldığını, göçmen rotaları vasıtasıyla Fransa'ya gelerek ülkede terör saldırıları gerçekleştirdiklerini savunmaktadır. Burada vurgulanması gereken husus teröristleri İslami köktendincilik ile ilişkilendirmesidir. Marine Le Pen, göçmen karşıtı söylemini Müslümanlık ile teröristlik arasında kurduğu bağlantı üzerinden inşa etmektedir. Fransız toplumuna ulusal ve toplumsal güvenliğe tehlike oluşturduğu şeklinde sunmaktadır. Bu hususlar, Marine Le Pen'in 2016 yılında BBC'ye verdiği röportajında sarf ettiği şu sözlerinde kolaylıkla gözlemlenebilir (BBC News Channel (10.10.2016), Marine Le Pen: Brexit most important event since the fall of the Berlin Wall- BBC News, <https://www.youtube.com/watch?v=eUFIV-nSuGM>):

“İslami köktendincilerin saldırıları kısmen burada doğan Fransızlar tarafından gerçekleştirildi. Göçmenlerin yanına gizlice giren İslam devleti askerlerine de sahip olmak zorunda mıyız? ... Bataclan'a yapılan korkunç saldırıyı düşünün, teröristlerden üçü göçmen rotalarını kullanarak buraya gelmişlerdi. Fransa'da başa çıkmamız gereken bir İslami köktendincilik sorunumuz var. ... Bu ciddi soruna göçmenlerle birlikte gelen teröristleri de eklemek istemiyoruz.”

Marine Le Pen, göçmenleri Fransa topraklarında serbest bir şekilde dolaşan teröristler olarak tasvir etmektedir. Ayrıca onları Fransız toplumunun güvenliğine yönelik oluşturduğu tehdit dışında kamu sağlığı sorunlarının nedeni olarak da öne çıkarmaktadır. Marine Le Pen, Mart 2016'da Marsilya'da yaptığı konuşma sırasında göçmenlerin Fransa'nın güvenliğine yönelik oluşturduğu tehdidi şu sözleriyle dile getirmiştir: “Göçmenler şimdi çevremizde, tren istasyonlarında veya gecekondu mahallelerinde dolaşıyorlar, bu Fransa'nın çok büyük güvenlik ve kamu sağlığı sorunlarının nedeni. [...] Artık terörizme alışıyoruz.” (Dimitrov, 2019: 25-26).

Bir güvenlikleştirici aktör olarak Marine Le Pen'e göre göçün ortaya çıkardığı varoluşsal tehdidin üstesinden gelebilecek olağanüstü önlemler ise Fransa'nın kendi sınırları üzerindeki kontrolü geri almasıdır. Marine Le Pen, Fransa'nın sınırlarının kontrolünü geri almasına yönelik söyleminde her zaman mevcut bir argüman olarak sınırların yeniden kurulmasına olan bağlılığını dile getirmektedir. Ona göre, sınır kontrolü devletin egemenliğinin temel bileşenlerinden birini kapsamaktadır ve kontrolsüz göç ile terörizmin durdurulmasında hayati bir rol oynamaktadır. Kendi sınırları üzerindeki kontrolü geri alma söylemi “sınırlar olmadan, koruma veya güvenlik yoktur” şeklinde Le Pen tarafından dile getirilmektedir (Dimitrov, 2019: 26).

3.6.2. Ulusal Cephe'nin Göç Karşıtı Söyleminde Toplumsal Güvenlik Teması

Uluslararası göçün toplumsal güvenlik bağlamında bir güvenlik tehdidi yarattığı yönündeki söylem, güvenlikleştirici aktör tarafından alımlayıcı kitleye genellikle göçmenlerin ev sahibi

ülkenin etnik, kültürel, dini ve dilsel yapısını değiştiren ya da değiştirme kapasitesine sahip olan toplumsal bir tehdit olarak lanse edilmektedir. Bu söylemde ulusal topluluğun hayatta kalmasının önündeki en büyük içsel ve dışsal tehdidi göç teşkil etmektedir. Bu bağlamda güvenlikleştirici aktör konumunda olan Marine Le Pen alımlayıcı kitle konumundaki Fransız kamuoyunun göç konusundaki algısını değiştirmek istemektedir. Göçü bir güvenlik tehdidi olarak sunmak için ise göçmen karşıtı söylemlerini toplumsal güvenlik teması üzerine inşa etmektedir. Özellikle Müslüman ülkelerden gelen göçmenler Fransa'nın kültürel homojenliği ve sosyal bütünlüğü için bir tehdit olarak yansıtılmaktadır. Çok kültürlülük karşıtlığı Ulusal Cephe tarafından uluslararası göçün güvenlikleştirilmesinde toplumsal güvenlik ile ilişkilendirilmektedir. Ayrıca çok kültürlülükle bağlantılı olan göçmenlerin asimilasyonu sorunu da Marine Le Pen'in endişeleri arasındadır. Ulusal Cephe, göçmenlerin topluma entegrasyonu yerine asimilasyona tabi tutulmalarını tercih etmektedir. Bunun nedeni ise Ulusal Cephe'nin kuruluşundan itibaren entegrasyonun çatışmalar yaratan çok kültürlü bir topluma yol açtığını iddia etmesinden kaynaklanmaktadır (Bektaş, 2019: 115). Marine Le Pen'in 2016 yılındaki konuşmasına bakıldığında bu düşünce yapısı net bir şekilde ortaya çıkmaktadır (BBC News Channel (10.10.2016), Marine Le Pen: Brexit most important event since the fall of the Berlin Wall- BBC News, <https://www.youtube.com/watch?v=eUFIV-nSuGM>):

“Uzun yıllar boyunca Fransız anayasasında var olan ulusun bağımsızlığı ve Fransa'nın bölünmez bir cumhuriyet olduğu ilkelerini savunduk. Şu anda ise çok kültürlülüğe karşı savaşıyoruz. Çünkü çok kültürlülüğün toplumda çatışmalara yol açtığına inanmaktayız ve artık Fransa'da var olmayan laik, demokratik ve sosyal bir Cumhuriyet için savaşıyoruz.”

Marine Le Pen'in söyleminde “çok kültürlülük” karşıtı vurgunun hâkim olduğu görülmektedir. Toplumsal parçalanmanın bir nedeni olarak sunulan çok kültürlülük Marine Le Pen tarafından Fransa'nın etnik, kültürel, dini, dilsel ve laik yapısını değiştirebilecek kapasitedeki toplumsal bir tehdit olarak yansıtılmaktadır. Bu şekilde toplumda çok kültürlülüğe karşıtlık teşvik edilmektedir (Martins, 2012: 82). Marine Le Pen, vatanseverlik kavramının Fransız siyasetinden her geçen gün daha fazla silindiğini iddia etmektedir. Ayrıca Fransız dili ve kültürünün göçmenlerin asimilasyona karşı direnciyle seyreltiği inancına sahiptir. Babası gibi Marine Le Pen de göçmenlerin Fransız kültürünü ve dilini tam olarak benimsemeleri için yabancı kültürleri ve dillerini tamamen terk etmesi gerektiği yönündeki asimilasyoncu görüşünü takip etmektedir. Ulusal Cephe lideri, artık Fransa'daki göçmenler arasında uygun asimilasyonun gerçekleşmediğine inanmaktadır. “Eskiden göçmenler Fransa'ya gelirdi ve topluma karıştırlardı. Fransız dilini ve geleneklerini benimserlerdi. Fakat şimdi tüm topluluklar, kendi kodları ve gelenekleriyle yönetilen Fransa içinde yaşamaktalar” (Martins, 2012: 87). Bu söylemde, Ulusal Cephe Fransa'nın mevcut entegrasyon politikalarını etkili olmayan bir göçmen entegrasyonu yaklaşımı olarak eleştirmektedir. Bu söylem aynı zamanda Ulusal Cephe'nin göçmenlerin asimilasyonu için hâlihazırda Fransa'da uygulanandan daha klasik ve daha sert bir yaklaşımın benimsenmesi arzusunu taşıdığını göstermektedir.

Marine Le Pen'in 2012 yılındaki seçimler öncesinde yaptığı aşağıdaki konuşmasında ise çok kültürlülük karşıtlığı göze çarpmaktadır. Aynı zamanda göçmenlerin sahip olduğu kültürel normların Fransız geleneklerine giderek daha fazla dayatıldığı iddiası söz konusudur. Fransız vatandaşlarının helal yemek, cinsiyet ayrımı ve dini yasalar dahil olmak üzere kendi kültürel normlarına uygun olmayan uygulamaları göçmen nüfusun kültürel ihtiyaçlarına göre uyarlamak zorunda bırakılmalarından rahatsız olduğuna dikkat çekilmektedir. Ayrıca göçmenlerin kültürel normlarının Fransız toplumuna dayatılmasından da Fransız Hükümeti'nin politikaları sorumlu tutulmaktadır (Martins, 2012: 82):

“Bir ülkeye geldiğinizde onun kanunlarına, değerlerine, kurallarına, kodlarına ve geleneklerine uymanız gerektiğine inanıyorum. Tüm istediğim bu, ama ne yazık ki Fransız Hükümeti'nin politikaları bunu yansıtmıyor. Laik okullarda helal yemeklerin dayatılmasını istemiyorum. Fransız yüzme havuzlarında ayrı cinsiyetler için ayrı saatler olmasını istemiyorum. Fransız Medeni Kanunu'nun dini yasalara uygun olarak uyarlanmasını istemiyorum. Bu kadar basit.”

Nitekim, Marine Le Pen'in bu düşüncesini destekler nitelikteki 2014 yılında sarf ettiği “Okul menülerinde dini farklılıklara göre özel istekleri kabul edemeyiz. Dinin kamu yaşamına girmesi için hiçbir neden yok” şeklindeki sözleri, Fransa'daki okullarda Müslüman öğrenciler için satılmakta olan domuz eti içermeyen menüleri laiklik ilkesinin ihlali ile ilişkilendirmesinin bir örneğini teşkil etmektedir (Fransa'da Müslüman ve Musevileri kızdıran açıklama (07.04.2014), <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/fransada-musulman-ve-musevileri-kizdiran-aciklama-26163632>). 2018 yılına gelindiğinde Marine Le Pen'in rahatsız olduğu bu durum Ulusal Cephe'nin belediye başkanlığını yürüttüğü Beaucaire şehrindeki okul kantinlerinde Müslüman öğrenciler için satılmakta olan domuz içermeyen menülerin kaldırılmasıyla bir söz edimi olmaktan çıkartılarak hayata geçirilmiştir. Diğer bir deyişle yerel politika düzeyinde fiili bir güvenlikleştirme eylemi ortaya konulmuştur (Fransa'da aşırı sağ belediyeden skandal karar: Öğrenciler domuz yemeye mecbur bırakıldı! (08.01.2018), <https://www.arti33.com/fransada-asiri-sag-belediyeden-skandal-karar-ogrenciler-domuz-yemeye-mecbur-birakildi/>).

Mülteci krizinin başlangıcından itibaren Marine Le Pen, göç ile terörist saldırıların artışı arasında doğrudan bağlantılar kurmuştur. Paris'teki saldırılardan önce bile, Ulusal Cephe sürekli olarak göç ve İslami Köktendincilik arasındaki ilişkiyi ön plana alacak şekilde söylemlerde bulunmuştur. Bu çerçevede Ulusal Cephe, göç ve göçmenler ile çeşitli toplumsal ve güvenlik sorunları arasında doğrudan ve tartışmalı bağlantılar kurmaktadır. Marine Le Pen'in aşağıdaki konuşması, “gettolar” ve “etnik gruplar arası çatışma” gibi kavramlar ve radikal İslam ile olan bağlantısı üzerinden değerlendirilmiştir. Bununla birlikte bu konuşma Marine Le Pen'in göçü Fransız ulusal kimliğine yönelik tehdit algısı ile bir güvenlik meselesi olarak gördüğünü göstermektedir (Sweet, 2017: 40):

“Kontrolsüz göç, artık yeni Fransızları asimile edemeyen bir Cumhuriyet için gerilim kaynağıdır. Gettolar, etnik gruplar arası çatışmalar, topluluk talepleri ve siyasi dini provokasyonlar, ulusal kimliğimizi baltalayan ve bununla birlikte giderek görünür hale gelen İslamlaşmayı da beraberinde getiren kitlesel göçün doğrudan sonuçlarıdır.”

Marine Le Pen'in göçmen karşıtı söyleminde İslam, Müslüman olan göçmenler ile ilişkilendirilerek uluslararası göçün güvenlikleştirilmesinde kullanılmaktadır. Aynı zamanda Fransa'da “biz” kimliğinin tanımı için “öteki” olarak inşa edilmektedir. Marine Le Pen, İslam karşıtı söyleminde “İslami köktendinciliğe” karşı mücadeleye vurgu yapmaktadır. Ayrıca İslami köktendinciliğin sadece Fransız ulusal güvenliği ve iç istikrarına yönelik bir tehdit olmadığını belirtmektedir. Aynı zamanda Fransız kültürünün, Fransız yaşam tarzının ve laikliğin düşmanı olduğunu iddia etmektedir. Marine Le Pen'in 2015 yılında Oxford Üniversitesi'nde yaptığı aşağıdaki konuşmasında bu yöndeki vurgular dikkat çekicidir (OxfordUnion (14.09.2015), Marine Le Pen- Full Address and Q&A (English Subtitles), <https://www.youtube.com/watch?v=XVKTcGcPLW8&t=98s>):

“Bugün karşı karşıya olduğumuz terörizm totaliter bir ideolojinin, orta çağın, belirsizliğin ve insanlık dışılığın hizmetindedir: İslami köktendincilik. Özgürlüklerin ve insan haklarının yurdu olan Fransa, kendi topraklarında İslami köktendinciliğin saldırısına uğramıştır. Bu ideoloji silahlıdır: İslamcı teröristleri eğitmekte ve harekete geçirmekte; uluslararası cihatçılığı finanse etmekte; ve dini fanatizmi körüklemektedir. Bunlar 7, 8 ve 9 Ocak 2015'te Paris'e saldıran insanlar... Bize ait olan ve nefret ettikleri her şeyi Fransa'da yok etmeye geliyorlar: özgürlüğümüzü, yaşam tarzımızı, kültürümüzü ve laikliğimizi.”

Marine Le Pen, 2017'deki cumhurbaşkanlığı seçim kampanyası sırasında göç ve İslam karşıtı söylemlerini sık sık dile getirmiştir. Medeniyetlerinin göç tehdidi altında olduğu konusunda Fransız toplumunu uyarmış ve Fransız yaşam tarzını korumak için göçü durduracağını sözünü vermiştir. Fransa'nın Müslüman nüfusunu açıkça hedef alan konuşmasında aşağıdaki sözleri dile getirmiştir (Le Pen steps up anti-immigration rhetoric ahead of French election (18.04.2017), <https://www.ft.com/content/967daaae-2412-11e7-8691-d5f7e0cd0a16>):

“Fransa'da istediğimiz zaman şarap içeriz. Fransa'da kadınları peçe takmaya zorlamayız çünkü onlar saf değildir... Fransa'da kimin Fransız olmayı hak ettiğine biz karar veririz... Burası bizim evimiz. Fransızlar kendi ülkelerinde kendilerini yabancı hissediyor...Çünkü göçmenlerden, yasadışı olanlardan bile daha az hakları var... Fransızlar, kendilerine ait olmayan adetlere ve kanunlara tabi olmadan Fransa'da Fransızlar gibi yaşamak istiyorlar... Fransa ulusal kimliğine, yani en derin varlığına, kendisini yaşatma hakkına sahiptir.”

Marine Le Pen yukarıdaki söyleminde bir güvenlikleştirici aktör olarak tüm Fransız halkı adına konuşma yetkisini kendisinde görmektedir. Müslümanların kültürel farklılıklarını tolere etmeyeceklerini söylemlerinde tekrarlamaktadır. Bu farklılıkları Fransız toplumunun değer yargılarına varoluşsal bir tehdit olarak inşa etmektedir. Dahası, tehditkâr bir mizaçla “onlara” karşı kolektif bir “biz” anlayışını harekete geçirmektedir. Yukarıdaki söylemler de Marine Le Pen'in bir

güvenikleştirici aktör olarak rolünü ne şekilde üstlendiğini daha somut bir şekilde göstermektedir (Dimitrov, 2019: 25).

Fransa'da 2015 ve 2017 yılları arasını kapsayan dönemde IŞİD ile bağlantılı olan pek çok İslamcı terör saldırısı meydana gelmiştir. Yaklaşık 240 kişinin hayatını kaybetmesi göçmen karşıtı olan Ulusal Cephe'nin güvenlik konusunu seçim kampanyasının merkezine koymasına zemin hazırlamıştır. 2017 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Marine Le Pen, 2015 yılında Fransa'da gerçekleştirilen terör olaylarını göçmenlik karşıtı politikası için bir sıçrama tahtası olarak kullanmıştır (French elections: Marine Le Pen vows to suspend immigration to 'protect France' (18.04.2017), <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/french-elections-latest-marine-le-pen-immigration-suspend-protect-france-borders-front-national-fn-a7689326.html>):

“... Üzerimize ağır gelen ciddi terör tehdidiyle, tehlikeyi temsil edenleri sınır dışı edebilmek için kimin içeri gireceğini kontrol edebilmeliyiz...Cumhurbaşkanı olduğumda Fransa'yı AB'den ve sınırları olmayan Schengen bölgesinden çıkartacağım. Hükümet, Fransız vatandaşlarına yabancılardan daha az hak vermektedir... Sizi koruyacağım. Cumhurbaşkanı olarak ilk önlemim Fransa'nın sınırlarını eski haline geri getirmek olacaktır. Burası bizim evimiz! ... Kitlesel göç, Fransa için bir fırsat değil, Fransa için bir trajedidir.”

Sonuç olarak, Marine Le Pen toplumsal güvenliği ön plana aldığı göç karşıtı söylemini Fransız ulusal kimliği ve kültürünün homojen yapısının bozulacağı endişesi üzerine inşa etmektedir. Bu anlamda mevcut güvenlik tehdidi geleneksel askeri anlamda Fransız devlete yönelik değildir. Aksine Fransız kültürüne ve etnik yapısına yöneliktir. Esasında toplumsal güvenlik temasıyla Fransız kimliğinin hayatta kalmasına ve yaşatılmasına dikkat çekilmektedir. Marine Le Pen göçmen karşıtı söyleminde özellikle Müslüman göçmenleri Fransız kültürünün homojenliğine, ulusal kimliğine, cumhuriyetçi değerlerine, laikliğine ve ulusal güvenliğine tehdit olarak göstermektedir. Böylelikle de halihazırda Fransız toplumunda var olan Fransız yaşam tarzının yok olması yönündeki korkuyu çok kültürlülük karşıtlığıyla şekillendirmektedir. Marine Le Pen'in söylemlerinde Müslüman göçmenleri ve İslam'ı hedef alması kültürel ırkçılık bağlamında değerlendirilebilir. Marine Le Pen bu şekilde Müslümanlara ve İslam'a karşı yeni-ırkçı bir söylemi dile getirmektedir. Bu durum ise Fransız toplumunda göçmenlere karşı şiddet eğilimlerini ve ırkçılık hareketlerini teşvik etmektedir. Özellikle de İslam karşıtı saldırıları artırmaktadır. Yapılan son araştırmaya göre Fransa'da 2019 yılında Müslümanlara yönelik 154 saldırı gerçekleştirilirken; bu sayı 2020 yılında 235'e yükselerek %53 artmıştır (France: Islamophobic attacks up sharply last year (29.01.2021), <https://www.aa.com.tr/en/europe/france-islamophobic-attacks-up-sharply-last-year/2126901>).

3.6.3. Ulusal Cephe'nin Göç Karşıtı Söyleminde Ekonomik Güvenlik Teması

Aşırı sağ partiler tarafından uluslararası göçün güvenikleştirilmesinde göçmenler, ev sahibi ülkelerin üzerinde taşıdığı mevcut sosyo-politik ve ekonomik sorunların nedeni olarak

gösterilmektedir. Yani bir nevi “günah keçisi olarak” ilan edilmektedirler. Dolayısıyla ev sahibi topluma güvenikleştirici aktör tarafından mali bir yük olarak sunulan göçmenler, göçmen karşıtı söylemler aracılığıyla toplum tarafından ev sahibi devletin refah sistemine yönelik bir tehdit olarak görülmektedir. Ulusal Cephe’nin göç karşıtı söylemlerinde de Fransız toplumunun göçmenlere karşı ekonomik güvenlik kaygılarını ön plana çıkartacak nitelikteki bir tema söz konusudur (Bektaş, 2019: 119).

Baba Jean Marie Le Pen göçmen entegrasyonunun “eşit iş fırsatı” gibi çok kültürlülük politikaları aracılığıyla göçmen emeğini Fransız vatandaşlarının çalışmalarına göre öncelikli hale getirdiği için reddetmiştir. Ulusal Cephe’nin “*İki milyon göçmen, işsiz kalan iki milyon Fransız’ın nedenidir*” şeklindeki açıklamasında görüldüğü gibi, Jean Marie Le Pen göç, küreselleşme ve çok kültürlülük politikalarının yerli Fransız vatandaşları için sosyal ve ekonomik istikrarsızlık yarattığını iddia etmektedir. Söz konusu kriz senaryosunu Fransız toplumuna dayatmaya çalışmaktadır. Bu söylem tekniği, “düşman” ve “kriz” yaratma olgularıyla inşa edilen korkuyu Fransız vatandaşlarının günlük endişelerine bağlamaktadır. Jean Marie Le Pen’in bu tür sosyo-ekonomik kaygılara çözümü ise “ulusal tercih” politikasının uygulanmasıdır. Ayrıca Fransız vatandaşının işgücü, eğitim, konut ve sağlık hizmetlerinin yanı sıra sosyal hayatın her alanında öncelikli hale getirilmesidir (Martins, 2012: 81). Aynı şekilde Marine Le Pen’in de babası Jean Marie Le Pen gibi göçün çok kültürlü politikalara geçişin, sosyal ve ekonomik fırsatlar bağlamında Fransız vatandaşlarının günlük yaşamlarını olumsuz etkilediğine dair endişelerini taşımaya devam etmekte olduğu söylenilebilir. Örneğin, Marine Le Pen, babasıyla benzer bir şekilde çok kültürlü pozitif ayrımcılık kavramları ve eşit iş fırsatı politikalarının yerli Fransız vatandaşlarını kendi toplumlarında dezavantajlı konuma düşürdüğünü savunmaktadır. Marine Le Pen 2011 yılında Russia Today’e verdiği bir röportajda, bu endişelerini şu şekilde dile getirmiştir (Marine Le Pen interview on Russia Today (26.08.2011), <https://www.youtube.com/watch?v=FYSrAyfE5co>):

“Bugün, tüm işletmeler, özellikle büyük olanlar, başka kültürlerden veya farklı kökene sahip kişilerin işe alınmasını öngören bir tüzük imzaladı; bu, Fransız kökenli fakir bir Fransız’ın, diğerlerinin gerisinde kalacağı anlamına gelmektedir. Bunun Cumhuriyetçi eşitlik ilkesinin ihlali olduğuna inanmaktayım. Bir kişinin sırf ten rengi, kökeni veya inancı nedeniyle işe alınması gerektiği konusunda anlaşmak, Fransa’nın temel değerleriyle mutlak bir çelişki içermektedir. Bu, yabancıysanız bir Fransız vatandaşından daha yüksek bir istihdam şansına sahip olduğunuz anlamına gelmektedir... Sonuç olarak, Fransızlar kendi ülkelerinde ayrımcılığa uğramaktadırlar.”

Görüldüğü üzere, Marine Le Pen, göçmenleri Fransız refah sistemine ve toplumuna mali bir yük olarak sunmaktadır. 2015 yılındaki söyleminde de bunu görebilmek mümkündür: “*Göç, Fransa’daki kitlesel işsizliği daha da kötüleştiriyor. 6,1 milyon işsiz ve 9 milyon insan yoksulluk içinde yaşarken, Fransa artık yeni göçmen alabilecek kapasiteye sahip değil.*” (OxfordUnion (14.09.2015), Marine Le Pen- Full Address and Q&A (English Subtitles), <https://www.youtube.com/watch?v=XVvTcGcPLW8&t=98s>).

Marine Le Pen, 2017 cumhurbaşkanlığı seçimi öncesinde Le Monde gazetesine verdiği röportajda, “Yabancı çalışanlar için tüm yeni sözleşmelere ek bir vergi yoluyla istihdamda ulusal öncelik uygulayacağız” şeklindeki söylemiyle yabancı çalışanların işe alınmasını önlemek için yeni bir vergi uygulaması getireceğinin sözünü vermiştir (Marine Le Pen pledges to introduce tax on French employment contracts for foreigners (02.02.2017), <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/marine-le-pen-elections-france-president-latest-employment-contract-tax-foreigners-national-priority-front-national-a7559121.html>). Marine Le Pen, bu şekildeki bir tedbirin işverenleri ulusal öncelik ilkesini uygulamaya zorlayacağına ve ekonomik istihdam olanaklarından göçmenlerin yerine Fransız vatandaşlarının yararlanabileceğini iddia etmiştir. Aynı zamanda bu iddiasıyla birlikte toplumda söz konusu olan ekonomik endişelere hitap etmiştir.

Marine Le Pen 2016 yılında BBC’de yaptığı aşağıdaki konuşmasında Fransa’daki barınma, sağlık hizmetleri, işsizlik yardımları, iş olanakları gibi sosyal hizmetlerin dağılımının “ulusal öncelik” baz alınarak yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır (Marine Le Pen: Brexit most important event since the fall of the Berlin Wall- BBC News (10.10.2016), <https://www.youtube.com/watch?v=eUFIV-nSuGM>):

“Fransa’yı bölen şey, göçmenlerin kitleler halinde gelişidir. Büyük bir adaletsizlik hissi yaratan şey ise, sokaklarda binlerce evsiz insanın olması ve onlara herhangi bir konut veremeyeceğimizi söylememize rağmen göçmenler için on binlerce ev bulabilmemizdir. Bir Fransız lider olarak benim sorumluluğum, her şeyden önce kendi halkımın refahı, güvenliği hakkında düşünmek olmalıdır.”

Ona göre Fransız Hükümeti’nin sunmuş olduğu hizmetlerden göçmenler değil ulusal vatandaşlar ayrıcalıklı bir şekilde yararlanmalıdır. Marine Le Pen, ekonomik güvenliği vurguladığı bu tarz söylemleriyle (Avrupa’daki diğer aşırı sağ partilerin de sıklıkla kendi ülkelerinde yaptıkları gibi) esasında Fransız toplumu içinde kendisini küreselleşmenin kaybedenleri olarak gören ve hükümete karşı güveni sarsılmış olan kitlelere hitap etmek ve onları etkilemeye çalışmaktadır.

Güvenikleştirici aktör konumundaki Marine Le Pen, göçü Fransız toplumunun kültürüne, kimliğine ve değer yargılarına varoluşsal bir tehdit olarak alımlayıcı kitle konumundaki Fransız toplumuna sunmaktadır. Bu şekilde uluslararası göçü Fransa’da güvenikleştirmektedir. Fransa’da yaklaşık beş milyona yakın Müslüman yaşamasına rağmen, Marine Le Pen “İslam’ın tüm çeşitlerine, pratiğine, yayılışına savaş açıyorum. İslam’ı tüm yönleriyle yasaklamak istiyorum” gibi pek çok İslam karşıtı söylemde bulunmaktadır. Marine Le Pen’in İslam karşıtı söylemleri Fransız toplumunda karşılık bulmaktadır. Yapılan son anket sonuçları, Marine Le Pen’in 2022 cumhurbaşkanlığı seçimleri için oy oranını giderek artırdığını göstermektedir. Anket sonucuna göre Ulusal Cephe’nin Fransız kamuoyundaki desteği %26 iken rakibi Macron’un %24 oranında desteği söz konusudur. Bu oranlardan hareketle güvenikleştirici aktör konumunda olan Marine Le Pen’in alımlayıcı kitleyi etkisi altına alarak kabul sağladığı sonucuna da varabilmek mümkündür

(Fransa’da büyük endişe! İslam savaş açan Le Pen lider olabilir! (15.02.2021), <https://www.milligazete.com.tr/haber/6495251/fransada-buyuk-endise-islam-savas-acan-le-pen-lider-olabilir>).

3.7. Macaristan’da Aşırı Sağ: Fidesz ve Jobbik

3.7.1. Fidesz Partisi

Fidesz, 1988 yılında Genç Demokratlar Federasyonu (Federation of Young Democrats) adıyla bir piyasa ekonomisi ve Avrupa entegrasyonu gelişimini teşvik eden anti-komünist parti olarak kurulmuştur. 1995 yılına gelindiğinde parti Macar Sivil Partisi (Hungarian Civic Party) adını kısaltılmış biçimine eklemiştir. 2003 yılında ise partinin adı Macar Yurttaş Birliği (Hungarian Civic Alliance) olarak değiştirilmiştir. Fidesz ilk kayda değer başarısını kuruluşundan iki yıl sonra, yani 1990 yılında üye olduğu bir koalisyona bağlı olan Fidesz adaylarının Macaristan’ın farklı şehirlerindeki belediye başkanlıklarını kazanmasıyla elde etmiştir. Ayrıca Fidesz 1990 yılında gerçekleştirilen ulusal meclis seçimlerinde ise 22 sandalye kazanmıştır. 1997 yılında Fidesz’in bünyesine feshedilen Hristiyan Demokrat bir grubun üyelerinin katılmasıyla, parti Ulusal Meclis’te ortak grubun en büyük bloğu haline gelmiştir. Fidesz, 1998 yılında 148 sandalye kazanma başarısı elde etmiştir. Böylelikle Ulusal Meclis’teki en büyük tek parti konumuna yükselmiş ve bir koalisyon hükümeti kurmuştur. Partinin lideri Viktor Orbán başbakan olarak kemer sıkma politikalarını uygulamaya sokmuş, sosyal sigorta ücretlerini düşürmüştür. Ayrıca Macaristan’ın AB üyelik sürecini devam ettirmiştir. Ancak parti 2002 yılında gerçekleştirilen seçimler sonrasında hükümetin dışında kalmıştır. Bu sonuçla Macaristan sekiz yıl boyunca sosyalist iktidar ile yönetilmiştir. Fakat 2008 yılında Macaristan’ın ekonomik açıdan darboğaza girmesiyle birlikte halkın yaşamakta olduğu ekonomik problemleri Fidesz fırsata dönüştürmüştür. Parti Nisan 2010’da gerçekleştirilen parlamento seçimleriyle birlikte meclisteki sandalyelerin 2/3’ünü kazanarak yeniden iktidara gelmiştir. Fidesz ve koalisyon ortağı olan Hristiyan Demokratik Halk Partisi (KDNP), 2010 yılında elde etmiş oldukları bu zaferi 2014 ve 2018 yılında gerçekleştirilen seçimlerde de tekrarlamışlardır (Fidesz (t.y.), <https://www.britannica.com/topic/Fidesz>).

2010 yılında ikinci Orbán Hükümeti’nin kurulmasından itibaren Macaristan’daki siyasi manzara popülist bir sağ parti olan Fidesz ve aşırı sağcı bir parti olan Jobbik’in varlığı üzerinden inşa edilmiştir. Fakat zaman geçtikçe Jobbik ve Fidesz siyasal anlamda yer değiştirmiştir. Fidesz aşırı sağa doğru kayarken, Jobbik merkez sağa doğru dönüşüm yoluna girmiştir. Fidesz 2015’teki mülteci krizinin başlangıcından itibaren giderek daha otoriter ve liberal olmayan bir sağ pozisyona doğru yönelmiştir. Fidesz, Jobbik tarafından önerilen önlemlerin ve seçim kampanyalarının çoğunu kendisine örnek alarak, 2010 ve 2014 yılları arasında Macaristan’da uygulamıştır. Ancak, Orbán’ın 2014’te yeniden seçilmesinden sonra bazı şeyler değişime uğramaya başlamıştır. İlk olarak, Orbán kişisel özgürlük mücadelesini başlatmaya karar vermiştir. Ona engel olmaya çalışan oligarşik

yapıları ortadan kaldırmıştır. Bu yapıların yerine kendisine sadık olan yapıları getirmiştir. Bu çerçevede Orbán'ın daha önce tercih ettiği oligark Lajos Simicska ile mücadelesi 2015 yılında başlamıştır. Simicska'nın, en güçlü muhalefet partisi olan Jobbik'i desteklemeye başlamasıyla birlikte kendisini tehdit altında hisseden Fidesz, aşırı sağ çizgiye doğru bir dönüşüm içerisine girmiştir. Tesadüfen, bundan kısa bir süre sonra mülteci krizi patlak vermiştir. Macaristan halkının gözünden düşmeye başlayan Orbán, mülteci krizinde "Haçlı" rolünü üstlenmiştir. Bu sayede, Müslümanları Macaristan ve Avrupa'dan uzak tutarak siyasi kontrolü geri alma ve yeniden popülaritesini yükseltme fırsatını elde etmiştir. Sonuç olarak Fidesz, Cas Mudde de dahil olmak üzere aşırı sağın en önemli akademisyenlerince bile, yabancı düşmanlığını siyasetinin merkezine koyan gerçek bir aşırı sağ parti haline gelmiştir (Krekó, 2017: 2). 8 Nisan 2018 tarihinde Macaristan'da gerçekleştirilen son genel seçimlerde %48,9 oy oranıyla seçimi kazanmıştır. Başbakan Orbán liderliğindeki Fidesz-KDNP ittifakı 134 milletvekiliyle parlamentoda 2/3'lük çoğunluğu elde etmiştir (Macaristan'ın Siyasi Görünümü (t.y.), <https://www.mfa.gov.tr/macaristan-siyasi-gorunumu.tr.mfa>). Sonuç itibariyle, Macaristan'da Nisan 2010 seçimlerinden bu yana Fidesz partisi ve lideri Viktor Orbán başkanlığındaki Fidesz-KDNP koalisyonu iktidarı elinde tutmaya ve aşırı sağ çizgide söylem ve politika üretmeye devam etmektedir.

3.7.2. Jobbik Partisi

Jobbik'in kökleri 2002 yılında "Muhafazakâr Gençlik Topluluğu" adı altında Katolik ve Protestan Hristiyan muhafazakâr öğrencilerden oluşan bir öğrenci derneğine dayanmaktadır. 2003 yılında bu grup David Kovacs ve Gabor Vona tarafından Jobbik "Daha İyi Bir Macaristan Hareketi" adı altında Budapeşte'deki Eotvos Lorand (ELTE) Üniversitesi kampüsünde kurulmuştur (Stadelmann, 2013: 97). 2006 yılında Jobbik'in liderliğine donanımlı bir tarih öğrencisi olan Gábor Vona seçilmiştir. Parti ilk etapta siyasi olarak önemsiz görülmüş ve 2006 yılında gerçekleştirilen seçimlerden ancak %2,2 oy oranı elde edebilmiştir. Jobbik, siyasal hayatındaki ilk büyük atılımını 2009 yılındaki yapılan seçimlerde gerçekleştirmiştir. Bu seçimlerde oyların %15'ini alarak Avrupa Parlamentosu'ndan üç sandalye kazanmıştır. Jobbik, 2010 yılında yapılan Macaristan ulusal seçimlerinde ise oyların %16'sını alarak Macaristan Ulusal Meclisi'nin üçüncü büyük partisi haline gelmiştir. 2014 ve 2018 yıllarında gerçekleştirilen seçimlerde Jobbik, Macaristan'daki siyasal konumunu garantilemiştir. Bu seçimler sonucunda Macaristan'daki en büyük ikinci siyasi güç konumuna yükselmiştir. Şu anda parti, Macaristan Parlamentosu'ndaki 199 sandalyenin 26'sına sahiptir. Jobbik lideri Gábor Vona, 2018 yılındaki seçimler sonucunda, istifa etmiştir. Partinin liderliğine Péter Jakab getirilmiştir (Jobbik's brief history (19.06.2020), https://www.jobbik.com/short_summary_about_jobbik).

3.8. Macaristan’da Uluslararası Göçün Güvenlikleştirilmesi

Özellikle ABD’deki ve daha sonra Avrupa’da meydana gelen terör saldırılarından sonra, siyasi söylem göçe karşı güçlü bir mekanizma şeklini almıştır. Bu eğilimin en çok göze çarptığı ülkelerden biri de Macaristan olmuştur. Göç karşıtı söylemler, mülteci kriziyle birlikte Avrupa kıtasına göç akışı başladığında yoğunlaşmıştır. Kuşkusuz bu gelişme, Macaristan’ın Sırbistan ve Türkiye sınırlarına olan konumu nedeniyle yoğun bir şekilde göç alan ülkelerden birisi olmasıyla açıklanabilir. Bunu göz önünde bulundurarak 2015’teki göç krizinin başlangıcı itibariyle, Viktor Orbán başkanlığındaki Macar hükümeti göçü güvenlikleştirme eğilimi göstermiştir. 2010 yılından 2015 yılına kadar Fidesz merkez sağ olarak var olmuştur. Ancak 2015 yılında hükümet tarafından göç krizi bir tehdit olarak görülmüştür. Hükümetin buna dayalı popülist bir kampanya başlatmasıyla Fidesz aşırı sağ çizgiye kaymıştır (Pereira, 2021: 14). Göç konusu, siyasi olarak hükümet, iktidar partisi Fidesz ve aşırı sağ parti konumundaki Jobbik tarafından yabancı düşmanı, göç karşıtı duygulardan yararlanmak için kullanılmıştır. Söz konusu dönemin önde gelen hükümet yetkilileri ve politikacılarının yapmış oldukları açıklamalar siyasi söylemi yabancı düşmanı, radikal bir yöne doğru itmiştir. Başbakan Viktor Orbán ve aşırı sağ partisi Fidesz, uluslararası göçü güvenlikleştirme sürecini Ocak 2015’te, Paris’teki Charlie Hebdo terörist saldırıları sonrasında yapmış olduğu konuşmayla başlatmıştır. Hükümet yetkilileri ve Fidesz politikacıları Macaristan’a gelen sığınmacıları sürekli olarak “geçim göçmenleri”, “ekonomik göçmenler” ve “yasadışı göçmenler” gibi kavramları kullanarak nitelendirmişlerdir. Ayrıca bu insanların ekonomik nedenlerle anavatanlarını terk ettiklerini ve sadece mülteci gibi göründüklerini öne sürmüşlerdir. Hükümetin bu politikayı yürütmesinin birkaç tane siyasi nedeni söz konusudur: i) İlk olarak, hükümet göç konusunu aşırı sağ muhalefet partisi olan Jobbik’in elinden almaya çalışmıştır, ii) İkinci olarak ise hükümet göçü Macar halkına “ulusu savunmak” için kararlı bir tavır aldığı “ortak bir düşman” olarak sunmuştur. Bu şekilde seçim desteğini sağlamlaştırmak istemiş ve iç siyasette ivme kazanmaya çalışmıştır (Juhász vd., 2015: 24).

Kamu söylemine hâkim olmak için ise hükümet siyasi yelpazeyi iki ayrı kutba ayırmıştır: i) Göçe karşı çıkanlar, yani “ulusal çıkarı” hizmet edenler ve bu nedenle Macaristan’daki mültecileri kabul etmeyi reddedenler, ii) Göçü destekleyenler ve dolayısıyla “Macar çıkarlarına ihanet edenler”. Dahası, Fidesz diğer siyasi aktörleri dışlayarak göç karşıtı konumunu tamamen tekelleştirmeyi amaçlamıştır (Juhász vd., 2015: 24). Ancak söz konusu döneme ilişkin olarak mülteci krizi açısından Jobbik’in hükümet üzerindeki etkisi en görünür olanı olmuştur. Hem göç karşıtı söylemleri hem de Fidesz’in önerdiği mülteci ve göç politikası önlemleri, aşırı sağ parti Jobbik’in argümanlarına, mülteci ve göç politikası çözümlerine (örneğin, mültecilerden “ekonomik göçmen” olarak bahsetmek, mültecileri terörizm ve hastalıkla ilişkilendirmek, mülteci kamplarını kapatmak vb.) çok benzer olmuştur. “Sınır çiti” fikri bile Jobbik üyesi László Toroczkai’den gelmiştir. Netice itibariyle, hükümet “ekonomik göçmenlere” karşı yürüttüğü sert kampanyayı Jobbik’in kampanyasından esinlenerek şekillendirmiştir. Böylelikle aşırı bir sağ partinin bu

konudaki tavrı belirlemesini ve söylemi kontrol altına almasını engellemeyi amaçlamıştır (Juhász vd., 2015: 28).

3.8.1. Fidesz ve Jobbik'in Göç Karşıtı Söyleminde Ulusal Güvenlik Teması

Viktor Orbán'ın göç karşıtı söylemi 2016 yılında Almanya'daki yılbaşı gecesini kutlamaları sırasında, Arap göçmenler tarafından gerçekleştirilen cinsel taciz ve hırsızlık olaylarıyla birlikte göçmenlerin genel suç faaliyetleriyle olan ilişkileri temelinde şekillenmeye başlamıştır (Köln'de toplu taciz: Medyaya ve siyasilere tepkiler büyüyor (07.01.2016), https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/01/160107_koln_taciz_medya_siyaset).

Orbán'ın 15 Mart 2016 tarihinde yapmış olduğu konuşmasındaki şu sözlerde göçmenlerin suç faaliyetleriyle ilişkilendirilmesinin yansımaları görülebilmek mümkündür:

“Göç, ülkelerimize suç ve terörizm getiriyor. Macaristan'a suç ve terörizm ithal etmeyeceğiz... Yasanın ulaşamayacağı hiçbir kentsel bölge olmayacak, buralarda kitlesel karışıklık veya göçmen isyanları olmayacak ve suç çeteleri kadınları taciz edemeyecek...” (Speech by Prime Minister Viktor Orbán on 15 March (15.03.2016), Speech by Prime Minister Viktor Orbán on 15 March – miniszterelnok.hu). Orbán'ın bu söylemi göçmenlerin AB sınırlarından içeri girmelerine izin verilmesi durumunda, gittikleri ülkelerde suç işleyerek kamu güvenliğini tehlikeye atabileceğini göstermesi açısından önemlidir. Aslında Orbán burada kontrolsüz göç akımının Batı Avrupa ülkelerini kaotik ve anarşik bir yere dönüştürebilme potansiyeli taşıdığını belirtmektedir. Macaristan'ın ise bu anlamda Batı Avrupa ülkeleri gibi olmasını istemediğini dile getirmektedir (Jánosi, 2019: 42). Orbán bu söyleminde, Batı Avrupa ülkelerinde göçmenler tarafından gerçekleştirilen suç olaylarına işaret ederek göçü varoluşsal bir tehdit olarak sunmaktadır. Bu şekilde göç akışına karşı uygulamaya sokacağı olağanüstü önlemler konusunda Macar halkının rızasını almaya çalışmaktadır.

Orbán'ın şu söylemi de sadece Avrupa'ya yeni gelen sığınmacıları değil aynı zamanda mülteci krizinden önce de Avrupa'da yaşayan göçmenleri ve hatta göçmen kökenli olarak kıtada doğmuş olanları da güvenleştirmektedir:

“Terör örgütleri ... kıtanın batı kesiminde yaşayan göçmenler arasından savaşçılar toplarken, AB'nin güney sınırları ... günümüzde göç dalgalarıyla kuşatılmış durumdadır. Bizim görevimiz... Macaristan'ın güvenli ve emniyetli bir yer olarak kalmasını sağlamaktır. Macar halkı... ülkelerinin kamu düzenine tehdit oluşturacak nitelikteki insanlarla dolup taşığını görmek istemiyor” (Jánosi, 2019: 369).

Jobbik'in başkan yardımcısı Dániel Zsiga Kárpát da Orbán'inkine benzer bir söylemde bulunarak göçmenleri suç ve terörizmle ilişkilendirmiştir: *“Onlar kadınlarımıza cinsel tacizde*

bulunan, suç işleyen ve radikal İslam'ı yayan suçlulardır" (Thorleifsson, 2017: 328). Bu söylemiyle Kárpát, göçmenleri "yasadışı yabancılara" indirgeyerek terörist ve cinsel suçlu imajı altında göçmenleri güvenlikleştirmektedir. Aynı zamanda Jobbik, Dış Politika Kabinesi'nin başkanı Marton Gyongyosi'nin 2015 yılında sarf ettiği "*Orada bir çocuk bile bir AK 47'yi nasıl monte edebileceğini ve sökebileceğini biliyor ve bu tür becerilere sahip bir insana yakın durmaktan rahatsız olurdum*" şeklindeki söylemiyle göçmenleri potansiyel terörist olarak betimlemektedir. Aynı zamanda göçü alımlayıcı kitleye Macar ulusal güvenliği için bir tehdit olarak sunmaktadır (Human Rights First, 2015).

2006-2018 yılları arasında Jobbik'in liderliğini yürütmüş olan Gábor Vona da tıpkı Orbán gibi göçmen kökenli olarak Avrupa'da doğmuş olan kişileri terörizmle ilişkilendirmiştir. Vona'nın 2015 yılında yaptığı aşağıdaki konuşma her iki liderin de benzer söylemlerde bulunduğunu göstermektedir (Gábor Vona, leader of Jobbik: "Hungary is for Hungarians Until our Final Breath!" (21.11.2015), <https://www.youtube.com/watch?v=HqlraNaGipo>);

"... Evet, göçmenler terörist değildir. Ama teröristler göçmendir. Dolayısıyla bu cümle birlikte doğrudur. Avrupa'ya göç dalgasını kullanarak terörizm yapma niyetiyle gelen teröristlerin olduğu fark edilmelidir ve Batı Avrupa'daki terör örneğini izlerken ve analiz ederken, ikinci üçüncü nesil göçmen kuşağının büyük bir kısmının terörist olduğu da anlaşılmalıdır."

Görüldüğü üzere, Macar iç siyasetinde, bir taraftan yeni gelenler AB'yi kuşatan bir orduya benzetilmektedir. Diğer taraftan Avrupa'da yaşamakta olan ve çoğunlukla Batı Avrupa'daki ikinci ve üçüncü nesil göçmenler radikalleşmeyle ilişkilendirilmektedir. Dolayısıyla onları terörist olma olasılıklarının daha yüksek olduğu şeklinde dolaylı bir yolla terörizmle bağdaştırmaktadır. Aynı zamanda bu söylemden göçmenlerin Avrupa sınırlarından içeriye girmelerine izin verilmesi durumunun Avrupa topraklarında daha fazla sayıda potansiyel terörist bulunması anlamına geleceği sonucu çıkartılabilir. Diğer bir deyişle göçmen kökenli olanların terörist olma ihtimalinin daha yüksek olduğu algısı alımlayıcı kitleye yerleştirilmeye çalışılmaktadır (Jánosi, 2019: 40).

3.8.2. Fidesz ve Jobbik'in Göç Karşıtı Söyleminde Toplumsal Güvenlik Teması

Huysmans (2000: 752), göçün toplumsal güvenlik için bir tehdit olarak sunulmaya başlamasını ırkçı ve yabancı düşmanı partilerin yükselişiyle ilişkilendirmektedir. Aynı zamanda bu durumun Macaristan'da gözlemlenen bir eğilim olan göçün güvenlikleştirilmesinin meşruiyetini artırdığını ileri sürmektedir. Bu nedenle, siyasi söylem, göçmenleri ve mültecileri suçla ilişkilendirmektedir. Ayrıca ulusal kimlik ve egemenlik için bir tehdit olarak sunarak güvenlikleştirmektedir. Toplumsal güvenlik teması, genellikle Fidesz ve Jobbik'in göç karşıtı söyleminde göçü Avrupa değerlerinin kültürel homojenliğini bozan bir tehdit olarak yansıtılmaktadır. Böylelikle toplumsal güvenlik Macar vatandaşlarının olağan yaşam biçimini tehlikeye atan çelişkili bir "öteki" olarak göçmenler üzerinden inşa edilmektedir.

Jobbik'in eski lideri Gábor Vona göç karşıtı söyleminde etnik ve kültürel homojenliğin korunması gereken bir değer olduğunu ifade etmektedir. Bu bakış açısı göçmenlerin kültürel tekdüzeliği bozmalarının yanı sıra onu yok edeceği anlamını da taşımaktadır. Diğer bir deyişle göçmenler, Macaristan'daki ve Avrupa'daki kültür ve demografinin doğal yapısını geri döndürülemez biçimde değiştirecek insanlar olarak tasvir edilmektedir. Göçmenlerin sadece ekonomik faydalar aradıklarını ya da kamu güvenliğini tehlikeye atacaklarını savunmamakta; aynı zamanda Macarların alışkın olduğu Avrupa yaşam tarzını da istikrarsızlaştıracaklarını vurgulamaktadır. Gábor Vona'nın 2015 yılında Budapeşte'de yapmış olduğu göç karşıtı mitingindeki konuşmasında belirtilmiş olan hususlar şu şekilde öne çıkartılmıştır (Gábor Vona, leader of Jobbik: "Hungary is for Hungarians Until our Final Breath!" (21.11.2015), <https://www.youtube.com/watch?v=HqlraNaGipo>):

"... Ancak, her kültürün, dinin başkasının topraklarında değil, kendi topraklarında yaşama hakkı olduğu söylenmelidir! ve şimdi ülkemize gelen göçmen kitlelerinin çoğu Müslüman ve ben bunu protesto ediyorum! ve aynı zamanda Avrupa'ya akın etmelerini de protesto ediyorum ... Çünkü Avrupa ve Macaristan, alışkanlıklarımızı onlarla koordine edemeyeceğimiz bu tür kültürlerden gelen milyonlarca insanı kitlesel olarak kabul etmemelidir... Sadece Batı Avrupa'ya bakın! Olumsuz örnekler bakın ve yaptıkları hataları bizler kendi ülkemiz için yapmayalım."

Fidesz lideri Orbán da söylemlerinde Avrupalılar ile gelen göçmenler arasındaki kültürel farklılıkları şu şekilde vurgulamaktadır (Jánosi, 2019: 50): "*Göçmenler Avrupa kültürünü kabul etmek istemiyorlar ve hatta buraya Avrupa kültürünü yok etme niyetiyle geliyorlar. Bunlar farklı kültürlerden, farklı geleneklere sahip olan ve topluma uyum sağlayamayan insanlar*". Aslında Orbán'ın burada vermek istediği mesaj, kültürel farklılıkların Avrupa toplumunda kaçınılmaz olarak çatışmalara yol açacağı gerçeğidir. Başka bir deyişle, kişiler Avrupa dışından geldiği sürece, Avrupa kültürüne tehdit oluşturmaktadır. Böylelikle söylem, göçmenleri kültürel bir tehdit olarak sunmaktadır. Aynı zamanda Avrupa kültürünü, AB üye devletleriyle veya kıtanın kendisiyle sıkı bir şekilde sınırlandırarak mekânsallaştırmaktadır. Bir nevi Avrupa dışındaki diğer tüm kültürlerin düşmanlık taşıdığı düşünülmektedir. Bu düşünce yapısı da göçmenlerin belirli ideolojilerin temsilcileri ve taşıyıcıları olarak Avrupa ülkelerine geldiklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca göçmenlerin toplumsal güvenliklerini tehdit ettikleri şeklindeki bakış açısının yaygınlaşmasını da kolaylaştırmaktadır. Bu bakış açısı Samuel P. Huntington'un aslında bir güvenikleştirme söylemi olan "Medeniyetler Çatışması" tezinin açık bir örneğini oluşturmaktadır.

3.8.3. Fidesz ve Jobbik'in Göç Karşıtı Söyleminde Ekonomik Güvenlik Teması

Aşırı sağ partiler ülkelerindeki ekonomik sorunların ve işsizlik oranlarının artması sebebiyle göçmenlerin refah devletinin sunmuş olduğu ekonomik ve sosyal imkânlardan yararlanma haklarının olmadığını iddia etmektedirler. Göçmenler ülkedeki iş imkânlarına erişim sağlamada, işsizlik maaşı alımında, barınma, sağlık ve diğer sosyal hizmetlerden yararlanmada yerli halka rakip olarak sunulmaktadır. Bu şekilde uluslararası göç ekonomik güvenlik temelinde

güvenlikleştirilmektedir (Huymans, 2000: 767). Fidesz ve Jobbik partileri bilinçli olarak gelen insanları sığınmacı veya mülteci olarak değil, “refah arayan” veya “ekonomik göçmenler” olarak adlandırmaktadır. Bunu yapmalarının nedeni “mülteci” teriminin dayanışma ve şefkat gibi insancıl duyguları çağrıştırırken, “refah arayışı” nitelendirilmesinin alımlayıcı kitle üzerinde olumsuz çağrışımlara sahip olmasıdır. Bu şekilde göçmenlerin yardıma ve sempatiye layık olmadığı ima edilmektedir (Jánosi, 2019: 33).

Orbán’ın 2015 yılında “*Avrupa Birliği topraklarına yasadışı yollardan giren insanlar ... işleri alıyor ... ve sosyal refah sistemini sömürüyorlar*” şeklindeki söylemi ekonomik motivasyonlu göçmenler grubunun hükümetin söylemi içinde daha fazla öne çıkartıldığını göstermektedir. Refah arayan göçmenler, Macaristan’ın sosyal refah sistemini kötüye kullanmak isteyen insanlar olarak tasvir edilmektedir. Böylece göçmenler çok çalışan Macarların hak ettiği sosyal faydalara tehdit olarak sunulmaktadır. Bu şekilde Macar halkı göçmenlerin ötekiler olarak kendi refah sistemlerini tehdit ettikleri algısına kapılmaktadır. Bu algı doğrultusunda ise göçmenlerin sosyal yardımlara erişiminin sınırlandırılması gerektiğini savunmaktadırlar. Çünkü sosyal refah sisteminden faydalanmanın bu hakkı kazanmak için on yıllardır çalışmakta olan yerlilerin hakkı olduğu düşünülmektedir (Jánosi, 2019: 34).

3.8.4. Fidesz’in Olağanüstü Önlemler Alma Yolunda Uyguladığı Kampanyalar

Fidesz, 24 Nisan 2015’te “*Göç ve Terörizm Hakkında Milli Müzakere*” başlıklı bir anketle göçe karşı bir kampanya başlatmıştır. 12 sorudan oluşan bu anketi 18 yaşın üzerindeki her vatandaşa posta yoluyla göndermiştir. Bu şekilde göç konusunda daha katı kurallar uygulamayı amaçlamıştır. Söz konusu ankete Başbakan Orbán tarafından imzalanan bir mektup da eşlik etmiştir. Sığınmacılar “ekonomik göçmenler” olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca “*ekonomik göçmenlerin mülteci gibi davranarak sınırı yasa dışı yollardan geçtikleri, gerçekte ise sosyal yardım ve iş aradıkları*” belirtilmiştir. Orbán’a göre, artan ekonomik göçmen sayısı Macaristan için durdurulması gereken yeni bir tehdidi teşkil etmektedir. “*Brüksel göçle başa çıkamadığından dolayı, Macaristan kendi yolunu izlemek zorundadır*”. Mektupta “*Ekonomik göçmenlerin Macar halkının işlerini ve geçim kaynaklarını tehlikeye atmasına izin vermeyeceğiz.*” ifadesi yer almaktadır (Juhász vd., 2015: 25). Bu önyargılı girişten sonra, vatandaşlardan anketteki soruları cevaplamaları ve anketi hükümete geri göndermeleri istenmiştir. Bu kampanya bir anketmiş gibi gözükse de gerçekte çoğu sorunun önüne hükümetin göç karşıtı söylemleri konulmuştur. Aynı zamanda Başbakan Orbán’ın mektuptaki ifadelerini yansıtan açıklamalar eklenmiştir. Örneğin, Soru 3’te “*Bazılarına göre, Brüksel tarafından kötü bir şekilde ele alınan göç politikası, genişleyen terörizmle bağlantılıdır. Bu fikre katılıyor musunuz?*” ifadesine yer verilmiştir. Soru 12’de “*Macar Hükümeti ile sosyal yardımların göçmenler için değil Macar bebekleri ve aileleri için harcanması gerektiği konusunda hemfikir misiniz?*” ifadesine yer verilmiştir (Juhász vd., 2015: 25).

Genel itibariyle bakıldığında, söz konusu anket göçü güvenlik ve ekonomiye yönelik tehditlere bağlayan ve hükümetin bakış açısını yansıtan sorulardan oluşmuştur. Aslında bu kampanya Macar halkının göç hakkındaki görüşlerini öğrenmek için yapılmamıştır. Tam tersine Macar halkının mevcut düşüncelerini manipüle etmek amacıyla oluşturulmuştur. Anketteki sorular Macaristan nüfusunun yaklaşık %10'u tarafından yanıtlanmıştır. Fakat Orbán ezici bir çoğunluğun anketteki içeriği kabul ederek hükümetle aynı fikre sahip olduğunu açıklamıştır (Carreño, 2016: 63). Hükümetin göç karşıtı kampanyası daha sonra, Orbán tarafından Haziran 2015'te başlatılan bir reklam panosu kampanyasıyla devam ettirilmiştir. Kamu vergileriyle finanse edilen reklam panosu kampanyasına tahmini olarak 693 bin Euro harcanmıştır (Carreño, 2016: 64).

Reklam panoları ülke çapında bine yakın yerde yayınlanmıştır ve içeriği üç tür mesajdan oluşmuştur: i) Macaristan'a gelerseniz, kültürümüze saygı duymalısınız, ii) Macaristan'a gelerseniz, yasalarımıza saygı göstermelisiniz, iii) Macaristan'a gelerseniz, Macarların işlerini ellerinden alamazsınız (Krekó ve Juhász, 2015'ten aktaran Carreño, 2016: 64). Hükümet yetkilileri reklam kampanyasının göçmenleri ve insan kaçakçılarını hedef aldığını iddia etmiştir. Fakat reklam panolarında dikkat çeken en önemli husus kullanılan dilin sadece Macarca olması ve Macaristan'da yayınlanması olmuştur. Aslında yapılmak istenen şey Macar halkında göçmenlere karşıt duygular yaratarak onları manipüle etmeye çalışmaktır. Bu sayede güvenlikleştirici aktör olan Fidesz alımlayıcı kitle olan Macar halkını varoluşsal bir tehdit olarak sunduğu göçe karşı uygulamaya sokulacak olağanüstü önlemler için ikna etmeye çalışmıştır (Carreño, 2016: 64; Juhász vd.,2015: 25).

İktidar partisi Fidesz'in 2015 yılı itibariyle Macaristan'a akın eden yasadışı göçmenlere yönelik sert tutumu partisinin oy oranını ve popüleritesini artırmıştır. Eylül 2015 tarihinde kamuoyu araştırma merkezi Ipsos'un yaptığı anketin sonuçları Fidesz Partisi'nin, olası parlamento seçimlerinin yapılması durumunda ülke genelinde oyların yaklaşık %41'ini alacağı yönünde olmuştur. Bu oran 3 ay önce elde edilen sonuca göre %3 artmıştır. Anket sonuçlarına göre Orbán'ın yasadışı göçe karşı aldığı sert tavır Fidesz'in popüleritesinin Macar vatandaşları nezdindeki artışının nedeni olarak gösterilmiştir. Ayrıca Macaristan vatandaşlarının hükümetin mültecilere yönelik aldığı tedbirleri onayladığı sonucuna da varılmıştır. Varılan bu sonucun doğru olma ihtimali oldukça yüksektir. Çünkü Macaristan Hükümeti'nin kararıyla Sırbistan sınırı, 4 metre yüksekliğinde 170 kilometre uzunluğunda dikenli tel örgü duvar ile kapatılmıştır. Buna ek olarak ise sınırdaki polis kontrolü artırılmıştır. Macar polislerine Sırbistan sınırından ülkeye giren göçmenlere karşı biber gazı, tazyikli su ve plastik mermi ile müdahale edebilme yetkisi verilmiştir. Sırbistan sınırına çekilen tel örgünün bir benzeri Hırvatistan sınırına da çekilmiştir. Alınan bu olağanüstü önlemler uluslararası kamuoyunun tepkisini çekse de Macar vatandaşları tarafından desteklenmiştir (Mültecilere sıkı önlemler Orbán'ın puanını artırdı (21.09.2015), <https://sptnkne.ws/weDp>). Viktor Orbán, yürütmüş olduğu sert göçmen karşıtı kampanyaya ve uygulamaya soktuğu olağanüstü önlemlere rağmen 2018 yılında gerçekleştirilen seçimlerde büyük

bir başarı elde etmiştir. Meclisteki 2/3 çoğunluğu elde ederek büyük bir zaferle üçüncü kez iktidara gelmiştir. Seçim sonrası yaptığı konuşmada Orbán, hükümetin yakında daha katı göçmenlik kurallarını uygulamaya sokacağını belirtmiştir. (Macar Başbakan Orbán: 'Hristiyan demokrasisi inşa ediyoruz' (07.05.2018), <https://batiraporu.com/multeciler/macar-basbakan-orban-hristiyan-demokrasisi-insa-ediyoruz/>).

Fidesz'in 2018 yılı seçimlerini kazanarak üçüncü kez iktidara gelmesi Orbán'ın göçmen karşıtı söylemlerinin ve uygulamaya soktuğu sert göç karşıtı önlemlerin Macar halkı nezdinde memnuniyetle karşılandığını göstermektedir. Güvenlikleştirici aktör konumunda bulunan Orbán, göç olgusunu alımlayıcı kitle konumunda yer alan Macar halkına referans nesnelere oluşturan Macar toplumunun kültürü ve kimliğine ulusal, toplumsal ve ekonomik güvenlik boyutları temelinde varoluşsal bir tehdit olarak sunmuştur. Orbán, alımlayıcı kitleyi ikna etmek adına kolaylaştırıcı unsurlara başvurmuştur. Başta söz edimleri olmak üzere iktidar partisi olmasının da sağlamış olduğu güç ile büyük meblağlar harcayarak kampanyalar düzenlemiştir. Bu şekilde alımlayıcı kitleyi etkisi altına alan Orbán, göçü Macaristan'da olağanüstü önlemler olarak ve bunları uygulamaya sokarak başarılı bir şekilde güvenlikleştirmiştir.

SONUÇ

Uluslararası göç olgusu 1973 Petrol Krizi'ne kadar Batı Avrupa ülkelerinde bir güvenlik tehdidi olarak görülmemiş, aksine İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde Avrupa ülkelerinin refah seviyelerinin artmasıyla birlikte iş gücüne duyulan ihtiyaç göçmenler aracılığıyla karşılanmıştır. Göçmenler yaşadıkları ülkelerde misafir işçi olarak kabul edilmişlerdir. Zaman içerisinde işgücüne duyulan ihtiyacın azalmasıyla birlikte bir gün mutlaka kaynak ülkelere geri dönecekleri düşünülmüştür. Bu sebepten ötürü de göç ve göçmenlik ulusal ya da siyasal açıdan bir problem teşkil etmemiştir. Ancak 1973 Petrol Krizi'yle birlikte dünya çapında küresel bir ekonomik bunalımın yaşanması, ülkelerin refah düzeylerini derinden etkilerken; göçmenlerin sanılan aksine kalıcı olduklarının anlaşılması üzerine uluslararası göç olgusu güvenikleştirilmeye başlanmıştır. Eş zamanlı olarak da Avrupa'daki aşırı sağ parti ve hareketler de bu dönemde ortaya çıkmaya başlamışlardır.

Esas itibariyle uluslararası göç, 11 Eylül 2001 terör saldırılarıyla birlikte bir güvenlik sorunu haline gelmiştir. Göç ve göçmen karşıtlığı 11 Eylül öncesi dönemde sadece ekonomik kaygılar tarafından şekillendirilmiştir. 11 Eylül terör saldırılarıyla birlikte terörizm ile Müslüman göçmenler ilişkili hale getirildiği için, göç aşırı sağ partiler tarafından ülkelerin ulusal, toplumsal ve ekonomik güvenliklerine yönelik potansiyel bir tehdit olarak sunulmaya başlanmıştır. 11 Eylül ile görünürlük kazanan ve eylemlerini kesintisiz bir şekilde Avrupa ülkelerinde artırmaya devam ettiren terör saldırıları da ulusal güvenlik, ulusal kimlik, toplumsal uyum ve vatandaşlık gibi kavramların ülkeler ve toplumlar nezdinde daha fazla tartışılmasına zemin hazırlamıştır. Bu ortamda, pek çok aşırı sağ parti genel olarak göçmenlerin ülke içi suç oranlarını artırdığı, refah devletinin imkânlarını kötüye kullandığı ve göçmenlerin topluma uyum sağlayamadığı şeklinde söylemler geliştirmişlerdir. Özel olarak da söylemlerini İslam karşıtlığı ve Müslüman göçmenlerle ilgili ötekileştirici tutumlar üzerine inşa etmişlerdir. Bu hususa parti programlarında öncelikli konular arasında yer vermeye başlamışlardır. Bu çerçevede, göçün güvenikleştirilmesi, çoğunlukla kısıtlayıcı göç ve sığınma önlemlerinin alınmasına ve ilgili devletlerde daha sıkı sınır kontrollerinin uygulamaya sokulmasına neden olmaktadır.

Göçün güvenikleştirilmesine ilişkin literatür gözden geçirildiğinde ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde farklı güvenikleştirme aktörlerinin (siyasal elitler, hükümet, devlet temsilcisi, siyasi partiler, toplum, ordu) söylemleri aracılığıyla göçün güvenikleştirilebileceği görülmektedir. Çalışmada incelenen ulusal düzeydeki vaka örneklerinden Fransa'daki güvenikleştirici aktörün aşırı sağ muhalefet partisi olan Ulusal Cephe olduğu sonucu elde edilmiştir. Çalışmanın diğer vaka

örneğini teşkil eden Macaristan'da ise güvenlikleştirici aktörün iktidardaki aşırı sağ parti Fidesz olduğu ve güvenlikleştirmenin hükümetin kendi inisiyatifiyle yapıldığı, muhalif aşırı sağ partisi Jobbik ile de benzer argümanlara sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Ulusal Cephe ile Fidesz'in aşırı sağ parti olarak uluslararası göçü güvenlikleştirme süreçlerine bakıldığında, Fransa'daki aşırı sağ geçmişin Macaristan'dan çok daha eskiye dayandığı görülmüştür. Uluslararası göçün Fransa'da Ulusal Cephe tarafından güvenlikleştirilmesi yeni bir gelişme değildir. Bu durum partinin kurulduğu 1972 yılından parti liderliğinde değişimin yaşandığı 2011 yılına dek Anti-semitik, ırkçı, göç karşıtı, yabancı düşmanı söylemler üzerinden şekillenmiştir. Marine Le Pen'in 2011 yılında Ulusal Cephe'nin liderliğine gelmesiyle birlikte, parti aşırı ve ırkçı söylemlerinden uzaklaştırılarak her ne kadar yeni bir imaja kavuşturulmak istense de göç ve çok kültürlülük karşıtı, yabancı düşmanı görüşlerini sunmaya devam etmektedir. Ulusal Cephe eski dönemden farklı olarak anti-Semitizm yerine İslam karşıtı söylemler inşa etmektedir. Bu şekilde Müslüman göçmenleri bir güvenlik tehdidi olarak hedef göstererek Fransa'daki ve Avrupa'daki İslamofobiyi yaymaktadır. Diğer bir deyişle, Ulusal Cephe yeni döneminde göç karşıtlığını Müslüman göçmenlere ve İslam'a karşı kültürel açıdan ırkçı bir söylemle dile getirmektedir.

Macaristan'da aşırı sağ parti Fidesz tarafından uluslararası göçün güvenlikleştirilmesi Fransa örneğiyle kıyaslandığında görece yeni olan bir gelişmedir. Fidesz'in başlangıçta merkez sağ partisi olarak kurulması ve zaman içinde aşırı sağa doğru kayması iki örnek vaka arasındaki diğer bir farkı oluşturmaktadır. Siyasal hayatına merkez sağ parti olarak başlayan Fidesz, 2010 yılında almış olduğu yüksek orandaki halk desteğini karıştığı bir dizi yolsuzluk skandalı, ülkenin kötüye gitmekte olan ekonomik koşulları, yüksek işsizlik oranları, internet vergisi protestoları gibi sebeplerden ötürü 2014 yılının sonuna doğru kaybetmeye başlamıştır. Buna mukabil, aşırı sağ muhalefet partisi olan Jobbik oy oranını artırarak ülkedeki en güçlü ikinci siyasi güç haline gelmiştir. Bu gelişmeler ise Fidesz'i hayal kırıklığı yaşayan seçmenin Jobbik'e yönelmesini engellemek için 2010 yılından itibaren Jobbik'in göçmen karşıtı söylemlerini ve yabancı düşmanı tutumlarının benzerini inşa etmeye yönlendirmiştir. Başka bir deyişle, göçün hükümet tarafından güvenlikleştirilmesi, halkın dikkatini Macaristan'daki yolsuzluk skandallarından göç ve ulusal güvenlik zeminine kaydırmak amacıyla kullanılmıştır.

Fransa ve Macaristan örneklerindeki göçün güvenlikleştirilmesi konusunda karşılaştırma yapılırken belirtilmesi gereken bir diğer husus Ulusal Cephe'nin muhalif bir aşırı sağ parti olması sebebiyle sahip olduğu sınırlı imkânlar ölçüsünde uluslararası göçü güvenlikleştirme başarısına haiz olmasıdır. İktidar partisi konumunda olan Fidesz ise Macaristan parlamentosundaki çoğunluğa sahip olması sebebiyle uluslararası göçü güvenlikleştirirken alımlayıcı kitleyi ikna etme aşamasında ve alınacak olan olağanüstü önlemlerin uygulamaya sokulmasında daha büyük bir avantaja sahiptir. Bu sonuç, hükümetlerin güvenlikleştirme eyleminin gerçekleştirilmesinde hedef

kitleleri etkileme ve olağanüstü önlemlerin uygulamaya sokulması hususlarında diğer güvenlikleştirici aktörlerden daha avantajlı bir konuma sahip olduğu savını desteklemesi açısından önemlidir.

Fransa’da aşırı sağın temsilcisi olan Marine Le Pen’in göç karşıtı söyleminde öne çıkan hususlar göçmenlerin hem ekonomik sorunlar yarattığı hem de Fransız kimliği ve ulusal güvenliğine yönelik tehditler oluşturduğu yönüdeyken; Macaristan örneğinde göç başlangıçta ekonomik bir tehdit olarak güvenlikleştirilmiştir. Ancak mülteci kriziyle birlikte 2015 yılında Avrupa’ya yönelen göç dalgasının artması sonrasında kimlik temelli bir tehdit çerçevesi inşa etmek için ekonomik güvenliğe dayalı söylemden vazgeçilmiştir. Göçmenler toplumsal güvenlik temelinde hem Macar kültürünü hem de Avrupa medeniyetini tehlikeye atan varoluşsal bir tehdit olarak sunulmuştur. Macaristan’da aşırı sağın temsilcisi olan Viktor Orbán’ın göç karşıtı söyleminde göçmenlerin yaratmakta olduğu ekonomik sorunlardan ziyade daha çok Macar kimliğine ve ulusal güvenliğine tehdit oluşturduğuna dair bir yönelimin söz konusu olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, Fransa ve Macaristan’daki aşırı sağın göçmen karşıtı söylemlerinin farklılık gösterdiği temel noktayı ortaya koyması sebebiyle önem teşkil etmektedir.

Le Pen’in ve Orbán’ın konuşmalarından yapılan analiz sonucunda göç karşıtı söylemlerinde, göçü sınır kontrolü, terörizm ve suçla ilişkilendiren ulusal güvenlik temalarının ortak olduğu görülmüştür. Söylemlerinin merkezini İslami köktendincilik oluşturmaktadır. Her iki lider de İslam’ı, kendi ülkeleri açısından Fransız ve Macar ulusal kimliği ile kültürünün düşmanı olarak yansıtmaktadır. Bu çerçevede, kitlesel göçü uluslarının sosyo-politik bütünlüğünü bozan olumsuz bir gelişme olarak tasvir etmektedirler. Aynı zamanda durdurulması, kontrol edilmesi, sınır dışı edilmesi gereken bir tehdit olarak inşa etmektedirler. Bu inşa sürecinde, Avrupa’daki aşırı sağ partilerin göçmen karşıtı söylemlerinin ortak bir özelliği olan toplumsal güvenlik temasında ulusal kimlik ve kültür referans nesnelere oluşturmaktadır. Bu nedenle de göçmenlerin Fransız ve Macar kültürüne asimilasyonu her iki partinin de göç söyleminde çok önemli bir rol oynamaktadır. Her iki parti de Müslümanların, Fransız ve Macar toplumuna asimile olmadığını, direndiğini ve uluslarının homojenliğine ve ulusal kimliğine tehdit oluşturduğunu iddia etmektedir. Bütün bu çerçeve dahilinde, ulusal kimlikleri üzerine inşa ettikleri söylemleriyle kültürlerinin ve kimliklerinin homojenliğinin İslam tehdidinin altında olduğu anlatısını kendi toplumlarına sunarak göçü toplumsal güvenlik temelinde güvenlikleştirmektedirler.

Sonuç olarak, göçün her iki vaka örneğinde de Müslüman kimliği üzerinden güvenlikleştirilmesi, göçmenlerin Fransız ve Macar toplumlarından dışlanmalarının ve ötekileştirilmelerinin yolunu açmaktadır. Bu durum ise göçmenlerin söz konusu toplumlara entegrasyonlarını daha da zorlaştırmaktadır. Aynı zamanda göçmenlere karşı şiddet eğilimlerini ve ırkçılık hareketlerini teşvik etmekte özellikle Avrupa’daki İslam karşıtı saldırıları artırmaktadır. Ulusal Cephe ve Fidesz’in göçmenlere yönelik sert tutumlarına rağmen kendi toplumları nezdinde

kabul görmeleri ve oylarını her geçen gün daha da artırmaları Batı ve Doğu Avrupa ülkelerinde göçün yakın gelecekte de bir güvenlik sorunu olmaya devam edeceğini göstermektedir. Uluslararası toplumun 21. yüzyılda giderek artan ve çeşitlenen güvenlik sorunları da bu sürece daha da fazla ivme kazandıracak gibi görünmektedir.

KAYNAKÇA

- Abadan Unat, Nermin (2002), **Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa**, 1. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Adıgüzel, Yusuf (2016), **Göç Sosyolojisi**, 1. Baskı, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Agius, Christine (2017), “Sosyal İnşacılık”, Alan Collins (Ed.), **Çağdaş Güvenlik Çalışmaları**, (Çev. Nasuh Uslu), 3. Basım *çinde* (87-103), Röle Akademik Yayıncılık, İstanbul.
- Ağır, Bülent Sarper ve Arman, Murat Necip (2014), “Deepening of Security Conception and Violent Non-State Actors as the Challengers of Human Security”, **Adnan Menderes University, Journal of Institute of Social Sciences**, 1(1), 105-116.
- Akdemir, Erhan (2009) “11 Eylül 2001, 11 Mart 2004 ve 7 Temmuz 2005 Saldırılarının Ardından İslam’ın Avrupa’da Algılanışı”, **Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi**, 8 (1), 1-27.
- Akgül Açıkmeşe, Sinem (2011), “Algı mı? Söylem mi? Kopenhag Okulu ve Yeni-Klasik Gerçeklikte Güvenlik Tehditleri”, **Uluslararası İlişkiler Dergisi**, 8 (30), 43-73.
- _____ (2018), “Güvenlik, Güvenlik Çalışmaları ve Güvenikleştirme”, Evren Balta (Ed.), **Küresel Siyasete Giriş: Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler, Süreçler**, 3. Baskı *çinde* (241-253), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Aksoy, Zeynep (2012), “Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 5 (20), 292-303.
- Aksu, Muharrem ve Turhan, Faruk (2012), “Yeni Tehditler, Güvenliğin Genişleme Boyutları ve İnsani Güvenlik”, **Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, 4(2), 69-80.
- Arango, Joaquín (2000), “Explaining migration: a critical view”, **International Social Science Journal**, 52, 283–296.
- Aras, İlhan ve Sağıroğlu, Akın (2020), “Almanya İçin Alternatif Partisi’nin Göçmen Karşıtlığı”, **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, 33-54.
- Arends, J. Frederik M. (2015), “Homeros’dan Hobbes ve Ötesine: Avrupa Geleneğinde “Güvenlik Kavramı”, Mustafa Aydın vd. (Ed.), **Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe**, 2. Baskı *çinde* (199-222), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Arı, Kemal (2000), **Büyük Mübadele Türkiye’ye Zorunlu Göç (1923-1925)**, 2. Baskı, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Arı, Tayyar (2012), **Uluslararası İlişkilere Giriş**, 3. Baskı, MKM yayıncılık, Bursa.

- Atasü Topçuoğlu, Reyhan (2016), “Düzensiz Göç: Küreselleşmede Kısıtlanan İnsan Hareketliliği”, S. Gülfer İhlamur Öner ve N. Aslı Şirin Öner (Der.), **Küreselleşme Çağında Göç**, 3. Baskı içinde (501-518), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Atikkan, Zeynep (2017), **Avrupa Benim Batı Avrupa’da Aşırı Sağın Yükseliş**, 2. Baskı, Metis Yayınları, İstanbul.
- Aygül, Hasan Hüseyin (2019), “Avrupa’ya Göç, Mülteciler ve Yeni Dini Coğrafya”, **2. Uluslararası Uygulamalı Bilimler Kongresi: Göç Yoksulluk ve İstihdam**, 217-225.
- Bakan, Selahaddin ve Şahin, Sonay (2018), “Uluslararası Güvenlik Yaklaşımlarının Tarihsel Dönüşümü ve Yeni Tehditler”, **The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences**, 4(2), 136-152.
- Balamir Çoşkun, Bezen (2014), “Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme: Değişen Güvenlik Ortamı, Zorluklar, Fırsatlar ve Meydan Okumalar”, Tayyar Arı (Ed.), **Postmodern Uluslararası İlişkiler Teorileri-2**, 1. Baskı içinde (149-178), DORA Basım Yayın, Bursa.
- Balcı, Meral ve Göcen, Ceren (2018), “Legal and Political Situation of Syrian Immigrants in Turkey”, **Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi**, 1-21.
- _____ (2019), “Avrupa Birliği’nde Artan Zorluklar: Göçmen Krizi ve İrkçılık”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Kongresi**, 20-27.
- Baldwin, David A. (1995), “Security Studies and the End of the Cold War”, **World Politics**, 48(1), 117-141.
- _____ (1997), “The Concept of Security”, **Review of International Studies**, 23(1), 5-26.
- Balibar, Etienne ve Immanuel Wallerstein (2017), **İrk Ulus Sınıf: Belirsiz Kimlikler**, (Çev. Nazlı Ökten), 6. Basım, Metis Yayınları, İstanbul.
- Balkır, Canan vd. (2008), “Uluslararası Emekli Göçünün Ekonomik ve Sosyal Etkileri: Antalya Örneği”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi**, 8-38.
- Bartram, David vd. (2017), **Göç Meselesinde Temel Kavramlar**, (Çev. İtir Ağabeyoğlu Tuncay), 3. Baskı, Hece Yayınları, Ankara.
- Baştürk, Şenol (2009), “Uyumdan Dışlanmaya: Yirmi Birinci Yüzyılda Göçmenler ve Sosyal Politika”, **DergiPark Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, 0(57), 516-548.
- Battır, Orhan (2020), “Dünden Bugüne Göç Olgusu; Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve”, **Dünden Bugüne Uluslararası Göç Kuram, Alğı ve Siyasa**, 1. Baskı içinde (5-78), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Batur, Celil (2019), **Mülteci Krizi ve Avrupa’da Aşırı Sağın Yükseliş**, 1.Baskı, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

- Baylis, John (2015), “Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı”, Mustafa Aydın vd. (Ed.), **Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe**, 2. Baskı içinde (153-166), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Baysal, Başar ve Lüleci, Çağla (2011), “Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi”, **Güvenlik Stratejileri**, 22, 61-96.
- BBC News Channel (10.10.2016), Marine Le Pen: Brexit most important event since the fall of the Berlin Wall- BBC News, <https://www.youtube.com/watch?v=eUFIV-nSuGM> (25.03.2021).
- Bektaş, Gülseven (2019), **Front National and Securitization of Migration in France**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Berning, Carl C. (2017), “Alternative für Deutschland (AfD) – Germany’s New Radical Right-wing Populist Party”, **DICE Report** 4(15) 16-19.
- Bigo, Didier (2006), “Security, Exception, Ban and Surveillance”, David Lyon. Wilan (Ed.), **Theorizing Surveillance**, içinde (46-68).
- Bilgin, Pınar (2008), “Critical Theory”, Paul D. Williams (Ed.), **Security Studies an Introduction**, 11. Baskı içinde (89-102), by Routledge.
- _____ (2010), “Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları”, **Stratejik Araştırmalar**, 8(14), 69-96.
- Birdişi, Fikret (2010), “Eleştirel Güvenlik Çalışmaları Kapsamında Frankfurt Okulu ve Soğuk Savaş Sonrası Güvenlik Sorunlarına Eleştirel Bir Yaklaşım: Galler Ekolü”, **Güvenlik Stratejileri**, 20, 229-256.
- _____ (2011-2012), “Ulusal Güvenlik Kavramının Tarihsel ve Düşünsel Temelleri”, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 31, 149-169.
- _____ (2020), “Uluslararası Güvenliğin Tarihsel Gelişimi ve Post-Modern Güvenlik Dönemi”, **Güvenlik Bilimleri Dergisi**, 235-260.
- Blanchard, Eric M. (2003), “Gender, International Relations, and the Development of Feminist Security Theory”, **Signs: Journal of Women in Culture and Society**, 28(4), 1289-1312.
- Booth, Ken (1991), “Security and Emancipation”, **Review of International Studies**, 17(4), 313-326.
- _____ (1997), “Security and Self Reflections of a Fallen Realist”, **Strategies in Conflict: Critical Approaches to Security Studies**, 1-26.
- _____ (2012), **Dünya Güvenliği Kavramı**, (Çev. Çağdaş Üngör), 1. Baskı, Küre Yayınları, İstanbul.

- Borjas, George J. (1990), **Friends or Strangers: The Impact of Immigration on the US Economy**, Basic Books, New York.
- Brauch, Hans Günter (2015), “Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü”, Mustafa Aydın vd. (Ed.), **Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe**, 2. Baskı içinde (167-198), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Buzan, Barry vd. (1998), **Security A New Framework for Analysis**, Lynne Rienner Publishers.
- Buzan, Barry (2015), **İnsanlar, Devletler & Korku**, (Çev. Emre Çıtak), Röle Akademik Yayıncılık, İstanbul.
- Canpolat, Hasan ve Arıner, Hakkı Onur (2012), “Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiyenin Göç Politikalarının Gelişimi”, **Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi**, 22, 7-28.
- Carreño, Laura Martínez (2016), “**Securitization of Migration in the European Union during 2015 An analysis of the discourse in Germany, Hungary and the Czech Republic**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Charles University in Prague.
- Castelli, Francesco (2018), “Drivers of Migration: Why Do People Move?”, **Journal of Travel Medicine**, 1-7.
- Castles, Stephen (2000), “International Migration at the Beginning of the Twenty-First Century: Global Trends and Issues”, **International Social Science Journal**, 52(165), 269-281.
- Castles, Stephen ve Miller, Mark J. (2008), **Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri**, (Çev. Bülent Uğur Bal ve İbrahim Akbulut), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Cebeci, Eda (2020), “İspanya’da Güçlenen Aşırı Sağ: Vox Partisi”, Uğur Burç Yıldız (Ed.), **Avrupa’da Güçlenen Aşırı Sağ Partiler**, 1. Baskı içinde (149-182), Detay Yayıncılık, Ankara.
- Cizreli, Bahattin (2015), “Dünya Sistemleri Kuramı Bağlamında Batının Göç Haritası”, **Sosyoloji Divanı**, 31-39.
- Collective, C.A.S.E. (2006), “Critical Approaches to Security in Europe: A Networked Manifesto”, **Security Dialogue**, 37(4), 443–487.
- Crisp, Jeff (2006), “Policy Challenges of the New Diasporas: Migrant Networks and Their Impact on Asylum Flows and Regimes”, **Policy Research Unit, UNHCR CP 2500, CH-1211, Switzerland**.
- Czaika, Mathias ve De Haas, Hein (2014), “The Globalization of Migration: Has the World Become More Migratory?”, **International Migration Review**, 48(2), 283–323.

- Çağlayan, Savaş (2006), “Göç Kavramları, Göç ve Göçmen İlişkisi”, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)**, 17, 67-91.
- Çakır, Durmuş Çağlar (2020), “Almanya’da Güçlenen Aşırı Sağ: Almanya İçin Alternatif Partisi”, Uğur Burç Yıldız (Ed.), **Avrupa’da Güçlenen Aşırı Sağ Partiler**, 1. Baskı içinde (7-27), Detay Yayıncılık, Ankara.
- Çandar, Cengiz (2005), “Dünyada Göç Olgusu”, **Uluslararası Göç Sempozyumu Bildiriler; 8-11 Aralık 2005**, İstanbul, Zeytinburnu Belediyesi, 29-32.
- Çelik Wiltse, Evren (2018), “Liberalizm, İşbirliği, Kolektif Güvenlik ve Neoliberal Kurumsalcılık”, Evren Balta (Ed.), **Küresel Siyasete Giriş: Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler, Süreçler**, 3. Baskı içinde (133-146), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Çetinkaya, Şeref (2012-2013), “Güvenlik Algılaması ve Uluslararası İlişkiler Teorilerinin Güvenliğe Bakış Açıları”, **21. Yüzyılda Sosyal Bilimler**, 2, 241-260.
- Çırakoğlu, Okan Cem ve A.Baysal, Gözde (2017), “Türkiye’de Nefes Almak (mı?): Mülteci ve Sığınmacı LGBTİ Bireyler”, Aras Onur (Ed.), **Direnç Onur ve Dahası Disiplinlerarası Bakışla LGBT**, 1. Baskı içinde (149-166), FİSA Yayınları, Ankara.
- Çiçekçi, Ceyhan (2012), **Uluslararası Güvenlik Çalışmaları**, Kriter Yayınları, İstanbul.
- Çiçekli, Bülent (Ed.) (2009), **Göç Terimleri Sözlüğü**, IOM Uluslararası Göç Örgütü Yayınları, İsviçre.
- Çikrikci, Tolga (2017), “Uluslararası İlişkilerde Güvenliğin Referans Nesnesi Sorunsalı: Klasikten Yeniye Kavramsal Bir Analiz”, **Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 3(6), 216-234.
- Dedeoğlu, Beril (2020), **Uluslararası Güvenlik ve Strateji**, 4. Baskı, Yenyüzyıl Yayınları, İstanbul.
- De Hass, Hein (2009), “Mobility and Human Development”, **United Nations Development Programme Human Development Reports Research Paper**, 1, 1-70.
- _____ (2010), “Migration and Development: A Theoretical Perspective”, **International Migration Review**, 44(1), 227–264.
- Demir, Oğuzhan Ömer ve Erdal, Hakan (2010), “Yasadışı Göç İle İlgili Kavramların Doğru Anlaşılabilmesi Sorunu ve Yazılı Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir İnceleme”, **Polis Bilimleri Dergisi**, 12(1), 29-54.
- Demirtaş Coşkun, Birgül (2007), “Küreselleşme”, Haydar Çakmak (Ed.), **Uluslararası İlişkiler Giriş, Kavram ve Teoriler**, (51-58), Platin Yayınları, Ankara.

- De Tapia, Stephane (2004) "Introduction to the Debate: Identification of Issues and Current and Future Trends of Irregular Migration in Transit Countries", **Proceedings of the Regional Conference on Migration: Migrants in the Transit Countries: Sharing Responsibilities in Management and Protection**, 110-135.
- Dimitrov, Mladen (2019), "Securitizing Migration in the West", **Malmö University**, 1-40.
- EASO (2020), "Avrupa Birliğinde Sığınma Durumuna İlişkin Yıllık Rapor", <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/EASO-Asylum-Report-2020-Executive-Summary-TR.pdf> (29.10.2020).
- Eken, Mehmet Evren (2019), "Feminizm, Maskülinite ve Uluslararası İlişkiler Teorisi: Uluslararası Siyasetin Toplumsal Cinsiyeti", Ramazan Gözen (Der.), **Uluslararası İlişkiler Teorileri**, 2. Baskı içinde, (479-525), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Emgili, Fahriye (2017), "Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi Hakkındaki Araştırmalara Bir Bakış", **Tarih ve Günce Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi**, I (1), 29-54.
- Emmers, Ralf (2017), "Güvenlikleştirme", Alan Collins (Ed.), **Çağdaş Güvenlik Çalışmaları**, (Çev. Nasuh Uslu), 3. Basım içinde (131-144), Röle Akademik Yayıncılık, İstanbul.
- Ergüven, Nasih Sarp ve Özturanlı, Beyza (2013), "Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 62(4), 1007-1062.
- Fairchild, Henry Pratt (1936), "International Migration", **The Annals of the American Academy of Political and Social Science**, 188, 290-296.
- Faist, Thomas (2003), **Uluslararası Göç ve Ulaşımı Toplumsal Alanlar**, (Çev. Azad Zana Gündoğan), Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- _____ (2010), "The Crucial Meso-Level", Steven Vertovec (Ed.), **Migration: Critical Concepts in the Social Sciences**, içinde (146-175), Routledge, Newyork.
- Fassmann, Heinz ve Münz Rainer (1992), "Patterns and Trends of International Migration in Western Europe", **Population and Development Review**, 18(3), 457-480.
- Feldman, David (2007), "Global Movements, Internal Migration, and the Importance of Institutions", **International Review of Social History**, 52(1), 105-109.
- FRONTEX (t.y), "Annual Risk Analysis 2015" https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2015.pdf (05.11.2020).
- _____ (t.y), "Risk Analysis for 2020" https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2020.pdf (05.11.2020).
- Gábor Vona, leader of Jobbik: "Hungary is for Hungarians Until our Final Breath!" (21.11.2015), <https://www.youtube.com/watch?v=HqlraNaGipo> (17.04.2021).

- Gamlen, Alan (2010), **People on the Move Managing Migration In Today's Commonwealth**, Ramphal Centre, London.
- Golder, Matt (2016), "Far Right Parties in Europe", **Annual Review of Political Science**, 19, 477-497.
- Grabow, Karsten ve Hartleb, Florian (2014), "Europe – No, Thanks?: Study on the Rise of Right-Wing and National Populist Parties in Europe", **Centre for European Studies**, 5-50.
- Griffin, Roger (1993), **The Nature of Fascism**, 1st Edition, Routledge, London.
- _____ (2000), "Interregnum or Endgame? The Radical Right in the 'Post-Fascist' Era", **Journal of Political Ideologies**, 5(2), 163-178.
- Gromes, Thorsten ve Bonacker, Thorsten (2007), "The Concept of Securitisation as a Tool for Analysing the Role of Human-Rights-Related Civil Society in Ethno-Political Conflicts", **SHUR: Human Rights in Conflicts**, 1-23.
- Guibernau, Montserrat (2010), "Migration and The Rise of The Radical Right", **Policy Network**, 4-18.
- Güllüpnar, Fuat (2012), "Göç Olgusunun Ekonomi-Politiği ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme", **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, 4, 53-85.
- Gül, Murat (2016), "Güvenlikteki Kavramsal Değişim ve Türkiye'nin Güvenlik Yaklaşımı ve Politikalarına Etkileri", **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 21(1), 303-320.
- Gülyüz, Yasin ve Akdemir, Erhan (2020), **Göçmen Tartışmaları Bağlamında Avusturya, İsviçre ve Macaristan'da Aşırı Sağ Partilerin Yükselişi**, 1. Baskı Taşhan Kitap Yayınları, Ankara.
- Haftendorf, H. (1991), "The Security Puzzle: Theory-Building and Discipline-Building in International Security", **International Studies Quarterly**, 35(1), 3-17.
- Haines, By John R. (2015), "Police Forces to the Border! Hungary Comes Full Circle On Open Borders", **Foreign Policy Research Institute**.
- Halhallı, Bekir (2020), "Avrupa'daki Aşırı Sağ Partilerin İdeolojik Yapısı", **Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 10(20), 450- 471.
- Hansen, Lene (2012), "Reconstructing Desecuritisation: The Normative-Political in the Copenhagen School and Directions for How to Apply It", **Review of International Studies**, 38(3), 525-546.
- Hansen, Randall (2003), "Migration to Europe since 1945: Its History and its Lessons", Sarah Spencer (Ed.), **The Politics of Migration: Managing Opportunity, Conflict and Change**, (25-38), Oxford: Blackwell Publishing.

- Hatton, Timothy J. ve Williamson, Jeffrey G. (2004), **The Age of Mass Migration: Causes and Economic Impact**, Oxford University Press, New York.
- Held, David vd. (1999), **Global Transformations: Politics, Economics and Culture**, Stanford University Press, 1-31.
- Heywood, Andrew (2013), **Küresel Siyaset**, (Çev. Nasuh Uslu ve Haluk Özdemir), 1. Baskı, Adres Yayınları, Ankara.
- _____ (2016), **Siyasetin ve Uluslararası İlişkilerin Temel Kavramları**, (Çev. Fahri Bakırcı), 3. Baskı, BB101 Yayınları, Ankara.
- Hisarlıoğlu, Fulya (2019), “Güvenlikleştirme”, **Güvenlik Yazıları Serisi**, 24, 1-7.
- Holborn, Louise W. (1938), “The Legal Status of Political Refugees, 1920-1938”, **American Journal of International Law**, (680-703).
- Human Rights First (2015), “The Jobbik Party in Hungary: History and Background”, <https://www.humanrightsfirst.org/sites/default/files/Jobbik-Party-Fact-Sheet-final.pdf> (15.03.2021).
- Huntington, Samuel P. (2005), **Medeniyetler Çatışması**, (Çev. Mehmet Turan ve Cem Soydemir), 10. Baskı, Okuyan Us Yayınları, İstanbul.
- Huymans, Jef (1998), “Revisiting Copenhagen: Or, On the Creative Development of a Security Studies Agenda in Europe”, **European Journal of International Relations**, 4(4), 479-505.
- _____ (2000), “The European Union and the Securitization of Migration”, **Journal of Common Market Studies**, 38(5), 751-777.
- _____ (2006), **The Politics of Insecurity: Fear, Migration and Asylum in the EU**, London: Routledge.
- Hyde-Price, Adrian (2001), “Beware the Jabberwock!”: Security Studies in the Twenty-First Century”, Heinz Görtner vd. (Ed), **In Europe’s New Security Challenges**, içinde (27-54), Lynne Rienner.
- International Organization for Migration (2000), **World Migration Report 2000**, United Nations Publication.
- IOM (2008), “Değişen Küresel Ekonomide İşgücü Hareketliliğini Yönetmek”, <https://www.iom.int/world-migration-report-2008> (15.10.2020).
- İçduygu, Ahmet (2009), “International Migration and Human Development in Turkey”, **United Nations Development Programme Human Development Reports Research Paper**, 52, 1-45.

- Jánosi, Zoltán (2019), **Securitizing Migration in Hungary Analysing the third Orbán Government's Discourse on Migration**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, University of Amsterdam.
- Juhász, Attila vd. (2015), "Focus on Hungary: Refugees, Asylum and Migration", **Heinrich-Boll-Stiftung, Political Capital Kft**, 5-41.
- Karabulut, Bilal (2015), **Güvenlik: "Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek"**, 2. Baskı, Barış Kitabevi, Ankara.
- Karpuzcu, Tevfik (2020), "Hollanda'da Güçlenen Aşırı Sağ", Uğur Burç Yıldız (Ed.), **Avrupa'da Güçlenen Aşırı Sağ Partiler**, 1. Baskı içinde (85-120), Detay Yayıncılık, Ankara.
- Karyotis, Georgios (2007), "European migration policy in the aftermath of September 11 The security migration nexus", **The European Journal of Social Science Research**, 2-17.
- Kedikli, Umut (2019), "Bir Güvenlik Sorunu Olarak Düzensiz Göçe Bağlı Göçmen Kaçakçılığı", Gökhan Telatar ve Umut Kedikli (Ed.), **Uluslararası Göç ve Güvenlik**, 1. Basım içinde (85-109), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- King, Russell (2012), "**Theories and Typologies of Migration: An Overview and A Primer**", Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare (MIM), Sweden.
- Koyuncu, Ayşe Seda (2006), **Göçmen Kaçakçılığı ile Mücadele Politikaları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Krause, Keith ve Williams, Michael C. (1996), "Broadening the Agenda of Security Studies: Politics and Methods", **Mershon International Studies Review**, 40(2), 229-254.
- Krekó, Péter (2017), "Rethinking the Far Right in Hungary: Defeating Orbán is Impossible without Jobbik's Votes", **Friedrich-Ebert-Stiftung**, 2-5.
- Kurekova, Lucia (2010), "Theories of Migration: Critical Review in the Context of the EU East-West Flows", **European University Institute-Best Participant Essays Series**, 44, 1-25.
- Küçük, Mine Nur (2020), "Göç-Güvenlik Bağlantısını Yeniden Düşünmek: Eleştirel Güvenlik Yaklaşımları, Özgürleşme ve Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler", **Uluslararası İlişkiler Konseyi Derneği**, 1-26.
- Laczko, Frank ve Aghazarm, Christine (2009), **Migration, Environment and Climate Change: Assessing The Evidence**, International Organization for Migration, Switzerland.
- Lee, Everett S (1966), "A Theory of Migration", **Demograph**, 3rd Edition içinde (47-57), Springer Press.
- L. Knutsen, Torbjorn (2015), **Uluslararası İlişkiler Teorisi Tarihi**, (Çev. Mehmet Özyay), 2. Baskı, Açılımkitap, İstanbul.

- Luciani, Giacomo (1988), "The Economic Content of Security", **Journal of Public Policy**, 8(2), 151-173.
- Marine Le Pen interview on Russia Today (26.08.2011), <https://www.youtube.com/watch?v=FYSrAyfE5co> (15.04.2021).
- Marrus, Michael Robert (1985), **The Unwanted: European Refugees in the Twentieth Century**, 6th Ed., Oxford University Press, New York.
- Martin, Philip vd., (2006), "Why International Migration?", **In Managing Labor Migration in the Twenty-First Century**, 1st Edition içinde (3-13), Yale University Press, London.
- Martins, Nathalia (2012), "Anti-immigrant Rhetoric In Western Europe: The Role Of Integration Policies In Extreme Right Populism", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, University of Central Florida.
- Massey, Douglas S vd., (1993), "Theories of International Migration: A Review and Appraisal", **Population and Development Review**, 19(3), 431-466.
- _____ vd., (1998), **Worlds in Motion: Understanding International Migration at the End of the Millennium**, Clarendon Press, Oxford.
- _____ (1999), "Why Does Immigration Occur A Theoretical Synthesis", Charles Hirschman vd. (Ed.), **The Handbook of International Migration: The American Experience**, 1rd Edition içinde (34-52), Russell Sage Foundation: New York.
- McGregor, Muriel C. (2018), **The Rise of Populist Rhetoric and the Mainstreaming of a Party? Testing the Rhetorical Shifts Between Front National's Presidents Jean-Marie Le Pen and Marine Le Pen**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Utah State University.
- Miller, Benjamin (2001), "The Concept of Security: Should it be Redefined?", **Journal of Strategic Studies**, 24(2), 13-42.
- Miş, Nebi (2011), "Güvenikleştirme Teorisi ve Siyasal Olanın Güvenikleştirilmesi", **Akademik İncelemeler Dergisi**, 6(2), 345-381.
- Mondon, Aurelien (2014), "The Front National in the Twenty-First Century: From Pariah to Republican Democratic Contender?", **Modern & Contemporary France**, 22(3), 301-320.
- Morgan, Patrick (2017), "Liberalizm", Alan Collins (Ed.), **Çağdaş Güvenlik Çalışmaları**, (Çev. Nasuh Uslu), 3. Baskı içinde (28-41), Röle Akademik Yayıncılık, İstanbul.
- Mudde, Cas, (2002), **The Ideology of the Extreme Right**, Manchester University Press.
- _____ (2011), "Who's Afraid of the European Radical Right", **Dissent**, 58 (4), 7-11.
- Mudde, Cas ve Kaltwasser, Cristobal Rovira (2019), **Popülizm Kısa Bir Giriş**, (Çev. S. Erdem Türközü), 1. Baskı, Nika Yayınevi, Ankara.

- Mutluer, Mustafa (2003), **Uluslararası Göçler ve Türkiye**, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Müller, Jan Werner (2019), **Popülizm Nedir?**, (Çev. Onur Yıldız), 3. Baskı, İletişim Yayınları,
- Okur, Mehmet Akif ve Ongur, Hakan Övünç (2019), “Uluslararası İlişkilerde Eleştirel Teori”, Ramazan Gözen (Der.), **Uluslararası İlişkiler Teorileri**, 2. Baskı içinde, (327-358), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Olteanu, Roxana (2019), Critical security studies and the emergence of Copenhagen, Aberystwyth and Paris Schools, **International Scientific Conference "Strategies XXI"; Bucharest, 15, 37-49.**
- Oral, Belgin ve Çetinkaya, Fevziye (2017), “Sosyolojik Bir Olgu Olarak Göç, Tanımı, Nedenleri ve Göç Kuramları”, **Türkiye Klinikleri J Public Health Special Topics**, 3(1), 1-8.
- Ortaylı, İlber (2005), “Genel Göç Olgusu”, **Uluslararası Göç Sempozyumu Bildiriler; 8-11 Aralık 2005**, İstanbul, Zeytinburnu Belediyesi, 19-22.
- OxfordUnion (14.09.2015), Marine Le Pen- Full Address and Q&A (English Subtitles), <https://www.youtube.com/watch?v=XVvTcGcPLW8&t=98s> (15.03.2021).
- Örki, Armağan (2016), “Bölgesel Güvenlik Kompleksi Çerçevesinden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Bağımsızlık Sorunsalı”, **Avrasya İncelemeleri Dergisi**, 209-231.
- Özcan, Nazlı (2015), “Düzensiz Göç Üzerine Bir İnceleme: Küresel Dinamikler, Ulus-Devletler, Göçmenler”, **İdealkent**, 15, 22-39.
- Özcan, Yusuf Ziya (1998), “İçgöçün Tanımı ve Veriler ile İlgili Bazı Sorunlar,” **Konferans: Türkiye’de İçgöç; 6-8 Haziran 1997**, İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları, 78-90.
- Öztürk, Zerrin Ayşe (2007), “Soğuk Savaş Sonrasında Yeni Güvenlik Teorileri ve Türkiye’nin Güvenlik Algılamaları”, **21. Yüzyıl**, 1, 35-50.
- Özyakışır, Deniz (2013), **Göç: Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama**, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti, Ankara.
- Pereira, Rita (2021), “The Impact of Political Discourse on The Securitization of Migration (in Hungary)”, **CEDIS Working Papers VARIA**, 1-29.
- Petersen, William (1958), “A General Typology of Migration”, **American Sociological Review**, 23, 256-266.
- Ravenstein, E.G (1885), “The Laws of Migration”, **Journal of the Statistical Society of London**, 48(2), 167-235.
- Refugees and Migrants (t.y), “Definitions”, <https://refugeesmigrants.un.org/definitions> (06.10.2020).

- Rızzı, Canan Uğur (2020), “Aşırı Sağ Partilerde Lider Etkisi: Matteo Salvini ve Kuzey Ligi”, Uğur Burç Yıldız (Ed.), **Avrupa’da Güçlenen Aşırı Sağ Partiler**, 1. Baskı içinde (183-204), Detay Yayıncılık, Ankara.
- Rothschild, Emma (1995), “What Is Security?”, **The MIT Press on behalf of American Academy of Arts & Sciences**, 124(3), 53-98.
- Rumelili, Bahar (2018), “İnşacılık/Konstrüktivizm”, Evren Balta (Ed.), **Küresel Siyasete Giriş: Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler, Süreçler**, 3. Baskı içinde (151-171), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Rumelili, Bahar ve Karadağ, Sibel (2017), “Göç ve güvenlik: Eleştirel yaklaşımlar”, **Toplum ve Bilim**, 140, 69-92.
- Rystad, Goran (1992), “Immigration History and the Future of International Migration”, **The International Migration Review**, 26(4), 1168-1199.
- Samers, Michael ve Collyer, Michael (2017), **Migration**, New York: Routledge.
- Sancak, Kadir (2013), “Güvenlik Kavramı Etrafındaki Tartışmalar ve Uluslararası Güvenliğin Dönüşümü”, **Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi**, 6, 123-134.
- Sandıklı, Atilla ve Emeklier, Bilgehan (2012), “Güvenlik Yaklaşımlarında Değişim ve Dönüşüm”, Atilla Sandıklı (Ed.), **Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri**, 1. Baskı içinde (3-67), BİLGESAM Yayınları, Ankara.
- Sheehan, Michael (2005), **International Security: An Analytical Survey**, Boulder, Lynne Rienner Publishers.
- Solimano, Andrés (2003), “Globalization and international migration: the Latin American experience”, **Cepal Review**, 80, 53-69.
- Somuncu, Başak (2006), **Türkiye’nin Avrupa Birliğine Tam Üyelik Sürecinde Uluslararası Göç Politikası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Dokuz Eylül Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sönmezoğlu, Faruk (2015), **Uluslararası İlişkilere Giriş**, 6. Baskı, Der Kitabevi, İstanbul.
- _____ (2017), **Uluslararası İlişkiler Sözlüğü**, 5. Baskı, Der Kitabevi, İstanbul.
- Stadelmann, Marcus (2013), “The Rise of the Extreme Right-The Movement for a Better Hungary (Jobbik)”, **National Social Science Journal**, 39(2), 97-103.
- Stalker, Peter (2003), “Migration Trends and Migration Policy in Europe”, **The Migration-Development Nexus**, (159-184), United Nations and the International Organization for Migration, Switzerland.

- Steans, Jill vd. (2010), **An Introduction to International Relations Theory**, 3rd Ed., Pearson Education Limited, England.
- Sweet, Evan (2017), “The Securitization of Migration in France”, **University of Ottawa Public and International Affairs - Research Papers**, 4-66.
- Swyngedouw, Marc ve Ivaldi, Gilles (2001), “The Extreme Right Utopia in Belgium and France: The Ideology of the Flemish Vlaams Blok and the French Front National”, **West European politics**, 24(3), 1-22.
- Şener, Bülent (2017), “Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Uluslararası Göç Olgusu ve Ulusal Güvenlik Üzerindeki Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme”, **Güvenlik Bilimleri Dergisi**, 6(1), 1-31.
- Şenol Sert, Deniz (2016), “Uluslararası Göç Yazınında Bütünleyici Bir Kurama Doğru”, S. Gülfer İhlamur Öner ve N. Aslı Şirin Öner (Der.), **Küreselleşme Çağında Göç**, 3. Baskı içinde (29-48), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Şibelikova, Aygerim (2007), “Orta Asya Bölgesel Güvenlik Sistemine Doğru: Perspektifler”, **Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu**, 1319-1326.
- Şimşek, Rıdvan ve Anık, Mehmet (2018), “Asylum Seeker and Refugee Crisis as a Humanitarian Tragedy in the Contemporary World”, **Afro Eurasian Studies Journal**, 7(2), 279-317.
- Şir, Aslan Yavuz (2013), “Bölgesel Güvenlik Kompleksi Teorisi, Enerji Güvenliği ve Rusya”. **Uluslararası Sosyal Bilimciler Kongresi**, BİLGESAM: 346-355.
- Şirin Öner, N. Aslı (2016), “Göç Çalışmalarında Temel Kavramlar”, S. Gülfer İhlamur Öner ve N. Aslı Şirin Öner (Der.), **Küreselleşme Çağında Göç**, 3. Baskı içinde (13-27), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Taş, Mehmet (1999), **Avrupa’da Irkçılık, Göçmenler ve Aşırı Sağ Partiler**, 1. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara.
- Taylor, J. Edward (2006), “International Migration and Economic Development”, **Population Division Department of Economic and Social Affairs United Nations Secretariat**, 9, 1-28.
- TDK (2019), http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=g%C3%B6%C3%A7 (18.09.2020).
- Tekin, Uğur (2007), “Avrupa’ya Göç ve Türkiye”, **İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 37, 43-56.
- Telatar, Gökhan (2019), “Göç ve Güvenlik: Kavramsal ve Teorik Bir Analiz”, Gökhan Telatar ve Umut Kedikli (Ed.), **Uluslararası Göç ve Güvenik**, 1. Baskı içinde (7-38), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

- Tepealtı, Fahrettin (2019), “Avrupa Birliği’ne Yönelik Geçişli (Transit) Göç Hareketleri ve Türkiye’nin Düzensiz Göçle Mücadelesi”, **Doğu Coğrafya Dergisi**, 24(41), 125-140.
- The Hague: COT Institute for Safety, Security and Crisis Management (2007), “Notions of Security Shifting Concepts and Perspectives”, 3-82.
- Thorleifsson, Cathrine (2017), “Disposable strangers: far-right securitisation of forced migration in Hungary”, **European Association of Social Anthropologists**, 318-334.
- Tibi, Bassam (2004), “Avrupa’daki Müslüman Göçmenler: Avro-İslam ile Gettolaşma Arasında”, Zehra Savan (Çev.), **Müslüman Avrupa ya da Avro-İslam**, 1. Baskı içinde (47-79), Everest Yayınları, İstanbul.
- Tickner, J. Ann (1995), “Introducing Feminist Perspectives into Peace and World Security Courses”, **Women's Studies Quarterly**, 23, 48-57.
- _____ (2014), “Feminist Responses to International Security Studies”, **Peace Review**, 16(1), 43-48.
- Todaro, M. P. (1980), **Internal Migration in Developing Countries**, International Labour Office, Geneva.
- Toksöz, Gülay (2006), **Uluslararası Emek Göçü**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- UN, Department of Economic and Social Affairs (2015), “**Trends in International Migrant Stock: The 2015 Revision**”, <https://reliefweb.int/report/world/trends-international-migrant-stock-2015-revision> (20.07.2021).
- UNHCR (t.y.), “Refugees”, <https://www.unhcr.org/refugees.html> (07.10.2020).
- _____ (t.y.), “What is a refugee”, <https://www.unhcr.org/what-is-a-refugee.html> (06.10.2020).
- URL, ”Avrupa’daki terör saldırılarının kronolojisi” (17.08.2017), <https://www.dw.com/tr/avrupadaki-ter%C3%B6r-sald%C4%B1r%C4%B1lar%C4%B1n%C4%B1n-kronolojisi/a-38945764> (15.03.2021).
- _____, “Avrupa Parlamentosu seçimleri: Ülke ülke seçim sonuçları” (26.07.2019), <https://tr.euronews.com/2019/05/27/avrupa-parlamentosu-secimleri-ulke-ulke-secim-sonuclar> (04.04.2021).
- _____, “Fidesz (t.y.)”, <https://www.britannica.com/topic/Fidesz> (25.04.2021).
- _____, “France: Islamophobic attacks up sharply last year (29.01.2021), <https://www.aa.com.tr/en/europe/france-islamophobic-attacks-up-sharply-last-year/2126901> (06.04.2021).
- _____, “Fransa’da aşırı sağ belediyeden skandal karar: Öğrenciler domuz yemeye mecbur bırakıldı!” (08.01.2018), <https://www.arti33.com/fransada-asiri-sag-belediyeden-skandal-karar-ogrenciler-domuz-yemeye-mecbur-birakildi/> (01.04.2021).

- ____, “Fransa'da büyük endişe! İslam savaş açan Le Pen lider olabilir! (15.02.2021), <https://www.milligazete.com.tr/haber/6495251/fransada-buyuk-endise-islam-savas-acan-le-pen-lider-olabilir> (10.04.2021).
- ____, “Fransa'da Müslüman ve Musevileri kızdıran açıklama (07.04.2014), <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/fransada-musliman-ve-musevileri-kizdiran-aciklama-26163632> (10.04.2021).
- ____, “Fransa’da Ulusal Cephe Ulusal Birlik Oluyor” (11.03.2018), <https://www.amerikaninsesi.com/a/fransada-ulusal-cephe-ulusal-brlk-oluyor/4292877.html> (06.04.2021).
- ____, “French elections: Marine Le Pen vows to suspend immigration to 'protect France' (18.04.2017), <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/french-elections-latest-marine-le-pen-immigration-suspend-protect-france-borders-front-national-fn-a7689326.html> (08.04.2021).
- ____, “İrkçı Le Pen’in kızı sokakta namazı NAZİ işgaline benzetti” (13.12.2010), <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/irkci-le-pen-in-kizi-sokakta-namazi-nazi-ismaline-benzetti-16517186> (01.04.2021).
- ____, “İspanya'da aşırı sağcı Vox partisi hakkında göçmenleri hedef alan afişinden dolayı soruşturma başlatıldı” (21.04.2021), <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ismpanyada-asiri-sagci-vox-partisi-hakkinda-gocmenleri-hedef-alan-afisinden-dolayi-sorusturma-baslatildi/2215678> (21.04.2021).
- ____, “İspanya’daki aşırı sağcı parti Vox, nasıl ve neden yükselişe geçti?” (11.11.2019), <https://tr.euronews.com/2019/11/11/ismpanya-daki-asiri-sagci-parti-vox-nasil-ve-neden-yukselise-gecti> (21.04.2021).
- ____, “İsviçre'deki referandumda peçe yasağına destek çıktı (07.03.2021), <https://tr.sputniknews.com/avrupa/202103071043972190-ismvicedeki-referandumda-pece-yasagina-destek-cikti/> (22.04.2021).
- ____, “Jobbik’s brief history (19.06.2020), https://www.jobbik.com/short_summary_about_jobbik (28.04.2021).
- ____, “Köln'de toplu taciz: Medyaya ve siyasilere tepkiler büyüyor (07.01.2016), https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/01/160107_koln_taciz_medyasiyaset (20.04.2021).
- ____, “Le Pen'den yeni isim önerisi: Ulusal Cephe yerine Ulusal Toplanma” (12.03.2018), <https://tr.sputniknews.com/avrupa/201803121032598320-le-pen-den-yeni-isim-onerisi-ulusal-cephe-yerine-ulusal-toplanma/> (05.04.2021).
- ____, Le Pen'in 'aykırı' siyaseti Fransa'da merkeze yerleşiyor (06.05.2017), <https://www.dw.com/tr/le-penin-ayk%C4%B1r%C4%B1-siyaseti-fransada-merkeze-yerle%C5%9Fiyor/a-38728486> (01.04.2021).

- ____, “Le Pen: Sığınmacılar sağlık giderlerini kendisi ödeyecek” (17.01.2017), <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/le-pen-siginmacilar-saglik-giderlerini-kendisi-odeyecek-40337714> (30.03.2021).
- ____, “Le Pen steps up anti-immigration rhetoric ahead of French election” (18.04.2017), <https://www.ft.com/content/967daaae-2412-11e7-8691-d5f7e0cd0a16> (02.04.2021).
- ____, “Macar Başbakan Orbán: Hristiyan demokrasisi inşa ediyoruz” (07.05.2018), <https://batiraporu.com/multeciler/macar-basbakan-orban-hristiyan-demokrasisi-insa-ediyoruz/> (06.04.2021).
- ____, “Macaristan'ın Siyasi Görünümü (t.y.), <https://www.mfa.gov.tr/macaristan-siyasi-gorunumu.tr.mfa> (28.04.2021).
- ____, “Marine Le Pen: Brexit most important event since the fall of the Berlin Wall- BBC News (10.10.2016), <https://www.youtube.com/watch?v=eUFIV-nSuGM> (01.04.2021).
- ____, “Marine Le Pen pledges to introduce tax on French employment contracts for foreigners (02.02.2017), <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/marine-le-pen-elections-france-president-latest-employment-contract-tax-foreigners-national-priority-front-national-a7559121.html> (10.04.2021).
- ____, “Marine Le Pen: “Şeytanın kızı” (29.05.2014), <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/marine-le-pen-seytanin-kizi-26510219> (05.04.2021).
- ____, “Mültecilere sıkı önlemler Orbán'ın puanını artırdı” (21.09.2015), <https://sptnkne.ws/weDp> (26.04.2021).
- ____, “Speech by Prime Minister Viktor Orbán on 15 March (15.03.2016), Speech by Prime Minister Viktor Orbán on 15 March – miniszterelnok.hu (12.04.2021).
- Ünsal, Ayşe (2019), “Uluslararası Göç Kavramı ve Uluslararası Göçün Ülke Ekonomileri Üzerinde Muhtemel Etkileri”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi**, 18, 50-61.
- Ünver, Can (2015), **Alman Kışı: Neo-Liberal Çağın Almanya’ında Irkçılığın Hedefindeki Göçmenler**, 1. Baskı, Nika Yayınevi, Ankara.
- Vardar, Deniz (2004), **Aşırı Sağdan “Popülist Radikal Sağ”a**, 1. Baskı, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- Vargas, Rosemary vd., (2008), “Nature and Recent Evolution of Migration”, **International Migration, Remittances and Rural Development**, 1st Edition içinde (8-12), International Fund for Agricultural Development.
- Varol, Nehir ve Gültekin, Timur (2016), “Etkin Bir Göç Faktörü: Afetler”, **Antropoloji Dergisi**, 32, 43-51.

- Vatandaş, Selim (2016), “Avrupa’ya Göçmen Akışı ve Türkiye’de Göç Politikaları”, **İlke İlim Kültür Eğitim Derneği Bilgi Analiz**, 2-19.
- Vertovec, Steven (2004), “Migrant Transnationalism and Modes of Transformation”, **International Migration Review**, 38(3), 970–1001.
- Viotti ve Kauppi (2016), **Uluslararası İlişkiler Teorisi**, (Çev. Metin Aksoy), Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yazan, Yeliz (2020), “Kavramsal ve Teorik Çerçeve: Göçün Tanımı, Türleri ve Teorileri”, **Avrupa Birliği’nin Yasadışı Göç Politikası Türkiye Örneği Çerçevesinde İnsan Hakları Sorunsalı**, 4. Baskı içinde (21-72), Milenyum Yayınları, İstanbul.
- Yeşilyurt Gündüz, Zuhul (2010), “The European Union at 50—Xenophobia, Islamophobia and the Rise of the Radical Right”, **Journal of Muslim Minority Affairs**, 30(1), 35-47.
- Yıldız, Uğur Burç (2020), “Avusturya’da Aşırı Sağ Partiler ve Liberal Demokrasi”, Uğur Burç Yıldız (Ed.), **Avrupa’da Güçlenen Aşırı Sağ Partiler**, 1. Baskı içinde (29-59), Detay Yayıncılık, Ankara.
- Yılmaz, Abdurrahman (2014), “Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri”, **International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, 9(2), 1685-1704.
- Yılmaz Elmas, Fatma ve Kutlay, Mustafa (2011), “Avrupa’yı Bekleyen Tehlike: Aşırı Sağın Yükselişi”, **Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu**, 3-22.
- Yorulmaz, Murat (2014), Değişen Uluslararası Güvenlik Algılamaları Bağlamında Türkiye-Yunanistan İlişkilerinde Değişmeyen Güvenlik Paradoksu”, **Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi**, 3(1), 103-135.
- Zaslove, Andrej (2004), “Closing the door? The ideology and impact of radical right populism on immigration policyIn Austria And Italy”, **Journal Of Political Ideologies**, 9(1), 99-118.
- Zimmermann, Klaus F. (1995), “Tackling the European Migration Problems”, **Journal of Economic Perspectives**, 9(2), 99-118.
- Wæver, Ole (2015), “Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi”, Mustafa Aydın vd. (Ed.), **Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe**, 2. Baskı içinde (259-280), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Walt, Stephen M. (1991), “The Renaissance of Security Studies”, **International Studies Quarterly**, 35(2), 211-239.
- Williams, Paul D. (2008), “**Security Studies An Introduction**”, by Routledge.
- Wolfers, A (Ed.) (1952), “National Security as an Ambiguous Symbol”, **Political Science Quarterly**, 67(4), 481-502.

ÖZGEÇMİŞ

Şeyma UZUN, 2009 yılında Cudibey İlköğretim Okulu'nu; 2013 yılında Trabzon Cumhuriyet Lisesi'ni; 2017 yılında da Karadeniz Teknik Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nü bitirdi. 2018 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında yüksek lisans programına başladı.

UZUN, bekâr olup İngilizce bilmektedir.

